

การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักที่ปฏิบัติของสมเด็จพระสังฆาธิการ
(อรรถกถ) ไท่ซังหวัดนครศรีธรรมราช

พระมหาสุทนต์นันท์ อุดมจินฺโต (จินฺตา)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตรศึกษาโทกรอง
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
กันยายน 2559
(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัสมหามกุฏราชวิทยาลัย)

การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการ
(ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

พระมหายุทธนันต์ อุดตจินโต (จันทา)

24093.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

กันยายน 2559

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

THE SANGGHA'S AFFAIR ADMINISTRATION ACCORDING TO
SUPPURISADHAMMA OF ACCLESSIASTICS IN
(DHAMMAYUTIKA NIKAYA) NAKHON SI
THAMMARAT PROVINCE

PHRAMAHAYUTTHANAN ATTHAJINTO (JANTA)

A THESIS PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS

FOR THE DEGREE OF MASTER OF POLITICAL SCIENCE

DEPARTMENT OF GOVERNMENT

FACULTY OF SOCIAL SCIENCES

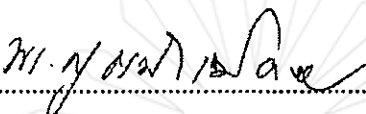
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

SEPTEMBER 2016

(COPYRIGHT OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ พระมหาอุทธรณ์ อุดกจินโต (จันทา) ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง คณะสังคมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

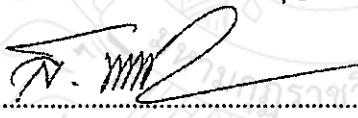

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(พระครูธรรมจักรเจติยาภิบาล, ดร.)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.เดชชาติ ดรีทรัพย์)

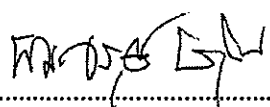
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศรชัย ท้าวมิตร)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.รงค์ บุญสวยขวัญ)

..... กรรมการ
(ดร.สุปรีชา ชำนาญพุดมพร)

คณะสังคมศาสตร์ อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

..... คณบดีคณะสังคมศาสตร์
(พระมหาอรุณ ปถมนารุโณ)

วันที่ 20 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2559

5720650312005 : สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง : ร.ม. (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต)

คำสำคัญ : สัปปริสธรรม/ การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์

พระมหาพุทธนันต์ อตถจินโต (จันทา) : การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช (THE SANGGHA'S AFFAIR ADMINISTRATION ACCORDING TO SUPPURISADHAMMA OF ACCLESSIASTICS IN (DHAMMAYUTIKA NIKAYA) NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : พระครูธรรมจักรเจติยาภิบาล, ดร. อาจารย์ที่ปรึกษา, รองศาสตราจารย์ ดร.เดชชาติ ศรีทรัพย์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม. 206 หน้า ปี พ.ศ. 2559

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอายุ พรรษา ระดับการศึกษาทางธรรม และระดับการศึกษาทางโลก ต่างกัน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ประชากร ได้แก่ พระภิกษุที่จำพรรษาในเขตการปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 477 รูป กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 214 รูป เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบปลายปิดและแบบปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA) (F-test) และเมื่อพบว่าค่า F มีความแตกต่างจะทดสอบค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยใช้วิธี LSD (Least Significant Difference)

ผลการศึกษาพบว่า

1) การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม พบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสัปปริสธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวมทั้ง 7 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านมัตตัญญุตตา (รู้จักประมาณ) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านปริสัญญุตตา (รู้จักชุมชน) ส่วนด้านธัมมัญญุตตา (รู้จักเหตุ) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ และเมื่อจำแนกตามอายุ พรรษา ระดับการศึกษาทางธรรม และระดับการศึกษาทางโลก อยู่ในระดับมาก

2) ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามอายุ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และระดับการศึกษาทางโลก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนพรรษา และระดับการศึกษาทางธรรม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ปัญหาในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการขาดการรู้จักเหตุผล ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ขาดแต่งตั้งบุคคลตามความรู้ความสามารถและความถนัด เลือกที่จะปฏิบัติต่อพระสงฆ์บางรูป เลือกบุคคลากรในการทำงานขาดความเหมาะสมกับความสามารถของบุคคลนั้นๆ ขาดการให้มีการอบรมการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ เพื่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่าแก่ผู้ปฏิบัติงานทุกรูป ตลอดจนสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับหมู่คณะและองค์กรได้ ขาดการยกย่องสรรเสริญเชิดชูผู้บำเพ็ญประโยชน์ด้วยจิตสาธารณะ อีกทั้งพระสังฆาธิการบางรูปยังไม่เข้าถึงบุคคล ที่มีความรู้ ความสามารถและมีคุณธรรมไม่รู้จักประมาณตน ไม่นำงบประมาณไปใช้อย่างเหมาะสม ที่ให้มีความคุ้มค่ากับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ การแก้ไขปัญหาคควรกำหนดเป็นนโยบายในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ที่ชัดเจนโดยการแต่งตั้งบุคคลให้เหมาะสมกับตำแหน่งงานสร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้นแก่คนทุกกลุ่มชั้น โดยให้มีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน

5720650312005 : MAJOR : GOVERNMENT: M.Pol.Sc. (MASTER OF POLITICAL SCIENCES)

KEYWORDS : SUPPURISADHAMMA / SANGGHA'S AFFAIR ADMINISTRATION

PHRAMAHAYUTTHANAN ATTHAJINTO : THE SANGGHA'S AFFAIR ADMINISTRATION ACCORDING TO SUPPURISADHAMMA OF ACCLESSIASTICS IN (DHAMMAYUTTIKA NIKAYA) NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE. ADVISORY COMMITTEE : PHRAKHRUDAMMAJAKJETTYAPIBAL, DR., ADVISOR, ASSOC.PROF.DR. DETCHAT TREETRAP, CO-ADVISOR. 206 PP. B.E. 2559 (2016)

The objectives of this thesis were as follows 1) to study the Sanggha's affair administration according to Suppurisadhamma of acclesiastics in (Dhammayuttika Nikaya) Nakhon Si Thammarat Province. 2) to compare the the Sanggha's affair administration according to Suppurisadhamma of acclesiastics in (Dhammayuttika Nikaya)) Nakhon Si Thammarat Province in terms of ages, periods of monkhood, degrees of secular education, degrees of religious education as differently and 3) to study the suggestions on the Sanggha's affair administration according to Suppurisadhamma of ecclesiastics in (Dhammayuttika Nikaya) Nakhon Si Thammarat Province. The population were ecclesiastics in (Dhammayuttika Nikaya) Nakhon Si Thammarat Province. there are about 477 persons, sample size according to Krejcie and Morgan's table measurement at the error of .05, the samples were about 214 persons, the instrument for data collection was questionnaire both closed and open ended questions, data analysis by package computer program, the statistics were applied as follows; frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, t-test, one way ANOVA (F-test) and to test the difference in each pair by LSD method

The findings were as follows

1) The Sanggha's affair administration according to Suppurisadhamma of ecclesiastics in (Dhammayuttika Nikaya) Nakhon Si Thammarat Province by overview was at more level for all aspects when considered in each aspect found that the aspect of Mattanyuta was the highest mean, and followed up the aspect of Parisayuta and the aspect of Dhammanyuta was the lowest mean respectively, when classified in terms of ages, periods of monkhood, degrees of secular education, degrees of religious education found that there were at more level.

2) The comparative results on the Sanggha's affair administration according to Suppurisadhamma of ecclesiastics in (Dhammayuttika Nikaya) Nakhon Si Thammarat

Province in terms of ages found that there were different as statistically significance at .05, in terms of degrees of secular education, there were different as statistically significance at .01, and periods of monkhood, and degrees of religious education, there were not different as statistically significance at .05.

3) The suggestion on problem and resolution on Sanggha's affair administration according to Suppurisadhamma of ecclesiastics in (Dhammayuttika Nikaya) Nakhon Si Thammarat Province, the problems; lack of reasonable in administration, not put the right man on the right job, not equal, lack of training for development of performers throughout organization, lack of pride making to sacrifice person, some of elder monk would not interlink with scholar monk, not know about sufficient, not use the budget for suitability to be valued with Sanggha's administration, the resolution, there should determine as policy of Sanggha's administration as clearance, to be put the right man on the right job for justice and equal to all.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จเรียบร้อยลงได้ด้วยความช่วยเหลือจากผู้มีพระคุณหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ พระเทพวินยาภรณ์ รองเจ้าคณะภาค 16-17-18 (ธ) เจ้าอาวาสวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร ที่ปรึกษา รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช พระราชบัณฑิต อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พระศรีธรรมประสาธน์ รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช พระมหาอรุณ ปณฺญารุโณ คณบดี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย รองศาสตราจารย์ ดร.ศรชัย ท้าวมิตร รองศาสตราจารย์ ดร.กันตภณ หนูทองแก้ว ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.สงศรี ชมภูวงศ์ ที่ได้กรุณา ให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัยอีกทั้งได้สละเวลาในการชี้แนะแนวทางตลอดจนการตรวจแก้ไขจนสำเร็จสมบูรณ์ เรียบร้อย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ พระครูธรรมจักรเจติยาภิบาล, ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.เดชชาติ ตรีทรัพย์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สละ เวลาในการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเมตตาแก่ผู้วิจัยตลอดมา ขอขอบคุณ พระครูสิริธรรมาภิรัต, ผศ.ดร. พระครูพิศิษฐ์คณาทร, ดร. และ ดร.สุภาพ เต็มรัตน์ ในฐานะที่ทั้ง 3 ท่าน ได้อนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามและให้คำแนะนำอย่างดียิ่งในการจัดทำแบบสอบถามและการจัดทำ วิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณ คณาจารย์ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ความรู้ ตลอดจนเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช ทุกท่านที่ ให้ความอนุเคราะห์ดูแลช่วยเหลือด้านเอกสารในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณ ท่านเจ้าคณะจังหวัดนครศรีธรรมราชธรรมยุต ตลอดถึงพระภิกษุในจังหวัด นครศรีธรรมราชทุกรูป ที่ให้ความร่วมมือสนับสนุนในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอขอบคุณ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ที่สละเวลาเพื่อทำการสอบวิทยานิพนธ์ ในครั้งนี้ให้สำเร็จเรียบร้อยลงได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ บิดามารดา ที่ให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด ขอขอบคุณเพื่อน ร่วมงาน นักศึกษา บุคคลผู้ใกล้ชิดและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุก ๆ ท่าน ที่คอยเป็นขวัญกำลังใจและเป็น แรงใจให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จสมบูรณ์ประโยชน์และคุณค่าอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบ แต่คณะสงฆ์จังหวัดนครศรีธรรมราชธรรมยุต ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน มา ณ โอกาสนี้ด้วย

พระมหายุทธนันต์ อตฺถจินฺโต (จันทา)

สารบัญคำย่อ

สำหรับการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากพระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ฉบับคณะสงฆ์คณะธรรมยุต มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ พิมพ์น้อมเกล้าถวาย สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เนื่องในวโรกาสเจริญพระชนมายุ 90 พรรษา 3 ตุลาคม พุทธศักราช 2546 การอ้างอิงและใช้ชื่อย่อของคัมภีร์พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ในวิทยานิพนธ์นี้ โดยมีคำย่อและคำเต็ม ดังนี้

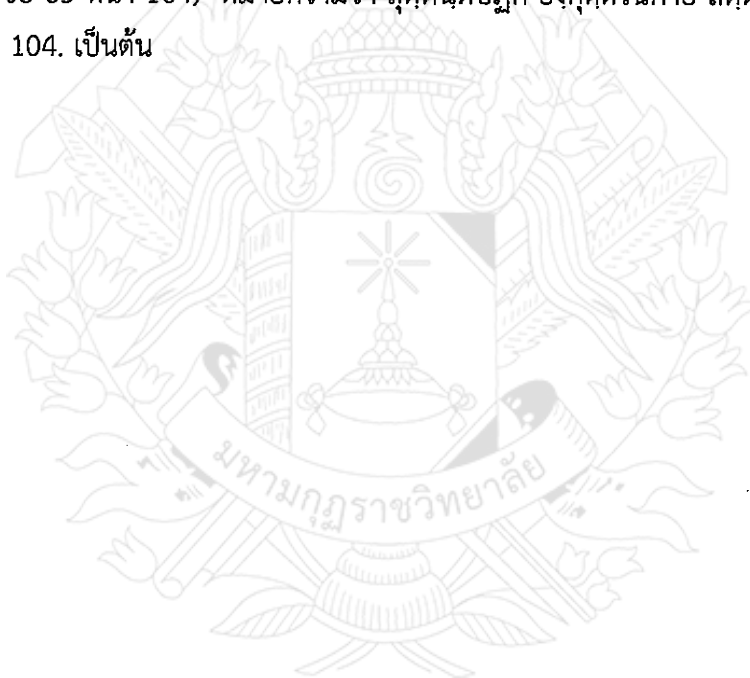
คำย่อ
พระสุตตันตปิฎก

อง.สตตค.

คำเต็ม

สุตตันตปิฎก องคุดตินิกาย สตตกนิปาตปาลี

การอ้างตัวเลขที่อยู่หลังชื่อย่อคัมภีร์ ผู้วิจัยใช้แบบ 3 ตอน คือ ชื่อคัมภีร์/เล่ม/ข้อ/หน้า. เช่น (อง.สตตค. เล่ม 23 ข้อ 65 หน้า 104) หมายความว่า สุตตันตปิฎก องคุดตินิกาย สตตกนิปาตปาลี เล่ม 23 ข้อ 65 หน้า 104. เป็นต้น

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
ประกาศคุณูปการ	จ
สารบัญคำย่อ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภูมิ	ถ
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 สมมติฐานของการวิจัย	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	3
1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับสัปปุริสธรรม	6
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์	15
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับพระสังฆาธิการ	21
2.4 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา	41
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	49
2.6 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	52
3 วิธีดำเนินการวิจัย	53
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	53
3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง	54
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	54
3.4 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	55
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	56
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	56
3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย	57

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	59
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	59
4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล	59
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	61
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง	61
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช	63
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามอายุ พรรษา ระดับการศึกษาทางธรรม และระดับการศึกษาทางโลก	71
ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามอายุ พรรษา ระดับการศึกษาทางธรรม และระดับการศึกษาทางโลก ต่างกัน	78
ตอนที่ 5 ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช	120
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	141
5.1 สรุปผล	142
5.2 อภิปรายผล	147
5.3 ข้อเสนอแนะ	159
5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	159
5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	159
บรรณานุกรม	161
ภาคผนวก	165
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	166
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	168
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล	172
ภาคผนวก ง แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และค่า IOC	179
ภาคผนวก จ ค่าความเชื่อมั่น	197

สารบัญ (ต่อ)

ภาคผนวก ฉ ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครีชีและมอร์แกน	หน้า
ภาคผนวก ช รูปภาพผู้ให้สัมภาษณ์	200
ประวัติผู้วิจัย	202
	206

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.1	แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ	61
4.2	แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามพรรคชา	61
4.3	แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษาทางธรรม	62
4.4	แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก	62
4.5	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสัปบุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม	63
4.6	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสัปบุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านธัมมัญญาตา	64
4.7	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสัปบุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านอัตถัญญาตา	65
4.8	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสัปบุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านอัตตัญญาตา	66
4.9	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสัปบุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านมัตตัญญาตา	67
4.10	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสัปบุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านกาลัญญาตา	68
4.11	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสัปบุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปริสัญญาตา	69
4.12	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสัปบุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปุคตลโปโรปัญญาตา	70

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.13 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามอายุ	71
4.14 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามพรรษา	72
4.15 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามระดับการศึกษาทางธรรม	74
4.16 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก	76
4.17 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม จำแนกตามอายุ	78
4.18 แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ที่มีอายุต่างกัน	78
4.19 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านธัมมัญญาตา ที่มีอายุต่างกัน	79
4.20 แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านธัมมัญญาตา ที่มีอายุต่างกัน	79
4.21 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านอัตถัญญาตา จำแนกตามอายุ	80
4.22 แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านอัตถัญญาตา ที่มีอายุต่างกัน	80

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.23	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านอรรถัตถุญญา จำแนกตามอายุ	81
4.24	แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านอรรถัตถุญญา ที่มีอายุต่างกัน	81
4.25	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านมัตถุญญา จำแนกตามอายุ	82
4.26	แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านมัตถุญญา ที่มีอายุต่างกัน	82
4.27	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านกาลัญญา จำแนกตามอายุ	83
4.28	แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านกาลัญญา ที่มีอายุต่างกัน	83
4.29	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปริสัญญา จำแนกตามอายุ	84
4.30	แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปริสัญญา ที่มีอายุต่างกัน	84
4.31	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปุคคัลโปริญญา จำแนกตามอายุ	85
4.32	แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปุคคัลโปริญญา ที่มีอายุต่างกัน	85

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.43 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐิสรธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านกา ลัญญดา จำแนกตามพรรษา	91
4.44 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ ปฐิสรธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านกาลัญญดา ที่มีพรรษาต่างกัน	91
4.45 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตาม หลักสี่ปฐิสรธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปริ สัญญดา จำแนกตามพรรษา	92
4.46 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ ปฐิสรธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปริสัญญดา ที่มีพรรษาต่างกัน	92
4.47 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตาม หลักสี่ปฐิสรธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปุก คลปโรปริญญดา จำแนกตามพรรษา	93
4.48 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ ปฐิสรธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปุกคลปโร ปริญญดา ที่มีพรรษาต่างกัน	93
4.49 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตาม หลักสี่ปฐิสรธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม จำแนกตามระดับการศึกษาทางธรรม	94
4.50 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ ปฐิสรธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ที่มี ระดับการศึกษาทางธรรมต่างกัน	94
4.51 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตาม หลักสี่ปฐิสรธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านธัมมัญญดา จำแนกตามระดับการศึกษาทางธรรม	95
4.52 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ ปฐิสรธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านธัมมัญญดา ที่มีระดับการศึกษาทางธรรมต่างกัน	95

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.63 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปริสัญญุตตา จำแนกตามระดับการศึกษาทางธรรม	102
4.64 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปริสัญญุตตา ที่มีระดับการศึกษาทางธรรมต่างกัน	102
4.65 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปริสัญญุตตา ที่มีระดับการศึกษาทางธรรมต่างกัน	103
4.66 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านบุคคลปโรปริสัญญุตตา จำแนกตามระดับการศึกษาทางธรรม	104
4.67 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านบุคคลปโรปริสัญญุตตา ที่มีระดับการศึกษาทางธรรมต่างกัน	104
4.68 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก	105
4.69 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ที่มีระดับการศึกษาทางโลกต่างกัน	105
4.70 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ที่มีระดับการศึกษาทางโลกต่างกัน	106
4.71 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านธัมมัญญุตตา จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก	107
4.72 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านธัมมัญญุตตา ที่มีระดับการศึกษาทางโลกต่างกัน	107

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.83 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปติศธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านกา ลัญญุตฯ จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก	115
4.84 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัป ติศธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านกา ลัญญุตฯ ที่มีระดับการศึกษาทางโลกต่างกัน	115
4.85 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การบริหารงานกิจการคณะ สงฆ์ตามหลักสัปติศธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านกา ลัญญุตฯ ที่มีระดับการศึกษาทางโลกต่างกัน	116
4.86 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตาม หลักสัปติศธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปริ ลัญญุตฯ จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก	117
4.87 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัป ติศธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปริ ลัญญุตฯ ที่มีระดับการศึกษาทางโลกต่างกัน	117
4.88 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การบริหารงานกิจการคณะ สงฆ์ตามหลักสัปติศธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปริ ลัญญุตฯ ที่มีระดับการศึกษาทางโลกต่างกัน	118
4.89 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตาม หลักสัปติศธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปุค คลปโรปริญญุตฯ จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก	119
4.90 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัป ติศธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปุค คลปโร ปริญญุตฯ ที่มีระดับการศึกษาทางโลกต่างกัน	119
4.91 แสดงค่าความถี่ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลัก สัปติศธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช	120
4.92 แสดงค่าความถี่ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานกิจการคณะ สงฆ์ตามหลักสัปติศธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช	123

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่

2.1 แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

หน้า

52

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบริหารงานเป็นกิจการของคณะสงฆ์ที่จะต้องทำหรือที่จะต้องถือเป็นธุระหน้าที่ และเป็นภารกิจของพระสังฆาธิการจะต้องปฏิบัติอันเป็นภารกิจของคณะสงฆ์และการพระศาสนา ซึ่งการปกครองคณะสงฆ์ของประเทศไทยในปัจจุบันนี้ หากแบ่งเป็นทางการจะมีนิกายฝ่าย เถรวาท 2 นิกาย คือ มหานิกายและธรรมยุต ทั้งมหานิกายและธรรมยุตล้วนอยู่ภายใต้องค์กรสงฆ์เดียวกัน โดยมีสมเด็จพระสังฆราชเป็นประมุข มีมหาเถรสมาคมเป็นองค์กรบริหาร (ไทยรัฐออนไลน์, โครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์ไทย, 2558) สำหรับปัจจุบันมีผู้ตั้งข้อสังเกตมากมายถึงรูปแบบการจัดระบบของกิจการปกครองคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบัน ว่ามีอิทธิพลของความเป็นเผด็จการและความอนุรักษ์นิยม (conservative) แอบแฝงอยู่มาก ทำให้สังคมสงฆ์ ในปัจจุบันมีรูปแบบการจัดองค์กรที่กลายเป็นองค์กรแบบรวมศูนย์ที่ตั้งอยู่ท่ามกลางวงล้อม กระแสแห่งการปฏิรูปประชาธิปไตย และการเมืองภาคประชาชน นี้ อาจเป็นส่วนหนึ่งของหลายสาเหตุ ที่ทำให้องค์กรสงฆ์เกิดปัญหาด้านประสิทธิภาพในการบริหารจัดการในหลากหลายด้าน อันมีสาเหตุจากอิทธิพลของกฎหมายปกครองสงฆ์ที่ไม่ยืดหยุ่น และเอื้อต่อระบบอุปถัมภ์ดังกล่าวมา ดังนั้นการศึกษาทำความเข้าใจถึงความเป็นมาและพัฒนาการของอิทธิพลของระบบการปกครองรัฐไทยที่มีผลต่อการจัดรูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบัน จึงเป็นเรื่องที่ควรให้ความสนใจและร่วมกันแสวงหาทางออก เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงรากเหง้าแห่งความเปลี่ยนแปลงในแต่ละยุคสมัยของสังคมสงฆ์ และเพื่อให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงเหตุผลและคำตอบของคำถามที่ว่าเหตุใดรูปแบบการปกครองสงฆ์ไทยจึงกลายมาในรูปแบบที่เป็นที่ถกเถียงกันอยู่ในปัจจุบัน (ประชาไท, การปฏิรูปโครงสร้าง คณะสงฆ์ไทย, 2558)

พระภิกษุชั้นเรียกว่าบรรพชิต หรือนักบวชที่อยู่อาศัยคือวัด ในหมู่บ้านหนึ่ง ๆ มีวัดอยู่ประมาณ 1 วัด หากหมู่บ้านใหญ่อยู่ห่างไกลกันมากเดินไปมาหาสู่กันลำบากก็จะมีวัดอาจเป็น 2 หรือ 3 วัด ก็แล้วแต่ความเหมาะสมของแต่ละสถานที่ไป ทั้งนี้ทั้งนั้นก็เพื่อให้เกิดความสะดวกในการไปทำบุญติดต่อประสานงานดำเนินการทางด้านศาสนาพิธีด้วย ในวัดนั้น ๆ ผู้ที่ไปอยู่เป็นพระภิกษุ ที่มาจากฆราวาสในถิ่นนั้นเป็นส่วนใหญ่ และถือเป็นผู้เสียสละหากวัดใดไม่มีพระอยู่ก็จะกลายเป็น วัดร้างวิถีชุมชนก็เกิดความยากลำบากทางศาสนาขึ้นมาทันที สำหรับจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้นปัจจุบันประชากรส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา วัดในทางพระพุทธศาสนาจึงมีไว้เพื่อเป็นสถานที่ประกอบการทำบุญทำกุศลและใช้สำหรับเทศนาอบรมจิตใจแก่ประชาชนทั่วไป สำหรับวัดในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้นที่สังกัดคณะสงฆ์ธรรมยุต ในปัจจุบันมีวัดที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานพระพุทธศาสนา

จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัด ทั้งหมด 81 วัด วัดราษฎร์ 79 วัด และพระอารามหลวง 2 วัด มีพระภิกษุ จำพรรษาในปี พ.ศ. 2558 จำนวน 477 รูป การปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น ยึดวิธีการปกครองที่กำหนดไว้ในกฎหมายมหาเถรสมาคมเป็นหลักการปกครองคณะสงฆ์ สำหรับการ บริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบันนี้มีปัญหาด้านการปกครอง ดูแลไม่ทั่วถึงมี การดำเนินงานที่ล่าช้า พระสังฆาธิการผู้มีตำแหน่งในการปกครอง ขาดความรู้ความสามารถในการ บริหารจัดการ ใช้คนไม่เหมาะสมกับภาระงาน ทำให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้อยประสิทธิภาพ ตลอดถึงประชาชนบางพื้นที่ ไม่ให้ความร่วมมือกับวัด ก่อให้เกิดช่องว่าง ระหว่างวัดกับชาวบ้านนำมา ซึ่งความขัดแย้งในชุมชน ตลอดถึงกิจวัตรของสงฆ์บางรูปยังขาดตกบกพร่อง และพระสังฆาธิการยังไม่ เป็นแบบอย่างที่ดีควร

สำหรับผลจากการวิจัยครั้งนี้จะนำไปเป็นแนวทางในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ และเพื่อ ที่จะพัฒนาความรู้ความสามารถของพระสังฆาธิการ ในการที่จะพัฒนาบุคลากรของสงฆ์ให้มีความ เจริญก้าวหน้า ก้าวทันโลกปัจจุบันมีความคิดในการพัฒนาศักยภาพของตนเองและพัฒนาประโยชน์ อันจะเกิดขึ้นแก่คณะสงฆ์และสามารถเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าให้เข้าถึง ประชาชนเป็นที่เคารพเลื่อมใส และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่พระภิกษุสามเณร เพื่อเป็นประโยชน์เกื้อกูล อันจะยังครัทธาให้เกิดขึ้นแก่พุทธศาสนิกชน และเพื่อความตั้งมั่นยั่งยืนของพระพุทธศาสนาต่อไป

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการการบริหารงานคณะสงฆ์ตามหลักสัพบุริสธรรม ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อที่จะได้นำผลจากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางใน การวางแผนพัฒนางานของคณะสงฆ์ โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้พระภิกษุที่จำพรรษาในจังหวัด นครศรีธรรมราชได้เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำและร่วมพัฒนาคณะสงฆ์ เพื่อให้สามารถตอบสนองตรง ต่อความต้องการของพุทธศาสนิกชนและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่พุทธศาสนิกชนได้อย่างแท้จริง และ เพื่อสร้างความเจริญด้านการพัฒนาในทิศทางที่ดีของคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราชต่อไป

1.2 วัดอุปประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาการการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัพบุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัพบุริสธรรมของ พระสังฆา ธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอายุ พรรษา ระดับการศึกษาทางธรรม และระดับการ ศึกษาทางโลก ต่างกัน

1.2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหตามหลัก สัพบุริสธรรม ของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1.3.1 พระภิกษุที่มีอายุต่างกัน มีการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปติสธรรม แตกต่าง

1.3.2 พระภิกษุที่มีพรรษาต่างกัน มีการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปติสธรรม แตกต่าง

1.3.3 พระภิกษุที่มีระดับการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปติสธรรม แตกต่าง

1.3.4 พระภิกษุที่มีระดับการศึกษาทางโลกต่างกัน มีการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปติสธรรม แตกต่าง

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการบริหารกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสัปติสธรรมของ พระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากร

ได้แก่ พระภิกษุที่จำพรรษาในเขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครศรีธรรมราช (ธ) ประจำปี 2558 จำนวน 477 รูป (สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2558)

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่ การบริหารงานคณะสงฆ์ตามหลักสัปติสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 7 ด้าน ได้แก่

- ด้านธัมมัญญา (รู้จักธรรม)
- ด้านอรรถัญญา (รู้จักประโยชน์)
- ด้านอรรถัญญา (รู้จักตน)
- ด้านมัญญา (รู้จักประมาณ)
- ด้านกาลัญญา (รู้จักกาล)
- ด้านปริสัญญญา (รู้จักชุมชน)
- ด้านบุคคลปริสัญญญา (รู้จักบุคคล)

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ พื้นที่ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครศรีธรรมราช (ธ)

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1.5.1 ทำให้ทราบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปติสธรรมของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.5.2 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอายุ พรรษา ระดับการศึกษาทางธรรม และระดับการศึกษาทางโลก ต่างกัน

1.5.3 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.5.4 ทำให้สามารถนำผลจากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์ และเพื่อเป็นแนวทางปรับปรุงการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองความต้องการของพุทธศาสนิกชนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ต่อไป

1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้ตรงกัน ผู้วิจัยกำหนดความหมาย และขอบเขตของคำต่าง ๆ ดังนี้

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ หมายถึง งานที่พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช จะต้องปฏิบัติ หรือจะต้องกระทำ อันถือเป็นหน้าที่ทางปกครองคณะสงฆ์ประกอบด้วย การควบคุม และส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงามของพระภิกษุ มี 6 ด้าน คือ การปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งเป็นกิจการคณะสงฆ์และเป็นกิจการพระศาสนา เน้นงานในหน้าที่ขององค์กรปกครองคณะสงฆ์โดยแท้

พระสังฆาธิการ หมายถึง ตำแหน่งของพระภิกษุผู้ปกครองคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งกำหนดตำแหน่งในกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ 24 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ ซึ่งมีตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส

สัปปุริสธรรม หมายถึง ธรรมของสัตบุรุษ หรือธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ หรือคุณสมบัติของคนดี ที่พระสังฆาธิการผู้บริหารงานกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราชนำไปใช้บริหารงานด้วยหลักสัปปุริสธรรม 7 ด้าน คือ

ด้านธัมมัญญุตตา หมายถึง มีความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ความรู้จักธรรม รู้หลัก หรือรู้จักเหตุ คือ รู้หลักความจริง รู้หลักการ รู้หลักเกณฑ์ รู้กฎแห่งธรรมตา รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล รู้จักวางแผน มีความเชี่ยวชาญและรู้หลักการที่จะทำให้เกิดผล ให้เกิดประโยชน์ เช่น พระสังฆาธิการ รู้ว่าหลักธรรมข้อนั้น ๆ คืออะไร มีอะไรบ้าง

ด้านอัตถัญญุตตา หมายถึง ความรู้จักอรรถ รู้ความมุ่งหมาย หรือ รู้จักผล คือ รู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย ผู้รู้จักวางแผน รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ มีวิสัยทัศน์ รู้จักผลที่จะเกิดขึ้นสืบเนื่องจากการกระทำหรือความเป็นไปตามหลักเช่นรู้ว่าหลักธรรมหรือภาชิตข้อนั้น ๆ มีความหมายว่าอย่างไรดังนี้ เป็นต้น

ด้านอัตตัญญา หมายถึง ความรู้จักตน คือ รู้ว่า เรานั้น ว่าโดยฐานะ ภาวะ เพศ กำลังความรู้ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความสามารถ ความถนัด มีความประพฤติที่เหมาะสม มีความเชี่ยวชาญ มีจิตใจ โอบอ้อมอารี มีความเสียสละ และคุณธรรม เป็นต้น แล้วประพฤติให้เหมาะสม และรู้ที่จะแก้ไขปรับปรุงต่อไป

ด้านมัตตัญญา หมายถึง มีความเหมาะสมและพอดี มีความรู้จักประมาณ คือ มีความพอดี มีความเพียงพอ มีความเหมาะสม มีความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ โดยยึดหลักมัชฌิมาปฏิปทา เช่น พระสังฆาธิการ รู้จักประมาณในการรับและบริโภคน้ำปัจจัยสี่

ด้านกาลัญญา หมายถึง ความรู้จักกาล คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่จะต้องใช้ในการประกอบกิจ กระทำหน้าที่การงาน การบริหารเวลา เช่น ให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะสมแก่เวลา เป็นต้น

ด้านปริสัณญา หมายถึง ความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ความรู้จักบริษัท คือ รู้จักชุมชน และรู้จักที่ประชุม รู้กิจการที่จะประพฤติดต่อชุมชนนั้น ๆ ว่า ชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหา จะต้องทำกิจการอย่างนี้ จะต้องพูดอย่างนี้ ชุมชนนี้ควรสงเคราะห์อย่างนี้ เป็นต้น

ด้านบุคคลโรปัญญา หมายถึง ความรู้จักบุคคล คือ ความแตกต่างแห่งบุคคล โดย อธิษายัย ความสามารถ และคุณธรรม เป็นต้นว่า ใครยิ่งหรือหย่อนอย่างไร และรู้ที่จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้น ๆ ด้วยดี ว่าควรจะคบหรือไม่ จะใช้จะตำหนิ ยกย่อง และแนะนำสั่งสอนอย่างไร เป็นต้น

อายุ หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งเป็น 2 ช่วง คือ 1) อายุต่ำกว่า 40 ปี และ 2) อายุ 41 ปีขึ้นไป

พรรษา หมายถึง พรรษาของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งเป็น 3 ช่วง คือ 1) ต่ำกว่า 10 พรรษา, 2) 11-20 พรรษา และ 3) 21 พรรษาขึ้นไป

วุฒิมการศึกษาทงธรรม หมายถึง ระดับการศึกษาทงธรรมของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งเป็น 3 ช่วง คือ 1) นักธรรมชั้นตรี 2) นักธรรมชั้นโท และ 3) นักธรรมชั้นเอก

วุฒิมการศึกษาทงโลก หมายถึง ระดับการศึกษาทงโลกของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 3 ช่วง 1) ต่ำกว่าปริญญาตรี 2) ปริญญาตรี และ 3) ปริญญาโทขึ้นไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับสัปปุริสธรรม
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับพระสังฆาธิการ
- 2.4 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.6 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับสัปปุริสธรรม

2.1.1 ความเป็นมาของสัปปุริสธรรม

สัปปุริสธรรม 7 พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในธัมมัญญสูตร ปรากฏเนือความในพระไตรปิฎก เล่ม 23 อังคุดตินิกาย สัตตกนิบาต ข้อ 65 หน้า 104-107

ความว่า ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยธรรม 7 ประการ เป็นผู้ควรของค่านับ ฯลฯ เป็นนาบุญของโลก ไม่มีนาบุญอื่นยิ่งกว่า ธรรม 7 ประการเป็นไฉน

ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นธัมมัญญู รู้จักธรรม 1 อุตถัญญู รู้จักอรรถ 1 อุตถัญญู รู้จักตน 1 มัตถัญญู รู้จักประมาณ 1 กาลัญญู รู้จักกาล 1 ปริสัจญู รู้จักบริษัท 1 ปุคคลปโรปรัญญู รู้จักเลือกคบคน 1 ดุกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุเป็นธัมมัญญูอย่างไร ภิกษุในธรรมวินัยนี้ย่อมรู้ธรรม คือ สุตตะ เคยยะ ไวยากรณ์ะ คาถา อุทาน อิติวุตตกะ ชาตกะอัပ္ภุตธรรม เวทลละ หากภิกษุไม่พึงรู้จักธรรม คือ สุตตะ ... เวทลละ เราก็ไม่พึงเรียกว่าเป็นธัมมัญญู แต่เพราะภิกษุรู้ธรรม คือ สุตตะ ... เวทลละ ฉะนั้นเราจึงเรียกว่าเป็นธัมมัญญู ด้วยประการฉะนี้ ฯ

ก็ภิกษุเป็นอุตถัญญูอย่างไร ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมรู้จักเนื้อความแห่งภษิตนนั้น ๆ ว่า นี้เป็นเนื้อความแห่งภษิตนนี้ ๆ หากภิกษุไม่พึงรู้เนื้อความแห่งภษิตนนั้น ๆ ว่า นี้เป็นเนื้อความแห่งภษิตนนี้ ๆ เราก็ไม่พึงเรียกว่าเป็นอุตถัญญู แต่เพราะภิกษุรู้เนื้อความแห่งภษิตนนั้น ๆ ว่า นี้เป็นเนื้อความแห่งภษิตนนี้ ๆ ฉะนั้น เราจึงเรียกว่าเป็นอุตถัญญู ภิกษุเป็นธัมมัญญู อุตถัญญู ด้วยประการฉะนี้ ฯ

ก็ภิกษุเป็นอรรถัตถ์อย่างไร ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมรู้จักตนว่า เราเป็นผู้มีศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญา ปฏิภาณ เพียงเท่านี้ ถ้าภิกษุไม่พึงรู้จักตนว่า เราเป็นผู้มีศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญา ปฏิภาณ เพียงเท่านี้เราก็ไม่พึงเรียกว่าเป็นอรรถัตถ์ แต่เพราะภิกษุรู้จักตนว่า เราเป็นผู้มีศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญา ปฏิภาณ เพียงเท่านี้ ฉะนั้น เราจึงเรียกว่าเป็นอรรถัตถ์ภิกษุเป็นธัมมัญญ อรรถัตถ์ อรรถัตถ์ ด้วยประการฉะนี้ ฯ

ก็ภิกษุเป็นมัตถัตถ์อย่างไร ภิกษุในธรรมวินัยนี้ รู้จักประมาณในการรับจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัยเภสัชบริขาร หากภิกษุไม่พึงรู้จักประมาณในการรับจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัยเภสัชบริขาร เราก็ไม่พึงเรียกว่าเป็นมัตถัตถ์ แต่เพราะภิกษุรู้จักประมาณในการรับจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัยเภสัชบริขาร ฉะนั้น เราจึงเรียกว่าเป็นมัตถัตถ์ภิกษุเป็นธัมมัญญ อรรถัตถ์ อรรถัตถ์ มัตถัตถ์ ด้วยประการฉะนี้ ฯ

ก็ภิกษุเป็นกาลัญญุอย่างไร ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมรู้จักกาลว่า นี้เป็นกาลเรียน นี้เป็นกาลสอบถาม นี้เป็นกาลประกอบความเพียร นี้เป็นกาลหลีกออกเร้น หากภิกษุไม่พึงรู้จักกาลว่า นี้เป็นกาลเรียน นี้เป็นกาลสอบถาม นี้เป็นกาลประกอบความเพียร นี้เป็นกาลหลีกออกเร้น เราไม่พึงเรียกว่าเป็นกาลัญญ แต่เพราะภิกษุรู้จักกาลว่า นี้เป็นกาลเรียน นี้เป็นกาลสอบถาม นี้เป็นกาลประกอบความเพียร นี้เป็นกาลหลีกออกเร้น ฉะนั้น เราจึงเรียกว่าเป็นกาลัญญ ภิกษุเป็นธัมมัญญ อรรถัตถ์ อรรถัตถ์ มัตถัตถ์ กาลัญญ ด้วยประการฉะนี้ ฯ

ก็ภิกษุเป็นปริสัณญุอย่างไร ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมรู้จักบริษัทว่า นี้บริษัทกษัตริย์ นี้บริษัทคฤหบดี นี้บริษัทสมณะ ในบริษัทนั้น เราพึงเข้าไปหาอย่างนี้ พึงยืนอย่างนี้ พึงทำอย่างนี้ พึงนั่งอย่างนี้ พึงนั่งอย่างนี้ หากภิกษุไม่รู้จักบริษัทว่า นี้บริษัทกษัตริย์ ... พึงนั่งอย่างนี้ เราก็ไม่พึงเรียกว่าเป็นปริสัณญ แต่เพราะภิกษุรู้จักบริษัทว่า นี้บริษัทกษัตริย์ ... พึงนั่งอย่างนี้ ฉะนั้น เราจึงเรียกว่าเป็นปริสัณญ ภิกษุเป็นธัมมัญญ อรรถัตถ์ อรรถัตถ์ มัตถัตถ์ กาลัญญปริสัณญ ด้วยประการฉะนี้ ฯ

ก็ภิกษุเป็นบุคคลปโรปรัญญุอย่างไร ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้รู้จักบุคคลโดยส่วน 2 คือ บุคคล 2 จำพวก คือ พวกหนึ่งต้องการเห็นพระอริยะ พวกหนึ่งไม่ต้องการเห็นพระอริยะ บุคคลที่ไม่ต้องการเห็นพระอริยะ พึงถูกติเตียนด้วยเหตุ นั้น ๆ บุคคลที่ต้องการเห็นพระอริยะ พึงได้รับความสรรเสริญด้วยเหตุ นั้น ๆ บุคคลที่ต้องการเห็นพระอริยะก็มี 2 จำพวก คือ พวกหนึ่งต้องการจะฟังสัทธรรม พวกหนึ่งไม่ต้องการฟังสัทธรรม บุคคลที่ไม่ต้องการฟังสัทธรรม พึงถูกติเตียนด้วยเหตุ นั้น ๆ บุคคลที่ต้องการฟังสัทธรรม พึงได้รับความสรรเสริญด้วยเหตุ นั้น ๆ บุคคลที่ต้องการฟังสัทธรรมก็มี 2 จำพวก คือ พวกหนึ่งตั้งใจฟังธรรม พวกหนึ่งไม่ตั้งใจฟังธรรม บุคคลที่ไม่ตั้งใจฟังธรรม พึงถูกติเตียนด้วยเหตุ นั้น ๆ บุคคลที่ตั้งใจฟังธรรม พึงได้รับความสรรเสริญด้วยเหตุ นั้น ๆ บุคคลที่ตั้งใจฟังธรรมก็มี 2 จำพวก คือ พวกหนึ่งฟังแล้วทรงจำธรรมไว้ พวกหนึ่งฟังแล้วไม่ทรงจำธรรมไว้ บุคคลที่ฟังแล้วไม่ทรงจำธรรมไว้ พึงถูกติเตียนด้วยเหตุ นั้น ๆ บุคคลที่ฟังแล้วทรงจำธรรมไว้ พึงได้รับความสรรเสริญด้วยเหตุ นั้น ๆ บุคคลที่ฟังแล้วทรงจำธรรมไว้ก็มี 2 จำพวก คือ พวกหนึ่งพิจารณาเนื้อความแห่งธรรมที่ทรงจำไว้ พวกหนึ่งไม่พิจารณา เนื้อความแห่งธรรม ที่ทรงจำไว้ บุคคลที่ไม่พิจารณาเนื้อความแห่งธรรมที่ทรงจำไว้ พึงถูกติเตียนด้วยเหตุ

นั้น ๆ บุคคลที่พิจารณาเนื้อความแห่งธรรมที่ทรงจำไว้ พึงได้รับความสรรเสริญด้วยเหตุ นั้น ๆ บุคคลที่พิจารณาเนื้อความแห่งธรรมที่ทรงจำไว้ก็มี 2 จำพวก คือพวกหนึ่งรู้ธรรมแล้ว ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม พวกหนึ่งหารู้ธรรมแล้วปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมไม่ บุคคลที่หารู้ธรรมปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมไม่ พึงถูกติเตียนด้วยเหตุ นั้น ๆ บุคคลที่รู้ธรรมแล้วปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม พึงได้รับความสรรเสริญ ด้วยเหตุ นั้น ๆ บุคคลที่รู้ธรรมแล้วปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ก็มี 2 จำพวก คือ พวกหนึ่งปฏิบัติเพื่อประโยชน์ของตน ไม่ปฏิบัติเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น พวกหนึ่งปฏิบัติทั้งเพื่อประโยชน์ตนและเพื่อประโยชน์ผู้อื่น บุคคลที่ปฏิบัติเพื่อประโยชน์ตน ไม่ปฏิบัติเพื่อประโยชน์ผู้อื่น พึงถูกติเตียนด้วยเหตุ นั้น ๆ บุคคลที่ปฏิบัติทั้งเพื่อประโยชน์ตนและเพื่อประโยชน์ผู้อื่น พึงได้รับความสรรเสริญด้วยเหตุ นั้น ๆ ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุเป็นผู้รู้จักบุคคลโดยส่วน 2 ฉะนั้นแล ภิกษุเป็นบุคคลปโรษณญาณอย่างนี้แล ดุกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยธรรม 7 ประการนี้แล เป็นผู้ควรของค่านับ ฯลฯ เป็นนาบุญของโลก ไม่มีนาบุญอื่นยิ่งกว่า ฯ (อง.สตตก., เล่ม 23 ข้อ 65, หน้า 104-107)

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับสัปปุริสธรรม 7

สัปปุริสธรรม 7 นั้น เป็นข้อธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่บริษัทตามโอกาสสถานที่ต่าง กัน ก่อนที่จะทำความเข้าใจความหมายและความเป็นมาของหลักสัปปุริสธรรมจึงควรที่จะทำความเข้าใจหลักสัปปุริสธรรม 7 และนำหลักสัปปุริสธรรม 7 ไปประยุกต์ใช้กับการบริหารงานสมัยใหม่จำเป็นต้องอาศัยวิทยาการด้านการบริหารจัดการเข้ามาสนับสนุนองค์กร อีกทั้งหลักการบริหารที่นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ก็มีมานานแล้วจึงมีแนวคิดใน การใช้หลักสัปปุริสธรรมในการบริหาร หากเราทำให้นักนั้นเป็นคนดีที่ถูกต้องแล้ว เชื่อแน่ว่าจะบริหารงานได้สำเร็จสมประสงค์ คนดีที่ถูกต้องนี้ คือ ต้องเป็นทั้งคนดี และคนเก่งด้วยจึงมีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณสมเด็จพระสังฆราช (อฎฐายี) (2509, หน้า 12) กล่าวว่า สัปปุริสธรรม 7 หมายถึง คุณธรรม 7 ประการ บริบูรณ์ในผู้ใดย่อมยังผู้นั้นให้เป็นสัปปุริสชน ที่เจริญด้วยคุณสมบัติควรแก่ความเคารพนับถือของชนทั้งหลาย ทำให้บุคคลนั้นสามารถปฏิบัติกิจการงานให้บรรลุผลสำเร็จด้วยดี และเป็นหลักปฏิบัติเพื่อทำคนให้เป็นผู้สงบสุขและความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าได้

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2540, หน้า 10) กล่าวถึง สัปปุริสธรรม 7 คือ คุณสมบัติของผู้นำในความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานที่ไปด้วยกันนั้น คือคุณสมบัตินี้ของผู้ที่จะเป็นผู้นำ บุคคลที่เป็นผู้นำจะต้องมีธรรมะ หรือคุณสมบัตินี้ในตัวของผู้นั้นมี 7 ประการ ได้แก่ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) (2548, หน้า 170) กล่าวถึง สัปปุริสธรรม 7 คือ ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ คือเป็นคุณธรรมหรือคุณสมบัตินี้ของคนดี เป็นเหตุให้ผู้ปฏิบัติเป็นคนดี เป็นผู้ควรแก่การยกย่องนับถือเป็นคนที่สามารถให้การแนะนำในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องด้วยความปรารถนาดี มี 7 ประการ ได้แก่รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2538, หน้า 276) ได้ให้ความหมายว่า สัปปุริสธรรม หมายถึง ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมของคนดี ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ มี 7 ประการ คือ 1) ธัมมัญญูตา รู้หลักหรือ รู้จักเหตุ 2) อตถัญญูตา รู้ความมุ่งหมายหรือรู้เหตุผล 3) อตตัญญูตา รู้จักตน 4) มัตตัญญูตา รู้จักประมาณ 5) กาลัญญูตา รู้จักกาลเวลา 6) ปริสัจญูตา รู้จักชุมชน สังคม 7) ปุคคลปิโรปรัญญูตา รู้จักบุคคล คุณธรรม 7 ประการอันเป็นคุณสมบัติภายในตัวผู้นำ ซึ่งมีคุณสมบัติทั้ง 7 ประการนี้ เป็นองค์ประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกันอย่างสมบูรณ์ ที่จะทำให้อำนาจสามารถจัดการ สามารถปฏิบัติภารกิจ ในภาระงานทุกอย่างให้บรรลุผลสำเร็จได้ตามเป้าหมาย

วันทนา เมืองจันทร์ (2544, หน้า 21) กล่าวถึง สัปปุริสธรรม 7 คือ ธรรมของสัตบุรุษ ซึ่งเป็น คุณสมบัติของคนดีเป็นธรรมที่ใช้ในการครองตน ครองคน และครองงาน ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถ นำมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษามี 7 ประการ ได้แก่ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล

สรุปได้ว่า สัปปุริสธรรม คือ ธรรมของสัตบุรุษ หรือธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษเป็นธรรมที่เหมาะสมอย่างยิ่งต่อการเป็นผู้บริหารหรือผู้นำโดยเฉพาะผู้ที่เป็หัวหน้าคนหรือผู้บริหารที่จะต้องเป็นผู้รู้จักเหตุผล รู้จักตัวเองและผู้อื่น รู้จักกาลเทศะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการรู้จักนึสัยความต้องการ ความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อจะได้เลือกใช้คนให้ถูกต้องและเหมาะสม

2.1.3 ความหมายของสัปปุริสธรรม 7

สัปปุริสธรรม 7 หมายถึง หลักธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงแสดงไว้ใน ธัมมัญญูสูตร อันเป็นแนวทางในการบริหารศาสตร์มิได้มุ่งเน้นหรือหวังผลกำไร เพียงอย่างเดียว แต่เป็นหลักธรรมที่สร้างความยั่งยืน สร้างหลักบริหารแบบไม่เบียดเบียน อยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติ มีความเมตตาต่อกัน และรู้เท่าทันโลกโดยไม่ปฏิเสธกระแสโลกาภิวัตน์ หรือระบบทุนนิยมในปัจจุบัน และรู้เท่าทันโลก หลักสัปปุริสธรรม ที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับการบริหารมี 7 ด้าน ดังนี้ คือ

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2540, หน้า 25) ให้ความหมายของสัปปุริสธรรม 7 ว่า เป็น ธรรมสัตบุรุษ ธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ ถือได้ว่าเป็นสมาชิกที่ดีมีคุณค่าอย่างแท้จริงของ มนุษยชาติซึ่งเรียกได้ว่าเป็นคนที่สมบูรณ์ ผู้สามารถนำบุคคลและสังคมไปสู่ความสำเร็จได้

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2538, หน้า 276) ได้ให้ความหมายว่า สัปปุริสธรรม หมายถึง ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมของคนดี ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ มี 7 ประการ คือ (1) ธัมมัญญูตา รู้หลักหรือ รู้จักเหตุ (2) อตถัญญูตา รู้ความมุ่งหมายหรือรู้เหตุผล (3) อตตัญญูตา รู้จักตน (4) มัตตัญญูตา รู้จักประมาณ (5) กาลัญญูตา รู้จักกาลเวลา (6) ปริสัจญูตา รู้จักชุมชน สังคม และ(7) ปุคคลัญญูตา รู้จักบุคคล คุณธรรม 7 ประการอันเป็นคุณสมบัติภายในตัวผู้นำ ซึ่งมีคุณสมบัติทั้ง 7 ประการนี้ เป็นองค์ประกอบ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกันอย่างสมบูรณ์ ที่จะทำให้อำนาจสามารถจัดการ สามารถปฏิบัติภารกิจ ในภาระงาน ทุกอย่างให้บรรลุผลสำเร็จได้ตามเป้าหมาย

ชัยวัฒน์ อุตพัฒนา และวิธาน สุชีวงศ์ (2538, หน้า 179) กล่าวว่า สัปปุริสธรรม แปลว่า ธรรมของคนดี หรือความเป็นสมบูรณ์นั่นเอง มีคุณสมบัติ 7 ประการ ดังนี้

1. อัมมัญญาตา รู้หลักและรู้จักเหตุ
2. อัตถัญญาตา รู้ความมุ่งหมายและรู้จักผล
3. อิตถัญญาตา รู้จักตน
4. มัตถัญญาตา รู้จักประมาณ
5. กาลัญญาตา รู้จักกาล
6. ปริสัจญญาตา รู้จักประชุมชน
7. ปุคคัลลัญญาตา รู้จักบุคคล

สรุปความว่า หลักสัปปริสธรรม ถือว่าเป็นหลักธรรมที่ผู้บริหารงานสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อทำให้การทำงานร่วมกับผู้อื่นประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพช่วยให้เป็นคนตระหนักในเหตุผลรู้จักการวางตัวพอเหมาะพอดีทั้งทางการพัฒนาองค์กร รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและมีความเป็นตัวของตัวเอง จึงมีความสำคัญมากต่อการบริหารงาน โดยการใช้หลักสัปปริสธรรม 7 ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์

2.1.4 สัปปริสธรรม 7

สัปปริสธรรม 7 คือ คุณธรรม คุณงามความดี เป็นตัวคอยกำหนดให้ ผู้บริหารในฐานะเป็นหัวหน้าต้องปกครองผู้ใต้บังคับบัญชา สมควรต้องกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคคลากรอื่น และจะต้องบังคับใจตนเองให้อยู่ในกรอบของศีลธรรมอันดีงาม มีรายละเอียดต่อไปนี้

1. อัมมัญญาตา (การรู้จักเหตุ)

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2540, หน้า 4) ให้ความหมาย ของการรู้จักเหตุ คือ การรู้หลักการและกฎเกณฑ์ของสิ่งทั้งหลาย ที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิต ในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินกิจการต่าง ๆ รู้เข้าใจสิ่งที่จะต้องประพฤติปฏิบัติตามเหตุผล เช่น มีหน้าที่ และความรับผิดชอบอย่างไร มีอะไรเป็นหลักการ จะต้องทำอะไรอย่างไร จึงจะเป็นเหตุให้บรรลุผลสำเร็จ ที่เป็นไปตามหน้าที่และความรับผิดชอบนั้น ๆ

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) (2548, หน้า 170-171) ให้ความหมายของการรู้จักเหตุ คือ เป็นผู้รู้จักสาเหตุต้นตอของผลที่เกิดขึ้น รู้จักหลักความจริง เช่น รู้ว่าอะไรเป็นเหตุแห่งความสุขและความทุกข์ อะไรเป็นเหตุแห่งความเสื่อมและความเจริญ ทำอย่างไรจึงจะมั่งคั่ง รู้จักธรรมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นกุศลธรรม เพราะธรรมแต่ละอย่างล้วนเป็นสาเหตุต้นตอให้เกิดผลทั้งสิ้น

วันทนา เมืองจันทร์ (2544, หน้า 22) ให้ความหมายของการรู้จักเหตุ คือ สำหรับผู้บริหารที่จะนำไปใช้ คือ ต้องศึกษารู้ว่าในฐานะที่เป็นผู้บริหารจะต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างไร เพื่อการศึกษาและต้องรู้ว่าหน้าที่ของตนจะต้องทำอะไร อย่างไร เพื่อเป็นการเตรียมการวางแผนการดำเนินงานเพื่อให้การทำหน้าที่บรรลุถึงผลสำเร็จ

ชัยวัฒน์ อัดพัฒน และวิธาน สุชีวงศ์ (2538, หน้า 179) ให้ความหมายของการรู้จักเหตุ คือ ผู้มีคุณธรรมขั้นนี้จะต้องรู้หลักการ และกฎเกณฑ์ของสิ่งทั้งหลายที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิตในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินกิจการต่าง ๆ รู้เข้าใจสิ่งที่จะต้องประพฤติปฏิบัติตามเหตุผล

สรุปว่า การรู้จักเหตุ คือ เป็นผู้รู้ความจริง รู้หลักการ รู้หลักเกณฑ์ รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล รู้จักหลักการทำให้เกิดผล เป็นผู้ที่รู้จักพิจารณาวิเคราะห์หาเหตุของสถานการณ์และมีความรับผิดชอบในขณะปฏิบัติงาน เป็นการวางแผนการดำเนินงานเพื่อให้การทำหน้าที่บรรลุผลสำเร็จเป็นสิ่งที่นักบริหารควรพึงมีในการบริหารองค์การ ผู้บริหารจำเป็นต้องพิจารณาข้อเท็จจริงอย่างถูกต้อง โดยพิจารณาหลักการและเกณฑ์แห่งเหตุผลมาบริหารองค์การ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เกิดความเจริญก้าวหน้าภายในองค์กรนั้น ๆ

2. อรรถกถา (การรู้จักผล)

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2540, หน้า 4) ให้ความหมายของการรู้จักผล คือ การจับจุดมุ่งหมายของหลักการที่ตนปฏิบัติ เข้าใจวัตถุประสงค์ของกิจการที่ตนกระทำ รู้ว่าที่ตนทำอยู่อย่างนั้น ๆ ดำเนินชีวิตอย่างนั้น เพื่อประสงค์ประโยชน์อะไร หรือควรจะได้บรรลุถึงผลอะไร ที่มีหน้าที่ตำแหน่ง ฐานะ การงานอะไร

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) (2548, หน้า 170-171) ให้ความหมายของ การรู้จักผล คือ เป็นผู้รู้จักผลหรือประโยชน์ ที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำ สามารถรู้ถึงความมุ่งหมายของธรรมแต่ละอย่างได้ชัดเจน รู้ว่าเช่นประพจน์ตามธรรมข้อนี้จะได้รับผลอย่างไร รู้จักที่จะไขว่คว้า หาประโยชน์ให้แก่ตัวเองเพราะเห็นด้วยปัญญาว่าเกิดผลดีจากการปฏิบัติ

วันทนา เมืองจันทร์ (2544, หน้า 23) ให้ความหมายของการรู้จักผล คือ ผู้บริหารที่จะนำไปใช้ผู้บริหารต้องบริหารโดยยึดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ สามารถวิเคราะห์ผลที่จะได้รับจาก การดำเนินงานต่าง ๆ อย่างถูกต้อง รู้จักและเข้าใจวัตถุประสงค์ของเป้าหมายของหลักสูตร

ชัยวัฒน์ อัทธวัฒน์และวิธาน สุชีวงศ์ (2538, หน้า 183) ให้ความหมายของการ รู้จักผล คือรู้ความหมายและความมุ่งหมายของหลักการที่ตนปฏิบัติเข้าใจวัตถุประสงค์ของกิจการที่ตนกระทำ รู้ว่าหลักการนั้นมีความมุ่งหมายอย่างไร รู้ว่าที่ตนทำอยู่อย่างนั้นดำเนินชีวิตอย่างนั้นเพื่อประสงค์ประโยชน์อะไร หรือควรที่จะได้บรรลุถึงผลอะไรที่มีหน้าที่ตำแหน่ง ฐานะการงานอย่างนั้น ๆ

สรุปได้ว่า การรู้จักผล คือ รู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่เกิดขึ้น เพราะการบริหารที่จะทำให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์บรรลุถึงประโยชน์ของ องค์กรที่จะนำไปสู่ความมั่นคง ไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อองค์การ การบริหารงานนั้นจำเป็นต้องมีการวางแผนงานที่ดี และวางแผนที่วิเคราะห์ผลกระทบต่าง ๆ ด้วยหลักการเหตุและผล พิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบเสียก่อน จะลงมือปฏิบัติ เพราะเข้าใจดีว่าผลทั้งหลายย่อมมีมาแต่เหตุ การกระทำของผู้บริหาร สามารถวิเคราะห์ผลที่จะได้รับการดำเนินงานต่าง ๆ อย่างถูกต้อง

3. อรรถกถา (การรู้จักตน)

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2540, หน้า 5) ให้ความหมายของการจักตนเอง คือ การรู้จักตนเองโดยฐานะ กำลัง ความรู้ ความถนัด ความสามารถ และคุณธรรม ว่ามีเท่าไรอย่างไร แล้วประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสม และดำเนินการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ตลอดจนแก้ไขพัฒนาปรับปรุงตนเองให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นไป

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) (2548, หน้า 170-171) ให้ความหมายของการรู้จักตนเองคือความรู้จักประมาณตนในเรื่องต่าง ๆ ทั้งฐานะความเป็นอยู่ หน้าที่การงาน รวมไปถึงความคิดจิตใจเมื่อรู้ว่าตนมีกำลัง มีความคิดอย่างไร มีอุปนิสัยอย่างไรชอบหรือไม่ชอบ เป็นเหตุให้เป็นคนวางตัวดีมีมารยาท อ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักประมาณตน ทำอะไรพอควรแก่กำลัง

วันทนา เมืองจันทร์ (2544, หน้า 23) ให้ความหมายของการรู้จักตนเอง คือ การรู้จักตนว่าต้องวิเคราะห์ตนเองได้ว่า โดยฐานะ ภาวะกำลัง ความรู้ความถนัด ความสามารถและคุณธรรมมีเท่าใด เพื่อจะได้พัฒนาตนแก้ไขปรับปรุงตน เป็นการเตรียมตัวให้สอดคล้องกับงานที่จะต้องปฏิบัติ

ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์ และวิธาน สุชีวงศ์ (2538, หน้า 184) ได้ให้ความหมายของการรู้จักตนเอง คือรู้ตามความเป็นจริงว่า ตัวเรานั้นโดยภาวะฐานะ เพศ กำลัง ความรู้ ความถนัด ความสามารถ และคุณธรรม เป็นต้น

สรุปได้ว่า การรู้จักตน คือ รู้จักรับผิดชอบตน รู้จักวางตนให้เหมาะสม รู้จักประพฤติตน รู้จักปรับปรุงตน รู้องค์กรที่บริหารอยู่เป็นอย่างดีว่ามีจุดด้อย จุดเด่นอย่างไร และรู้จักการปรับปรุงตนให้เข้ากับองค์กรให้ทันต่อเหตุการณ์ที่มีผลกระทบ รวมทั้งการบริหาร ความแตกต่าง ที่จะทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพ และมั่นคงถาวร

4. มัตตัญญุตตา (การรู้จักประมาณ)

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2540, หน้า 5) ให้ความหมายของการรู้จักประมาณ คือรู้ประมาณรู้จักพอดี เช่น รู้จักประมาณในการบริโภค ในการใช้จ่ายทรัพย์ รู้จักความพอเหมาะพอดี การปฏิบัติกิจและทำการต่าง ๆ ทำทุกอย่างด้วยความเข้าใจ ชอบใจหรือเอาแต่ใจของตนแต่ทำตามความพอดีแห่งเหตุปัจจัยหรือองค์ประกอบทั้งหลาย ที่จะลงตัวให้เกิดผลดีงามตามที่มองเห็นด้วยปัญญา

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) (2548, หน้า 170-171) ให้ความหมายของการรู้จักประมาณคือ ความเป็นคนรู้จักความพอดีความพอเหมาะ ไม่มากเกินไปทุก ๆ เรื่อง รู้จักความพอดีในการพูด ในการทำงาน ในการหาทรัพย์ ในการจ่ายทรัพย์ โดยรู้จักประมาณกำลังตนเอง เป็นสาเหตุให้เป็นคนมีความพอดี รู้จักพอ ไม่ทำอะไรเกินกำลังกาย

วันทนา เมืองจันทร์ (2544, หน้า 23) ให้ความหมายของการรู้จักประมาณ คือ ผู้บริหารรู้จักความพอเหมาะพอดี ในการพูด รู้จักประมาณในการบริหารงบประมาณ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับตัวผู้เรียน โดยการมุ่งพัฒนาให้เกิดคุณภาพการศึกษาคุณภาพชีวิต และคุณธรรม ในตัวผู้เรียน

ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์ และวิธาน สุชีวงศ์ (2538, หน้า 186) ให้ความหมายของการรู้จักประมาณ คือรู้จักพอดี เช่นรู้จักประมาณในการบริโภค รู้จักประมาณในการใช้จ่ายทรัพย์ รู้จักความพอเหมาะพอดีในการพูด การปฏิบัติกิจและทำการต่าง ๆ ตลอดจนการพักผ่อนนอนหลับ และการสนุกสนานรื่นเริงต่าง ๆ

สรุปได้ว่า การรู้จักประมาณ คือ ความรู้จักพอดี ความรู้จักพอเพียง ความรู้จักใช้จ่ายงบประมาณราชการ ความรู้จักความสมเหตุสมผลในการบริหาร ความรู้จักขีดความสามารถของทรัพยากรในองค์กร รวมทั้งการแข่งขันที่รอบคอบและรู้จักประมาณขีดความสามารถขององค์กร

5. กาลัญญุตตา (การรู้จักเวลา)

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2540, หน้า 5) ให้ความหมายของการรู้จักเวลา คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่พึงใช้ในการประกอบกิจ ทำหน้าที่การงาน ปฏิบัติการต่าง ๆ และเกี่ยวข้องกับผู้อื่น เช่น รู้ว่าเวลาไหนควรทำอะไร และทำให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะเวลา ให้ถูกเวลา ตลอดจนรู้จักประมาณเวลาและวางแผนการใช้เวลา

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) (2548, หน้า 170-171) ให้ความหมายของการรู้จักเวลาคือความเป็นผู้รู้จักคุณค่าของกาลเวลา รู้ว่าเวลาใดทำงาน เวลาใดควรหยุด รู้ว่าสิ่งนี้ควรใช้เวลาใดไม่ควรใช้เวลาใด รู้จักประมาณเวลาในการทำงานทุกอย่าง เป็นเหตุให้เป็นคนตรงเวลา รู้คุณค่าของเวลา ทำงานได้เสร็จตรงตามเวลา ทำให้ได้รับความนิยมนยกย่อง ส่งผลให้เกิดความเจริญ

วันทนา เมืองจันทร์ (2544, หน้า 23) ให้ความหมายของการรู้จักเวลา คือ รู้จักกาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่ต้องใช้ในการวางแผนการเตรียมการว่าขณะนี้ในฐานะที่ตนเป็นผู้บริหารนั้น มีการประเมิณผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานเหล่านี้เป็นสิ่งที่ต้องเร่งเตรียมการเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก

ชัยวัฒน์ อัตพัฒน์ และวิธาน สุชีวงศ์ (2538, หน้า 187) ให้ความหมายของการรู้จักเวลา คือ รู้จักกาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่พึงใช้ในการประกอบกิจ กระทำหน้าที่การงาน การปฏิบัติกรต่าง ๆ และเกี่ยวข้องกับผู้อื่น เช่นรู้ว่าเวลาไหนควรทำอะไร และทำให้ตรงเวลาให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะเวลา เป็นต้น

สรุปได้ว่า การรู้จักเวลา คือ รู้จักขั้นตอนในการทำงาน รู้จักการกำหนดเวลา รู้จักรับผิดชอบ ต่อเวลา รู้จักว่าอะไรควรทำก่อนหรือหลัง รู้จักการสร้างโอกาสขององค์การจะต้องพิจารณา ถึงสถานการณ์ในเวลานั้น ๆ ควรจะดำเนินการอย่างไร รู้ว่าเวลาใดที่จะบริหารงานให้องค์กรประสบผลสำเร็จ ต่อมากที่สุด

6. ปริสัญญุตตา (การรู้จักชุมชน)

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2540, หน้า 5) ให้ความหมายของการรู้จักชุมชน คือการรู้จักถิ่นรู้จักชุมชน รู้จักการอันควรประพฤติปฏิบัติในที่ชุมชน ชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหาควรต้องทำกริยาอย่างนี้ ชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหาควรต้องทำกริยาอย่างนี้ ควรต้องพูดอย่างนี้ ชุมชนมีระเบียบวินัย มีวัฒนธรรม ประเพณี มีความต้องการอย่างนี้ ควรเกี่ยวข้องกับ ควรต้องสงเคราะห์ ควรบำเพ็ญประโยชน์

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) (2548, หน้า 170-171) ให้ความหมายของการรู้จักชุมชนคือความเป็นผู้รู้จักชุมชนหรือสังคม ที่ตนอาศัยอยู่ ชุมชนในที่ทำงาน ชุมชนที่ตนจะเข้าไปหา มีความต้องการหรือไม่ต้องการอะไร มีความเห็น มีข้อตกลงกันไว้อย่างไร จะเข้าไปหาหรือจะต้อนรับอย่างไร เพื่อให้ความร่วมมือช่วยเหลือชุมชนนั้นได้ถูกต้อง และอยู่ในสังคมนั้นได้อย่างสงบสุข เป็นเหตุให้คนทำตัวได้ถูกต้องในชุมชนนั้น ๆ

วันทนา เมืองจันทร์ (2544, หน้า 23) ให้ความหมายของการรู้จักชุมชน คือ การรู้จักถิ่น การปฏิบัติในถิ่นที่เป็นชุมชนผู้บริหารควรจะต้องรู้ว่า ชุมชนที่ตั้งอยู่นั้นมีระเบียบวินัยมีวัฒนธรรมประเพณีอย่างไร ผู้บริหารควรต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับความต้องการสงเคราะห์ควรรับใช้ ควรบำเพ็ญประโยชน์อย่างไร

ชัยวัฒน์ อັตพัฒน์ และวิธาน สุชีวงศ์ (2538, หน้า 188) ให้ความหมายของการรู้จักชุมชน คือ รู้จักถิ่น รู้จักที่ชุมชน รู้การอันควรประพฤติปฏิบัติในถิ่นที่ชุมชน และต่อชุมชนนั้นว่า ชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหาต้องทำกิจการอย่างนี้ ควรพูดอย่างนี้ ชุมชนนี้มีระเบียบอย่างนี้ มีวัฒนธรรมประเพณีอย่างนี้ มีความต้องการอย่างนี้ ควรเกี่ยวข้อง ควรต้องสงเคราะห์ ควรรับใช้ ควรบำเพ็ญประโยชน์ให้อย่างนี้ ๆ เป็นต้น

สรุปได้ว่า การรู้จักชุมชน คือ รู้จักกิจการที่จะประพฤติต่อชุมชนนั้นว่า ควรจะดำเนินการอย่างไร การบริหารจำเป็นต้องปฏิสัมพันธ์กับประชุมชน เป็นมิตรกับชุมชนสร้างสรรค์หรือประสานงานกับชุมชน และพัฒนา เป็นการบริหารที่สร้างความสัมพันธ์ด้วยเมตตา สร้างความเป็นสาธารณะชน และเป็นภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร

7. บุคคลัญตา (การรู้จักบุคคล)

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2540, หน้า 5) ให้ความหมายของการรู้จักบุคคล คือ รู้จักและเข้าใจความแตกต่างแห่งบุคคล โดยอธยาศัย ความสามารถ และคุณธรรม ใคร ๆ ยิ่งหรือหย่อนอย่างไร และรู้จักที่จะปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ๆ ด้วยดี ไม่มีคติอะไรจะสัมพันธ์เกี่ยวข้อง จะใช้ จะยกย่อง จะตำหนิหรือจะแนะนำสั่งสอนอย่างไร

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) (2548, หน้า 170-171) ให้ความหมายของการรู้จักบุคคลคือความเป็นผู้รู้จักเลือกบุคคลที่ควรคบ การรู้จักบุคคลแต่ละคนในแง่มุมต่าง ๆ เช่น อุปนิสัยใจคอ มีคุณธรรม มีความประพฤติส่วนตัวและหน้าที่การงาน และรู้จักที่จะเลือกคบหาบุคคลที่ควรคบ เป็นเหตุให้รู้จักบุคคลแต่ละบุคคลโดยละเอียดถี่ถ้วน ทำให้ได้คบหาแต่คนดี หรือทำให้เลือกใช้คนทำงานได้ถูกต้อง

วันทนา เมืองจันทร์ (2544, หน้า 23) ให้ความหมายของการรู้จักบุคคล คือ รู้จัก และเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากผู้บริหารนั้นจะต้องทำงานร่วมกับบุคคลหลายฝ่าย โดยส่วนใหญ่จะเป็นการทำงานในรูปคณะกรรมการ ผู้บริหารจะต้องรู้จักและเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลว่าแต่ละบุคคลมีอธยาศัย ความสามารถและคุณธรรม จึงจะสามารถปฏิบัติต่อบุคคลอื่นสัมพันธ์เกี่ยวข้องจะให้เกียรติยกย่องตามสมควรแห่งสถานภาพ

ชัยวัฒน์ อັตพัฒน์ และวิธาน สุชีวงศ์ (2538, หน้า 183) ให้ความหมายของการรู้จักบุคคล คือ รู้จักและเข้าใจความแตกต่างแห่งบุคคลว่าโดยอธยาศัย ความสามารถคุณธรรม เป็นต้น

สรุปว่า การรู้จักบุคคล คือ รู้จักใช้บุคคลให้ตรงกับงาน รู้จักความต้องการของบุคคล รู้จักความแตกต่างของบุคคลว่าโดยอธยาศัย ความสามารถ คุณธรรม และรู้จักใช้มอบหมายงานที่เหมาะสมให้บุคคลนั้น ๆ ไปบริหารงาน และภักดีต่อองค์กร รวมถึงการทำงานเป็นหมู่คณะ การติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ ด้วยความเป็นมิตรไมตรี

สรุปได้ว่า จากเอกสารที่กล่าวมาข้างต้น หลักสัปปริสธรรม 7 นั้นมีความสัมพันธ์กับ การบริหารงานเกี่ยวข้องกับองค์กรโดยคำนึงถึงคุณธรรมและจริยธรรมที่มีคุณค่าต่อการบริหารงานเป็น หลักธรรมที่ผู้บริหารสมัยใหม่ควรตระหนักถึง และนำไปประยุกต์ใช้ในด้านเทคนิคและวิธีการ เพื่อ พัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ต่อการบริหารงานอย่างยั่งยืนมั่นคง และทำให้สามารถ รักษาความเป็นมนุษย์ของตนไว้ได้ ผู้ที่ยึดถือหลักธรรมนี้จัดว่าเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติของคนดี มีคุณสมบัติ ของความเป็นนักบริหาร อยู่ในตนอย่างแท้จริง

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์

การบริหารงานเป็นกิจการของคณะสงฆ์ที่จะต้องทำหรือที่จะต้องถือเป็นธุระหน้าที่ และเป็น ภารกิจของพระสังฆาธิการจะต้องปฏิบัติอันเป็นภารกิจของคณะสงฆ์และการพระศาสนา มี 6 ประการ ดังนี้

2.2.1 ด้านการปกครอง

การปกครอง เป็นหน้าที่หรือบทบาทที่พระสงฆ์หรือพระสังฆาธิการจักต้องกระทำ เพื่อความ เป็นระเบียบเรียบร้อยขององค์กร ดังนี้

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญฺโณ) (2540, หน้า 7) ได้กล่าวว่า การควบคุมและ ส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม หมายถึง งานในหน้าที่ของพระสังฆาธิการในการปกครองดูแล พระภิกษุ สามเณรในเขตการปกครองของตน ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยถูกต้องตามหลักพระธรรม วินัย และตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ทั้งนี้ คำว่า “การปกครอง” แปลว่า การควบคุมดูแลรักษา ควบคุมให้ท่านอยู่ในที่ที่ท่านควรจะอยู่

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า งานการควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงามเป็นงาน เกี่ยวกับการปกครองพระภิกษุ สามเณร ตลอดจนคฤหัสถ์ที่อยู่ภายในวัดให้ประพฤติปฏิบัติตนให้ ถูกต้อง เรียบร้อยดีงาม

2.2.2 ด้านการศาสนศึกษา

การศาสนศึกษา หมายถึง การศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนา ของบรรพชิต และคฤหัสถ์ เป็นกิจการของคณะสงฆ์ประการหนึ่งที่สำคัญยิ่งในอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคมมี ความตอนหนึ่งว่า “ควบคุมและส่งเสริมการศาสนศึกษา” ของคณะสงฆ์ (ม.15 ตรี) และในระเบียบการ ปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง มหาเถรสมาคมได้กำหนดวิธีดำเนินการควบคุมและส่งเสริมการศาสน ศึกษาว่า “ควบคุมและส่งเสริมการศาสนศึกษาให้ดำเนินไปด้วยดี”

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญฺโณ) (2540, หน้า 41) ได้กล่าวถึง การจัดการศาสน ศึกษา ดังกล่าวว่า คณะสงฆ์ยังมีได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้โดยชัดเจนแต่โดยหลักสูตรและ เนื้อวิชาแล้ว คงอนุมานได้ว่า มีวัตถุประสงค์ 9 ประการ คือ

1. เพื่อพระสงฆ์รักษาตนและหมู่คณะ

2. เพื่อใช้อบรมสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์
3. เพื่อใช้พัฒนาชาติบ้านเมืองด้วยคุณธรรมของพระศาสนา
4. เพื่อใช้ในกิจการคณะสงฆ์และการพระศาสนา
5. เพื่อรักษาหลักพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนา
6. เพื่อสร้างศาสนทายาทสืบอายุพระพุทธศาสนา
7. เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา
8. เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม
9. เพื่อความมั่นคงของประเทศชาติอันเป็นส่วนรวม

พระมหาสมทรง สิรินธโร และคณะ (2548, หน้า 23) ได้กล่าวว่า บทบาทที่วัดและพระสงฆ์ จะทำได้ คือ การศึกษา การเผยแผ่และการสงเคราะห์ ซึ่งในส่วนของศึกษานั้น เป็นการให้บริการ ด้านการศึกษาแก่พระสงฆ์ คือ การมีโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ นับเป็นทางหนึ่งในการสร้าง อุบาสก อุบาสิกา ให้ได้พุทธศาสนิกชนที่มีคุณภาพและเป็นกำลังของศาสนาอีกประการหนึ่ง ก็คือ การ ไปสอนวิชาศีลธรรมตามโรงเรียนต่าง ๆ เป็นการอนุเคราะห์สังคมด้วยธรรมทาน การที่ให้พระสงฆ์ได้ เข้าไปมีบทบาทในการศึกษาของชาติ ดังกล่าวนี จะทำให้เยาวชนและสังคมเห็นความสำคัญของวัด และพระสงฆ์

สรุปได้ว่า องค์ประกอบในการจัดการศาสนศึกษาดังกล่าวจะดีหรือไม่ประการใดขึ้นกับเจ้า สำนักเรียนและหรือเจ้าสำนักศาสนศึกษาและครูอาจารย์ผู้บริหารการศาสนศึกษาที่ได้ช่วยแบกภาระ การศาสนศึกษาอย่างเต็มกำลัง อันเป็นการแสดงความกตัญญูต่อพระศาสนาและคณะสงฆ์การจัดการ ศาสนศึกษานั้นแผนกที่ประสบปัญหามาก คือ การจัดการศึกษาแผนกบาลี เพราะขาดแคลนทั้งครูและ นักเรียนและอุปสรรคอื่น ๆ ซึ่งคณะสงฆ์จะต้องช่วยจัดการศึกษาแผนกบาลีอันเป็นการศึกษาพระพุทธ ศาสนาโดยตรง เพื่อให้พระสงฆ์เจริญด้วยวิชาความรู้และการศาสนศึกษา ให้เจริญก้าวหน้า การศึกษา พระปริยัติธรรมทั้งแผนกบาลีและแผนกธรรมเป็นการศึกษาหลักและสำคัญยิ่งของคณะสงฆ์

2.2.3 ด้านการศึกษาสงเคราะห์

การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลหรืออุดหนุน จุนเจือ หรือการช่วยเหลือเกื้อกูลหรืออุดหนุนจุนเจือการศึกษาอื่นนอกการศาสนศึกษาหรือสถาบันการศึกษา หรือบุคคลผู้กำลังศึกษาเล่าเรียนคณะสงฆ์ได้กำหนดการศึกษาสงเคราะห์เป็นกิจการอันหนึ่งของคณะ สงฆ์ การศึกษาสงเคราะห์นั้นว่าโดยลักษณะ ควรแยกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การศึกษานอกเหนือจากการศาสนศึกษาที่พระสงฆ์ดำเนินการเพื่อการสงเคราะห์ ประชาชน หรือพระภิกษุสามเณร
2. การสงเคราะห์เกื้อกูลแก่การศึกษา สถาบันการศึกษา หรือบุคคลผู้กำลังศึกษา

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณโณ) (2540, หน้า 48-49) ได้กล่าวถึง การศึกษา สงเคราะห์ที่พระสงฆ์ดำเนินการในลักษณะนี้ เป็นการจัดการศึกษาซึ่งแบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา และโรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจนตามพระราชประสงค์ มีความมุ่งหมายให้วัดและพระภิกษุในพระศาสนาได้จัดการศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อสงเคราะห์เด็กและเยาวชนของชาติและพระภิกษุสามเณรส่วนหนึ่งเป็นเหตุให้เด็กและเยาวชนได้เข้าใกล้วัดและได้ศึกษาหลักธรรมทางศาสนา

2. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความมุ่งหมายให้วัดและพระสงฆ์ ให้การศึกษาอบรมปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามแก่เด็กและเยาวชน เป็นโอกาสให้พระสงฆ์ได้ใช้วิชาการศาสนศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติ ด้วยหลักธรรมของพระศาสนา

3. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด มีความมุ่งหมายให้วัดได้ช่วยอบรมบ่มนิสัยเด็กก่อนวัยเรียนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมและศีลธรรมแต่ยังเด็ก ทั้งเป็นการให้โอกาสวัดและพระสงฆ์ได้ร่วมพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติแต่วัยเด็ก

4. โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จัดตั้งขึ้นเพื่อให้พระภิกษุ และสามเณรศึกษาเล่าเรียนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ แผนกสามัญศึกษา และมีการศึกษาวิชาพระปริยัติธรรม หมวดภาษาบาลี หมวดพระธรรมวินัยและศาสนปฏิบัติอีกส่วนหนึ่ง โรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีการจัดตั้งขึ้นตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2537 และอยู่ในสังกัดกรมการศาสนา ขณะนี้มีวัดต่าง ๆ จำนวนมาก จัดตั้งแต่โดยโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา แต่ยังมีได้จัดเป็นการศาสนศึกษาหรือการศึกษาสงเคราะห์ โดยรูปการนั้น น่าจะจัดเป็น “การศึกษาสงเคราะห์” มากกว่า เพราะเป็นการศึกษาเพื่อสงเคราะห์พระภิกษุสามเณรให้มีการศึกษาเล่าเรียนวิชาสามัญศึกษา ทั้งผู้เรียนและผู้สอนก็นับหนักทางวิชาสามัญศึกษา

สรุปว่า การจัดการศึกษาและการจัดการอบรม ทั้ง 4 ประเภทดังกล่าวนี้ นับเป็นงานที่พระสงฆ์มีโอกาสช่วยพัฒนาชาติบ้านเมืองโดยแท้ เพราะตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันการศึกษาระหว่างวัดกับชุมชนนั้นขาดกันไม่ได้ ต้องอาศัยซึ่งกันและกัน วัดจึงเป็นสถานที่ให้ความรู้แก่ประชาชนทั้งทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม

2.2.4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นหน้าที่หรือบทบาทที่พระสงฆ์หรือพระสังฆาธิการจักต้องกระทำโดยการจัดการเทศนา อบรม สั่งสอน ประชาชน ให้เกิดศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาและตั้งอยู่ในสัมมาปฏิบัติ เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ช่วง วรปญโญ) (2540, หน้า 154-155) กำหนดหน้าที่หรือบทบาทที่วัดต่าง ๆ เจ้าคณะตำบล คณะสงฆ์อำเภอ และคณะสงฆ์จังหวัด. เกี่ยวกับการเผยแผ่ไว้ ดังนี้

1. หาอุบายวิธีให้ได้ยินได้ฟังโอวาท คำสั่งสอนหรือข้อแนะนำที่เป็นประโยชน์
2. แนะนำ สั่งสอน อบรม ประชาชนให้เข้าใจในศาสนพิธีและการปฏิบัติ
3. เทศนาสั่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมและให้ได้ยินได้ฟัง เกี่ยวกับพระศาสนาโดย

ถูกต้อง

พระมหาสมทรง สิริธโร และคณะ (2548, หน้า 31) ได้กล่าวถึง การเผยแพร่พระพุทธศาสนา ของพระสงฆ์ว่า ทั้งวัดและพระสงฆ์ได้ทำงานการเผยแพร่พระพุทธศาสนาเป็นพิเศษ ดังจะเห็นได้จากมีหน่วยพระธรรมทูต ธรรมจาริก ธรรมพัฒนาและหน่วยพัฒนาทางจิต ทั้งมีหน่วยอบรม อ.ป.ต. (หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล) ทั้งนี้ การเผยแพร่จะได้ผลก็ต่อเมื่อ

1. พระสงฆ์จะต้องศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจในพระธรรมวินัย และปฏิบัติตัวอย่างจริงจัง สอนอย่างไร ปฏิบัติได้อย่างนั้น

2. ไม่สอนให้คลาดเคลื่อนจากความจริง เพื่อผลประโยชน์ของตนกิจ

3. ไม่ติดยึดในแง่ใดแง่หนึ่งของหลักธรรม

4. ไม่เห็นแก่ความง่าย ดีความธรรมวินัยตามชอบใจหรือตามความต้องการของประชาชน

5. ไม่สนองความต้องการของผู้มีอำนาจ

6. ประสานความเข้าใจ ความเชื่อหรือลัทธิศาสนาอื่น ๆ พุทธศาสนิกชนทุกคนมีหน้าที่ เผยแพร่พระพุทธศาสนาให้กว้างไกลออกไป เพื่อประโยชน์สุขของชาวโลก ความวัฒนาสถาพรของพระพุทธศาสนาและความมั่นคงของชาติไทย ผู้ที่จะทำหน้าที่ เผยแพร่ศาสนาได้ดีต้องเป็นผู้รู้ศาสนาและปฏิบัติตามหลักธรรมในศาสนาได้โดยสมบูรณ์เป็นนิจ การเผยแพร่ศาสนามีคำ ที่ใช้อยู่ 2 คำ คือ คำว่า “เผยแพร่” และ “เผยแผ่” “คำว่า เผยแพร่ เป็นลักษณะของมิชชันนารี คือ มุ่งมั่นจะให้ผู้อื่นยอมรับในศาสนาของตน ซึ่งเป็นลักษณะแห่งการจูงใจให้อีกฝ่ายหนึ่งหันมานับถือคำสอนนั้น ๆ ส่วนคำว่า เผยแผ่ หมายถึงการประกาศให้ทราบ หากทราบแล้วสนใจจะเป็นพุทธศาสนิกชนก็ไม่เป็นที่รังเกียจ การเผยแผ่เป็นศัพท์ที่มีลักษณะอะลุ้มอล่วยและแสดงถึงการมีใจกว้าง ไม่ผูกมัดผู้อื่นด้วยความคิดของตนเองหรือศาสนาของตน”

สรุปได้ว่า การเผยแพร่ของพระสงฆ์ วัด และคณะสงฆ์ ในปัจจุบัน มีทั้งแบบประเพณี แบบปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน และแบบที่จัดเป็นคณะหรือหน่วยงานขึ้นดำเนินการ เช่น การเผยแพร่ตามประเพณีคณะสงฆ์ และประเพณีไทย ได้แก่การเทศนาอบรมสั่งสอนประชาชน ที่วัด ที่บ้าน ที่มีผู้อาราธนาและที่อื่น ๆ ในโอกาสต่าง ๆ ทั้งแบบเทศน์ธรรมดา คือ เทศน์รูปเดียว หรือเทศน์ปุจฉาวิสัชนา 2 รูปขึ้นไป การเผยแผ่แบบปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน ได้แก่ การบรรยายธรรม การสนทนาธรรม การปาฐกถาธรรม ในที่ประชุมที่วัด หรือที่อื่น ๆ ในโอกาสต่าง ๆ หรือ โดยทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ บันทึกลงแผ่นเสียง หรือแถบบันทึกเสียง ไปเผยแผ่ที่อื่น ในโอกาสต่าง ๆ รวมทั้งการพิมพ์หนังสือเทศน์ หนังสือธรรมะ ออกเผยแพร่ หรือลงในหนังสือพิมพ์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ออกเผยแผ่การเผยแผ่แบบจัดเป็นคณะหรือหน่วยงานเผยแผ่หรือสถานศึกษาเป็นประจำหรือครั้งคราว หรือจัดเป็นกิจกรรมพิเศษ ในวัดหรือในหมู่บ้านใกล้เคียง งานพระธรรมทูต งานพระธรรมจาริก งานอบรมประชาชนประจำตำบล หน่วยสงเคราะห์พุทธมามกะผู้เยาว์ โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นต้น

2.2.5 ด้านการสาธารณูปการ

การก่อสร้างหรือบูรณปฏิสังขรณ์ เป็นสิ่งหนึ่งที่คณะสงฆ์ต้องวางรูปแบบให้ถูกต้องเหมาะสม และควรต้องมีความรู้ที่ถูกต้องอีกด้วย ดังนี้

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญฺโณ) (2540, หน้า 54-55) กล่าวถึงการสาธารณูปการ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กล่าวว่าเป็น”ค่านาม” หมายถึง “การก่อสร้าง และการบูรณปฏิสังขรณ์” สำหรับ สาธารณูปการ ที่จัดเป็นระเบียบบริหารการคณะสงฆ์ส่วนกลาง และระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง เรียกว่า”การสาธารณูปการ” นั้น หมายถึง

1. การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ ศาสนวัตถุและศาสนสถาน
2. กิจการอันเกี่ยวกับวัด คือ การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิก การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา การยกวัดร้างเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา และการยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง

3. กิจการของวัดอื่น ๆ เช่น การจัดงานวัด การรับบริจาค

4. การศาสนสมบัติของวัดตามความหมายที่กล่าวมานี้ผู้วิจัยได้สรุปว่ามีลักษณะของการกระทำการสาธารณูปการใน 3 ประการ คือ

- 1) การกระทำด้วยแรงความคิด แรงงานและทุนทรัพย์รวมถึงการควบคุม
- 2) การกระทำด้วยเอกสารรายงาน
- 3) การทำโดยการจัดประโยชน์

การควบคุมและส่งเสริม การสาธารณูปการ เป็นงานที่ละเอียดอ่อนเป็นตัวหลักของการคณะสงฆ์แต่ผู้ปฏิบัติโดยตรงคือ เจ้าอาวาส ซึ่งเป็นพระสังฆาธิการระดับวัด เจ้าคณะทุกส่วนทุกชั้นต้องมีความสัมพันธ์กัน 2 ประการ คือ ควบคุมการสาธารณูปการและส่งเสริมการสาธารณูปการ

การควบคุมดูแลวัดนั้น เจ้าคณะจะเพิกเฉยมิได้ ถ้าเพิกเฉยจะเป็นการละเว้นการปฏิบัติต้องสอดส่อง ดูแล ชี้แจง แนะนำในการสาธารณูปการของเจ้าอาวาส ดังต่อไปนี้

1. ควบคุมการทำแผนผังวัดให้สอดคล้องกับยุคพัฒนา
2. ควบคุมแบบแปลนเสนาสนะแต่ละวัดให้อยู่ในหลักประหยัดและพอเหมาะพอควรแก่สภาพท้องถิ่นและให้ก่อสร้างตามแบบแปลน
3. ควบคุมให้แต่ละวัดที่สร้างถาวรวัตถุให้เป็นทรงไทย หรือให้รักษาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นสำคัญ

4. ควบคุมการเงินและบัญชี รับ-จ่ายของแต่ละวัดให้เป็นไปตามหลักบัญชี

5. ควบคุมดูแลการเอกสารต่าง ๆ ของเจ้าอาวาส เช่น รายงานขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมาให้เป็นไปโดยถูกต้อง

6. ควบคุมการจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามกฎกระทรวง

สรุปได้ว่า งานสาธารณูปการเป็นงานสำคัญ โดยเฉพาะเป็นงานละเอียดอ่อน เป็นงานระดับท้องถิ่นและการพระศาสนา เป็นงานที่ให้ความสำคัญแก่พระสังฆาธิการและเห็นผลงานของพระ

สังฆาธิการได้เร็วกว่างานอื่น แต่ก็มักเป็นเหตุก่อปัญหา เช่น บางแห่งเกิดความขัดแย้งระหว่างวัดกับชาวบ้านจนถึงลูกกลมใหญ่โต ก็เพราะการสาธารณูปการเป็นเหตุหากเจ้าคณะได้เห็นความสำคัญเร่งรัดตรวจตราชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของพระสังฆาธิการได้ดีแล้ว การขัดแย้งระหว่างวัด กับบ้านจะลดน้อยลงตามลำดับ และความสมัคสมานสามัคคีระหว่างบ้านกับวัดจะมีมากขึ้นเป็นเหตุ ให้การคณะสงฆ์และการพระศาสนาดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม การควบคุมส่งเสริมการสาธารณูป การ จึงถือเป็นหน้าที่อันสำคัญของพระสังฆาธิการทุกระดับชั้น

2.2.6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์

การสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การดำเนินกิจการต่าง ๆ เพื่อให้เป็นสาธารณประโยชน์ของแก่หน่วยงานหรือของบุคคลหรือคณะบุคคล หรือการช่วยเหลือเกื้อกูลหรือการอุดหนุนจนเจือสถานที่เป็นสาธารณสมบัติหรือประชาชนทั่วไป

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ) (2540, หน้า 62-65) ได้กล่าวถึงการ สาธารณสงเคราะห์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามโอกาสอันควร จะมีระเบียบปฏิบัติชัดเจน สำหรับผู้จัดการ สาธารณสงเคราะห์โดยส่วนมากได้แก่วัดหรือเจ้าอาวาส ซึ่งมีบทบัญญัติว่าด้วยหน้าที่ของเจ้าอาวาส ดังนี้

1. จัดกิจการของวัดให้เป็นไปโดยเรียบร้อย
2. เป็นธุระในการจัดการศึกษาอบรมแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์
3. ให้ความสะดวกตามสมควรแก่พุทธศาสนิกชน ในการบำเพ็ญกุศล

มหาเถรสมาคมได้กำหนดหลักการและวิธีการปฏิบัติและควบคุมส่งเสริมไว้ชัดเจน คือ กิจการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการจัดตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ซึ่งในระเบียบดังกล่าว กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 3 ประการ คือ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การศึกษาสงเคราะห์และการสาธารณสงเคราะห์ โดยระเบียบดังกล่าว กำหนดหน่วยงาน ให้ตั้ง ณ วัดใดวัดหนึ่ง ตำบลละหนึ่งหน่วย ให้จัดการเป็นรูปคณะกรรมการ โดยให้เจ้าอาวาสที่ตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเป็นประธานกรรมการโดยตำแหน่งเจ้าอาวาสอื่นในเขตตำบลนั้นเป็นรองประธานกรรมการฝ่ายบรรพชิต กำนันในตำบลนั้นเป็นรองประธานกรรมการฝ่ายคฤหัสถ์ ผู้ใหญ่บ้านและแพทย์ประจำตำบลเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง อนึ่ง การสาธารณสงเคราะห์นี้ ให้เจ้าคณะพระสังฆาธิการพิจารณาจัดการสงเคราะห์ตามควรแก่โอกาส เช่น

1. การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบล การช่วยจัดหาทุนการสงเคราะห์ การป้องกันยาเสพติดให้โทษ เช่น ยาบ้า การช่วยป้องกันโรคเอดส์
2. การช่วยเหลือสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ เช่น การสร้างถนนหนทาง ขุดลอกคูคลอง สร้างฌาปนสถาน สร้างการประปา สร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า
3. การช่วยเหลือประชาชน ในโอกาสที่ควรช่วย เช่น การประสพอุทกภัยหรือช่วยคนชราหรือคนพิการการสาธารณสงเคราะห์จะต้องจัดเพื่อความเรียบร้อยดีงามและไม่ขัดต่อ พระธรรมวินัย และความสงบสุขของบ้านเมือง จึงจะถือว่าเป็นไปด้วยความถูกต้อง และเป็น การ สาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ ดังนั้น จำเป็นต้องมีการดูแลให้เป็นไปในลักษณะเหมาะสมและควรได้รับการส่งเสริม

สนับสนุนตามสมควร กรรมการโดยตำแหน่งผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นกรรมการ สำหรับผู้ควบคุมและส่งเสริม มีคณะกรรมการอำนวยการระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ผู้อำนวยการภาค และคณะกรรมการ อำนวยการอบรมประชาชนกลาง

สรุปได้ว่า จากหลักการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้านที่ได้กล่าวมา การบริหารกิจการ คณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน เป็นการบริหารที่มุ่งเน้นเพื่อประโยชน์ไม่ว่าจะแก่สังคมหรือแก่พระภิกษุสงฆ์ ตลอดจนประเทศชาติด้วย ซึ่งการบริหารกิจการคณะสงฆ์นั้นจะต้องมีหลักเกณฑ์ทั้ง 6 ด้านเป็นที่ตั้ง และเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในประเทศไทย

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับพระสังฆาธิการ

“พระสังฆาธิการ” เป็นคำรวมตำแหน่งพระภิกษุผู้ปกครองคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะ สงฆ์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 เริ่มใช้มาแต่ พ.ศ. 2506 จนถึงปัจจุบัน โดยมีกฎหมายตราฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2506) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอน พระสังฆาธิการ กำหนดนามเป็นครั้งแรกโดยเปลี่ยนคำว่า “พระคณาธิการ” มาเป็น “พระสังฆาธิการ” ให้สอดคล้องกับลักษณะการดำเนินกิจการคณะสงฆ์ รวมคำว่า “พระ” “สังฆ” และ “อธิการ” เป็น “พระสังฆาธิการ” แปลตามรูปศัพท์ว่า “พระภิกษุผู้ทำงานโดยสิทธิขาดในทางคณะสงฆ์” “พระ ภิกษุผู้ ทำงานคณะสงฆ์โดยมีอำนาจเต็มตามตำแหน่ง” ซึ่งในแม่บทท่านบัญญัติว่า หมายถึง “พระภิกษุผู้ดำรง ตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์” มีตำแหน่ง ดังนี้

1. เจ้าคณะใหญ่
2. เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค
3. เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด
4. เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ
5. เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล
6. เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส

เจ้าคณะและเจ้าอาวาสดังกล่าวนี้ เป็นผู้ทำงานคณะสงฆ์อย่างมีอำนาจเต็มตามกฎหมาย และ ครอบคลุมงานทุกส่วนในเขตปกครองหรือในวัด ส่วนรองเจ้าคณะ รองเจ้าอาวาสและผู้ช่วยเจ้าอาวาส จะมีอำนาจหน้าที่เต็มตามตำแหน่ง ก็เพราะได้รับการมอบหมายจึงบัญญัตินามว่า “พระสังฆาธิการ” ซึ่งเทียบได้กับข้าราชการของฝ่ายราชอาณาจักร ส่วนเลขานุการเจ้าคณะและเลขานุการรองเจ้าคณะ หาได้เป็นพระสังฆาธิการไม่ เพราะเป็นเพียงผู้ทำการเลขานุการ

สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอำนาจเจริญ (2547, หน้า 8) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “การ ปฏิบัติงานพระพุทธศาสนา โครงการประชุมพระสังฆาธิการเจ้าคณะจังหวัดอำนาจเจริญ” คำว่าพระ สังฆาธิการ มาจากคำว่า “สังฆ” และ “อธิการ” เป็นพระสังฆาธิการ แปลตามรูปศัพท์ว่าพระภิกษุผู้ ทำงานโดยสิทธิขาดในทางคณะสงฆ์ หรือ พระภิกษุผู้ทำงานในคณะสงฆ์มีอำนาจเต็มตามหน้าที่ จึง หมายถึง พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (2540, หน้า คำนำ) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “คู่มือพระสังฆาธิการ ว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการศาสนา” ว่า พระสังฆาธิการ จึงเป็นพระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 24 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ โดยกำหนดตำแหน่งพระภิกษุดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ตามลำดับชั้นไว้ได้แก่ ระดับเจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว จะมีอำนาจเต็มตามกฎหมายคณะสงฆ์ กฎ มติ คำสั่ง ประกาศของมหาเถรสมาคมครอบคลุมงานทุกส่วนในเขตปกครองหรือในวัด พระสังฆาธิการ จึงมีลักษณะความเป็นผู้นำในการพัฒนาพระภิกษุ สามเณรและคฤหัสถ์ที่อยู่ในหมู่บ้าน และในชุมชน โดยใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนา

สำนักงานเจ้าคณะภาค 16 (2547, หน้า 47) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “คู่มือปฏิบัติการคณะสงฆ์” ว่าสำนักงานเจ้าคณะภาค 16 ได้ระบุความสำคัญ ของพระสังฆาธิการว่าเป็นผู้ขับเคลื่อนการบริหารกิจการคณะสงฆ์และการพระพุทธศาสนาให้ปฏิบัติถูกต้อง เป็นประโยชน์ทั้งงานการปกครอง การศาสนศึกษา การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์

ดังนั้น พระสังฆาธิการ จึงเป็นพระภิกษุที่ปฏิบัติภารกิจของพระพุทธศาสนาที่จะช่วยส่งเสริมทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองและสร้างศรัทธาของพุทธศาสนิกชนต่อพระพุทธศาสนา และ “พระสังฆาธิการ” เป็นคำรวมตำแหน่งพระภิกษุผู้ปกครองคณะสงฆ์ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 เริ่มใช้มาแต่ พ.ศ. 2506 จนถึงปัจจุบัน โดยมีกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2506) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ กำหนดนามเป็นครั้งแรก โดยเปลี่ยนคำว่า “พระฆาธิการ” มาเป็น “พระสังฆาธิการ” ให้สอดคล้องกับลักษณะการดำเนินงานกิจการคณะสงฆ์ รวมคำว่าพระ “สังฆ” และ “อธิการ” เป็น “พระสังฆาธิการ” แปลตามรูปศัพท์ว่า “พระภิกษุผู้ทำงานโดยสิทธิขาดในทางคณะสงฆ์” “พระภิกษุผู้ทำงาน คณะสงฆ์โดยมีอำนาจเต็มตามตำแหน่ง” ซึ่งในแม่บทท่านบัญญัติว่า หมายถึง “พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์” มีตำแหน่ง ดังนี้

- 1) เจ้าคณะใหญ่
- 2) เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค
- 3) เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด
- 4) เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ
- 5) เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล
- 6) เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส

เจ้าคณะและเจ้าอาวาสดังกล่าวนี้ เป็นผู้ทำงานคณะสงฆ์อย่างมีอำนาจเต็มตามกฎหมาย และครอบคลุมงานทุกส่วนในเขตปกครองหรือในวัด ส่วนรองเจ้าคณะ รองเจ้าอาวาสและผู้ช่วยเจ้าอาวาส

จะมีอำนาจหน้าที่เต็มตามตำแหน่งก็เพราะได้รับการมอบหมาย จึงบัญญัตินามว่า “พระสังฆาธิการ” ซึ่งเทียบได้กับข้าราชการของฝ่ายราชอาณาจักร ส่วนเลขานุการเจ้าคณะและเลขานุการรองเจ้าคณะหาได้เป็นพระสังฆาธิการไม่ เพราะเป็นเพียงผู้ทำการเลขานุการสร้างความเข้มแข็ง และความมั่นคงของพระพุทธศาสนาคำสั่งแต่งตั้งพระสังฆาธิการเช่น เจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะตำบล ต้องเป็นไปตาม กฎมหาเถรสมาคมซึ่งออกตามความ พ.ร.บ.คณะสงฆ์ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวไม่ใช่กฎหมายที่กระทบกระเทือน สิทธิของคู่กรณีแม้จะมีบทกำหนดโทษไว้ก็ไม่ทำให้เป็น กม.ปค. ดังนั้น มหาเถรสมาคมซึ่งเป็นองค์กรที่มีอำนาจในการอนุมัติแต่งตั้งดังกล่าว จึงไม่เป็นการใช้อำนาจทางปกครอง แต่เป็นคำสั่งในกิจการทางปกครองของคณะสงฆ์ตามกฎหมาย ว่าด้วยคณะสงฆ์

กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (2541, หน้า 411) ได้กล่าวไว้ในหนังสือว่า”คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบ คำสั่งของคณะสงฆ์ การแต่งตั้งและถอดถอนพระสังฆาธิการ กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 24 (พ.ศ. 2541)” ว่าด้วยการแต่งตั้งและถอดถอนพระสังฆาธิการ ได้กำหนดคุณสมบัติทั่วไปของพระสังฆาธิการไว้ 7 ข้อ ดังนี้

1. มีพรรษาสมควรแก่ตำแหน่ง
2. มีความรู้สมควรแก่ตำแหน่ง
3. มีความประพฤติเรียบร้อยตามพระธรรมวินัย
4. เป็นผู้ฉลาดสามารถในการปกครองคณะสงฆ์
5. ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพไร้ความสามารถ หรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคเรื้อน หรือเป็นวิฉโรคในระยะอันตรายจนเป็นที่น่ารังเกียจ

6. ไม่เคยต้องคำวินิจฉัยลงโทษในอธิกรณ์ที่พึงรังเกียจมาก่อน

7. ไม่เคยถูกถอดถอนหรือถูกปลดจากตำแหน่งใด เพราะความผิดมาก่อน

ดังนั้น การแต่งตั้งพระสังฆาธิการ ตามกฎหมายมหาเถรสมาคม มีดังนี้ คือ

1. การแต่งตั้งเจ้าคณะใหญ่ จะต้องมีความคุณสมบัติทั่วไปแล้วจะต้องมีพรรษาพัน 30 และมีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่ารองสมเด็จพระราชาคณะ สมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งพระภิกษุที่มีความคุณสมบัติให้ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะใหญ่ โดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม

2. การแต่งตั้งเจ้าคณะภาคจะต้องมีความคุณสมบัติทั่วไปแล้วจะต้องมีพรรษาพัน 30 พรรษาและกำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะภาคนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า 2 ปี หรือกำลังดำรงตำแหน่ง เจ้าคณะจังหวัดในภาคนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า 4 ปี หรือมีสมณศักดิ์ ไม่ต่ำกว่าพระราชาคณะชั้นเทพ หรือเป็นพระราชาคณะซึ่งเป็นพระคณาจารย์เอกหรือเป็นเปรียญธรรม 9 ประโยคการแต่งตั้งเจ้าคณะภาคเป็นหน้าที่ของเจ้าคณะใหญ่พิจารณาคัดเลือกพระภิกษุที่มีความคุณสมบัติเสนอมหาเถรสมาคมพิจารณาเพื่อมีพระบัญชาแต่งตั้งตามมติมหาเถรสมาคม เจ้าคณะภาคจะอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี และได้รับแต่งตั้งอีกได้

3. การแต่งตั้งเจ้าคณะจังหวัดจะต้องมีความคุณสมบัติทั่วไปแล้ว จะต้องมีความพรรษาพัน 10 พรรษา กับมีสำนักอยู่ในเขตจังหวัดนั้น และกำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะจังหวัดนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า 4 ปี หรือ

มีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่า พระราชาคณะชั้นสามัญ หรือเป็นพระคณาจารย์โทขึ้นไปหรือเป็นเปรียญธรรม ไม่ต่ำกว่า 6 ประโยค การแต่งตั้งเจ้าคณะจังหวัดในภาคใด ให้เจ้าคณะภาคนั้นพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ เสนอเจ้าคณะใหญ่พิจารณา เพื่อมีพระบัญชาแต่งตั้งตาม มติมหาเถรสมาคม

4. การแต่งตั้งเจ้าคณะอำเภอ จะต้องมียุทธศาสตร์ทั่วไปแล้ว จะต้องมียุทธศาสตร์ 10 พรรษา กับมีสำนักงานอยู่ในเขตจังหวัดนั้น และกำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะอำเภอนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า 2 ปี หรือกำลังดำรงตำแหน่งเจ้าคณะตำบลในอำเภอนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่า 4 ปี หรือมีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่า ชั้นสัญญาบัตร หรือเป็นพระคณาจารย์ตรีขึ้นไป หรือมีเปรียญธรรมไม่ต่ำกว่า 4 ประโยค การแต่งตั้งเจ้าอำเภอในจังหวัดใด ให้เจ้าคณะจังหวัดนั้นคัดเลือกผู้มีคุณสมบัติดังกล่าวเสนอเจ้าคณะภาคเพื่อพิจารณาแต่งตั้ง โดยอนุมัติของเจ้าคณะใหญ่

5. การแต่งตั้งเจ้าคณะตำบล จะต้องมียุทธศาสตร์ทั่วไปแล้ว จะต้องมียุทธศาสตร์ 5 พรรษา กับมีสำนักงานอยู่ในเขตอำเภอนั้น และกำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะตำบลนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า 2 ปี หรือกำลังดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสในตำบลนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่า 4 ปี หรือเป็นพระภิกษุมีสมณศักดิ์หรือเป็นพระคณาจารย์ หรือเป็นเปรียญธรรมหรือเป็นนักธรรมเอก การแต่งตั้งเจ้าคณะตำบล ในอำเภอใด ให้เจ้าคณะอำเภอคัดเลือกพระภิกษุ ผู้มีคุณสมบัติดังกล่าวเสนอเจ้าคณะจังหวัดพิจารณาแต่งตั้ง เมื่อได้แต่งตั้งแล้ว ให้แจ้งกรมการศาสนา และรายงานเจ้าคณะภาคเพื่อทราบ

6. การแต่งตั้งเจ้าอาวาสที่เป็นพระอารามราษฎร์ จะต้องมียุทธศาสตร์ทั่วไปแล้วจะต้องมี พรรษา 5 พรรษา และเป็นผู้ทรงเกียรติคุณเป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสถ์ในถิ่นนั้น ในการแต่งตั้งเจ้าอาวาสนอกจากพระอารามหลวงในตำบลใด ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล ให้เจ้าคณะอำเภอเลือกเจ้าอาวาสในตำบลนั้น รวมกันทั้งหมดไม่น้อยกว่า 3 รูปร่วมกัน พิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติดังกล่าวแล้วให้เจ้าคณะอำเภอรายงานเสนอเจ้าคณะจังหวัด เพื่อพิจารณาแต่งตั้ง ถ้าพระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสนั้น ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดอยู่ด้วย ให้เจ้าคณะอำเภอรายงานเจ้าคณะจังหวัดเพื่อเจ้าคณะภาคพิจารณาแต่งตั้งในการแต่งตั้งรองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส นอกจากพระอารามหลวง ให้เจ้าอาวาสพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุ ผู้มีคุณสมบัติและระบุน้ำที่ที่ตนจะมอบหมายให้ปฏิบัติเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับ เพื่อเจ้าคณะจังหวัดพิจารณาแต่งตั้ง

7. การแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงในกรุงเทพมหานคร ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง คือต้องมีพรรษา 10 พรรษา เป็นผู้ทรงเกียรติคุณเป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสถ์ สำหรับพระอารามหลวงชั้นเอกต้องมีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าพระราชาคณะชั้นราช สำหรับพระอารามหลวงชั้นโท ต้องมีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าพระราชาคณะชั้นสามัญ สำหรับพระอารามหลวงชั้นตรี ต้องมีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นเอก

ส่วนพระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงในจังหวัดอื่น นอกจากกรุงเทพมหานคร ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะส่วนหนึ่งดังนี้ คือ มีพรรษา 10 พรรษา เป็นผู้ทรงเกียรติคุณ

เป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสถ์ สำหรับพระอารามหลวงชั้นเอกต้องมีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่า พระราชาคณะชั้นสามัญ สำหรับพระอารามหลวงชั้นโท ต้องมีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้า อวาสชั้นเอก สำหรับพระอารามหลวงชั้นตรี ต้องมีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นโท หรือ พระครูสัญญาบัตรที่มีนิตยภัตไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นโทสำหรับพระอารามหลวงชั้นตรี การแต่งตั้งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะจังหวัดคัดเลือกพระภิกษุที่มีคุณสมบัติ ดังกล่าวแล้ว แต่กรณีเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับ เพื่อบรรเทาความจำเป็นพิจารณา ถ้าพระภิกษุผู้จะ ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดอยู่ด้วย ให้เป็นหน้าที่ของ เจ้า คณะภาคดำเนินการในการแต่งตั้งรองเจ้าอาวาสหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ให้เจ้าอาวาส พระอารามหลวงนั้น พิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติและระบุหน้าที่ที่มอบหมายให้ปฏิบัติ แล้วรายงานเจ้าคณะจังหวัดเพื่อพิจารณาเสนอตามลำดับจนถึงมหาเถรสมาคมสมเด็จพระสังฆราช แต่งตั้งเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ตามมติมหาเถรสมาคมการพ้น จากตำแหน่งหน้าที่พระสังฆาธิการ พระสังฆาธิการจะพ้นจากตำแหน่งได้ในกรณีมรณภาพ หรือพ้น จากความเป็นพระภิกษุหรือลาออก หรือย้ายออกไปนอกเขตที่ตนมีสำนักอยู่ หรือให้ออกจากตำแหน่ง หน้าที่โดยถูกปลดจากตำแหน่งหน้าที่ ถูกถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่

สรุปว่า พระสังฆาธิการต้องมีวิญญูคุณวุฒิการตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 พระสังฆาธิการเป็นผู้ปกครองดูแลคณะสงฆ์ในเขตปกครองและวัดให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ และพระบัญชาสมเด็จพระสังฆ ราช มีหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงามของคณะสงฆ์จัดการและพัฒนา การ ศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณ สงเคราะห์ให้เป็นไปด้วยดี พระสังฆาธิการจึงมีความสำคัญในการดูแลพระภิกษุ สามเณร ดูแลวัดให้ เป็นระเบียบเรียบร้อย ให้พระภิกษุ สามเณร มีจริยวัตรที่งดงาม ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักธรรม พระวินัย นับว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้จรรโลงพระพุทธศาสนาได้ยั่งยืน ดูแลความประพฤติปฏิบัติของ พระภิกษุสามเณร มิให้ออกจากพระธรรมวินัย

2.3.1 ความสำคัญของพระสังฆาธิการ

จากการทบทวนเอกสารเกี่ยวข้องกับความสำคัญของพระสังฆาธิการมีนักวิชาการกล่าวถึง ความสำคัญของพระสังฆาธิการไว้แตกต่างกันตามทัศนะของแต่ละคนดังนี้

กรมการศาสนา และกระทรวงศึกษาธิการ (2540, หน้า คำนำ) ได้กล่าวถึงความสำคัญของ พระสังฆาธิการว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติจะเจริญรุ่งเรืองถาวรสืบไป ก็ด้วยจะต้อง อาศัยพระสังฆาธิการเป็นสำคัญ เนื่องด้วยพระสังฆาธิการเป็นผู้ใกล้ชิดกับประชาชนโดยเฉพาะ พระ สังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสซึ่งเป็นที่เคารพ และเลื่อมใสศรัทธาของประชาชน ตามพระราชบัญญัติคณะ สงฆ์เจ้าอาวาสจึงมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารและจัดการวัดให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 24 ข้อ 4 ได้กำหนดว่า พระสังฆาธิการ หมายถึง พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่ง ปกครองคณะสงฆ์ ดังต่อไปนี้

1. เจ้าคณะใหญ่
2. เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค
3. เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด
4. เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ
5. เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล
6. เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส

สรุปได้ว่า พระสังฆาธิการเป็นพระภิกษุที่ปฏิบัติตามภารกิจของพระพุทธศาสนาที่จะช่วยส่งเสริมทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ให้เจริญรุ่งเรือง และสร้างศรัทธาของพุทธศาสนิกชนต่อพระพุทธศาสนา และสร้างความเข้มแข็ง ความมั่นคงของพระพุทธศาสนาและปกครองดูแลคณะสงฆ์ให้อยู่ในระบบระเบียบของกฎหมายเถรสมาคม

2.3.2 การแต่งตั้งและถอดถอนพระสังฆาธิการ

กฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ 24 (พ.ศ. 2541) หมวด 2 ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ คุณสมบัติทั่วไปของพระสังฆาธิการ

พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งตามข้อ 4 ต้องมีคุณสมบัติทั่วไปดังต่อไปนี้

1. มีพรรษาสมควรแก่ตำแหน่ง
2. มีความรู้สมควรแก่ตำแหน่ง
3. มีความประพฤติเรียบร้อยตามพระธรรมวินัย
4. เป็นผู้ฉลาดสามารถในการปกครองคณะสงฆ์
5. ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพไร้ความสามารถ หรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบหรือเป็นโรคเรื้อน หรือเป็นวัณโรค ในระยะอันตรายจนเป็นที่น่ารังเกียจ
6. ไม่เคยต้องคำวินิจฉัยลงโทษในอธิกรณ์ที่พึงรังเกียจมาก่อน
7. ไม่เคยถูกถอดถอนหรือถูกปลดจากตำแหน่งใด เพราะความผิดมาก่อน

การแต่งตั้งพระสังฆาธิการ

การแต่งตั้งพระสังฆาธิการ ตามกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ 24 มีดังนี้

1. การแต่งตั้งพระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าคณะใหญ่ ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

1) มีพรรษาพ้น 30 และ

2) มีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่ารองสมเด็จพรราชาคณะและสมเด็จพรสังฆราช ทรงแต่งตั้ง

พระภิกษุที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมายเถรสมาคมให้ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะใหญ่ โดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม

2. การแต่งตั้งพระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าคณะภาค ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

1) มีพรรษา 20 พรรษาและ

- 2) กำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะภาคนั้นมาไม่ต่ำกว่า 2 ปี หรือ
- 3) กำลังดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดในภาคนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า 4 ปี หรือ
- 4) มีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าพระราชอาคณีสันเทพ หรือ
- 5) เป็นพระราชอาคณีสันซึ่งเป็นพระคณาจารย์เอกหรือเป็นเปรียญธรรม 9 ประโยค

การแต่งตั้งเจ้าคณะภาคเป็นหน้าที่ของเจ้าคณะใหญ่พิจารณาคัดเลือกพระภิกษุที่มีคุณสมบัติครบถ้วนเสนอต่อมหาเถรสมาคมพิจารณาเพื่อมีพระบัญชาแต่งตั้งตามมติมหาเถรสมาคม เจ้าคณะภาคจะอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปีและอาจได้รับการแต่งตั้งอีกก็ได้

3. การแต่งตั้งพระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัด ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

- 1) มีพรรษาพัน 10 กับมีสำนักอยู่ในเขตจังหวัดนั้น และ
- 2) กำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะจังหวัดนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า 2 ปี หรือ
- 3) กำลังดำรงตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอในจังหวัดนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า 4 ปี
- 4) มีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าพระราชอาคณีสันสามัญ หรือเป็นพระคณาจารย์โทขึ้นไป หรือ

เป็นเปรียญธรรมไม่ต่ำกว่า 6 ประโยค

การแต่งตั้งเจ้าคณะจังหวัดในภาคใด ให้เจ้าคณะภาคนั้นพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุ ผู้มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ เสนอเจ้าคณะใหญ่พิจารณา เพื่อมีพระบัญชาแต่งตั้งตามมติมหาเถรสมาคม

4. การแต่งตั้งพระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอ ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

- 1) มีพรรษาพัน 10 กับมีสำนักอยู่ในเขตจังหวัดนั้น และ
- 2) กำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะอำเภอนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า 2 ปี หรือ
- 3) กำลังดำรงตำแหน่งเจ้าคณะตำบลในอำเภอนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า 4 ปี หรือ
- 4) มีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าชั้นสัญญาบัตร หรือเป็นพระคณาจารย์ตรีขึ้นไป หรือเป็นเปรียญ

ธรรมไม่ต่ำกว่า 4 ประโยค

การแต่งตั้งเจ้าคณะอำเภอในจังหวัดใด ให้เจ้าคณะจังหวัดนั้นคัดเลือกผู้มีคุณสมบัติดังกล่าว เสนอเจ้าคณะภาคเพื่อพิจารณาแต่งตั้ง โดยอนุมัติของเจ้าคณะใหญ่

5. การแต่งตั้งพระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าคณะตำบล ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

- 1) มีพรรษาพันจาก 5 กับมีสำนักอยู่ในเขตอำเภอนั้น และ
- 2) กำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะตำบลนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า 2 ปี หรือ
- 3) กำลังดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสในตำบลนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่า 4 ปี หรือ
- 4) เป็นพระภิกษุมีสมณศักดิ์ หรือเป็นพระคณาจารย์ หรือเป็นเปรียญธรรมหรือเป็น

นักธรรมชั้นเอก

การแต่งตั้งเจ้าคณะตำบลในอำเภอใด ให้เจ้าคณะอำเภอนั้นคัดเลือกพระภิกษุ ผู้มีคุณสมบัติ ดังกล่าวเสนอเจ้าคณะจังหวัดพิจารณาแต่งตั้ง เมื่อได้แต่งตั้งแล้ว ให้แจ้งกรมการศาสนา และรายงาน เจ้าคณะภาคเพื่อทราบ

6. การแต่งตั้งพระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสที่เป็นพระอารามราษฎร์ ต้องมีคุณสมบัติ ตามข้อ 6 และ

1) มีพรรษาพ้น 5 พรรษา และ

2) เป็นผู้ทรงเกียรติคุณเป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสถ์ในถิ่นนั้น

ในการแต่งตั้งเจ้าอาวาสนอกจากพระอารามหลวงในตำบลใด ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะ อำเภอรองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล เจ้าสังฆัด ถ้าไม่มีรองเจ้าคณะอำเภอ ไม่มีรองเจ้าคณะตำบล ให้เจ้าคณะอำเภอเลือกเจ้าอาวาสในตำบลนั้น รวมกันทั้งหมดไม่น้อยกว่า 3 รูป ร่วมกันพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติดังกล่าวแล้ว ให้เจ้าคณะอำเภอรายงานเสนอเจ้าคณะ จังหวัดเพื่อพิจารณาแต่งตั้งถ้าพระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่ง เจ้าอาวาสนั้น ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะ จังหวัดอยู่ด้วยให้เจ้าคณะอำเภอรายงานเจ้าคณะจังหวัด เพื่อเจ้าคณะภาคพิจารณาแต่งตั้ง

ในการแต่งตั้งรองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส นอกจากพระอารามหลวง ให้เจ้าอาวาสวัดนั้น พิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามข้อ 3 และข้อ 26 และระบุหน้าที่ที่ตนจะมอบหมายให้ ปฏิบัติ แล้วเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับ เพื่อเจ้าคณะจังหวัดพิจารณาแต่งตั้ง

7. การแต่งตั้งพระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

1) มีพรรษาพ้น 10

2) เป็นผู้ทรงเกียรติคุณเป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสถ์

สำหรับพระอารามหลวงชั้นเอก ต้องมีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าพระราชกณะชั้นราชสำหรับพระ อารามหลวงชั้นโท ต้องมีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าพระราชกณะชั้นสามัญสำหรับพระอารามหลวงชั้นตรี ต้องมีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นเอกส่วนพระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระ อารามหลวงในจังหวัดอื่น นอกจากกรุงเทพมหานคร ต้องมีคุณสมบัติโดยอีกเฉพาะ ส่วนหนึ่ง ดังนี้

1) มีพรรษาพ้น 10

2) เป็นผู้ทรงเกียรติคุณเป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสถ์

สำหรับพระอารามหลวงชั้นเอก ต้องมีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าพระราชกณะชั้นสามัญสำหรับพระ อารามหลวงชั้นโท ต้องมีตำแหน่งไม่ต่ำกว่า พระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นเอกสำหรับ พระอารามหลวง ชั้นตรี ต้องมีตำแหน่งไม่ต่ำกว่า พระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นโท หรือพระครูสัญญาบัตรที่มีนิตยภัตไม่ต่ำ กว่า พระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นโท

การแต่งตั้งเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะจังหวัดพิจารณาคัดเลือก พระภิกษุที่มีคุณสมบัติดังกล่าวแล้วแต่กรณีเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับ เพื่อมหาเถรสมาคม

พิจารณา ถ้าพระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัด อยู่ด้วย ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะภาคดำเนินการตามความในวรรคต้น

ในการแต่งตั้งรองเจ้าอาวาสหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ให้เจ้าอาวาส พระอารามหลวงนั้น พิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติและระบุหน้าที่ที่มอบหมายให้ปฏิบัติ แล้วรายงานเจ้าคณะจังหวัดเพื่อพิจารณาเสนอตามลำดับจนถึงมหาเถรสมาคมสมเด็จพระสังฆราช ทรงแต่งตั้งเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวงตามมติมหาเถรสมาคม

การพ้นจากตำแหน่งหน้าที่พระสังฆาธิการ

การพ้นจากตำแหน่งพระสังฆาธิการ ตามกฎหมายมหาชน ฉบับที่ 24 มี ดังนี้

- 1) มรณภาพ
- 2) พ้นจากความเป็นพระภิกษุ
- 3) ลาออก
- 4) ย้ายออกไปนอกเขตที่ตนมีสำนักอยู่
- 5) ยกเป็นกิตติมศักดิ์
- 6) รับตำแหน่งหน้าที่เจ้าคณะหรือรองเจ้าคณะอื่น
- 7) ให้ออกจากตำแหน่งหน้าที่
- 8) ถูกปลดจากตำแหน่งหน้าที่
- 9) ถูกถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่

ภารกิจของเจ้าอาวาส

พระครูสิริอาภากร (2550, หน้า 21) ได้กล่าวถึง พระสังฆาธิการผู้เป็นเจ้าอาวาส หรือผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส มีบทบาทหรือหน้าที่ต้องรับผิดชอบงานด้านปากปกรองตนเอง และการปกครองวัด 4 ฐานะ คือ

1. มีบทบาทหรือหน้าที่รับผิดชอบฐานะเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา
2. มีบทบาทหรือหน้าที่ต้องรับผิดชอบฐานะเป็นผู้แทนวัด
3. มีบทบาทหรือหน้าที่ต้องรับผิดชอบฐานะเป็นพระสังฆาธิการ
4. มีบทบาทหรือหน้าที่ต้องรับผิดชอบฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย

พระสังฆาธิการในฐานะเจ้าอาวาสนอกจากจะมีบทบาทและหน้าที่ใน 4 ฐานะ ข้างต้น แล้ว ยังมีหน้าที่ในการบริหารจัดการวัดให้เป็นไปตามความมุ่งหมายและตรงตามวัตถุประสงค์แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และกฎหมายมหาชน โดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยด้วย

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2539, หน้า 76) ได้กล่าวถึงการปรับระบบบริหารองค์การชาวพุทธไว้ในหนังสือเรื่องพระพุทธศาสนา ในยุคโลกาภิวัตน์ว่า การบริหารองค์การชาวพุทธควรกระจายอำนาจให้มากขึ้นแม้แต่การปกครองคณะสงฆ์ก็ไม่จำเป็นต้องเลียนแบบระบบราชการที่ชักช้าไม่ทันการและคณะสงฆ์อาจจะคิดระบบการปกครองให้มุ่งพัฒนาให้วัดแต่ละวัดให้เข้มแข็งเป็นที่พึ่งของชุมชนอย่างแท้จริง จากนั้นวัดทั้งหลายก็ต้องสร้างเครือข่ายโยงใยร่วมกันทำงานทั่วประเทศ ทั้ง

พยายามลดขั้นตอนสายบังคับบัญชาที่ซ้ำซ้อนไม่ทันการโดยปรับปรุงระบบพระสังฆาธิการหรือทारीเอน จิเนียร์ริงให้กับการบริหารกิจการคณะสงฆ์การปกครองคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบัน ถือว่าเป็นการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย โดยมีสมเด็จพระสังฆราชเป็นประธาน มีการบังคับบัญชากันลงไปตามลำดับ ชั้นนับตั้งแต่ระดับมหาเถรสมาคมลงไปจนถึงเจ้าอาวาสอันเป็นการปกครองบังคับบัญชาตามเจต นารมณ์ของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

ภารกิจของเจ้าอาวาสด้านการปกครอง

คะนิงนิตย์ และสุบรรณ จันทุตร (2545, หน้า 17) ได้กล่าวถึง การปกครองสงฆ์ ไม่ได้มี ระเบียบแบบแผนอะไรมากนักและคณะสงฆ์ยังไม่ได้ดำรงสภาวะการเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของ ประชาชนเช่นปัจจุบัน เพราะพุทธศาสนาพึ่งเริ่มตั้งและทำทายต่อความเชื่อในจารีตเดิมของศาสนา พราหมณ์เจตจำนงในการออกบวชเกิดจากความเบื่อหน่ายและมุ่งหาจุดหลุดพ้นทางโลก แต่โดยความ เป็นเนื้อแท้การปกครองสงฆ์ในสมัยพุทธกาลมีลักษณะความเป็นประชาธิปไตยและเป็นสังคมที่เสมอภาคพระสงฆ์ทุกรูปมีหน้าที่ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย พระเถระผู้เป็นอุปัชฌาย์อาจารย์มีหน้าที่ ปกครองสานุศิษย์ของตนแต่ในสังฆกรรมทั้งปวง สงฆ์ยอมเป็นใหญ่ไม่เลือกว่าจะเป็นอาจารย์หรือ ศิษ ยานุศิษย์ เมื่อมีกิจสงฆ์เกิดขึ้นจะต้องมีการประชุมสงฆ์และถือมติเอกฉันท์เป็นหลัก เนื่องจากพระสงฆ์ สาวกยังไม่มากนัก ความเสื่อมอันเกิดจากข้อวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์จึงมีน้อย ดังปรากฏหลักฐานใน พระไตรปิฎกพระสงฆ์ที่ล่วงละเมิดสิกขาบทอยู่เนื่อง ๆ มีเพียงกลุ่มพระสงฆ์ฉัพพัคคีย์ ส่วนหลักที่ใช้ใน การปกครองมีเพียงพระธรรมวินัย ไม่จำเป็นต้องอาศัยพระราชอำนาจจากพระเจ้าแผ่นดิน หรือ ผู้ปกครองรัฐให้ออกกฎหมายบังคับสั่งขมณฑล ฝ่ายอาณาจักรมีหน้าที่ถวายศาสนูปถัมภ์แต่ด้านเดียว

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต) (2539, หน้า 76) ได้ให้ความหมาย ไว้ว่า การ ปกครองหมายถึง ภารกิจที่วัดโดยภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาสหรือคณะเจ้าปกครองดำเนินการสอดส่องดูแล รักษาความเรียบร้อยดีงาม เพื่อให้พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ ที่อยู่ในวัดหรือในการปกครองปฏิบัติ ตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่งประกาศของมหาเถรสมาคมหรือ พระ บัญชาของสมเด็จพระสังฆราช ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมไปถึงการที่พระภิกษุได้ทำหน้าที่ปกครอง ทุก ระดับ นับตั้งแต่ผู้ช่วยเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส เจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะ จังหวัด เจ้าคณะภาค เจ้าคณะใหญ่ (หน) นอกจากนี้ยังรวมถึงการที่ภิกษุทำหน้าที่พระกรรม วาจา จารย์เป็นพระอุปัชฌาย์ในการอุปสมบทกุลบุตรหรือการจัดระบบการเป็นอยู่ในสังคมสงฆ์เน้นการ บำบัดทุกข์บำรุงสุขเป็นหลักภายใต้วิธีการ 3 วิธี คือ

1. นิคคหวิธี คือ การข่มคนที่ควรข่มหรือตำหนิคนที่ควรตำหนิ
2. ปัคคหวิธี คือ การยกย่องคนที่ควรยกย่อง
3. ปวารณาววิธี คือ เปิดโอกาสให้ผู้อื่นว่ากล่าวตักเตือนสั่งสอนตนได้ คือให้ตักเตือนซึ่งกันและ กัน

ทั้งนี้โดยอาศัยเครื่องมือ 3 ประการ

- 1) พระธรรมวินัยที่พระพุทธรองค์ทรงแสดงไว้และบัญญัติไว้แล้ว

2) กฎหมายบ้านเมือง ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดให้ใช้อำนาจทางรัฐสภาให้ตราขึ้นไว้ตามกระบวนการนิติบัญญัติเพื่อจัดระเบียบและบังคับการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย

3) ขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีอันดีงามที่บรรพบุรุษบูรพาจารย์ยอมรับและนำไปปฏิบัติสืบ ๆ กันมา

พระมหาทองชัย บุรณพิสุทธิ์ (2545, หน้า 49) ได้กล่าวว่า วัดแต่ละวัดนอกจากจะจัดการปกครองโดยมีกฎ ระเบียบ กติกา เฉพาะของแต่ละวัดแล้ว ยังจะต้องอยู่ภายใต้ระเบียบการปกครองแห่งราชอาณาจักร และระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ไทย เช่น กฎหมาย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม กฎกระทรวง เป็นต้น แต่ทั้งนี้ต้องไม่ขัดแย้งต่อหลักการพระธรรมวินัยเป็นสำคัญ

สุนทร ณ รังสี (2530, หน้า 30-60) กล่าวว่า สังคมสงฆ์ มีการบัญญัติพระวินัยเพื่อใช้ปกครองสงฆ์ หรือใช้เป็นหลักปฏิบัติของพระภิกษุ แต่พระวินัยนั้นเป็นพุทธบัญญัติทั้งหมดหาใช่สงฆ์หรือผู้แทนของสงฆ์เป็นผู้บัญญัติอย่างที่รัฐสภาเป็นผู้บัญญัติกฎหมายในระบอบประชาธิปไตยไม่ จุดประสงค์ในการบัญญัติพระวินัยก็เพื่อให้พระสงฆ์อยู่ร่วมกันด้วยดี พ้นจากมลทิน และกิเลสต่าง ๆ ทำให้ประชาชนเกิดความเลื่อมใส และเป็นเครื่องส่งเสริมการปฏิบัติธรรม ดังข้อความว่า “ภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุทั้งหลายด้วยอำนาจประโยชน์ 10 ประการ คือ เพื่อความดีแห่งสงฆ์ 1 เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ 1 เพื่อข่มเพื่อเกื้อยาก 1 เพื่อสำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก 1 เพื่อป้องกันอาสวะอันบังเกิดจากปัจจุบัน 1 เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต 1 เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส 1 เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว 1 เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม 1 เพื่อถือ พระวินัย ด้านการบริหาร ในสมัยเมื่อยังมีพระสาวกไม่มาก พระพุทธองค์ทรงบริหารพระศาสนาด้วยพระองค์เองโดยมีพระสาวกที่สำคัญ เช่น พระสารีบุตร และพระมหามัคคัลลานะ ช่วยแบ่งเบาภาระบ้างตามความจำเป็น ต่อมาเมื่อมีพระสาวกเพิ่มมากขึ้น และมีผู้ขอเข้าอุปสมบทในพระพุทธศาสนามากขึ้น ก็ได้ทรงอนุญาตให้พระสาวกอุปสมบทแก่ผู้เข้ามาขอบวชได้โดยให้ผู้ขอบวชเปล่งวาจาถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะ ครั้นต่อมาเมื่อภิกษุเพิ่มมากขึ้นอีกทรงมอบความเป็นใหญ่ให้แก่สงฆ์ในการทำกิจกรรมทั้งปวงของพระพุทธศาสนา เช่น การให้บรรพชาอุปสมบท การกรานกฐิน กำหนดเขตสีมา การระงับอธิกรณ์ เป็นต้น ซึ่งเท่ากับเป็น ผู้บริหารงาน พระศาสนาตามระเบียบที่ได้ทรงกำหนดไว้นั่นเอง ส่วนการบริหารคณะสงฆ์โดย รูปองค์กร เช่น มหาเถรสมาคมนั้นไม่บัญญัติในพระวินัย แต่ก็ได้ขัดพระวินัย ด้านตุลาการ สถาบันตุลาการทางพระพุทธศาสนามีลักษณะบางอย่างคล้ายกับสถาบันตุลาการทางราชอาณาจักร มีกฎหรือระเบียบที่สังคมวางไว้เป็นบรรทัดฐานแห่งการกระทำของบุคคลในสังคม ป้องกันไม่ให้มีการกระทำ หรือความประพฤติที่เป็นปฏิปักษ์ต่อความสงบสุขของสังคม ฝ่ายอาณาจักรมีกฎหมายเป็นหลักในการปกครอง ส่วนฝ่ายพุทธจักร มีพระธรรมวินัยเป็นหลัก ทั้งฝ่ายอาณาจักรและพุทธจักร มีกระบวนการพิจารณาดีหรืออธิกรณ์ และมีวิธีลงโทษตามโทษานุโทษ แต่ลักษณะการลงโทษตามพระวินัยกับโทษของกฎหมายบ้านเมืองมี

ข้อแตกต่างกันมาก ความผิดร้ายแรงบางอย่างของบรรพชิต เช่น ความผิดทางเพศ สำหรับฝ่ายอาณาจักรอาจถือว่าไม่ผิด

ภารกิจของเจ้าอาวาสด้านการศาสนศึกษา

การศึกษาสำหรับพระสังฆาธิการนั้น เรื่องศาสนา เป็นสิ่งที่สำคัญ และต้องเป็นผู้มีความรู้สมภูมิความรู้ของผู้นำทางด้านศาสนา ซึ่งมีผู้กล่าวเกี่ยวกับด้านการศาสนศึกษา ไว้หลายท่าน ดังนี้

กรมการศาสนา (2539, หน้า 1) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การศาสนศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ ทั้งแผนกธรรมบาลี แผนกสามัญศึกษา รวมทั้งการส่งเสริมพระภิกษุสงฆ์ สามเณรศึกษาพระปริยัติธรรมทุก ๆ วิธีไม่ทำให้ขัดแย้งต่อพระธรรมวินัย

กรมการศาสนา (2540, หน้า 13-14) ได้กล่าวถึง การศึกษาของภิกษุสงฆ์แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมสนามหลวงแผนกธรรม มีหลักสูตร คือ นักธรรมจัดสำหรับพระสงฆ์ สามเณรและธรรมศึกษาจัดสำหรับคฤหัสถ์ สำหรับหลักสูตรนักธรรมแบ่งเป็นนักธรรมชั้นตรี นักธรรมชั้นโทและนักธรรมชั้นเอก ส่วนหลักสูตรธรรมศึกษา แบ่งเป็นธรรมศึกษาชั้นตรี ธรรมศึกษาชั้นโทและธรรมศึกษาชั้นเอก

2. การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเรียนบาลีไวยากรณ์แล้วเรียนแปลภาษาบาลีเป็นภาษาไทยและแปลภาษาไทยเป็นภาษาบาลี เพราะภาษาบาลี เป็นภาษาที่รักษาหลักพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนา เหตุที่พระปริยัติธรรม คือ พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกาและอื่น ๆ บรรจุอยู่ในคัมภีร์ซึ่งเป็นภาษาบาลีทั้งสิ้น แม้จะแปลเป็นภาษาไทยแล้วก็แปลแบบไทยบาลี ประสงค์จะรู้อย่างถูกต้องชัดเจนทั้งภาษาบาลีไม่ได้ ชั้นเรียนแผนกบาลีใช้นักธรรมเป็นองค์จำกัดสิทธิ โดยแบ่งเป็น ชั้น คือ บาลีไวยากรณ์ ชั้นประโยค 1 - 2 ชั้นประโยค ป.ธ. 3, 4, 5, 6, 7, 8 และ ผู้สอบได้ประโยค ป.ธ. 3 ได้รับการแต่งตั้งคือเปรียญคือ ทรงตั้งเป็น “พระมหา” “สามเณรเปรียญ” ชั้นประโยค 1 - 2 ได้รับวุฒิบัตร ชั้นประโยค ป.ธ. 3 - 8 ได้รับประกาศนียบัตรและพัดยศ ชั้นประโยค ป.ธ. 9 ได้รับปริญญาบัตรและพัดยศ เป็นปริญญาตรีทางศาสนาและถ้าสามารถสอบชั้นประโยค ได้ในขณะที่เป็นสามเณรทรงพระกรุณาโปรดให้ การอุปสมบทเถรรูปนั้น อยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ เรียกว่า “บวชนาคหลวง” ผู้สอบได้เปรียญธรรม 9 ประโยคถ้าอยู่ในสมณเพศได้รับนิตยภัตเท่ากับพระราชาคณะชั้นสามัญ

3. การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นโรงเรียนที่วัดจัดตั้งขึ้นในวัดหรือธรณีสงฆ์หรือที่ดินของมูลนิธิทางพระพุทธศาสนา โดยกรมการศาสนาให้ การอุปถัมภ์ จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้การศึกษาแก่พระสงฆ์ สามเณร ทั้งวิชาสามัญและการศึกษาพระปริยัติธรรมควบคู่กันไป เพื่อที่ว่าหากพระสงฆ์ สามเณรเหล่านี้มีความประสงค์จะลาสิกขา ก็สามารถนำวุฒิการศึกษาที่ได้รับไปใช้ เพื่อการศึกษาต่อในสถานศึกษาของรัฐหรือใช้สมัครงานประกอบอาชีพได้

4. การศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์การศึกษาในระดับอุดมศึกษาของคณะสงฆ์ไทย ดำเนินการในสองสถาบัน คือมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระเมธีธรรมมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2539, หน้า 77) ได้ให้ความหมาย ไว้ว่า การศาสนศึกษา หมายถึง การศึกษาพระปริยัติธรรมและการศึกษาอื่น ๆ อันสมควรแก่สมณะการศึกษาของสงฆ์ แต่เดิมนั้นเริ่มต้นมาแต่สมัยพุทธกาลและบุคคลที่เข้ามาสู่สังฆมณฑลในครั้งพุทธกาลตามประวัติความเป็นมาส่วนมาก มักจะได้รับการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมมาเป็นอย่างดีตามลัทธิศาสนาในสมัยนั้น เป็นต้นว่าเรียนจบไตรเพทมาก่อนการศึกษาของสงฆ์ ในสมัยพุทธองค์ยังทรง พระชนม์อยู่มี 2 ประการ คือ

1. คันถะธฺรฺระ คือ ธฺรฺระฝ่ายคัมภีร์ กิจด้านการเรียน
2. วิปัสสนาธฺรฺระ คือ ธฺรฺระฝ่ายเจริญวิปัสสนา กิจด้านการบำเพ็ญภาวนาหรือเจริญพระกรรมฐาน ซึ่งรวมทั้งสมณะด้วยเรียกรวมเข้าในวิปัสสนาโดยฐานเป็นส่วนคลุมยอด

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญฺโณ) (2540, หน้า 41) ได้กล่าวถึง การจัดการศาสนศึกษา ดังกล่าว คณะสงฆ์ยังมีได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้โดยชัดเจนแต่โดยหลักสูตร และเนื้อหาของวิชาแล้ว คงอนุมานได้ว่า มีวัตถุประสงค์ 9 ประการ คือ

1. เพื่อพระสงฆ์รักษาตนและหมู่คณะ
2. เพื่อใช้อบรมสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิต และคฤหัสถ์
3. เพื่อใช้พัฒนาชาติบ้านเมืองด้วยคุณธรรมของพระพุทธศาสนา
4. เพื่อใช้ในกิจการคณะสงฆ์ และการพระศาสนา
5. เพื่อรักษาหลักธรรมวินัยของพระพุทธศาสนา
6. เพื่อสร้างศาสนทายาทสืบอายุพระพุทธศาสนา
7. เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา
8. เพื่อความมั่นคงแห่งพระสังฆธรรม
9. เพื่อความมั่นคงของประเทศชาติอันเป็นส่วนรวม

ส่วนพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสไว้ในมาตรา 37 ว่า เป็นธฺรฺระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ จึงเห็นได้ว่าเจ้าอาวาสเป็นผู้จัดการศาสนศึกษา และวัดเป็นสถานศึกษา คำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่องให้ภิกษุสามเณรเรียน พระธรรมวินัย พ.ศ.2525 ก็กำหนดให้เป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสโดยตรงและให้เจ้าคณะเจ้าสังฆการีร่วมจัดด้วย ดังนี้

1. เจ้าอาวาสเป็นผู้จัดการศาสนศึกษา ในฐานะเจ้าสำนักเรียน หรือเจ้าสำนักศาสนศึกษา
2. เจ้าคณะจังหวัดเป็นผู้จัดการในฐานะเจ้าสำนักเรียน คณะจังหวัด
3. ในบางกรณีให้เจ้าคณะสังฆการีร่วมจัดด้วย

ทั้งนี้ องค์ประกอบในการจัดการศาสนศึกษาจะดีหรือไม่ประการใดขึ้นอยู่กับเจ้าสำนักเรียนหรือเจ้าสำนักศาสนศึกษา และครูอาจารย์ผู้บริหารการศาสนศึกษาที่ได้ช่วยแบกภาระการศาสนศึกษาอย่างเต็มกำลัง อันเป็นการแสดงความกตัญญูต่อพระศาสนาและต่อพระสงฆ์ การจัดการศาสนศึกษานั้นแผนกที่ประสบปัญหาหนัก คือ การจัดการศึกษาแผนกบาลี เพราะขาดแคลนทั้งครูและนักเรียน

และอุปสรรคอื่น ๆ ซึ่งคณะสงฆ์จะต้องช่วยจัดการศึกษาแผนกบาลีอันเป็นการศึกษาพระพุทธศาสนาโดยตรง เพื่อให้พระสงฆ์เจริญด้วยวิชาความรู้ และการศาสนศึกษาให้เจริญก้าวหน้า การศึกษาปริยัติธรรมทั้งแผนกบาลี และแผนกธรรมเป็นการศึกษาหลักและสำคัญของพระสงฆ์

พระมหาสมทรง สิรินุโร (2525, หน้า 42-43) และคณะได้กล่าวถึง บทบาทที่วัด และพระสงฆ์จะทำได้ คือ การศึกษา การเผยแผ่และการสงเคราะห์ ซึ่งในส่วนของการศึกษานั้น เป็นการให้บริการด้านการศึกษาแก่พระสงฆ์ คือ การมีโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ นับเป็นทางหนึ่งในการสร้างอุบาสก อุบาสิกา ให้ได้พุทธศาสนิกชนที่มีคุณภาพ และเป็นกำลังของศาสนา อีกประการหนึ่งก็คือ การไปสอนวิชาศีลธรรมตามโรงเรียนต่าง ๆ เป็นการอนุเคราะห์สังคมด้วยธรรมทานการที่ให้พระสงฆ์ได้เข้าไปมีบทบาทในการศึกษาของชาติ ดังกล่าวนี้อาจจะทำให้เยาวชน และสังคมเห็นความสำคัญของวัดและพระสงฆ์

ภารกิจของเจ้าอาวาสด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม

การเผยแผ่ศาสนาธรรม เป็นอีกหน้าที่หนึ่งของพระภิกษุสงฆ์ มีผู้กล่าวเกี่ยวกับการเผยแผ่ศาสนาธรรมไว้หลายท่าน ดังนี้

บุญศรี พานะจิตต์ (2545, หน้า 25) กล่าวว่าการศึกษาธรรมเป็นบทบาทที่สำคัญของสถาบันสงฆ์ การเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเป็นการช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ ด้วยอาศัยความเมตตาและความกรุณาของภิกษุสงฆ์ งานเผยแผ่ที่ภิกษุสงฆ์ทำกันอยู่ทั่วไป ในปัจจุบันมี ดังนี้

1. งานพระธรรมทูตดำเนินงานโดยใช้มติมหาเถรสมาคมว่าด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานพระธรรมทูตภายในประเทศ พ.ศ. 2508 โดยจัดพระสงฆ์ผู้สมัครบำเพ็ญประโยชน์แก่พระพุทธศาสนาออกไปจาริกเผยแผ่หลักธรรมแก่ประชาชนทั่วประเทศเป็นงานที่นำ พุทธบริษัทและประชาชนทั่วไปให้เกิดความคิดถึงคุณค่าของธรรมะและความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตามธรรมะสามารถนำธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกวิธีและถูกต้อง รวมทั้งสามารถใช้ธรรมะแก้ปัญหาต่าง ๆ ในด้านเศรษฐกิจ สังคม การปกครองและสิ่งแวดล้อม งานพระธรรมทูต เป็นงานพัฒนาทรัพยากรบุคคล และเป็นงานที่เป็นรากฐานแห่งความมั่นคงของประเทศชาติ แนวการปฏิบัติงานของพระธรรมทูต ได้แก่ การเทศน์ การบรรยายการสนทนา ธรรมมีกถา นำฝึกสมาธิ นำเป็นพุทธมามกะ นำพัฒนาท้องถิ่น สาธิตและนำจัดกิจกรรม วัตถุประสงค์สำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนามี 4 ประการ คือ

- 1) เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงและความอยู่รอดปลอดภัยของประเทศชาติศาสนาและพระมหากษัตริย์
- 2) เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรมและให้คำแนะนำทางจิตใจแก่ประชาชน
- 3) เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความร่วมมือซึ่งกันและกันระหว่างข้าราชการประชาชน พระสงฆ์และผู้นำทางศาสนาในการพัฒนาประเทศและความเป็นอยู่ของประชาชน
- 4) เพื่อให้พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาได้มีโอกาสบำเพ็ญสาธารณประโยชน์แก่ประเทศชาติและพระศาสนาตามสมควรแก่สมณวิสัย

2. หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เป็นกิจกรรมของคณะสงฆ์ไทยตามระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล มีความมุ่งหมายที่จะพัฒนาท้องถิ่นระดับตำบลลงสู่หมู่บ้าน โดยให้ภิกษุสงฆ์ในชนบทได้มีบทบาทและเป็นแกนนำในการส่งเสริมวัดให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนนั้น

3. งานอบรมจริยธรรมนักเรียน ข้าราชการและประชาชน เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีทัศนคติที่ดีต่อสถาบันพระพุทธศาสนา สามารถปฏิบัติตนตามหน้าที่ของชาวพุทธได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและน้อมนำหลักพุทธธรรมไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม

4. การบรรพชาสามเณรฤดูร้อน เป็นการจัดบรรพชาเยาวชนชายอายุตั้งแต่ 10 ปีเพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาธรรมในช่วงปิดภาคฤดูร้อนประมาณเดือนเมษายน

5. การส่งเสริมหน่วยสงเคราะห์พุทธมามกะผู้เยาว์ เป็นหน่วยสงเคราะห์ที่วัดจัดให้มีขึ้นในวัดในหมู่บ้านเพื่อฝึกอบรมด้านความรู้ ความประพฤติจิตใจ โดยมีพระสงฆ์ทำหน้าที่ฝึกอบรมสั่งสอนและบริหารงานทั่วไปของหน่วยสงเคราะห์พุทธมามกะผู้เยาว์ เรียกพุทธมามกาจารย์ แบ่งเป็น 3 คณะ คือ คณะประถมพุทธมามกะ ได้แก่เด็กอายุ 7-10 ขวบ คณะมัธยมพุทธมามกะ ได้แก่เด็กอายุ 11-15 ขวบ คณะอุดมพุทธมามกะ ได้แก่เด็กอายุ 16-20 ปี

6. การเผยแพร่ทางสื่อมวลชน เป็นการดำเนินการโดยเผยแพร่ทางวิทยุ โทรทัศน์วารสาร นิตยสารเผยแพร่ธรรมในต่างประเทศ อาจมีการตั้งวัดในต่างประเทศ

7. การเผยแพร่ตามศักยภาพของวัด เป็นโครงการที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพชุมชนตามศักยภาพของวัด ได้แก่โครงการอุทยานการศึกษา การจัดสวนสมุนไพรในวัดโครงการ ลานวัด ลานกีฬา เป็นต้น

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ช่วง วรปุณฺโณ) (2540, หน้า 144-146) ได้กล่าวถึงพุทธศาสนิกชนทุกคนมีหน้าที่ เผยแพร่พุทธศาสนาให้กว้างไกลออกไปเพื่อประโยชน์สุขของชาวโลก ความวิวัฒนาการของพระพุทธศาสนาและความมั่นคงของชาติไทย ผู้ที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาได้ดีต้องเป็นผู้รู้ศาสนา และปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาได้โดยสมบูรณ์เป็นนิจ การเผยแผ่พระพุทธศาสนามีอยู่ 2 คำที่ใช้อยู่ คือ คำว่า “เผยแผ่” และ “เผยแพร่” คำว่า “เผยแผ่” เป็นลักษณะของมิชชันนารี คือ มุ่งมั่นจะให้ผู้อื่นยอมรับในศาสนาของตน ซึ่งเป็นลักษณะของการจงใจให้อีกฝ่ายหนึ่งหันมานับถือคำสอนนั้น ๆ คำว่า “เผยแพร่” หมายถึง การประกาศให้ทราบ หากทราบแล้วสนใจก็ไม่ใช่ที่รังเกียจ การเผยแผ่เป็นศัพท์ที่มีลักษณะอะลุ่มอล่วย และแสดงถึงความใจกว้าง และไม่ผูกมัดผู้อื่นด้วยด้วยความคิดของตนเองหรือศาสนาของตนในการเผยแผ่หรือเผยแพร่พระพุทธศาสนา ถ้ากระทำโดยคฤหัสถ์ นิยมใช้คำว่า “เผยแผ่” เช่น อานาจหน้าที่ส่วนหนึ่งของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการคือการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอันนับเป็นศาสนาประจำชาติ

องค์กร สมาคมต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา จะใช้คำว่าเผยแผ่พระพุทธศาสนา แต่ถ้าเป็นหน้าที่ของพระภิกษุสามเณรหรือพระสงฆ์จะใช้คำว่าเผยแผ่ เช่น

“พระพุทธศาสนาแพร่หลายมาจนถึงทุกวันนี้ ก็เพราะพระสาวกได้ช่วยกันเผยแผ่พระพุทธศาสนาถ้าขาดการเผยแผ่แล้ว พระพุทธศาสนาจักไม่แพร่หลายมาจนถึงทุกวันนี้”

หน้าที่ในการเผยแผ่หลักธรรมของวัดหรือพระสงฆ์ ส่วนมากเป็นการจัดการเทศนาอบรมสั่งสอนประชาชนให้เกิดศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา แล้วตั้งอยู่ในสัมมาปฏิบัติเพื่อเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ ซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะจังหวัด จะต้องทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาดังนี้

1. อบรมพระภิกษุสามเณร ให้เป็นสมณะสัญญา และอบรมเรื่องจรรยา มารยาท ตลอดจนถึงการปฏิบัติอันเกี่ยวกับพิธีหรือแบบอย่างต่าง ๆ

2. อบรมการทำวัตรสวดมนต์ให้เป็นไปโดยมีระเบียบเรียบร้อย

3. หาอุบายวิธีให้ได้ยินได้ฟังโอวาท คำสั่งสอนหรือคำแนะนำที่เป็นประโยชน์

4. แนะนำสั่งสอนธรรมประชาชนให้เข้าใจศาสนพิธี และการปฏิบัติ

5. เทศนาสั่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรม และได้ยินได้ฟัง เรื่องที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาโดยถูกต้อง

6. หาอุบายวิธีสกัดกันสัทธรรมปฏิรูปมิให้เกิดขึ้น หรือบำบัดที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดไปโดยที่ชอบ

7. ขวนขวายเพื่อให้ศิษย์วัดมีความรู้ในเรื่องพระศาสนาและอบรมในทางศีลธรรม มีการไหว้พระสวดมนต์เป็นต้น

8. ขวนขวายจัดตั้งห้องสมุด เพื่อประโยชน์แก่การศึกษาธรรมบาลีเพื่อประโยชน์แก่ประชาชน หรือขวนขวายจัดหาหนังสือเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปบ้าง ที่เกี่ยวกับการไหว้พระสวดมนต์บ้าง ที่เกี่ยวกับศีลธรรมบ้าง ที่เกี่ยวกับประวัติพระบ้าง เพื่อให้ผู้รักาศิลปะฟัง ธรรมตามวัดต่าง ๆ ได้ฟัง ได้อ่านได้ ได้ฟังตามสมควรแก่สถานที่ และโอกาส

9. ขวนขวายจัดหาอุปกรณ์การเรียนภาษาไทยบางประเภทสำหรับชั้นประถมขึ้นไว้เพื่อให้เด็กที่ขาดสนได้ใช้เรียน

กิจกรรมเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ วัด และคณะสงฆ์ในปัจจุบันมีทั้งแบบประเพณีและปรับปรุง ให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน และแบบที่จัดเป็นคณะ หรือหน่วยงานเฉพาะจัดขึ้นมีการดำเนินการ ดังนี้

1. การเผยแผ่ตามประเพณีคณะสงฆ์และตามประเพณีไทย ได้แก่ การเทศนาอบรมสั่งสอนประชาชนที่วัด ที่บ้าน และผู้อาราธนาที่อื่น ๆ ในโอกาสต่าง ๆ ทั้งแบบเทศน์ธรรมดา คือ เทศน์รูปเดี่ยว หรือเทศน์ปุจฉาวิสัชนา 2 รูปขึ้นไป และได้มีการปรับปรุงการเทศน์ทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือบันทึกเสียงหรือแถบบันทึกเสียง นำไปเผยแผ่ในที่ต่าง ๆ และโอกาสต่าง ๆ

2. การเผยแผ่แบบปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ได้แก่ การ บรรยายธรรม การสนทนา การปาฐกถาธรรม ในที่ประชุม ที่วัดหรือที่อื่น ๆ ในโอกาสต่าง ๆ หรือทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ บันทึกเสียงหรือแถบบันทึกเสียงนำไปเผยแผ่ในที่อื่น ๆ ในโอกาสต่าง ๆ รวมถึงตลอดการพิมพ์หนังสือเทศน์ หนังสือธรรมะออกเผยแผ่ในหนังสือพิมพ์

3. การเผยแพร่แบบจัดเป็นคณะ หรือหน่วยงานเผยแพร่ หรือเป็นสถานศึกษาเป็นที่ประจำ หรือ ครั้งคราว หรือจัดเป็นกิจกรรมพิเศษภายในวัด หรือในหมู่บ้านใกล้เคียง เช่น งานพระธรรมทูต งาน พระธรรมจาริก งานอบรมประชาชน หน่วยสงเคราะห์พุทธมามกะผู้เยาว์โรงเรียนพระพุทธศาสนาวัน อาทิตย์ เป็นต้น

4. การเผยแพร่พระพุทธศาสนาด้านคฤหัสถ์ มีการตั้งเป็นสมาคมเพื่อการเผยแพร่พระพุทธ ศาสนา เช่น พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ยุวพุทธิกสมาคมประเทศไทยในพระ บรมราชูปถัมภ์ สมาคมส่งเสริมพระพุทธศาสนาต่าง ๆ การบรรยายธรรมในที่ประชุมและทาง สื่อมวลชนต่าง ๆ การตั้งชมรมพุทธศาสนาในมหาวิทยาลัยและโรงเรียนต่าง ๆ

5. การจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาต่าง ๆ บางวัดจัดให้มีปาฐกถาเป็น ประจำทุกสัปดาห์ หรือจัดกิจกรรมหลายประการ เช่น การหล่อเทียนพรรษาอาจมีการประกวดกัน วัน สงกรานต์จัดให้มีพิธีสงฆ์น้ำพระ การแห่พระ การขนทรายเข้าวัด การก่อเจดีย์ทราย

ภารกิจของเจ้าอาวาสด้านการสาธารณูปการ

การสาธารณูปการ คือการบูรณะและพัฒนาวัด ซึ่งเป็นอีกหน้าที่หนึ่งที่พระภิกษุสงฆ์จะต้อง เป็นผู้ดูแลศาสนสถาน สำหรับการสาธารณูปการ มีผู้กล่าวไว้หลายท่าน ด้วยกัน ดังนี้

พระราชรัตนมุนี (ชัยวัฒน์ ปญญาสิริ) (2538, หน้า 9-12) ได้กล่าวเกี่ยวกับกิจการคณะ สงฆ์และพระศาสนาในด้านสาธารณูปการของวัดแบ่งได้ 3 เรื่อง คือ

1. การบูรณะและพัฒนาวัด
2. การก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ
3. การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด

นอกจากนั้นยังได้กล่าวอีกว่า การบริหารงานสาธารณูปการของเจ้าอาวาสหรือวัดตามพระ ธรรมวินัยควรให้เกิดความสงบสุข (สัปปายะ) 4 อย่าง คือ

1. อาวาสสัปปายะ ที่อยู่เป็นสุขสบาย คือ ทำให้วัดเป็นอาราม เป็นที่ร่มรื่นรื่นรมย์ เป็นรมณีย สถานเจริญตา สบายใจแก่ผู้พบเห็น เป็นศูนย์กลางของชุมชนทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

2. อาหารสัปปายะ อาหารเป็นที่สบายตามปกติเมื่อมีที่อยู่แล้วต้องคำนึงถึงการกินอาหาร การจัดสวัสดิการเรื่องอาหาร

3. บุคคลสัปปายะ บุคคลเป็นที่สบาย เรื่องของบุคคลภายในวัดหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับวัด คนวัดแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ ภิกษุสงฆ์ สามเณร อุบาสก อุบาสิกาและเด็กวัด

4. ธรรมสัปปายะ ธรรมที่เป็นสบาย จุดมุ่งหมายหลักของวัดคือ เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม กรรมการศาสนา (2539, หน้า 7) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สาธารณูปการ หมายถึง การ ดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาวัดด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้วัดเอื้อประโยชน์ตาม ภารกิจของเจ้าอาวาสด้านอื่น ๆ การพัฒนาเหล่านี้ได้แก่ การดูแล การทำนุบำรุงรักษาศาสนสมบัติ ของวัด การดูแลรักษาและก่อสร้างอาคารสถานที่ เช่น พระอุโบสถ เมรุ อาคารเรียน หอธรรม กุฏิ ศาลาการเปรียญ เป็นต้น งานสาธารณูปการแต่ละวัดจะไม่เท่าเทียมกัน มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับขนาด

ของเศรษฐกิจ ความต้องการของชุมชนและบารมีของเจ้าอาวาสหรือพระสงฆ์ในวัดเป็นสำคัญและนอกจากนั้น กรมการศาสนา ได้กำหนดแนวทางในการจัดการด้านสาธารณูปการ โดยวัดจะต้องมีแผนผังกำหนดการปลูกสร้างภายในวัด บริเวณวัดมีการปลูกไม้ดอกไม้ประดับไม้เกี่ยวกับพุทธประวัติทำให้วัดเป็นแหล่งศึกษา สถานที่รื่นรมย์ ลานวัดสะอาดปราศจากขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูล มีถังรองรับขยะ มีถนนทางเดินเท้าภายในวัด วัดควรมีประตูปิดเปิดตามวันเวลาเพื่อความปลอดภัยในทรัพย์สินของวัด มีป้ายแสดงสิ่งสำคัญ ๆ เพื่อดึงดูดความศรัทธาของประชาชนตาสมควร การทาสีเสนาสนะก็ดี แผ่นป้ายก็ดี ให้ใช้สีเรียบ ๆ ไม่ฉูดฉาด การปลูกสร้างเสนาสนะภายในวัด ให้รักษาไว้ซึ่งศิลปกรรมของไทยมีการจัดระบบน้ำดื่ม น้ำใช้ ไฟฟ้าที่อยู่อาศัยมีระบบกำจัดสิ่งปฏิกูล ห้องน้ำ ห้องส้วม จัดสวัสดิการให้ภิกษุสามเณรได้รับความผาสุกในการบำเพ็ญสมณธรรม

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณโณ) (2540, หน้า 44-45) ได้กล่าวถึงการสาธารณูปการตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 กล่าวว่า เป็นคำนาม หมายถึง “การก่อสร้าง และการบูรณปฏิสังขรณ์” สำหรับสาธารณูปการ ที่จัดเป็นระเบียบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ส่วนกลาง และระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง เรียกว่า “การสาธารณูปการ” นั้น หมายถึง

1. การก่อสร้าง และการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนวัตถุ และศาสนสถาน
2. กิจการอันเกี่ยวกับวัด คือ การสร้างวัด การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิก การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา การยกวัดร้างเป็นวัดมีพระภิกษุจำพรรษา และการยกวัดราษฎร์เป็นพระอารามหลวง
3. กิจการอื่น ๆ ของวัด เช่น การจัดงานวัด การเรียไร
4. การศาสนสมบัติของวัด

การสาธารณูปการทั้ง 4 ความหมายนี้ ส่วนมากบัญญัติไว้ในหน้าที่ของเจ้าอาวาสตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ตามมาตรา 37 (1) ว่า เจ้าอาวาสมีหน้าที่บำรุงรักษาวัดจัดกิจกรรม และศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี การสาธารณูปการ ตามความหมายที่กล่าวมานี้ จะมีลักษณะของการกระทำการสาธารณูปการใน 3 ประการ คือ

1. การกระทำด้วยแรงความคิด
2. การกระทำด้วยเอกสารรายงาน
3. การกระทำโดยการจัดประโยชน์

การกระทำใน 3 ลักษณะนี้ บางอย่างเป็นกิจการเฉพาะในหน้าที่ของเจ้าอาวาส เพราะเจ้าอาวาสจะต้องปฏิบัติโดยตรง เจ้าอาวาสเป็นผู้จัดการ โดยเฉพาะงานบางอย่างเริ่มแล้วผ่านการพิจารณาตามลำดับ ทั้งฝ่ายคณะสงฆ์ และฝ่ายราชอาณาจักร บางอย่างเริ่มต้นจากเจ้าคณะ และหรือเจ้าหน้าที่ทางราชอาณาจักรหรือผู้มีศรัทธาช่วยการวัด และการคณะสงฆ์ ทั้งนี้ย่อมเป็นไปตามระเบียบแบบแผนคณะสงฆ์ ดังนั้น ผู้จัดการสาธารณูปการ จึงได้แก่

1. เจ้าอาวาส
2. เจ้าคณะ

3. เจ้าหน้าที่ทางราชอาณาจักร
4. ผู้เจริญด้วยศรัทธามุ่งช่วยการวัด และการคณะสงฆ์
ภารกิจของเจ้าอาวาสด้านการศึกษาสงเคราะห์

กรมการศาสนา (2539, หน้า 5-6) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึงการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนให้มีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและการจัดการศึกษาในการเตรียมความพร้อมแก่เด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด โรงเรียนเอกชนการกุศลของวัด การมอบทุนการศึกษาแก่นักเรียนนักศึกษา เป็นต้น

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณฺโณ) (2540, หน้า 49-51) ได้กล่าวถึง การศึกษาที่ภิกษุสงฆ์ได้ดำเนินการในปัจจุบัน 4 ลักษณะ คือ

1. โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา วัดหรือมูลนิธิในวัดจัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลเด็กและเยาวชนที่ยากจนบางแห่งมีนักเรียนเฉพาะชาย-หญิง เรียนร่วมกับพระสงฆ์ สามเณร ปัจจุบันโรงเรียนประเภทนี้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

2. โรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจนตามพระราชประสงค์ ตั้งตามพระราชประสงค์และอยู่ในพระบรมราชานุเคราะห์และอยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนปัจจุบัน มีจำนวน 3 แห่ง คือ โรงเรียนวัดศรีจันทร์ จังหวัดสมุทรปราการ โรงเรียนวัดบึงเหล็กจังหวัดนครพนมและโรงเรียนนันทบุรีวิทยา จังหวัดน่าน

3. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งให้การศึกษอบรมปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามแก่เด็กและเยาวชนสอนเฉพาะวันอาทิตย์ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดตั้งขึ้นตามความคิดและการนำของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งเพื่อให้นักเรียนนักศึกษาได้มาเรียนพระพุทธศาสนาในวันที่สถานศึกษาของทางฝ่ายราชอาณาจักรหยุดเรียนตามแบบสากล นอกจากจะสอนธรรมะแก่เด็กศูนย์แห่งนี้ยังได้ทบทวนวิชาสามัญที่เรียนตามหลักสูตรการศึกษาปกติของตนที่โรงเรียน เช่นวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เป็นการชักจูงให้นักเรียนได้มาเรียนพุทธศาสนา

4. ศูนย์อบรมเด็กก่อนวัยเรียน เป็นศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อฝึกอบรมปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามแก่เด็ก ตลอดจนเตรียมความพร้อมด้านร่างกายอารมณ์ สังคมและสติปัญญา ส่งเสริมให้พระสงฆ์ได้บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมเพิ่มขึ้นและเป็นศูนย์ประสานความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชาวบ้าน ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ.2517 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันก็ยังดำเนินการ เพื่อรับเด็กซึ่งเป็นบุตรหลานชาวบ้านที่อายุยังไม่ครบเกณฑ์การเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาตามกฎหมาย มาช่วยเหลือฝึกหัดมารยาทให้คุ้นเคยกับวัดและพระ

ตั้งแต่เด็ก ๆ สอนหนังสือง่าย ๆ เบื้องต้น ที่ไม่เกินกำลังของสมองที่เด็กจะเรียนได้และให้รู้จักสวดมนต์ ไหว้พระ เป็นต้นการศึกษาสงเคราะห์ นอกจากจะจัดแก่เด็กและเยาวชนให้มีสถานที่เรียนหนังสือแล้ว ภิกษุสงฆ์ยังให้ความสงเคราะห์การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนผู้กำลังศึกษาในสถานศึกษา

ทั่วประเทศ อาทิ ตั้งทุนสนับสนุนการศึกษาแก่นักเรียนและนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ทุกระดับชั้น ได้แก่ ชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษา ช่วยพัฒนาสถานศึกษาช่วยเหลืออุปกรณ์การศึกษาและช่วยเหลือบุคคลผู้กำลังศึกษา วัดและพระสงฆ์จึงเป็นสถาบันที่มีส่วนในการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนของชาติในด้านการศึกษาเป็นสถานอบรมปมนิสัยเด็กและเยาวชนมาทุกยุคทุกสมัย โดยเฉพาะเด็กที่ยากจนขาดแคลนและกำพร้าบิดามารดาก็ได้อาศัยสถาบันสงฆ์ให้ภิกษุสงฆ์เป็นผู้อุปการะ เป็นเหตุให้เด็กและเยาวชนได้ใกล้ชิดพระศาสนาและเป็นโอกาสให้ภิกษุสงฆ์ได้พัฒนาทรัพยากรของชาติตั้งแต่วัยเด็กเพื่อจะได้เป็นผู้ใหญ่ที่พึงปรารถนาของสังคมต่อไป

ภารกิจของเจ้าอาวาสด้านการสาธารณสงเคราะห์

การสาธารณสงเคราะห์ เป็นอีกหน้าที่หนึ่งของภิกษุสงฆ์ที่จะช่วยเหลือสังคมหรือผู้อื่น ซึ่งมีผู้กล่าวเกี่ยวกับ การสาธารณสงเคราะห์ ไว้หลายท่าน ดังนี้

กรมการศาสนา (2539, หน้า 6) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ได้แก่ โครงการอุปสมบทและบรรพชาพระสงฆ์ สามเณรภาคฤดูร้อน โครงการสงเคราะห์พระสงฆ์ สามเณรที่วัด ประสพภัยขาดแคลน วัดและเจ้าอาวาส พระสงฆ์เป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนและสังคม เช่น ให้ใช้สถานที่เป็นที่จัดประชุมอบรมเยาวชนและประชาชนด้านอาชีพต่าง ๆ การสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน การออมทรัพย์ ให้สถานที่เป็นแหล่งประปาหมู่บ้าน การช่วยเหลือผู้ยากไร้ เป็นต้น

พระราชรัตนมุนี (ชัยวัฒน์ ปณฺณาสิริ) (2538, หน้า 14) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภารกิจด้านนี้ว่า การสาธารณสงเคราะห์เป็นการจัดให้การสงเคราะห์ในด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนผู้อุปถัมภ์บำรุงวัด ทายกทายิกาของวัดหรือประชาชนทั่วไป วัดเป็นส่วนหนึ่งของสังคม วัดอยู่ได้ก็ต้องพึ่งบ้านและบ้านอยู่ได้ก็ต้องพึ่งวัด วัดเป็นศูนย์กลางของสังคม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งทางใจของประชาชน เมื่อประชาชนเดือดร้อนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็เป็นหน้าที่ของวัดจะต้องจัดการสงเคราะห์ช่วยเหลือ สาธารณสงเคราะห์จึงเป็นหน้าที่ของวัดและเจ้าอาวาสจะต้องดำเนินการบริหารงานทุกด้านเกี่ยวกับ การสงเคราะห์ประชาชนในขอบเขตที่วัดจะจัดได้

บุญศรี พานะจิตต์ และคณะ (2545, หน้า 24) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภารกิจ ด้านนี้ว่า การสาธารณสงเคราะห์เป็นการแสดงบทบาทของพระสงฆ์ ในด้านสังคมสงเคราะห์ทั้ง การสงเคราะห์บุคคลและสาธารณสงเคราะห์ โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำชุมชนในการบริจาคช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ เพราะพระสงฆ์เป็นศูนย์กลางเชื่อมประสานระหว่างคนจนกับคนรวยปัจจัยที่ได้รับบริจาคมา พระสงฆ์ก็ใช้ทำประโยชน์เป็นสาธารณกุศลและช่วยเหลือบุคคลผู้ขาดแคลนและด้อยโอกาส

สรุปได้ว่า กิจการคณะสงฆ์ 6 ด้านนี้ เป็นอีกหน้าที่หนึ่งของพระสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งต้องรักษาและต้องปฏิบัติให้ครบ และสมบูรณ์ เพื่อยังกิจการคณะสงฆ์ให้มีความเจริญงอกงามและถูกต้อง ยิ่งความศรัทธาเลื่อมใสให้เกิดขึ้นแก่ประชาชน อีกทั้งเป็นไปเพื่อประโยชน์อันจะยังความมั่นคงถาวรให้เกิดขึ้นแก่พระพุทธศาสนา เป็นต้น

2.4 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา

2.4.1 ลักษณะทางกายภาพจังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่ตั้ง ขนาด และอาณาเขต

จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ทางตอนกลางของภาคใต้ ห่างจากกรุงเทพมหานคร 780 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 9,942,502 ตร.กม. หรือประมาณ 624,064 ไร่ มีพื้นที่มาก เป็นอันดับ 2 ของภาคใต้ และเป็นอันดับที่ 16 ของประเทศ หรือประมาณ ร้อยละ 1.98 ของ พื้นที่ทั้งประเทศ ที่ตั้งของตัวจังหวัด ตั้งอยู่ประมาณละติจูด 9 องศาเหนือและลองจิจูด 100 องศาตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดสุราษฎร์ธานีและอำเภอบ้านดอน
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอไทยเป็นชายฝั่งทะเล มีความยาวตั้งแต่ตอนเหนือของอำเภอ ขนอมลงไปทางใต้ของอำเภอหัวไทรประมาณ 225 กิโลเมตร
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดกระบี่ (จังหวัดนครศรีธรรมราช (ม.ป.ป.). ประวัติเมืองนคร)

2.4.2 ประวัติคณะธรรมยุตจังหวัดนครศรีธรรมราช

กำเนิดคณะธรรมยุต

พระสงฆ์คณะธรรมยุติกนิกาย หรือที่เรียกสั้น ๆ ว่า คณะธรรมยุต นั้นคือ พระสงฆ์ที่ออกมาจากคณะเดิมของคณะสงฆ์ไทยนั่นเอง แต่ได้รับอุปสมบทซ้ำในรามัญนิกายด้วย อันเป็นผลเนื่องจากการที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะเมื่อทรงผนวชอยู่ ทรงศึกษาพระไตรปิฎก และทรงปรับปรุงแก้ไขวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์ในครั้งนั้นให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัยยิ่งขึ้น โดยทรงเริ่มปรับปรุงแก้ไขวัตรปฏิบัติของพระองค์ขึ้นก่อนเป็นประเดิม ตามความรู้ที่ได้ทรงศึกษามาจากพระไตรปิฎก ภายหลังจึงมีพระภิกษุรูปอื่น ๆ เกิดความนิยมนับถือแล้วถวายตัวเป็นศิษย์ปฏิบัติตามแบบอย่างทีพระองค์ได้ทรงริเริ่มปรับปรุงแก้ไขขึ้นนั้นทีละรูปสองรูปและเพิ่มจำนวนมากขึ้นเป็นลำดับ จนกลายเป็นพระสงฆ์หมู่หนึ่งที่ได้รับขนานนามว่า คณะธรรมยุต หรือธรรมยุติกนิกายในภายหลังต่อมา (คณะธรรมยุต, 2547, หน้า 1)

คณะธรรมยุตในจังหวัดนครศรีธรรมราช (ยุคแรก)

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระวชิรญาณวโรรส ได้ทรงอธิบายไว้ในหลายพระหัตถ์ฉบับหนึ่ง ความว่า พระสงฆ์ธรรมยุตได้แผ่ไปยังนครศรีธรรมราชเป็นแห่งแรกในภาคใต้ โดยพระครูเทพมนี (ไม่ทราบนามเดิม) อุปสมบทเล่าเรียนอยู่ที่วัดบวรนิเวศ แล้วออกไปยังเมืองนครศรีธรรมราช ตั้งแต่ในรัชกาลที่ 4 เมืองนครศรีธรรมราชครั้งนั้นมีพระครูเทพมนีรูปเดียว พระครูเทพมนีได้ให้บรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตรโดยใช้กรรมวาจาจารย์และคณะปรกจากคณะสงฆ์เดิม แต่พระที่พระครูเทพมนี

อุปสมบทขึ้นนั้นประพฤติปฏิบัติตามอย่างพระครูเทพมุณี เช่นห่มจีวรแบบธรรมยุต ไม่ร่วมกับพระสงฆ์เดิมในเมืองนั้น ครั้นกาลล่วงมาความประพฤติปฏิบัติก็ค่อยเลือนลงแต่ก็ยังถือว่าพวกตนเป็นธรรมยุต

ในคำประกาศเทวดา งานฉลองยุค ครั้งสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศ วิทยาลัยกรรมทรงครองวัดบวรนิเวศวิหาร ในรัชกาลที่ 4 เมื่อ พ.ศ. 2408 อันเป็นปีที่ 15 ในรัชกาลที่ 4 นั้น พระเถระานุเถระผู้เป็นบูรณะธรรมยุติกวศยังเหลืออยู่ 31 รูป และพระเถระผู้เป็นบูรณะสัทธรรมิกยังเหลืออยู่ 17 รูป ซึ่งในจำนวน 17 รูปนี้ มีนามว่า “เจ้าอธิการแก้ว วัดเพ็ชรฉลิก เมืองนคร” ร่วมอยู่ด้วย

จากหลักฐานดังกล่าวมา จึงสันนิษฐานว่า เจ้าอธิการแก้วกับพระครูเทพมุณินั้น คือ รูปเดียวกันตามที่เล่าสืบกันมาในหมู่พระเถระานุเถระธรรมยุตในภาคใต้ว่า คณะธรรมยุตได้แพร่มาถึงจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นครั้งแรกในรัชกาลที่ 4 โดยพระเถระชาวเมืองนครศรีธรรมราช 2 รูป ที่ไปบวชศึกษาเล่าเรียนที่วัดบวรนิเวศวิหาร คือ พระครูธรรมธ (แดง) กับพระครูกาแก้ว โดยพระเถระทั้ง 2 รูป ได้มาจำพรรษา ณ วัดเพชรจริก ต่อมาพระครูกาแก้ว ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นที่ พระครูเทพมุณี ซึ่งเป็นตำแหน่งพิเศษมีขึ้นในรัชกาลที่ 4 ครั้งแรก

คำบอกเล่าดังกล่าวนี้ นับว่าสอดคล้องกับหลักฐานที่กล่าวมาข้างต้น ฉะนั้น จึงสรุปได้ว่า คณะธรรมยุตได้แผ่ขยายมาถึงหัวเมืองในภาคใต้ครั้งแรก คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อราวต้นรัชกาลที่ 4 โดยพระเถระชาวเมืองนครศรีธรรมราช คือ พระครูเทพมุณี (แก้ว) ที่ไปบวชศึกษาเล่าเรียนอยู่ในสำนักของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งยังคณวชอยู่ ครั้นกลับมาอยู่สำนัก เมืองนครศรีธรรมราชแล้ว พระครูเทพมุณีก็ให้การบรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตรเป็นจำนวนมาก โดยใช้กรรมวาจาจารย์และคณะปรกจากคณะสงฆ์เดิม แต่พระที่พระครูเทพมุณีบวชให้ นั้น ประพฤติตามแบบธรรมยุตและถือว่าพวกตนเป็นธรรมยุต นับเป็นธรรมยุตยุคแรกในภาคใต้เรียกว่า (ธรรมยุตเก่า) (คณะธรรมยุต, 2547, หน้า 265-266)

ธรรมยุตในจังหวัดนครศรีธรรมราช (ยุคที่สอง)

พ.ศ. 2431 สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส แต่ครั้งยังทรงดำรงพระอิสริยยศกรมหมื่น เสด็จออกมাত্রตรวจจัดการพระพุทธศาสนาในหัวเมืองแหลมมลายู ได้เสด็จมายังเป็นนครศรีธรรมราช ครั้นนั้น พระรัตนธัชมุนี (ม่วง รตนทุโธ) แต่เมื่อยังเป็นพระอธิการม่วง วัดท่าโพธิ์กับพระครูเหมเจติยาภิบาล (เนียม) แต่เมื่อยังพระอันดับ วัดพระนคร ได้มีโอกาสเฝ้ารับเสด็จ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า ฯ เกิดความเลื่อมใสในข้อวัตรปฏิบัติอย่างธรรมยุต ได้กราบทูลสมเด็จพระมหาสมณเจ้า ฯ ขอตตามเสด็จเข้ามากรุงเทพฯ ฯ เพื่อขออยู่ติเป็นธรรมยุต ได้รับพระอนุญาตทั้งสองท่านจึงได้ตามเสด็จเข้ามากรุงเทพฯ ฯ ในปี พ.ศ. 2431 นั้น

พระอธิการม่วง วัดท่าโพธิ์ นั้นเป็นพระในคณะสงฆ์เดิม แต่ห่มจีวรอย่างธรรมยุต ส่วนพระเนียมวัดพระนครนั้นเป็นพระธรรมยุตที่สืบสายมาจากพระครูเทพมุณี ที่เรียกว่า ธรรมยุตเก่าซึ่งครั้งนั้นยังคงมีอยู่ราว 50 รูป

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า ฯ โปรดให้ท่านทั้งสองอยู่วัดมกุฏกษัตริยาราม ซึ่งครั้งนั้นพระพรหมมุณี (แพ่ง กิตติสาร) แต่เมื่อยังเป็นที่ พระกิตติสารมุณี เป็นเจ้าอาวาส หลังจากได้เรียนรู้ขนบธรรมเนียม

พอสมควรแล้ว ได้โปรดให้ยุติเป็นธรรมยุต โดยพระพรหมมุนีเป็นพระอุปัชฌาย์ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า ฯ ทรงเป็นพระกรรมวาจาจารย์ และได้อยู่ศึกษาเล่าเรียน ณ วัดมกุฏกษัตริยาราม นั้น ต่อมาพระมวงนั้นสามารถเข้าแปลพระปริยัติธรรมได้เป็นเปรียญ 4 ประโยค ถึง พ.ศ. 2434 จึงกราบทูลลากลับไปอยู่ ณ สำนักเดิมของตนที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการนำคณะธรรมยุตขึ้นไปตั้ง ณ นครศรีธรรมราชอีกครั้ง

การนำคณะธรรมยุตขึ้นไปตั้ง ณ นครศรีธรรมราชครั้งนี้ พระรัตนธัชมุนี แต่เมื่อยังเป็นพระมหามวง เปรียญ 4 ประโยค นับว่าผู้มีบทบาทสำคัญและได้เป็นพระเถระผู้เป็นหลักเป็นประธานของคณะธรรมยุตในภาคใต้ในเวลาต่อมา วัดท่าโพธิ์อันเป็นที่สำนักของพระรัตนธัชมุนี ก็ได้เป็นศูนย์กลางแห่งความเจริญแพร่หลายของคณะธรรมยุตในภาคใต้ รวมทั้งเป็นแหล่งกำเนิดการศึกษา ทางพระศาสนาและการศึกษาของกุลบุตรของชาวใต้ทั้งหมดในเวลาต่อมาด้วย

เมื่อครั้งพระรัตนธัชมุนีนำคณะธรรมยุตขึ้นไปตั้ง ณ จังหวัดนครศรีธรรมราช ครั้งนั้นนครศรีธรรมราชจึงเกิดมีพระสงฆ์คณะธรรมยุตเป็น 2 คณะ คือ พระสงฆ์คณะธรรมยุตที่สืบสายจาก พระครูเทพมุนี (แก้ว) เมื่อครั้งรัชกาลที่ 4 เรียกกันว่า ธรรมยุตเก่า ส่วนพระสงฆ์คณะธรรมยุตที่พระรัตนธัชมุนีนำขึ้นไปตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2434 ในรัชกาลที่ 5 เรียกกันว่า ธรรมยุตใหม่ ซึ่งต่างก็ไม่ร่วมกัน นครศรีธรรมราชครั้งนั้นจึงมีพระสงฆ์เป็น 3 คณะ คือ พระสงฆ์พื้นเมืองที่มีมาแต่เดิมคณะหนึ่ง ธรรมยุตเก่าคณะหนึ่ง และคณะธรรมยุตใหม่คณะหนึ่ง

พ.ศ. 2441 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้มีการจัดศึกษาในหัวเมืองทั่วราชอาณาจักร โดยทรงอาราธนาสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระวชิรญาณวโรรส แต่เมื่อยังทรงดำรงพระอิสริยยศเป็นกรมหมื่น ให้ทรงเป็นผู้บัญชาการการศึกษาหัวเมืองทั่วพระราชอาณาจักร และในศกนี้ ได้เสด็จพระราชดำเนินประพาสหัวเมืองปักษ์ใต้ เมื่อเสด็จพระราชดำเนินถึงนครศรีธรรมราช พระรัตนธัชมุนี แต่ยังเป็นพระเปรียญ ได้มีโอกาสเฝ้ารับเสด็จหลายครั้ง เมื่อทรงตรัสถามถึงการคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ถวายพระพรชี้แจงเป็นที่ถูกพระราชอัธยาศัย และทรงเห็นความสามารถประกอบด้วยคุณธรรม จึงทรงพระกรุณาโปรดตั้งเป็นพระราชาคณะที่พระศิริธรรมมุนี ในเวลาที่เสด็จประทับ ณ พลับพลาหน้าเมืองนครศรีธรรมราชนั้น และในปี พ.ศ. 2442 ทรงพระกรุณาโปรดแต่งตั้ง พระศิริธรรมมุนี เป็นผู้อำนวยการศึกษามณฑลนครศรีธรรมราช

พ.ศ. 2444 สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ แต่เมื่อยัง ทรงดำรงพระอิสริยยศ เป็นกรมหลวง เสด็จไปนครศรีธรรมราช ได้ทอดพระเนตรเห็นความเป็นไปของพระสงฆ์ธรรมยุตเก่ากับธรรมยุตใหม่ ทรงเห็นว่า ขวาง ๆ อยู่ จึงทรงแนะนำให้พระศิริธรรมมุนีผู้อำนวยการศึกษามณฑลนครศรีธรรมราชขณะนั้นคิดเลิกธรรมยุตเก่าเสีย เพราะทรงเห็นว่าธรรมยุตเก่าไม่มีทางเจริญขึ้นได้ส่วนธรรมยุตใหม่เจริญแพร่หลายไปอย่างรวดเร็ว แต่นั้นมาธรรมยุตเก่าจึงเลิกไป โดยบางส่วนหันเข้ามาธรรมยุตใหม่ และบางส่วนหันเข้าคณะสงฆ์เดิม

เมื่อนำคณะธรรมยุตกลับมาตั้งที่วัดท่าโพธิ์และครองวัดท่าโพธิ์เป็นครั้งที่ 2 พระรัตนธัชมุนีก็ได้ นำข้อวัตรปฏิบัติที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งยังทรงผนวชอยู่ ทรงวางแบบ อย่าง

ไว้ เช่น การทำวัตรสวดมนต์เช้าค่ำ การทำพิธีมาฆบูชา วิสาขบูชา เป็นต้น มาปฏิบัติเป็นตัวอย่างที่วัดท่าโพธิ์ขึ้นเป็นครั้งแรก ในขั้นต้นก็ทำอยู่เฉพาะที่วัดท่าโพธิ์ก่อนเพื่อเป็นตัวอย่างแล้วจึงค่อยแนะนำให้วัดอื่น ๆ ทำตามจนแพร่หลายไปทั่วทั้งจังหวัด และถือปฏิบัติเป็นธรรมเนียมสืบมาจนทุกวันนี้

ในครั้งนั้น การสมโภชพระบรมธาตุที่นครศรีธรรมราชประจำปีในวันเพ็ญเดือนหก ก็ทำตามลัทธิ-พราหมณ์ คือตั้งบายศรีเวียนเทียนพระบรมธาตุ พระรัตนธัชมุนีก็ได้แนะนำให้เลิกพิธีพราหมณ์ทำพิธีวิสาขบูชาแทน โดยให้วัดทั้งหลายที่อยู่ใกล้เคียงพระบรมธาตุมาร่วมพิธีวิสาขบูชาพร้อมกันที่วัดพระบรมธาตุส่วนวัดที่อยู่ห่างไกลออกไป ก็ทำให้พิธีวัดของตน ๆ ได้ปฏิบัติเป็นประเพณีสืบมาจนบัดนี้

ในด้านการศึกษา ในปีแรกที่กลับจากกรุงเทพฯ มาอยู่ครองวัดท่าโพธิ์นั้นพระรัตนธัชมุนีได้เริ่มจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาปริยัติธรรมและการศึกษาของกุลบุตรขึ้นที่วัดท่าโพธิ์เป็นครั้งแรก

การศึกษาพระธรรมวินัยของภิกษุสามเณรในภาคใต้แต่ก่อนมานั้น เป็นไปตามแบบโบราณ คือมีการเรียนสวดมนต์ไหว้ตามประเพณี ส่วนการเรียนพระธรรมวินัยนั้น ครูบาอาจารย์ก็สอนกันมาตามพื้นเพเดิมสุดแต่จะสอนกัน เพราะไม่มีแบบแผนการเล่าเรียน

เมื่อพระรัตนธัชมุนีกลับจากกรุงเทพฯ มาครั้งนั้น ได้เริ่มจัดภิกษุสามเณรได้เล่าเรียนพระธรรมวินัยตามหนังสือนวโกวาท เมื่อออกพรรษาแล้วมีการไล่ประจำวัดทุก ๆ ปี โดยดำเนินตามแบบอย่างที่เคยเล่าเรียนมาจากสำนักวัดมกุฏกษัตริยาราม ถึง พ.ศ. 2456 คณะสงฆ์ได้ประกาศใช้หลักสูตรนักธรรมชั้นตรีขึ้น จึงได้จัดตั้งโรงเรียนนักธรรมชั้นที่วัดโพธิ์ โดยขอนายवल เปรียญ แต่ครั้งยังเป็นพระครูอนันตนิพนธ์ วัดบวรนิเวศวิหาร มาเป็นครูสอน ได้เปิดสอนนักธรรมเป็นครั้งแรก เมื่อ ปี พ.ศ. 2468 มีภิกษุสามเณรทั้งธรรมยุตและภิกษุสามเณรพื้นเมืองมาเรียนเป็นจำนวนมาก และได้รับความนิยมแพร่หลายออกไปยังวัดต่าง ๆ โดยลำดับจนทั่วทั้งจังหวัด

ส่วนการศึกษาบาลีนั้น ในระยะแรกที่กลับมาจากกรุงเทพฯ มา ท่านสอนด้วยตนเอง ต่อมาจึงได้ขอเปรียญจากกรุงเทพฯ มาบ้าง คฤหัสถ์ที่เป็นเปรียญบ้าง มาเป็นครูช่วยสอน แต่การศึกษาภาษาบาลียังไม่เจริญก้าวหน้าถึงขั้นส่งนักเรียนเข้าสอบในสนามหลวง เพราะการเรียนการสอนยังไม่ค่อยต่อเนื่องเป็นการเรียนเพื่อเตรียมนักเรียนสำหรับส่งเข้าไปศึกษาต่อกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่พระเถระที่เคยเป็นนักเรียนจากวัดโพธิ์ครั้งนั้น เช่น พระธรรมมวโรดม (เซ่ง อุตตโม ป.ธ.5) วัดราชาธิวาส พระรัตนธัชมุนี (จู อิศรธรรมา ป.ธ.7) วัดบวรนิเวศวิหาร เป็นต้น จนถึง พ.ศ. 2472 เข้าศึกษาบาลีจึงได้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและเจริญก้าวหน้าเป็นลำดับ ถึงส่งนักเรียนเข้าสอบในสนามหลวงได้เป็นเปรียญ 3 ประโยค และ 4 ประโยค หลายรูป

ส่วนการศึกษาของกุลบุตร หรือการศึกษาภาษาไทยนั้น พระรัตนธัชมุนีได้จัดการเรียนขึ้นเป็นครั้งแรกในปีแรกที่กลับมาจากกรุงเทพฯ คือปี พ.ศ. 2435 โดยจัดการสอนตามแบบโรงเรียนมหามกุฏราชวิทยาลัย ใช้หอฉันเป็นโรงเรียน พระจร วัดท่าโพธิ์ เป็นครูสอนคนแรก ครั้นได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้อำนวยการศึกษามณฑลนครศรีธรรมราช เมื่อ พ.ศ. 2442 จึงได้จัดตั้งโรงเรียนภาษาไทยเป็นโรงเรียนแห่งแรกขึ้นที่วัดท่าโพธิ์ในปีนั้น เรียกว่า โรงเรียนสุขุมภาภิบาลวิทยา ได้ทำพิธีเปิดโรงเรียนเป็นครั้งแรก

เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2442 และอยู่ในความอุปถัมภ์ ของเจ้าพระยายมราช (ปั้น สุขุม) แต่เมื่อยังเป็น พระยาสุโขมนัยวินิต สมุหเทศาภิบาล มณฑลนครศรีธรรมราช

กระทั่งถึงปี พ.ศ. 2445 ทรงพระกรุณาโปรดแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะมณฑลนครศรีธรรมราชและเจ้าคณะมณฑลปัตตานี มีหน้าที่จัดการทั้งการศึกษา การพระศาสนา และการคณะสงฆ์ ในส่วนการศึกษาภาษาไทยนั้น ท่านได้ขยายโรงเรียนภาษาไทยออกไปยังจังหวัดต่าง ๆ ในความปกครองของท่านโดยการให้ภิกษุสามเณรและกุลบุตรจากอำเภอต่าง ๆ เข้ามาเรียนที่วัดท่าโพธิ์แล้วส่งออกไปยังครูสอนตามโรงเรียน บางคนก็เข้าศึกษาต่อกรุงเทพฯ แล้วกลับออกไปยังครูสอน ส่วนวัดต่าง ๆ ที่เลือกเป็นที่จัดตั้งโรงเรียนนั้น ท่านก็เลือกวัดที่อยู่ท่ามกลางชุมชน ด้วยวิธีการดังกล่าว การศึกษาภาษาไทยจึงแพร่หลาย ไปทั่วทุกอำเภอในเขตปกครองของท่าน

ในโรงเรียนภาษาไทยที่จัดตั้งขึ้นในจังหวัดต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว อยู่ในความปกครองดูแลของท่านตลอดจนถึง พ.ศ. 2452 เมื่อกระทรวงธรรมการได้ตั้งมณฑลประจำทุกมณฑลแล้ว จึงได้โอนโรงเรียนเหล่านั้นมาขึ้นกับธรรมการมณฑล พระรัตนธัชมุนีจึงได้ชื่อว่าเป็นผู้ให้กำเนิดการศึกษาภาษาไทยในปักษ์ใต้ เป็นผู้วางรากฐานการปกครองคณะสงฆ์ตามระเบียบแบบแผนใหม่ที่สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงจัดขึ้นตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. 121 ในหัวเมืองทั้งหลายในปักษ์ใต้ และเป็นผู้ริเริ่มการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งแผนกนักธรรมและแผนกบาลีขึ้นในปักษ์ใต้เป็นคนแรก

พระรัตนธัชมุนี ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์มาโดยลำดับ คือ เมื่อปี พ.ศ. 2453 เลื่อนขึ้นเป็นพระเทพกวี ปี พ.ศ. 2445 เลื่อนขึ้นเป็นที่ พระธรรมโกศาจารย์ ปี พ.ศ. 2463 เลื่อนขึ้นเป็นที่ พระรัตนธัชมุนีตำแหน่งพระราชาคณะชั้นธรรมประจำมณฑลนครศรีธรรมราช มรณภาพ เมื่อ พ.ศ. 2477 สิริอายุได้ 82 ปี (คณะธรรมยุต, 2547, หน้า 269-272)

สรุปได้ว่า พระสงฆ์คณะธรรมยุตินิกายนั้น คือ พระสงฆ์ที่ออกมาจากคณะเดิมของคณะสงฆ์ไทยนั่นเอง แต่ได้รับอุปสมบทซ้ำในรามัญนิกายด้วย อันเป็นผลเนื่องจากการที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะเมื่อทรงผนวชอยู่ ทรงศึกษาพระไตรปิฎก และทรงปรับปรุงแก้ไขวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์ในครั้งนั้นให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัยยิ่งขึ้น คณะสงฆ์จังหวัดนครศรีธรรมราชก็เป็นส่วนหนึ่งที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขวัตรปฏิบัติตามแบบอย่างของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงก่อให้เกิดเป็นคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน

2.4.3 ทำเนียบการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครศรีธรรมราช ธรรมยุต

การปกครองคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งได้แบ่งการปกครองออกเป็น 9 อำเภอ โดยมีวัดทั้งหมด 81 วัด โดยแบ่งเขตการปกครองคณะสงฆ์ระดับอำเภอเป็น 9 เขต การปกครอง

เขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช มี 20 วัด คือ

1. วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร	ตำบลในเมือง	อำเภอเมือง
2. วัดพระนคร	ตำบลในเมือง	อำเภอเมือง
3. วัดชลเจนียน	ตำบลในเมือง	อำเภอเมือง

4. วัดสวนป่า	ตำบลในเมือง	อำเภอเมือง
5. วัดเพชรจริก	ตำบลในเมือง	อำเภอเมือง
6. วัดท่านคร	ตำบลปากนคร	อำเภอเมือง
7. วัดจันทุน	ตำบลท่าเรือ	อำเภอเมือง
8. วัดหนองนก	ตำบลบางจาก	อำเภอเมือง
9. วัดมัจฉลินทราวาส	ตำบลบางจาก	อำเภอเมือง
10. วัดตรีนิมิต	ตำบลบางจาก	อำเภอเมือง
11. วัดท่าโพธิ์วรวิหาร	ตำบลท่าวัง	อำเภอเมือง
12. วัดท่าแพ	ตำบลปากพูน	อำเภอเมือง
13. วัดท่าม่วง	ตำบลปากพูน	อำเภอเมือง
14. วัดทรายทองสันตาราม	ตำบลปากพูน	อำเภอเมือง
15. วัดมะม่วงทอง	ตำบลปากพูน	อำเภอเมือง
16. วัดศรีทิว	ตำบลท่าวัง	อำเภอเมือง
17. วัดมเหยงคณ์	ตำบลคลัง	อำเภอเมือง
18. วัดโพธิ์เสด็จ	ตำบลโพธิ์เสด็จ	อำเภอเมือง
19. วัดมะม่วงปลายแขน	ตำบลท่าจิว	อำเภอเมือง
20. วัดราษฎร์ประดิษฐ์	ตำบลมะม่วงสองต้น	อำเภอเมือง

เขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอปากพนัง มี 10 วัด คือ

1. วัดรามประดิษฐ์	ตำบลปากพนังฝั่งตะวันออก	อำเภอปากพนัง
2. วัดรัตนาราม	ตำบลปากพนังฝั่งตะวันออก	อำเภอปากพนัง
3. วัดบางพระ	ตำบลปากแพรก	อำเภอปากพนัง
4. วัดโคกมะม่วง	ตำบลขนานนา	อำเภอปากพนัง
5. วัดบางอุดม	ตำบลขนานนา	อำเภอปากพนัง
6. วัดเกาะจาก	ตำบลเกาะหวด	อำเภอปากพนัง
7. วัดกัลยานมิตร	ตำบลคลองน้อย	อำเภอปากพนัง
8. วัดมหิสสราราม	ตำบลคลองกระบือ	อำเภอปากพนัง
9. วัดสระแก้ว	ตำบลปากพนังฝั่งตะวันตก	อำเภอปากพนัง
10. วัดหัวเกาะรัง	ตำบลบ้านใหม่	อำเภอปากพนัง

เขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอร่อนพิบูลย์ มี 8 วัด คือ

1. วัดเขาน้อย	ตำบลร่อนพิบูลย์	อำเภอร่อนพิบูลย์
2. วัดพิศาลนฤมิต	ตำบลร่อนพิบูลย์	อำเภอร่อนพิบูลย์
3. วัดเฉลิมกิตติยาราม	ตำบลร่อนพิบูลย์	อำเภอร่อนพิบูลย์
4. วัดศรีพิบูลย์	ตำบลหินตก	อำเภอร่อนพิบูลย์

5. วัดพระอานนท์	ตำบลเสาธง	อำเภอรัตนพิบูลย์
6. วัดเจริญธรรมาราม	ตำบลเสาธง	อำเภอรัตนพิบูลย์
7. วัดธงทอง	ตำบลเสาธง	อำเภอรัตนพิบูลย์
8. วัดสระแก้ว	ตำบลเสาธง	อำเภอรัตนพิบูลย์

เขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอฉวาง-ช้างกลาง-พิปูน มี 9 วัด คือ

1. วัดวังม่วง	ตำบลฉวาง	อำเภอฉวาง
2. วัดควนสูง	ตำบลฉวาง	อำเภอฉวาง
3. วัดปากน้ำ	ตำบลฉวาง	อำเภอฉวาง
4. วัดเกาะเทวดา	ตำบลไสหรำ	อำเภอฉวาง
5. วัดเพ็ญมิตร	ตำบลไสหรำ	อำเภอฉวาง
6. วัดเพ็ญญาติ	ตำบลกะเปียด	อำเภอฉวาง
7. วัดควนสงฆ์	ตำบลช้างกลาง	อำเภอช้างกลาง
8. วัดมิ่งคลาราม	ตำบลพิปูน	อำเภอพิปูน
9. วัดสระนางมโนราห์ภูमारาม	ตำบลปรัก	อำเภอทุ่งใหญ่

เขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอพระพรหม-ลานสกา มี 8 วัด คือ

1. วัดป่าห้วยพระ	ตำบลนาพรุ	อำเภอพระพรหม
2. วัดพรุ	ตำบลนาพรุ	อำเภอพระพรหม
3. วัดพระเพรง	ตำบลนาสาร	อำเภอพระพรหม
4. วัดไสมะนาว	ตำบลช้างซ้าย	อำเภอพระพรหม
5. วัดในปุดกาญจนาศีรี	ตำบลลานสกา	อำเภอลานสกา
6. วัดวิมุตติธรรม	ตำบลท่าจิว	อำเภอเมือง
7. วัดเทพนิมิตเมธาราม	ตำบลท่าจิว	อำเภอเมือง
8. วัดโพธิ์ทอง	ตำบลโพธิ์เสด็จ	อำเภอเมือง

เขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอพรหมคีรี-นบพิตำ มี 5 วัด คือ

1. วัดเขาขุนพนม	ตำบลบ้านเกาะ	อำเภอพรหมคีรี
2. วัดป่าแก้ว	ตำบลอินคีรี	อำเภอพรหมคีรี
3. วัดโทธรรฆวนาราม	ตำบลอินคีรี	อำเภอพรหมคีรี
4. วัดโทะเอก	ตำบลอินคีรี	อำเภอพรหมคีรี
5. วัดถ้ำเขาเหล็ก	ตำบลนบพิตำ	อำเภอนบพิตำ

เขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเชียรใหญ่-ชะอวด-ทุ่งสง มี 5 วัด คือ

1. วัดพรหมมัญพงคาราม	ตำบลเชียรใหญ่	อำเภอเชียรใหญ่
2. วัดสระเกษ	ตำบลไสหมาก	อำเภอเชียรใหญ่
3. วัดศรีมาประสิทธิ์	ตำบลชะอวด	อำเภอชะอวด

4. วัดเขาเทียมป่า	ตำบลเขาพระทอง	อำเภอชะอวด
5. วัดป่าถ้ำตลอด	ตำบลน้ำตก	อำเภอทุ่งสง

เขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอหัวไทร-เฉลิมพระเกียรติ มี 8 วัด คือ

1. วัดเกาะเพชร	ตำบลเกาะเพชร	อำเภอหัวไทร
2. วัดท่าเสริม	ตำบลท่าขอม	อำเภอหัวไทร
3. วัดนพคุณ	ตำบลบางนบ	อำเภอหัวไทร
4. วัดปากเหมือง	ตำบลควนชริก	อำเภอหัวไทร
5. วัดบางหว่า	ตำบลเชียรเขา	อำเภอเฉลิมพระเกียรติ
6. วัดสหธรรมการาม	ตำบลทางพูน	อำเภอเฉลิมพระเกียรติ
7. วัดสามัคคีธรรมวนาราม	ตำบลชะเมา	อำเภอปากพนัง
8. วัดพระหอม	ตำบลบ้านกลาง	อำเภอเชียรใหญ่

เขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอสิชล-ขนอม มี 8 วัด คือ

1. วัดคงคาวดี	ตำบลเสาเกา	อำเภอสิชล
2. วัดปากด่าน	ตำบลเสาเกา	อำเภอสิชล
3. วัดดอนนนท์	ตำบลทุ่งปรัง	อำเภอสิชล
4. วัดธารน้ำฉา	ตำบลเทพราช	อำเภอสิชล
5. วัดกลางพัฒนาราม	ตำบลทุ่งไส	อำเภอสิชล
6. วัดวิเวกรัตนธัมมณี	ตำบลสิชล	อำเภอสิชล
7. วัดคลองเหลง	ตำบลควนทอง	อำเภอขนอม

รายชื่อเจ้าคณะปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุตในจังหวัดนครศรีธรรมราช

1. พระศรีธรรมประสารณ์	เจ้าคณะจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. พระพิศิษฏ์วินัยการ	เจ้าคณะอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช
3. พระครูบริหารสังฆกิจ	เจ้าคณะอำเภอปากพนัง
4. พระครูวิจิตรคณาทร	เจ้าคณะอำเภอร่อนพิบูลย์
5. พระครูอรุณธรรมโกวิท	เจ้าคณะอำเภอฉวาง-ช้างกลาง-พิปูน
6. พระครูสิริธรรมมาริต	เจ้าคณะอำเภอพระพรหม-ลานสกา
7. พระครูสุรัทวิหารการ	เจ้าคณะอำเภอพรหมคีรี-นบพิตำ
8. พระครูสุนทรธรรมวินิจู	เจ้าคณะอำเภอเชียรใหญ่-ชะอวด-ทุ่งสง
9. พระครูเมธีนวคุณ	เจ้าคณะอำเภอหัวไทร-เฉลิมพระเกียรติ
10. พระครูสุภัทรชยาภรณ์	เจ้าคณะอำเภอสิชล-ขนอม
11. พระครูธรรมธรมพงษ์ อุชจาโร	เจ้าคณะตำบลในเมือง
12. พระครูสังฆรักษ์สุดใจ ธรรมโชโต	เจ้าคณะตำบลบางจาก
13. พระครูธรรมจักรจริยวัฒน์	เจ้าคณะตำบลปากพูน

14. พระครูโสภาสโพธิรัตน์	เจ้าคณะตำบลท่าวัง
15. พระครูวีรกิจโสภณ	เจ้าคณะตำบลปากแพ
16. พระครูพิทักษ์คณาทร	เจ้าคณะตำบลเกาะหวด-บ้านใหม่
17. พระปลัดบุญฤทธิ์	เจ้าคณะตำบลร่อนพิบูลย์
18. พระนคร สุมนโณ	เจ้าคณะตำบลเสาธง
19. พระครูสมุห์นภดล ฐิตคุโณ	เจ้าคณะตำบลฉวาง
20. พระครูบุญการโกศล	เจ้าคณะตำบลพิปูน
21. พระครูปลัดอัมรินทร์ อคฺคณฺโณ	เจ้าคณะตำบลนาพรุ
22. พระครูเหมเจตยาภิบาล	เจ้าคณะตำบลลานสกา
23. พระครูสุคันธศีลาภรณ์	เจ้าคณะตำบลอินคีรี
24. พระครูสุพัฒน์วากิจ	เจ้าคณะตำบลเชียรใหญ่
25. พระครูอุทัยธรรมประภาส	เจ้าคณะตำบลเกาะเพชร
26. พระปลัดอรชุน อภิจิตโต	เจ้าคณะตำบลเชียรเขา
27. พระครูปลัดจีระพันธ์ ฐานวุฒโฑ	เจ้าคณะตำบลลิซล (สำนักงานเจ้าคณะจังหวัด นครศรีธรรมราช (ธ), 2557)

สรุปได้ว่า พระสังฆาธิการมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม เป็นแบบอย่างที่ดี ตลอดถึงปฏิบัติตามกฎหมายของมหาเถรสมาคม ทั้งยังต้องยึดมั่นพระธรรมวินัย เพราะเป็นผู้ที่มีบทบาทในการพัฒนาบุคคล วัด ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ให้เจริญก้าวหน้าตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าซึ่งการบริหารงานของคณะสงฆ์เป็นหน้าที่ของ พระสังฆาธิการโดยตรง

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระครูอุทัยกิจพิพัฒน์ (วีรัต สุภอินทร์) (2554, 155 หน้า) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การ ศึกษาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานีตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานีตามหลักสัปปุริสธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากมากไปหาน้อยตามค่าเฉลี่ย สรุปได้คือด้านปริสัญญุตตา ด้านอรรถสัญญุตตา ด้านอรรถสัญญุตตา ด้านปุคคัลโปโรปริญญุตตา ด้านธัมมัญญุตตา ด้านมัตตัญญุตตา และด้านกาลัญญุตตา และการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี ตามหลักสัปปุริสธรรม โดยรวมปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งหมด กล่าวคือ พรรษา ตำแหน่ง การศึกษานักธรรมการศึกษาบาลี ประสบการณ์การปฏิบัติงาน

พระจำรัส ฐิตธมฺโม (สวาส โพธิ์กลาง) (2554, 220 หน้า) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง : การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการบริหารจัดการชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขต

บางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 54.4 มีอายุ 36-45 ปี จำนวน 65 คนคิดเป็นร้อยละ 27.2 มีสถานภาพสมรส จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 50.2 มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 68.2 มีอาชีพอื่น ๆ จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 40.6 มีรายได้รวมต่อเดือน 5,000-10,000 บาท จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 34.7 ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยรวม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ และการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการบริหารจัดการชุมชน วัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการบริหารจัดการชุมชน วัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และบุคคลที่มีอายุ อาชีพ ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการบริหารจัดการชุมชน วัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา รายได้รวมต่อเดือนต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

พระธรรนันท ขยานนโท (ประเสริฐศิลป์) (2554, 165 หน้า) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง : การบริหารงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ผลการวิจัยพบว่า สถานภาพทั่วไปของบุคลากร พบว่าบุคลากรส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นบรรพชิต จำนวน 124 รูป คิดเป็นร้อยละ 41.33 มีอายุ 40-49 ปี จำนวน 106 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 35.33 มีวุฒิการศึกษาปริญญาโท จำนวน 175 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 28.33 มีตำแหน่งหน้าที่อาจารย์ จำนวน 98 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 32.67 และมีประสบการณ์ 5-10 ปี จำนวน 119 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 39.67 การบริหารงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านธัมมัญญา (รู้เหตุ, หลักการ, หลักเกณฑ์) ด้านอรรถัญญา (รู้ความหมาย, ความมุ่งหมาย, ผลที่เกิดขึ้น) ด้านอรรถัญญา (รู้จักตน, ภาวะ, กำลังความรู้ความสามารถ, ความถนัด, รู้จักแก้ไขปรับปรุง) ด้านมัตตัญญา (รู้จักประมาณ, ความพอดี, การใช้จ่าย) ด้านกาลัญญา (รู้จักกาล, เวลาอันเหมาะสม, ตรงเวลา, เป็นเวลา) ด้านปริสัญญัญญา (รู้จักบริษัท, ชุมชน, ที่ประชุม) และด้านบุคคลัญญา (รู้จักบุคคล, ความแตกต่างแห่งบุคคล, การปฏิบัติต่อบุคคล) และการเปรียบเทียบการบริหารงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 พบว่า บุคลากรที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนบุคลากรที่มีอายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และ ประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

พระอธิการชรัตน์ วิฑูตคุโณ (มีแก้ว) (2554, 190 หน้า) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า พระภิกษุและสามเณร มีความเห็นต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า พระภิกษุและสามเณรมีความเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ พระสังฆาธิการในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด ในด้านการปกครอง ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในด้านการศึกษาสงเคราะห์ และบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลโดยภาพรวม พระภิกษุและสามเณร ที่มีสถานภาพอายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิการศึกษาทางบาลีต่างกัน มีความเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

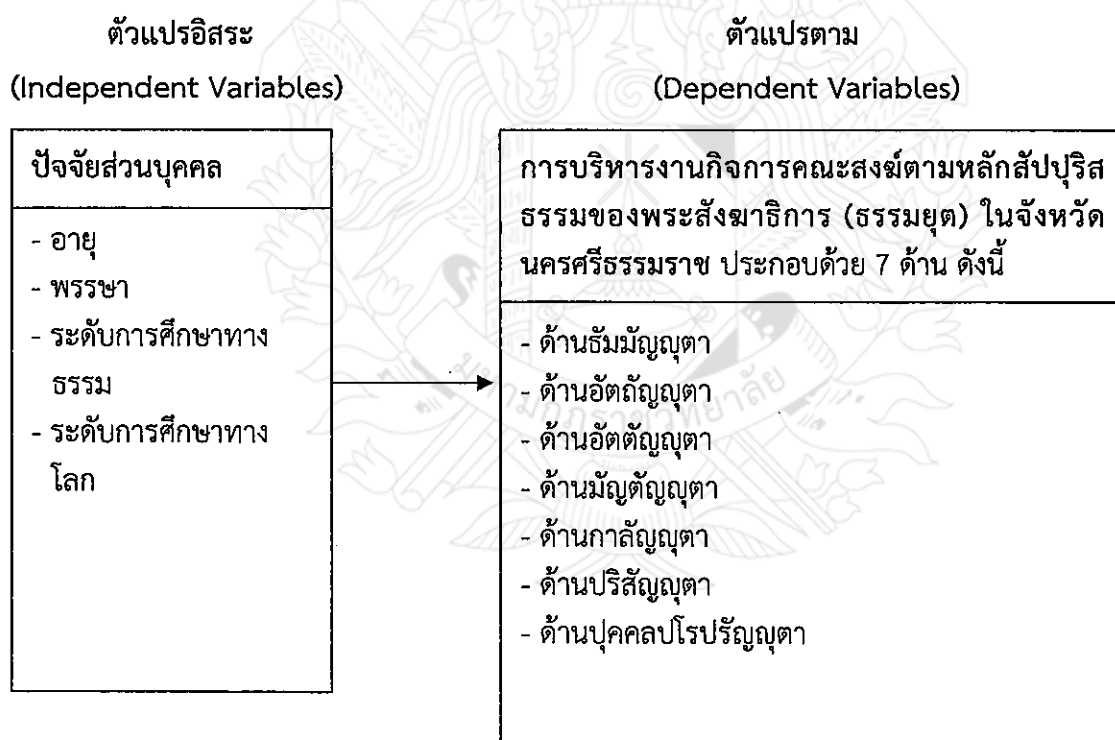
พระยุพทิศลิป ยุพธลปิโป (อุปศรี) (2555, 210 หน้า) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงาน โดยการประยุกต์ใช้หลักสี่ปฐิธรรม 7 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านคือ อำเภอโพธารวรรค์ จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานโดยการประยุกต์ ใช้หลักสี่ปฐิธรรม 7 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านคือ อำเภอโพธารวรรค์ จังหวัดนครพนม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ตามลำดับค่าเฉลี่ยคือ ด้านมัตตัญญู (ผู้รู้จักประมาณ) ด้านอิตตัญญู (ผู้รู้จักตน) ด้านปุกคัลญู (ผู้รู้จักบุคคล) ด้านกาลัญญู (ผู้รู้จักกาลเวลา) ด้านปริสัญญู (ผู้รู้จักชุมชน) ด้านธัมมัญญู (ผู้รู้จักเหตุ) และด้านอิตถัญญู (ผู้รู้จักผล) และผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชน ต่อการประยุกต์ใช้หลักสี่ปฐิธรรม 7 องค์การบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านคือ อำเภอโพธารวรรค์ จังหวัดนครพนม โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ สถานภาพ และอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานโดย การประยุกต์ใช้หลักสี่ปฐิธรรม 7 องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านคือ อำเภอโพธารวรรค์ จังหวัดนครพนม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษา และรายได้ ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

อรนุช โขพิมพ์ (2555, 145 หน้า) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักสี่ปฐิธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ผลจากการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักสี่ปฐิธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ในรายด้านพบว่าทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านอิตถัญญูตา ด้านปริสัญญูตา ด้านกาลัญญูตา ด้านปุกคัลปโรปริญญูตา ด้านมัตตัญญูตา ด้านธัมมัญญูตา และด้านอิตตัญญูตา และการเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามหลักสี่ปฐิธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ จังหวัดขอนแก่น ตามความเห็นของบุคลากร โดยจำแนกตามสถานภาพและประสบการณ์ พบว่า มีระดับความคิดเห็นในภาพรวมและรายด้านทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จึงสอดคล้องกับสมมติฐาน

สรุปได้ว่า จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นหลักสัปปริสธรรมธรรม นั้นมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านอรรถกถา ด้านปริสญาณตา ด้านกาลัญญาตา ด้านบุคคลปริปริญาณตา ด้านมัตตัญญาตา ด้านธัมมัญญาตา และ ด้านอรรถกถา ซึ่งแต่ละด้านก็จะมี ความเกี่ยวเนื่องกันโดยลำดับ

2.6 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยได้นำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะ หลักสัปปริสธรรมใน (พระไตรปิฎก เล่ม 23 ข้อ 65) ธัมมัญญาสูตร ว่าด้วยสัปปริสธรรม 7 มาใช้เป็นกรอบแนวคิด ใน 7 หัวข้อ คือ ด้านธัมมัญญาตา ด้านอรรถกถาตา ด้านมัตตัญญาตา ด้านกาลัญญาตา ด้านปริสญาณตา และด้านบุคคลปริปริญาณตา โดยมีอายุ พรรษา ระดับการศึกษาทางธรรม และระดับการศึกษาทางโลก เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสัปปริสธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยสรุปกรอบแนวคิดและตัวแปรในการศึกษาวิจัยแสดงเป็นรูปแผนภูมิได้ ดังนี้

แผนภูมิที่ 2.1 แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยนำข้อมูลที่ได้มาจากการสำรวจพื้นที่เบื้องต้น และการทบทวนวรรณกรรมกำหนดตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม รวมไปถึงกรอบแนวคิดในการวิจัย และใช้เครื่องมือคือแบบสอบถาม ในการรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาประมวลผลและวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เทคนิคและวิธีการสุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร (Population)

ได้แก่ พระภิกษุในเขตการปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 477 รูป (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2558)

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Samples)

ได้แก่ พระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (สงศรี ชมภูวงศ์, 2554, หน้า 113) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 214 รูป และกลุ่มตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ พระสังฆาธิการผู้มีส่วนร่วมในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยการคัดเลือกพระสังฆาธิการผู้ทรงความรู้ทั้งหมด 5 รูป มาทำการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นที่ทำการศึกษาวิจัย

3.2 เทคนิคและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เทคนิคและวิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) (สังศรี ชมภูวงศ์, 2554, หน้า 99) วิธีการคือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ ไปแจกแก่พระสงฆ์ ในช่วงที่มีการประชุมคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตลอดถึงแจกแบบสอบถามในโอกาสอื่น ๆ เช่น วันพระปาฏิโมกข์ กิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น จนกระทั่งได้แจกแบบสอบถามครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามความต้องการคือ จำนวน 214 รูป และการสุ่มเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย โดยการคัดเลือกพระสังฆาธิการผู้ทรงความรู้ที่สามารถให้คำตอบเกี่ยวกับงานวิจัยที่ทำการศึกษา ซึ่งได้ครบตามจำนวนที่ต้องการ 5 รูป

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้าง โดยทำการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ มาเป็นแนวทางในการจัดทำแบบสอบถาม แบ่งโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ พรรษา ระดับการศึกษาทางธรรม และระดับการศึกษาทางโลก ลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบสอบถามโดยให้เลือกตอบ มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีข้อความ 42 ข้อ มีลักษณะของข้อความเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยมีเกณฑ์การเลือกคำตอบแบบคำตอบเดียวจาก 5 ตัวเลือก โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert Scale) คะแนนตามระดับการมีส่วนร่วม 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด มี 7 ด้าน ดังนี้ ด้านธัมมัญญาตา ด้านอัทธัญญาตา ด้านอัติตัญญาตา ด้านมัญญัตัญญาตา ด้านกาลัญญาตา ด้านปริสัญญาตา และด้านบุคคลโปธิปริญญาตา จำนวน 42 ข้อ ตามหลักเกณฑ์การให้คะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 99) ดังนี้

มีการนำหลักสัปปุริสธรรมไปบริหารงาน	มากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
มีการนำหลักสัปปุริสธรรมไปบริหารงาน	มาก	ให้ 4 คะแนน
มีการนำหลักสัปปุริสธรรมไปบริหารงาน	ปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
มีการนำหลักสัปปุริสธรรมไปบริหารงาน	น้อย	ให้ 2 คะแนน
มีการนำหลักสัปปุริสธรรมไปบริหารงาน	น้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open - ended questions) เพื่อให้ผู้ตอบได้ตอบตามความคิดเห็นของตนเองได้อย่างอิสระ

3.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้าง โดยทำการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ มาเป็นแนวทางในการจัดทำแบบสัมภาษณ์ โดยนำข้อคำถามจากแบบสอบถาม มาสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง 5 รูป คือ

1. พระศรีธรรมประสาธน์ ตำแหน่ง เจ้าคณะจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. พระพิศิษฏ์วินัยการ ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช
3. พระครูสิริธรรมมาภิรัต ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอพระพรหม-ลานสกา
4. พระครูบริหารสังฆกิจ ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอปากพนัง
5. พระครูอรุณธรรมโกวิท ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอฉวาง-ช้างกลาง-พิปูน

3.4 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

- 3.4.1 กำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นกรอบการวิจัยและนำไปสร้างแบบสอบถาม
- 3.4.2 ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง-ใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม เพื่อสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลและการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปบุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช
- 3.4.3 เขียนนิยามให้ครอบคลุมเนื้อหาในแต่ละลักษณะที่ต้องการวัดและสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตการศึกษาวิจัยโดยการใช้คำถาม 2 ประเภท คือ แบบปลายปิด (Close-Ended) และแบบปลายเปิด (Open-Ended)
- 3.4.4 นำเครื่องมือคือแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องและชัดเจนเหมาะสมทั้งเนื้อหาสาระและการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษาแล้วนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม
- 3.4.5 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นหลังจากให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ได้ผลค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1 ทุกข้อ
- 3.4.6 นำแบบสอบถามที่ได้จากข้อ 3.4.5 ไปทำการทดลองใช้ (Try out) กับพระภิกษุในนครศรีธรรมราช (ธ) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 รูป เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.952
- 3.4.7 นำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไข หลังจากที่ได้ทำการทดลองใช้ (Try out) แล้วเพื่อให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.5.1 ทำหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิทยานิพนธ์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช นำเรียนไปยังเจ้าคณะจังหวัดนครศรีธรรมราช (ธ) เพื่อขออนุญาตทำการเก็บข้อมูล พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์และขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

3.5.2 ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปเก็บข้อมูลตามวันและเวลาที่กำหนดไว้ โดยกำหนด วัน เดือน ปีไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจน โดยกำหนดการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

3.5.3 เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนครบทั้งหมดแล้วผู้วิจัยทำการตรวจสอบความเรียบร้อย ความสมบูรณ์ และนำข้อมูลไปบันทึกลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล และดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัย ต่อไป

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลทั้งหมด สร้างคู่มือลงรหัสและนำข้อมูลมาลงรหัส จากนั้นนำข้อมูลที่ลงรหัสเรียบร้อยแล้วไปบันทึกในแผ่นข้อมูล (CD) แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ วิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐิธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

เกณฑ์แปลความหมายค่าเฉลี่ยของกลุ่ม (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 100) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 แปลว่า มีการนำหลักสี่ปฐิธรรมไปบริหารงาน มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 แปลว่า มีการนำหลักสี่ปฐิธรรมไปบริหารงาน มาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 แปลว่า มีการนำหลักสี่ปฐิธรรมไปบริหารงาน ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 แปลว่า มีการนำหลักสี่ปฐิธรรมไปบริหารงาน น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 แปลว่า มีการนำหลักสี่ปฐิธรรมไปบริหารงาน น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐิธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราชปัจจัยส่วนบุคคล อายุ ใช้การทดสอบค่าที (t-test) ส่วนพรรษา ระดับการศึกษาทางธรรม และระดับการศึกษาทางโลก ใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA) เป็นการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธี LSD (Least Significant Difference)

ตอนที่ 4 รวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัยวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

3.7.1 หาความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item objective congruence หรือ IOC) ซึ่งมีสูตร (สงครี ชมภูวงศ์, 2554, หน้า 197) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์
 $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

3.7.2 หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งมีสูตร (สงครี ชมภูวงศ์, 2554, หน้า 205) ดังนี้

$$\alpha = \frac{N}{N-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ α แทน สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัด
 N แทน จำนวนข้อคำถาม
 $\sum S_i^2$ แทน ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
 S_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ

3.7.3 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้หาค่าร้อยละจากสูตร (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2550, หน้า 152) ดังนี้

$$\text{ร้อยละ} = \frac{X \times 100}{N}$$

เมื่อ X แทน จำนวนข้อมูล (ความถี่) ที่ต้องการนำมาหาค่าร้อยละ
 N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

3.7.4 การวิเคราะห์ข้อมูลหาคะแนนค่าเฉลี่ย (Mean) จากสูตร (สงครี ชมภูวงศ์, 2554, หน้า 219) ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum fX}{N}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum fX$ แทน ผลรวมของผลคูณระหว่างความถี่กับข้อมูลทั้งหมด

N แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

3.7.5 การวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (ส่งศรี ชมภูวงศ์, 2554, หน้า 226) จากสูตร ดังนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum f(x - \bar{X})^2}{N}}$$

เมื่อ $S.D.$ แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง
 $\sum f(x - \bar{X})^2$ แทน ผลรวมของผลคูณระหว่างความถี่กับกำลังสอง
 ของค่าเบี่ยงเบนของข้อมูลแต่ละตัว
 N แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

3.7.6 การวิเคราะห์โดยหาค่า t-test จากสูตร (ส่งศรี ชมภูวงศ์, 2554, หน้า 242) ดังนี้

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ \bar{X}_1 แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1
 \bar{X}_2 แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 2
 S_1^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
 S_2^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 2
 n_1 แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างใน กลุ่มที่ 1
 n_2 แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ในกลุ่มที่ 2

3.7.7 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA) เป็นการทดสอบค่าเอฟ (F-test) เพื่อทดสอบความแปรปรวน 2 ตัว คือ ความแปรปรวนระหว่างกลุ่มกับความแปรปรวนภายในกลุ่มว่าแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด เป็นก็เท่าของกัน โดยมีสูตร (ส่งศรี ชมภูวงศ์, 2554, หน้า 247) ดังนี้

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ F แทน ค่าการแจกแจงของ F
 MS_b แทน ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม
 MS_w แทน ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

3.7.8 เมื่อพบว่ามี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธี LSD (Least Significant Difference)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ” ผู้วิจัยได้นำเสนอผลของการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	t - distribution เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม
F	แทน	F - distribution เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยมากกว่า 2 กลุ่ม
SS	แทน	ผลรวมกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลรวมกำลังสองของคะแนน (Mean Square)
df	แทน	ขั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of freedom)
Sig	แทน	ค่าที่น้อยที่สุดของระดับความมีนัยสำคัญของข้อมูล
*	แทน	ค่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	ค่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
***	แทน	ค่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราชจำแนกตามอายุ พรรษา ระดับการศึกษาทางธรรม และระดับการศึกษาทางโลก

ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปรัศธรรมของ พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอายุ พรรษา ระดับการศึกษาทางธรรม และระดับการศึกษาทางโลก ต่างกัน

ตอนที่ 5 ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปรัศธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 40	135	63.08
40 ขึ้นไป	79	36.92
รวม	214	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า พระภิกษุ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอายุ ต่ำกว่า 40 ปี จำนวนทั้งสิ้น 135 รูป คิดเป็นร้อยละ 63.08 และมีอายุ 40 ขึ้นไป จำนวนทั้งสิ้น 79 รูป คิดเป็นร้อยละ 36.92 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามพรรษาพระภิกษุ

พรรษาพระภิกษุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 10 พรรษา	138	64.49
11 - 20 พรรษา	61	28.50
21 พรรษาขึ้นไป	15	7.01
รวม	214	100.00

จากตารางที่ 4.2 พบว่า พระภิกษุ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระดับพรรษา ต่ำกว่า 10 พรรษา จำนวนทั้งสิ้น 138 รูป คิดเป็นร้อยละ 64.49 มีระดับพรรษา 11 - 20 พรรษา จำนวนทั้งสิ้น 61 รูป คิดเป็นร้อยละ 28.50 และมีระดับพรรษา 21 พรรษาขึ้นไป จำนวนทั้งสิ้น 15 รูป คิดเป็นร้อยละ 7.01 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษาทางธรรม

ระดับการศึกษาทางธรรม	จำนวน	ร้อยละ
นักธรรมตรี	54	25.23
นักธรรมโท	12	5.61
นักธรรมเอก	148	69.16
รวม	214	100.00

จากตารางที่ 4.3 พบว่า พระภิกษุ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษานักธรรมเอก จำนวนทั้งสิ้น 148 รูป คิดเป็นร้อยละ 69.16 มีระดับการศึกษานักธรรมตรี จำนวนทั้งสิ้น 54 รูป คิดเป็นร้อยละ 25.23 และมีระดับการศึกษานักธรรมโท จำนวนทั้งสิ้น 12 รูป คิดเป็นร้อยละ 5.61 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก

ระดับการศึกษาทางโลก	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	96	44.86
ปริญญาตรี	79	36.92
ปริญญาโทขึ้นไป	39	18.22
รวม	214	100.00

จากตารางที่ 4.4 พบว่า พระภิกษุ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาทางโลก ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวนทั้งสิ้น 96 รูป คิดเป็นร้อยละ 44.86 มีระดับการศึกษาทางโลกปริญญาตรี จำนวนทั้งสิ้น 79 รูป คิดเป็นร้อยละ 36.92 และมีระดับการศึกษาทางโลกปริญญาโทขึ้นไป จำนวนทั้งสิ้น 39 รูป คิดเป็นร้อยละ 18.22 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปรัสรรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปรัสรรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม

การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปรัสรรรม	ระดับการนำไปใช้		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านธัมมัญญตา	3.56	0.62	มาก
2. ด้านอรรถัญญตา	3.65	0.62	มาก
3. ด้านอรรถัญญตา	3.67	0.67	มาก
4. ด้านมัตตัญญตา	3.69	0.63	มาก
5. ด้านกาลัญญตา	3.65	0.59	มาก
6. ด้านปริสัณญตา	3.67	0.56	มาก
7. ด้านปุคคัลโปปรัญญตา	3.62	0.63	มาก
รวม	3.65	0.53	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปรัสรรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวมทั้ง 7 ด้าน อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านมัตตัญญตา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านปริสัณญตา ส่วนด้านธัมมัญญตา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านธัมมัญญุตตา

ด้านธัมมัญญุตตา	ระดับการนำไปใช้		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. พระสังฆาธิการเป็นผู้รู้หลักในการปกครอง	3.76	0.87	มาก
2. พระสังฆาธิการเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในด้านศาสนศึกษา	3.64	0.77	มาก
3. พระสังฆาธิการเป็นผู้รู้หลักการที่ทำให้เกิดผลเพื่อนำมาใช้ด้านการศึกษาสงเคราะห์	3.56	0.80	มาก
4. พระสังฆาธิการเป็นผู้รู้หลักธรรมอย่างแจ่มแจ้งในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	3.63	0.79	มาก
5. พระสังฆาธิการเป็นผู้รู้จักวางแผนงานด้านสาธารณูปการ	3.36	0.99	ปานกลาง
6. พระสังฆาธิการเป็นผู้รู้หลักการที่ก่อให้เกิดประโยชน์ด้านสาธารณสงเคราะห์	3.44	0.99	ปานกลาง
รวม	3.56	0.62	มาก

จากตารางที่ 4.6 พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสัปปุริสธรรม ไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านธัมมัญญุตตา โดยรวม อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อ 1 ที่ว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้รู้หลักในการปกครอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ข้อ 2 ที่ว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในด้านศาสนศึกษา ส่วนข้อ 5 ที่ว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้รู้จักวางแผนงานด้านสาธารณูปการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสี่ปฐิธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน อุตัญญุตตา

ด้านอัญญุตตา	ระดับการนำไปใช้		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. พระสังฆาธิการเป็นผู้รู้จักผลและประโยชน์ของการบริหารงาน ในด้านการปกครอง	3.50	0.91	ปานกลาง
2. พระสังฆาธิการเป็นผู้ที่มีจุดมุ่งหมายหรือ เป้าหมายในการ บริหารกิจการคณะสงฆ์ในด้านศาสนศึกษา	3.69	0.88	มาก
3. พระสังฆาธิการเป็นนักพัฒนาที่มีการคิดโครงการหรือกิจกรรม ต่าง ๆ มาพัฒนากิจการคณะสงฆ์ในการศึกษาสงเคราะห์	3.70	0.79	มาก
4. พระสังฆาธิการเป็นผู้รู้จักวางแผนในการบริหารงานในด้านการ เผยแผ่พระพุทธศาสนา	3.68	0.72	มาก
5. พระสังฆาธิการเป็นผู้ดูแลสถานที่และก่อสร้างถาวรวัตถุ ภายใน วัดและที่ธรณีสงฆ์ให้เกิดประโยชน์ในด้านสาธารณูปการ	3.80	0.87	มาก
6. พระสังฆาธิการเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในด้านสาธารณสงเคราะห์	3.56	0.90	มาก
รวม	3.65	0.62	มาก

จากตารางที่ 4.7 พบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านอัญญุตตา โดยรวม อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อ 5 ที่ว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ดูแลสถานที่และก่อสร้างถาวรวัตถุภายในวัดและที่ธรณีสงฆ์ให้เกิดประโยชน์ในด้านสาธารณูปการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ข้อ 3 ที่ว่าพระสังฆาธิการเป็นนักพัฒนาที่มีการคิดโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ มาพัฒนากิจการคณะสงฆ์ในการศึกษาสงเคราะห์ ส่วนข้อ 1 ที่ว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้รู้จักผลและประโยชน์ของการบริหารงานในด้านการปกครอง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสี่ปฐิธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน อุตัตถุญดา

ด้านอุตัตถุญดา	ระดับการนำไปใช้		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. พระสังฆาธิการเป็นผู้นำที่ความสามารถในด้านการปกครอง	3.72	0.93	มาก
2. พระสังฆาธิการเป็นผู้ที่เปี่ยม ด้วยความรู้ ความสามารถและความเชื่อมั่นในตนเองในด้านศาสนศึกษา	3.61	0.85	มาก
3. พระสังฆาธิการเป็นผู้ประพฤติให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ในด้านศึกษาสงเคราะห์	3.63	0.96	มาก
4. พระสังฆาธิการเป็นผู้ที่มีจิตใจโอบอ้อมอารีและมีความเสียสละในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	3.67	0.89	มาก
5. พระสังฆาธิการเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามกฎหมายและพระธรรมวินัยในด้านสาธารณูปการ	3.65	0.87	มาก
6. พระสังฆาธิการเป็นผู้มีความเสียสละ จัดการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของชุมชนที่เป็นไปเพื่อสาธารณประโยชน์ ในด้านสาธารณะ สงเคราะห์	3.75	0.82	มาก
รวม	3.67	0.67	มาก

จากตารางที่ 4.8 พบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านอุตัตถุญดา โดยรวม อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่าข้อ 6 ที่ว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ มีความเสียสละจัดการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของชุมชนที่เป็นไปเพื่อสาธารณประโยชน์ในด้านสาธารณะ สงเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ข้อ 1 ที่ว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้นำที่ความสามารถในด้านการปกครอง ส่วนข้อ 2 ที่ว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ที่เปี่ยมด้วยความรู้ความสามารถและความเชื่อมั่นในตนเองในด้านศาสนศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านมัตตัญญูตา

ด้านมัตตัญญูตา	ระดับการนำไปใช้		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. พระสังฆาธิการเป็นผู้กำหนดแผนนโยบายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่มีความเหมาะสมและพอดีในด้านการปกครอง	3.68	0.94	มาก
2. พระสังฆาธิการเป็นผู้ส่งเสริมการศึกษาให้เพียงพอต่อความต้องการของพระภิกษุและสามเณรในด้านศาสนศึกษา	3.71	0.95	มาก
3. พระสังฆาธิการเป็นผู้บริหารงบประมาณคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ต่อองค์กรการศึกษาในด้านการศึกษาสงเคราะห์	3.75	0.85	มาก
4. พระสังฆาธิการเป็นตัวอย่างที่ดีในการบริหารจัดการโดยยึดหลักมัชฌิมาปฏิปทาในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	3.61	0.84	มาก
5. พระสังฆาธิการจัดการระบบสาธารณูปโภคภายในวัดให้มีความเพียงพอในด้านสาธารณูปการ	3.64	0.89	มาก
6. พระสังฆาธิการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนตามความเหมาะสมในด้านสาธารณสงเคราะห์	3.74	0.77	มาก
รวม	3.69	0.63	มาก

จากตารางที่ 4.9 พบว่า พระภิกษุ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสัปปุริสธรรม ไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านมัตตัญญูตา โดยรวม อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่าข้อ 3 ที่ว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้บริหารงบประมาณคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ต่อองค์กรการศึกษาในด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ข้อ 6 ที่ว่าพระสังฆาธิการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนตามความเหมาะสมในด้านสาธารณสงเคราะห์ ส่วนข้อ 4 ที่ว่าพระสังฆาธิการเป็นตัวอย่างที่ดีในการบริหารจัดการโดยยึดหลักมัชฌิมาปฏิปทาในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสี่ปฐิฐธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านกาลัญญุตา

ด้านกาลัญญุตา	ระดับการนำไปใช้		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. พระสังฆาธิการเป็นผู้จัดทำนโยบายหรือโครงการอบรมให้เหมาะสมกับจังหวะและเวลาในด้านการปกครอง	3.64	0.91	มาก
2. พระสังฆาธิการเป็นผู้สามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ก่อนและหลังได้ดีในด้านศาสนศึกษา	3.56	0.78	มาก
3. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ที่ให้การอนุเคราะห์ที่เหมาะสม ต่อเหตุการณ์และเวลาในด้านศึกษาสงเคราะห์	3.69	0.78	มาก
4. พระสังฆาธิการเป็นตัวอย่างที่ดีในการบริหารจัดการเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับองค์กรในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	3.76	0.85	มาก
5. พระสังฆาธิการรู้จักเวลาซ่อมแซมสิ่งก่อสร้างศาสนสมบัติให้พร้อมใช้เสมอในด้านสาธารณูปการ	3.84	0.82	มาก
6. พระสังฆาธิการรู้ทันเหตุการณ์บรรเทาช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติในด้านสาธารณสงเคราะห์	3.45	1.00	ปานกลาง
รวม	3.65	0.59	มาก

จากตารางที่ 4.10 พบว่า พระภิกษุ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิฐธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านกาลัญญุตา โดยรวม อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่าข้อ 5 ที่ว่าพระสังฆาธิการรู้จักเวลาซ่อมแซมสิ่งก่อสร้างศาสนสมบัติให้พร้อมใช้เสมอในด้านสาธารณูปการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือข้อ 4 ที่ว่าพระสังฆาธิการเป็นตัวอย่างที่ดีในการบริหารจัดการเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับองค์กรในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ส่วนข้อ 6 ที่ว่าพระสังฆาธิการรู้ทันเหตุการณ์บรรเทาช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติในด้านสาธารณสงเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปริสัญญุตตา

ด้านปริสัญญุตตา	ระดับการนำไปใช้		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. พระสังฆาธิการเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคน และทุกองค์กรในด้านการปกครอง	3.73	0.91	มาก
2. พระสังฆาธิการเป็นนักประสานงานที่ดีกับทุกองค์กรและทุกภาคส่วน อย่างมีประสิทธิภาพในด้านศาสนศึกษา	3.64	0.77	มาก
3. พระสังฆาธิการเป็นผู้ให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวมในด้านการศึกษาสงเคราะห์	3.62	0.82	มาก
4. พระสังฆาธิการเป็นผู้ให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชนและประชาชนในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	3.71	0.77	มาก
5. พระสังฆาธิการดูแลสนาสนะ ให้เรียบร้อยพร้อมใช้งานตามความต้องการของชุมชนในด้านสาธารณูปการ	3.70	0.78	มาก
6. พระสังฆาธิการสร้างวัดให้เป็นศูนย์กลางในการให้ความช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อนในด้านสาธารณสงเคราะห์	3.63	0.89	มาก
รวม	3.67	0.56	มาก

จากตารางที่ 4.11 พบว่า พระภิกษุ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสัปปุริสธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านกาลัญญุตตา โดยรวม อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่าข้อ 1 ที่ว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคนและทุกองค์กรในด้านการปกครอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ข้อ 4 ที่ว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชนและประชาชนในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ส่วนข้อ 3 ที่ว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวมในด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสี่ปรัศธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านบุคคลปโรปรัญญาตา

ด้านบุคคลปโรปรัญญาตา	ระดับการนำไปใช้		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. พระสังฆาธิการเป็นผู้สามารถบรรจุแต่งตั้งหรือจัดวางบุคคลได้เหมาะสมกับงานในด้านการปกครอง	3.50	0.99	ปานกลาง
2. พระสังฆาธิการเป็นผู้ให้โอกาสและสนับสนุนคนที่มีความรู้ความสามารถให้ดำรงตำแหน่งที่เหมาะสมในด้านศาสนศึกษา	3.64	0.92	มาก
3. พระสังฆาธิการเป็นผู้ส่งเสริมให้ภิกษุสามเณรได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนเพิ่มเติมในด้านการศึกษาสงเคราะห์	4.01	0.85	มาก
4. พระสังฆาธิการเป็นผู้รู้จักลักษณะบุคคลที่ควรแสดงธรรมและสั่งสอนในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	3.74	0.83	มาก
5. พระสังฆาธิการแต่งตั้งบุคคลจัดทำบัญชีพัสดุ ครุภัณฑ์ ไว้เป็นหมวดหมู่เพื่อความเป็นระเบียบง่ายต่อการรื้อค้นและจัดการงานเป็นระบบในด้านสาธารณูปการ	3.45	0.95	ปานกลาง
6. พระสังฆาธิการคำนึงถึงประโยชน์ของบุคคล ให้การสนับสนุนเงินทุนแก่บุคคลในด้านสาธารณสงเคราะห์	3.40	0.96	ปานกลาง
รวม	3.62	0.63	มาก

จากตารางที่ 4.12 พบว่า พระภิกษุ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปรัศธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านกาลัญญาตา โดยรวม อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่าข้อ 3 ที่ว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ส่งเสริมให้ภิกษุสามเณรได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนเพิ่มเติมในด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ข้อ 4 ที่ว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้รู้จักลักษณะบุคคลที่ควรแสดงธรรมและสั่งสอน ในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ส่วนข้อ 6 ที่ว่าพระสังฆาธิการคำนึงถึงประโยชน์ของบุคคลให้การสนับสนุนเงินทุนแก่บุคคลในด้านสาธารณสงเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามอายุ พรรษา ระดับการศึกษาทางธรรม และระดับการศึกษาทางโลก

ตารางที่ 4.13 สงฆ์แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามอายุ

การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสัปปุริสธรรม	ระดับการนำไปใช้					
	ต่ำกว่า 40 ปี			40 ปี ขึ้นไป		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ด้านธัมมัญญุตาน	3.45	0.59	ปานกลาง	3.76	0.62	มาก
ด้านอรรถัญญุตาน	3.53	0.65	มาก	3.87	0.49	มาก
ด้านอรรถัญญุตาน	3.61	0.59	มาก	3.78	0.62	มาก
ด้านมัตตัญญุตาน	3.63	0.66	มาก	3.78	0.56	มาก
ด้านกาลัญญุตาน	3.63	0.57	มาก	3.70	0.61	มาก
ด้านปริสัญญุตาน	3.61	0.54	มาก	3.78	0.58	มาก
ด้านบุคคลปโรปรัญญุตาน	3.57	0.60	มาก	3.72	0.67	มาก
รวม	3.58	0.53	มาก	3.77	0.51	มาก

จากตารางที่ 4.13 พบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสัปปุริสธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวมทั้ง 7 ด้าน อายุต่ำกว่า 40 ปี และอายุ 40 ปี ขึ้นไป อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย อายุต่ำกว่า 40 ปี พบว่า ด้านกาลัญญุตาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านปริสัญญุตาน ส่วนด้านธัมมัญญุตาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

อายุ 40 ปี ขึ้นไป พบว่า ด้านอรรถัญญุตาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านมัตตัญญุตาน ส่วนด้านกาลัญญุตาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

ตารางที่ 4.14 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจกรรมส่งเสริมตามหลักปฏิบัติการ (ธรรมยุต) ใน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามพรรษา

การบริหารงานกิจกรรมส่งเสริมตามหลักปฏิบัติ	ระดับการนำไปใช้											
	ต่ำกว่า 10 พรรษา				11 - 20 พรรษา				21 พรรษาขึ้นไป			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านธัมมัญญา	3.56	0.66	มาก	3.58	0.49	มาก	3.54	0.75	มาก	3.54	0.75	มาก
2. ด้านอัถถัญญา	3.66	0.67	มาก	3.69	0.51	มาก	3.52	0.52	มาก	3.52	0.52	มาก
3. ด้านอัถตัญญา	3.70	0.67	มาก	3.69	0.60	มาก	3.39	0.84	ปานกลาง	3.39	0.84	ปานกลาง
4. ด้านมัตตัญญา	3.66	0.69	มาก	3.78	0.44	มาก	3.57	0.74	มาก	3.57	0.74	มาก
5. ด้านกถัญญา	3.64	0.60	มาก	3.65	0.52	มาก	3.79	0.71	มาก	3.79	0.71	มาก
6. ด้านปริสัญญญา	3.66	0.56	มาก	3.69	0.56	มาก	3.74	0.62	มาก	3.74	0.62	มาก
7. ด้านบุคคลปริสัญญญา	3.65	0.56	มาก	3.55	0.50	มาก	3.67	0.89	มาก	3.67	0.89	มาก
รวม	3.65	0.56	มาก	3.66	0.44	มาก	3.60	0.66	มาก	3.60	0.66	มาก

จากตารางที่ 4.14 พบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐริสธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวมทั้ง 7 ด้าน ต่ำกว่า 10 พรรษา 11 - 20 พรรษา และ 21 พรรษาขึ้นไป อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ต่ำกว่า 10 พรรษา พบว่า ด้านอรรถัตถญาณ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านปริสัญญุตตา ส่วนด้านธัมมัญญุตตา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

11 - 20 พรรษา พบว่า ด้านมัตถัญญุตตา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านอรรถัตถญาณ ส่วนด้านปุคคลโรปริญญุตตา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

21 พรรษาขึ้นไป พบว่า ด้านกาลัญญุตตา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านปริสัญญุตตา ส่วนด้านอรรถัตถญาณ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

ตารางที่ 4.15 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจกรรมของสงฆ์ตามหลักปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์ฆราวาส (ธรรมยุต) ใน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามระดับการศึกษาธรรม

การบริหารงานกิจกรรมของสงฆ์ตามหลักปฏิบัติธรรม	ระดับการนำไปใช้					
	นักธรรมตรี			นักธรรมโท		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านธัมมัญญาตา	3.51	0.64	มาก	3.14	0.65	ปานกลาง
2. ด้านอัถถัญญาตา	3.65	0.80	มาก	3.31	0.34	ปานกลาง
3. ด้านอัถตัญญาตา	3.65	0.77	มาก	3.72	0.72	มาก
4. ด้านมัตตัญญาตา	3.56	0.70	มาก	3.69	0.73	มาก
5. ด้านกาลัญญาตา	3.58	0.65	มาก	3.28	0.38	ปานกลาง
6. ด้านปริสัจญญาตา	3.75	0.61	มาก	3.28	0.34	ปานกลาง
7. ด้านบุคคลปริชญญาตา	3.65	0.51	มาก	3.50	0.65	ปานกลาง
รวม	3.62	0.62	มาก	3.42	0.40	มาก
						นักธรรมเอก
				\bar{X}	S.D.	แปลผล
				3.62	0.60	มาก
				3.62	0.57	มาก
				3.68	0.63	มาก
				3.73	0.60	มาก
				3.72	0.56	มาก
				3.68	0.55	มาก
				3.63	0.67	มาก

จากตารางที่ 4.15 พบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐริสธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวมทั้ง 7 ด้าน นักธรรมตรี นักธรรมโท และนักธรรมเอก อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย นักธรรมตรี พบว่า ด้านปรีชญญตา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านบุคคลปโรปริญญตา ส่วนด้านธัมมัญญตา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

ระดับนักธรรมโท พบว่า ด้านอัติถัญญตา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านมัตถัญญตา ส่วนด้านธัมมัญญตา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

ระดับนักธรรมเอก พบว่า ด้านมัตถัญญตา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านกาลัญญตาส่วนด้านอัติถัญญตา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

จากตารางที่ 4.16 พบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวมทั้ง 7 ด้าน ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี และปริญญาโทขึ้นไป อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ต่ำกว่าปริญญาตรี พบว่า ด้านอรรถัตถยญา ตา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านมัตตัตถยญา ส่วนด้านปุคคลปโรปริญญาตา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดตามลำดับ

ปริญญาตรี พบว่า ด้านมัตตัตถยญา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านกาลัญญาตา ส่วนด้านธัมมัญญาตา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

ปริญญาโทขึ้นไป พบว่า ด้านปริสัจญญาตา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านอรรถัตถยญาตา ส่วนด้านธัมมัญญาตา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตาม อายุ พรรษา ระดับการศึกษาทางธรรม และระดับการศึกษาทางโลก ต่างกัน

ตารางที่ 4.17 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม จำแนกตามอายุ

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 40 ปี	135	3.58	0.54	มาก
40 ปีขึ้นไป	79	3.77	0.51	มาก
รวม	214	3.65	0.54	มาก

จากตารางที่ 4.17 พบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสัปปุริสธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวมทั้ง 7 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามอายุพบว่า ต่ำกว่า 40 ปี และ 40 ปีขึ้นไป อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.18 แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ที่มีอายุต่างกัน

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig
ต่ำกว่า 40 ปี	135	3.58	0.54	- 2.564	0.011*
40 ปีขึ้นไป	79	3.77	0.51		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.18 พบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอายุต่างกัน มีการนำหลักสัปปุริสธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวมทั้ง 7 ด้าน แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป มีการนำหลักสัปปุริสธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวมทั้ง 7 ด้าน มากกว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี

ตารางที่ 4.19 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านธัมมัญญุตฯ จำแนกตามอายุ

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 40 ปี	135	3.45	0.60	ปานกลาง
40 ปีขึ้นไป	79	3.76	0.62	มาก
รวม	214	3.57	0.62	มาก

จากตารางที่ 4.19 พบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสัปปุริสธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านธัมมัญญุตฯ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า อายุ 40 ปีขึ้นไป อยู่ในระดับมาก ส่วนอายุต่ำกว่า 40 ปี อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.20 แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านธัมมัญญุตฯ ที่มีอายุต่างกัน

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig
ต่ำกว่า 40 ปี	135	3.45	0.60	3.534	0.001**
40 ปีขึ้นไป	79	3.76	0.62		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.20 พบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอายุต่างกัน มีการนำหลักสัปปุริสธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านธัมมัญญุตฯ แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยพระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป มีการนำหลักสัปปุริสธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านธัมมัญญุตฯ มากกว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี

ตารางที่ 4.21 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสัปติธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านอรรถิณญุตตา จำแนกตามอายุ

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 40 ปี	135	3.52	0.66	มาก
40 ปีขึ้นไป	79	3.87	0.49	มาก
รวม	214	3.65	0.63	มาก

จากตารางที่ 4.21 พบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสัปติธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวมด้าน อรรถิณญุตตา อยู่ในระดับมากเมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า ต่ำกว่า 40 ปี และ 40 ปีขึ้นไป อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.22 แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปติธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านอรรถิณญุตตา ที่มีอายุต่างกัน

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig
ต่ำกว่า 40 ปี	135	3.52	0.66	- 4.457	0.000***
40 ปีขึ้นไป	79	3.87	0.49		

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตารางที่ 4.22 พบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอายุต่างกัน มีการนำหลักสัปติธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวม ด้านอรรถิณญุตตา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยพระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป มีการนำหลักสัปติธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านอรรถิณญุตตา มากกว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี

ตารางที่ 4.23 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสี่ปฐิธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านอัติตัญญูตา จำแนกตามอายุ

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 40 ปี	135	3.61	0.70	มาก
40 ปีขึ้นไป	79	3.78	0.62	มาก
รวม	214	3.67	0.67	มาก

จากตารางที่ 4.23 พบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวม ด้านอัติตัญญูตา อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า ต่ำกว่า 40 ปี และ 40 ปีขึ้นไป อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.24 แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐิธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านอัติตัญญูตา ที่มีอายุต่างกัน

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig
ต่ำกว่า 40 ปี	135	3.61	0.70	- 1.860	0.064
40 ปีขึ้นไป	79	3.78	0.62		

จากตารางที่ 4.24 พบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอายุต่างกัน มีการนำหลักสี่ปฐิธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวม ด้านอัติตัญญูตา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.25 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านมัตตัญญูตา จำแนกตามอายุ

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 40 ปี	135	3.63	0.67	มาก
40 ปีขึ้นไป	79	3.78	0.56	มาก
รวม	214	3.68	0.63	มาก

จากตารางที่ 4.25 พบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสัปปุริสธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวม ด้านมัตตัญญูตา อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า ต่ำกว่า 40 ปี และ 40 ปีขึ้นไป อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.26 แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านมัตตัญญูตา ที่มีอายุต่างกัน

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig.
ต่ำกว่า 40 ปี	135	3.63	0.67	- 1.738	0.084
40 ปีขึ้นไป	79	3.78	0.56		

จากตารางที่ 4.26 พบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอายุต่างกัน มีการนำหลักสัปปุริสธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวม ด้านมัตตัญญูตา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.27 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสี่ปฐิธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านกาลัญญุตฯ จำแนกตามอายุ

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 40 ปี	135	3.64	0.57	มาก
40 ปีขึ้นไป	79	3.70	0.61	มาก
รวม	214	3.66	0.59	มาก

จากตารางที่ 4.27 พบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวม ด้านกาลัญญุตฯ อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า ต่ำกว่า 40 ปี และ 40 ปีขึ้นไป อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.28 แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐิธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านกาลัญญุตฯ ที่มีอายุต่างกัน

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig
ต่ำกว่า 40 ปี	135	3.64	0.57	- .708	0.479
40 ปีขึ้นไป	79	3.70	0.61		

จากตารางที่ 4.28 พบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอายุต่างกัน มีการนำหลักสี่ปฐิธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวม ด้านกาลัญญุตฯ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.29 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปรีสัญญุตตา จำแนกตามอายุ

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 40 ปี	135	3.62	0.55	มาก
40 ปีขึ้นไป	79	3.78	0.58	มาก
รวม	214	3.68	0.56	มาก

จากตารางที่ 4.29 พบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสัปปุริสธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวม ด้านปรีสัญญุตตา อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า ต่ำกว่า 40 ปี และ 40 ปีขึ้นไป อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.30 แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปรีสัญญุตตา ที่มีอายุต่างกัน

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig
ต่ำกว่า 40 ปี	135	3.62	0.55	- 2.029	0.044*
40 ปีขึ้นไป	79	3.78	0.58		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.30 พบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอายุ ต่างกัน มีการนำหลักสัปปุริสธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวม ด้านปรีสัญญุตตา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป มีการนำหลักสัปปุริสธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านปรีสัญญุตตา มากกว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี

ตารางที่ 4.31 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสี่ปฐิธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านบุคคลปโรปรัญญา จำแนกตามอายุ

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 40 ปี	135	3.57	0.61	มาก
40 ปีขึ้นไป	79	3.72	0.67	มาก
รวม	214	3.62	0.63	มาก

จากตารางที่ 4.31 พบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวม ด้านบุคคลปโรปรัญญา อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า ต่ำกว่า 40 ปี และ 40 ปีขึ้นไป อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.32 แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐิธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านบุคคลปโรปรัญญา ที่มีอายุต่างกัน

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig
ต่ำกว่า 40 ปี	135	3.57	0.61	1.644	0.102
40 ปีขึ้นไป	79	3.72	0.67		

จากตารางที่ 4.32 พบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอายุต่างกัน มีการนำหลักสี่ปฐิธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวม ด้านบุคคลปโรปรัญญา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.33 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสี่ปฐิธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม จำแนกตามพรรษา

พรรษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 10 พรรษา	138	3.65	0.57	มาก
11 - 20 พรรษา	61	3.66	0.44	มาก
21 พรรษาขึ้นไป	15	3.60	0.66	มาก
รวม	214	3.65	0.54	มาก

จากตารางที่ 4.33 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวมทั้ง 7 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามพรรษา พบว่า ต่ำกว่า 10 พรรษา 11 - 20 พรรษา และ 21 พรรษาขึ้นไป อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.34 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐิธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ที่มีพรรษาต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.041	2	0.021	0.071	0.931
ภายในกลุ่ม	61.234	211	0.290		
รวม	61.276	213			

จากตารางที่ 4.34 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีพรรษาต่างกัน มีการนำหลักสี่ปฐิธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวมทั้ง 7 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.35 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสี่ปฐิฐธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านธัมมัญญุตฯ จำแนกตามพรรษา

พรรษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 10 พรรษา	138	3.56	0.66	มาก
11 - 20 พรรษา	61	3.58	0.49	มาก
21 พรรษาขึ้นไป	15	3.54	0.75	มาก
รวม	214	3.57	0.62	มาก

จากตารางที่ 4.35 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิฐธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านธัมมัญญุตฯ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามพรรษา พบว่า ต่ำกว่า 10 พรรษา 11 - 20 พรรษา และ 21 พรรษาขึ้นไป อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.36 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐิฐธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านธัมมัญญุตฯ ที่มีพรรษาต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.025	2	0.013	0.032	0.968
ภายในกลุ่ม	82.231	211	0.390		
รวม	61.276	213			

จากตารางที่ 4.36 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิฐธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านธัมมัญญุตฯ โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.37 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสี่ปฐพีธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านอรรถกถา จำแนกตามพรรษา

พรรษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 10 พรรษา	138	3.65	0.68	มาก
11 - 20 พรรษา	61	3.69	0.51	มาก
21 พรรษาขึ้นไป	15	3.52	0.52	มาก
รวม	214	3.65	0.63	มาก

จากตารางที่ 4.37 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐพีธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านอรรถกถา โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามพรรษา พบว่า ต่ำกว่า 10 พรรษา 11 - 20 พรรษา และ 21 พรรษาขึ้นไป อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.38 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐพีธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านอรรถกถา ที่มีพรรษาต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.323	2	0.161	0.409	0.665
ภายในกลุ่ม	83.347	211	0.395		
รวม	83.670	213			

จากตารางที่ 4.38 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐพีธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านอรรถกถา โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.39 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสี่ปฐพีธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านอรรถัตถุญญา จำแนกตามพรรษา

พรรษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 10 พรรษา	138	3.70	0.68	มาก
11 - 20 พรรษา	61	3.69	0.60	มาก
21 พรรษาขึ้นไป	15	3.39	0.87	มาก
รวม	214	3.67	0.67	มาก

จากตารางที่ 4.39 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐพีธรรม ไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านอรรถัตถุญญา โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตาม พรรษา พบว่า ต่ำกว่า 10 พรรษา 11 - 20 พรรษา และ 21 พรรษาขึ้นไป อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.40 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลัก สี่ปฐพีธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านอรรถัตถุญญา ที่มีพรรษาต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	1.310	2	0.655	1.454	0.236
ภายในกลุ่ม	95.041	211	0.450		
รวม	96.351	213			

จากตารางที่ 4.40 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐพีธรรม ไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านอรรถัตถุญญา โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.41 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสี่ปฐิฐธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านมัตตัญญูตา จำแนกตามพรรษา

พรรษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 10 พรรษา	138	3.65	0.69	มาก
11 - 20 พรรษา	61	3.78	0.44	มาก
21 พรรษาขึ้นไป	15	3.57	0.74	มาก
รวม	214	3.68	0.63	มาก

จากตารางที่ 4.41 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิฐธรรม ไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านมัตตัญญูตา โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตาม พรรษา พบว่า ต่ำกว่า 10 พรรษา 11 - 20 พรรษา และ 21 พรรษาขึ้นไป อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.42 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลัก สี่ปฐิฐธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านมัตตัญญู ฤตา ที่มีพรรษาต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.925	2	0.463	1.152	0.318
ภายในกลุ่ม	84.712	211	0.401		
รวม	85.637	213			

จากตารางที่ 4.42 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิฐธรรม ไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านมัตตัญญูตา โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.43 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสี่ปรัศธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านกาศัญญาตา จำแนกตามพรรษา

พรรษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 10 พรรษา	138	3.65	0.60	มาก
11 - 20 พรรษา	61	3.65	0.52	มาก
21 พรรษาขึ้นไป	15	3.79	0.71	มาก
รวม	214	3.66	0.59	มาก

จากตารางที่ 4.43 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปรัศธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านกาศัญญาตา โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามพรรษา พบว่า ต่ำกว่า 10 พรรษา 11 - 20 พรรษา และ 21 พรรษาขึ้นไป อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.44 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปรัศธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านกาศัญญาตา ที่มีพรรษาต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.264	2	0.132	0.384	0.682
ภายในกลุ่ม	72.701	211	0.345		
รวม	72.966	213			

จากตารางที่ 4.44 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปรัศธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านกาศัญญาตา โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.45 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสี่ปฐิธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปฐิสัญญาตา จำแนกตามพรรษา

พรรษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 10 พรรษา	138	3.67	0.56	มาก
11 - 20 พรรษา	61	3.69	0.56	มาก
21 พรรษาขึ้นไป	15	3.74	0.62	มาก
รวม	214	3.68	0.56	มาก

จากตารางที่ 4.45 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านปฐิสัญญาตา โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามพรรษา พบว่า ต่ำกว่า 10 พรรษา 11 - 20 พรรษา และ 21 พรรษาขึ้นไป อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.46 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐิธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปฐิสัญญาตา ที่มีพรรษาต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.087	2	0.043	0.136	0.873
ภายในกลุ่ม	67.602	211	0.320		
รวม	67.689	213			

จากตารางที่ 4.46 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านปฐิสัญญาตา โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.47 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสี่ปฐิธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านบุคคลโปปรัญญาตา จำแนกตามพรรษา

พรรษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 10 พรรษา	138	3.65	0.66	มาก
11 - 20 พรรษา	61	3.55	0.50	มาก
21 พรรษาขึ้นไป	15	3.67	0.89	มาก
รวม	214	3.62	0.63	มาก

จากตารางที่ 4.47 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิธรรม ไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านบุคคลโปปรัญญาตา โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามพรรษา พบว่า ต่ำกว่า 10 พรรษา 11 - 20 พรรษา และ 21 พรรษาขึ้นไป อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.48 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลัก สี่ปฐิธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน บุคคลโปปรัญญาตา ที่มีพรรษาต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.421	2	0.210	0.522	0.594
ภายในกลุ่ม	85.034	211	0.403		
รวม	85.455	213			

จากตารางที่ 4.48 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิธรรม ไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านบุคคลโปปรัญญาตา โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.49 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสี่ปฐิฐธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม จำแนกตามระดับการศึกษาทางธรรม

ระดับการศึกษาทางธรรม	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
นักธรรมตรี	54	3.62	0.62	มาก
นักธรรมโท	12	3.42	0.40	ปานกลาง
นักธรรมเอก	148	3.68	0.51	มาก
รวม	214	3.65	0.54	มาก

จากตารางที่ 4.49 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิฐธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์โดยรวมทั้ง 7 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาทางธรรม พบว่า นักธรรมตรี และนักธรรมเอก อยู่ในระดับมาก ส่วนนักธรรมโท อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.50 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐิฐธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ที่มีระดับการศึกษาทางธรรมต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.804	2	0.402	1.402	0.248
ภายในกลุ่ม	60.472	211	0.287		
รวม	61.276	213			

จากตารางที่ 4.50 พบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีระดับการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีการนำหลักสี่ปฐิฐธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์โดยรวมทั้ง 7 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.51 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสี่ปฐิฐธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านธัมมัญญาตา จำแนกตามระดับการศึกษาทางธรรม

ระดับการศึกษาทางธรรม	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
นักธรรมตรี	54	3.51	0.64	มาก
นักธรรมโท	12	3.14	0.65	ปานกลาง
นักธรรมเอก	148	3.62	0.60	มาก
รวม	214	3.57	0.62	มาก

จากตารางที่ 4.51 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิฐธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านธัมมัญญาตา โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาทางธรรม พบว่า นักธรรมตรี และนักธรรมเอก อยู่ในระดับมาก ส่วนนักธรรมโท อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.52 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐิฐธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านธัมมัญญาตา ที่มีระดับการศึกษาทางธรรมต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	2.784	2	1.392	3.696	0.026*
ภายในกลุ่ม	79.473	211	0.377		
รวม	82.257	213			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.52 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิฐธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านธัมมัญญาตา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.53 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐิฐธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านธัมมัญญาตา ที่มีระดับการศึกษาทางธรรมต่างกัน

ระดับการศึกษาทางธรรม	\bar{X}	นักธรรมโท	นักธรรมตรี	นักธรรมเอก
		3.14	3.51	3.62
นักธรรมโท	3.14	-	0.37	0.48*
นักธรรมตรี	3.51		-	0.11
นักธรรมเอก	3.62			-

จากตารางที่ 4.53 เมื่อทดสอบความแตกต่างของการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐิฐธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ต่างกันเป็นรายคู่ พบว่า นักธรรมเอก มีการนำหลักสี่ปฐิฐธรรมไปใช้ในการการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ มากกว่านักธรรมตรี และนักธรรมโท

ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 4.54 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสี่ปฐิธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านอรรถฎัญญา จำแนกตามระดับการศึกษาทางธรรม

ระดับการศึกษาทางธรรม	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
นักธรรมตรี	54	3.65	0.80	มาก
นักธรรมโท	12	3.31	0.34	ปานกลาง
นักธรรมเอก	148	3.68	0.57	มาก
รวม	214	3.65	0.63	มาก

จากตารางที่ 4.54 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิธรรม ไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านอรรถฎัญญา โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามระดับ การศึกษาทางธรรม พบว่า นักธรรมตรี และนักธรรมเอก อยู่ในระดับมาก ส่วนนักธรรมโท อยู่ในระดับ ปานกลาง

ตารางที่ 4.55 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลัก สี่ปฐิธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านอรรถฎัญญา ที่มีระดับการศึกษาทางธรรมต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	1.548	2	0.774	1.989	0.139
ภายในกลุ่ม	82.122	211	0.389		
รวม	83.670	213			

จากตารางที่ 4.55 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิธรรม ไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านอรรถฎัญญา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

ตารางที่ 4.56 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสี่ปฐิฐธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านอัติตัญญูตา จำแนกตามระดับการศึกษาทางธรรม

ระดับการศึกษาทางธรรม	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
นักธรรมตรี	54	3.65	0.77	มาก
นักธรรมโท	12	3.72	0.72	มาก
นักธรรมเอก	148	3.68	0.63	มาก
รวม	214	3.67	0.67	มาก

จากตารางที่ 4.56 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิฐธรรม ไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านอัติตัญญูตาโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามระดับ การศึกษาทางธรรม พบว่า นักธรรมตรี นักธรรมโท และนักธรรมเอก อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.57 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลัก สี่ปฐิฐธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านอัติตัญญูตา ที่มีระดับการศึกษาทางธรรมต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.058	2	0.029	0.064	0.938
ภายในกลุ่ม	96.292	211	0.456		
รวม	96.351	213			

จากตารางที่ 4.57 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิฐธรรม ไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านอัติตัญญูตา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

ตารางที่ 4.58 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสี่ปฐพีธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านมัตตัญญูตา จำแนกตามระดับการศึกษาทางธรรม

ระดับการศึกษาทางธรรม	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
นักธรรมตรี	54	3.56	0.70	มาก
นักธรรมโท	12	3.69	0.73	มาก
นักธรรมเอก	148	3.73	0.60	มาก
รวม	214	3.68	0.63	มาก

จากตารางที่ 4.58 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐพีธรรม ไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านมัตตัญญูตาโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามระดับ การศึกษาทางธรรม พบว่า นักธรรมตรี นักธรรมโท และนักธรรมเอก อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.59 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลัก สี่ปฐพีธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านมัตตัญญู ฤตา ที่มีระดับการศึกษาทางธรรมต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	1.186	2	0.593	1.482	0.230
ภายในกลุ่ม	84.451	211	0.400		
รวม	85.637	213			

จากตารางที่ 4.59 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐพีธรรม ไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านมัตตัญญูฤตา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

ตารางที่ 4.60 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสี่ปฐิธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านกัลัญญดา จำแนกตามระดับการศึกษาทางธรรม

ระดับการศึกษาทางธรรม	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
นักธรรมตรี	54	3.58	0.65	มาก
นักธรรมโท	12	3.28	0.38	ปานกลาง
นักธรรมเอก	148	3.72	0.56	มาก
รวม	214	3.66	0.59	มาก

จากตารางที่ 4.60 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิธรรม ไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านกัลัญญดา โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามระดับ การศึกษาทางธรรม พบว่า นักธรรมตรี และนักธรรมเอก อยู่ในระดับมาก ส่วนนักธรรมโท อยู่ในระดับ ปานกลาง

ตารางที่ 4.61 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลัก สี่ปฐิธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านกัลัญญ ฤดา ที่มีระดับการศึกษาทางธรรมต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	2.616	2	1.308	3.923	0.021*
ภายในกลุ่ม	70.350	211	0.333		
รวม	72.966	213			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.61 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีการนำหลักสี่ปฐิธรรม ไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านกัลัญญฤดา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.62 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐิธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านกาลัญญุตา ที่มีระดับการศึกษาทางธรรมต่างกัน

ระดับการศึกษาทางธรรม	\bar{x}	นักธรรมโท	นักธรรมตรี	นักธรรมเอก
		3.28	3.58	3.72
นักธรรมโท	3.28	-	0.30	0.44*
นักธรรมตรี	3.58		-	0.14
นักธรรมเอก	3.72			-

จากตารางที่ 4.62 พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐิธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ที่มีระดับการศึกษาทางธรรมต่างกันเป็นรายคู่ พบว่า นักธรรมเอก มีการนำหลักสี่ปฐิธรรมไปใช้ในการกรการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ มากกว่านักธรรมโท

ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 4.63 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสี่ปฐิฐธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปฐิฐัญญา จำแนกตามระดับการศึกษาทางธรรม

ระดับการศึกษาทางธรรม	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
นักธรรมตรี	54	3.75	0.61	มาก
นักธรรมโท	12	3.28	0.34	ปานกลาง
นักธรรมเอก	148	3.68	0.55	มาก
รวม	214	3.68	0.56	มาก

จากตารางที่ 4.63 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิฐธรรม ไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านปฐิฐัญญาโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาทางธรรม พบว่า นักธรรมตรี และนักธรรมเอก อยู่ในระดับมาก ส่วนนักธรรมโท อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.64 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐิฐธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปฐิฐัญญา ที่มีระดับการศึกษาทางธรรมต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	2.233	2	1.116	3.599	0.029*
ภายในกลุ่ม	65.456	211	0.310		
รวม	67.689	213			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.64 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีการนำหลักสี่ปฐิฐธรรม ไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านปฐิฐัญญา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.65 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐิธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปฐิสัญญาตา ที่มีระดับการศึกษาทางธรรมต่างกัน

ระดับการศึกษาทางธรรม	\bar{x}	นักธรรมโท	นักธรรมเอก	นักธรรมตรี
		3.28	3.68	3.75
นักธรรมโท	3.28	-	0.41*	0.48*
นักธรรมเอก	3.58		-	0.10
นักธรรมตรี	3.72			-

จากตารางที่ 4.65 พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐิธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ที่มีระดับการศึกษาทางธรรมต่างกันเป็นรายคู่ พบว่า นักธรรมตรี มีการนำหลักสี่ปฐิธรรมไปใช้ในการการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ มากกว่านักธรรมโท และนักธรรมเอก มีการนำหลักสี่ปฐิธรรมไปใช้ในการการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ มากกว่านักธรรมโท

ตารางที่ 4.66 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสี่ปฐิธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านบุคคลปโรปรัญญูตา จำแนกตามระดับการศึกษาทางธรรม

ระดับการศึกษาทางธรรม	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
นักธรรมตรี	54	3.65	0.51	มาก
นักธรรมโท	12	3.50	0.65	ปานกลาง
นักธรรมเอก	148	3.63	0.67	มาก
รวม	214	3.62	0.63	มาก

จากตารางที่ 4.66 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิธรรม ไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านบุคคลปโรปรัญญูตา โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาทางธรรม พบว่า นักธรรมตรี และนักธรรมเอก อยู่ในระดับมาก ส่วนนักธรรมโท อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.67 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลัก สี่ปฐิธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน บุคคลปโรปรัญญูตา ที่มีระดับการศึกษาทางธรรมต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.210	2	0.105	0.260	0.771
ภายในกลุ่ม	85.245	211	0.404		
รวม	85.455	213			

จากตารางที่ 4.67 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิธรรม ไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านบุคคลปโรปรัญญูตา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.68 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก

ระดับการศึกษาทางโลก	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่าปริญญาตรี	96	3.80	0.58	มาก
ปริญญาตรี	79	3.55	0.42	มาก
ปริญญาโทขึ้นไป	39	3.47	0.54	ปานกลาง
รวม	214	3.65	0.54	มาก

จากตารางที่ 4.68 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสัปปุริสธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์โดยรวมทั้ง 7 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก พบว่า ต่ำกว่าปริญญาตรี และปริญญาตรี อยู่ในระดับมาก ส่วนปริญญาโทขึ้นไป อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.69 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ที่มีระดับการศึกษาทางโลกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	4.209	2	2.105	7.782	0.001**
ภายในกลุ่ม	57.067	211	0.270		
รวม	61.276	213			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

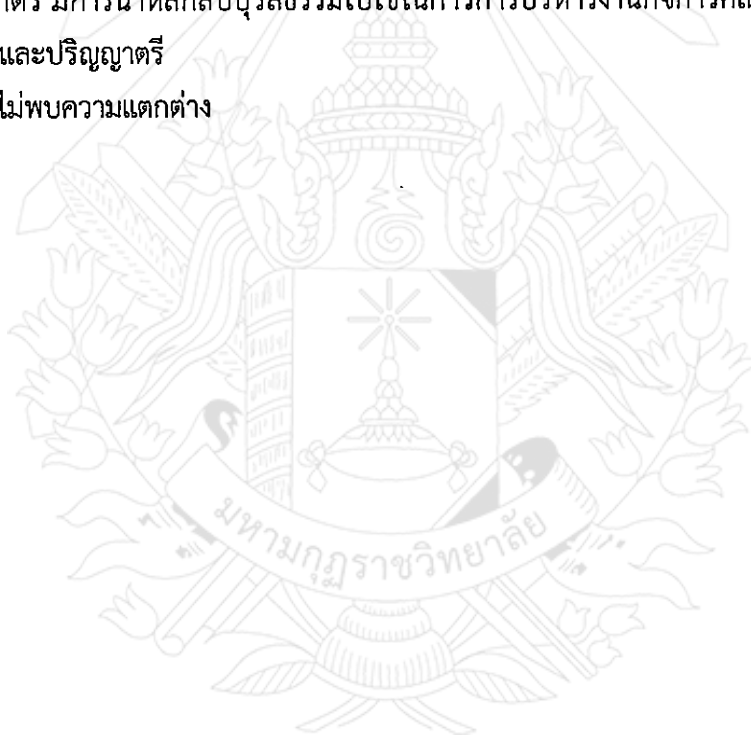
จากตารางที่ 4.69 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีระดับการศึกษาทางโลกต่างกัน มีการนำหลักสัปปุริสธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวมทั้ง 7 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4.70 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐิฐธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ที่มีระดับการศึกษาทางโลกต่างกัน

ระดับการศึกษาทางโลก	\bar{X}	ปริญญาโท ขึ้นไป	ปริญญาตรี	ต่ำกว่า ปริญญาตรี
		3.14	3.51	3.62
ปริญญาโทขึ้นไป	3.14	-	0.08	0.33*
ปริญญาตรี	3.51		-	0.25*
ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.62			-

จากตารางที่ 4.70 พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐิฐธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 7 ด้าน ต่างกันเป็นรายคู่พบว่า ต่ำกว่าปริญญาตรี มีการนำหลักสี่ปฐิฐธรรมไปใช้ในการการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ มากกว่าปริญญาโทขึ้นไป และปริญญาตรี

ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 4.71 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสี่ปฐิธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านธัมมัญญาตา จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก

ระดับการศึกษาทางโลก	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่าปริญญาตรี	96	3.79	0.65	มาก
ปริญญาตรี	79	3.46	0.47	ปานกลาง
ปริญญาโทขึ้นไป	39	3.25	0.64	ปานกลาง
รวม	214	3.57	0.62	มาก

จากตารางที่ 4.71 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์โดยรวม ด้านธัมมัญญาตา อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก พบว่า ต่ำกว่าปริญญาตรี อยู่ในระดับมาก ส่วนปริญญาตรี และปริญญาโทขึ้นไป อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.72 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐิธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านธัมมัญญาตา ที่มีระดับการศึกษาทางโลกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	9.574	2	4.787	13.897	0.000***
ภายในกลุ่ม	72.682	211	0.344		
รวม	82.257	213			

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

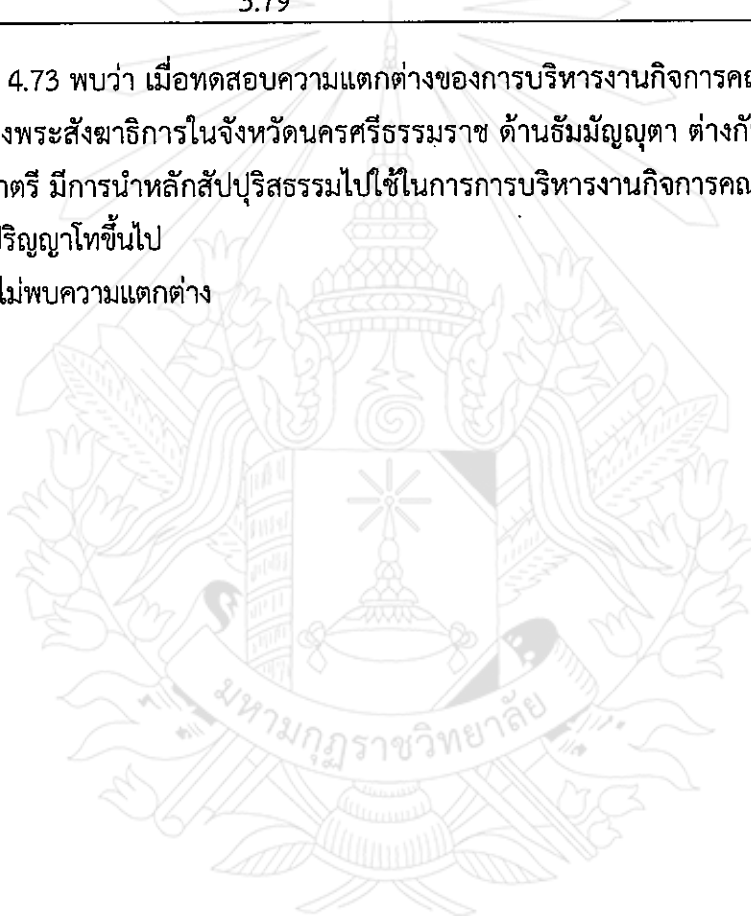
จากตารางที่ 4.72 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านธัมมัญญาตา โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ตารางที่ 4.73 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐิฐธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านธัมมัญญุตฯ ที่มีระดับการศึกษาทางโลกต่างกัน

ระดับการศึกษาทางโลก	\bar{X}	ปริญญาโท	ปริญญาตรี	ต่ำกว่า
		ขึ้นไป		ปริญญาตรี
		3.25	3.46	3.79
ปริญญาโทขึ้นไป	3.25	-	0.21	0.54*
ปริญญาตรี	3.46		-	0.33*
ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.79			-

จากตารางที่ 4.73 พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐิฐธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านธัมมัญญุตฯ ต่างกันเป็นรายคู่พบว่า ต่ำกว่าปริญญาตรี มีการนำหลักสี่ปฐิฐธรรมไปใช้ในการการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ มากกว่าปริญญาตรี และปริญญาโทขึ้นไป

ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 4.74 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสี่ปฐิฐธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านอัติถัญญดา จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก

ระดับการศึกษาทางโลก	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่าปริญญาตรี	96	3.78	0.64	มาก
ปริญญาตรี	79	3.58	0.59	มาก
ปริญญาโทขึ้นไป	39	3.48	0.63	ปานกลาง
รวม	214	3.65	0.63	มาก

จากตารางที่ 4.74 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิฐธรรม ไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์โดยรวม ด้านอัติถัญญดา อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามระดับ การศึกษาทางโลก พบว่า ต่ำกว่าปริญญาตรี และปริญญาตรี อยู่ในระดับมาก ส่วนปริญญาโทขึ้นไป อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.75 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลัก สี่ปฐิฐธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านอัติถัญญ ฤดา ที่มีระดับการศึกษาทางโลกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	3.041	2	1.521	3.979	0.020*
ภายในกลุ่ม	80.629	211	0.382		
รวม	83.670	213			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.75 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีการนำหลักสี่ปฐิฐธรรม ไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านอัติถัญญดา โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.76 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปรัสรรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านอรรถัญญตา ที่มีระดับการศึกษาทางโลกต่างกัน

ระดับการศึกษาทางโลก	\bar{X}	ปริญญาโท ขึ้นไป	ปริญญาตรี	ต่ำกว่า ปริญญาตรี
		3.48	3.58	3.78
ปริญญาโทขึ้นไป	3.48	-	0.10	0.30*
ปริญญาตรี	3.58		-	0.20
ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.78			-

จากตารางที่ 4.76 พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปรัสรรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านอรรถัญญตา ต่างกันเป็นรายคู่พบว่า ต่ำกว่าปริญญาตรี มีการนำหลักสี่ปรัสรรรมไปใช้ในการการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ มากกว่าปริญญาโทขึ้นไป

ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 4.77 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสี่ปฐพีธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านอรรถัตถุญตา จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก

ระดับการศึกษาทางโลก	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่าปริญญาตรี	96	3.89	0.68	มาก
ปริญญาตรี	79	3.46	0.59	ปานกลาง
ปริญญาโทขึ้นไป	39	3.59	0.68	มาก
รวม	214	3.67	0.67	มาก

จากตารางที่ 4.77 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐพีธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์โดยรวม ด้านอรรถัตถุญตา อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก พบว่า ต่ำกว่าปริญญาตรี และปริญญาโทขึ้นไป อยู่ในระดับมาก ส่วน ปริญญาตรี อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.78 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐพีธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านอรรถัตถุญตา ที่มีระดับการศึกษาทางโลกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	8.305	2	4.153	9.952	0.000***
ภายในกลุ่ม	88.045	211	0.417		
รวม	96.351	213			

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตารางที่ 4.78 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐพีธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านอรรถัตถุญตา โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ตารางที่ 4.79 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐิฐธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านอัติตัญญาตา ที่มีระดับการศึกษาทางโลกต่างกัน

ระดับการศึกษาทางโลก	\bar{X}	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	ต่ำกว่า
			ขึ้นไป	ปริญญาตรี
		3.46	3.59	3.89
ปริญญาตรี	3.46	-	0.14	0.43*
ปริญญาโทขึ้นไป	3.59		-	0.29
ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.89			-

จากตารางที่ 4.79 พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐิฐธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านอัติตัญญาตา ต่างกันเป็นรายคู่พบว่า ต่ำกว่าปริญญาตรี มีการนำหลักสี่ปฐิฐธรรมไปใช้ในการการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ มากกว่าปริญญาตรี

ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 4.80 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสี่ปฐิฐธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านมัตตัญญูตา จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก

ระดับการศึกษาทางโลก	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่าปริญญาตรี	96	3.83	0.59	มาก
ปริญญาตรี	79	3.63	0.60	มาก
ปริญญาโทขึ้นไป	39	3.42	0.71	ปานกลาง
รวม	214	3.68	0.63	มาก

จากตารางที่ 4.80 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิฐธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์โดยรวม ด้านมัตตัญญูตา อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก พบว่า ต่ำกว่าปริญญาตรี และปริญญาตรี อยู่ในระดับมาก ส่วนปริญญาโทขึ้นไป อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.81 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐิฐธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านมัตตัญญูตา ที่มีระดับการศึกษาทางโลกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	4.970	2	2.485	6.500	0.002**
ภายในกลุ่ม	80.667	211	0.382		
รวม	85.637	213			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.81 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิฐธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านมัตตัญญูตา โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4.82 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปรัศธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านมัตตัญญุตาค ที่มีระดับการศึกษาทางโลกต่างกัน

ระดับการศึกษาทางโลก	\bar{X}	ปริญญาโท	ปริญญาตรี	ต่ำกว่า
		ขึ้นไป		ปริญญาตรี
		3.42	3.63	3.83
ปริญญาโทขึ้นไป	3.42	-	0.21	0.41*
ปริญญาตรี	3.63		-	0.20
ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.83			-

จากตารางที่ 4.82 พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปรัศธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านมัตตัญญุตาค ต่างกันเป็นรายคู่พบว่า ต่ำกว่าปริญญาตรี มีการนำหลักสี่ปรัศธรรมไปใช้ในการการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ มากกว่าปริญญาโทขึ้นไป

ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 4.83 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสี่ปฐิฐธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านกาลีญญา จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก

ระดับการศึกษาทางโลก	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่าปริญญาตรี	96	3.78	0.60	มาก
ปริญญาตรี	79	3.61	0.51	มาก
ปริญญาโทขึ้นไป	39	3.47	0.64	ปานกลาง
รวม	214	3.66	0.59	มาก

จากตารางที่ 4.83 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิฐธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์โดยรวม ด้านกาลีญญา อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก พบว่า ต่ำกว่าปริญญาตรี และปริญญาตรี อยู่ในระดับมาก ส่วนปริญญาโทขึ้นไป อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.84 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐิฐธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านกาลีญญา ที่มีระดับการศึกษาทางโลกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	3.181	2	1.590	4.808	0.009**
ภายในกลุ่ม	69.785	211	0.331		
รวม	72.966	213			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.84 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิฐธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านกาลีญญา โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4.85 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐิธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านกัลัญญุตา ที่มีระดับการศึกษาทางโลกต่างกัน

ระดับการศึกษาทางโลก	\bar{x}	ปริญญาโท	ปริญญาตรี	ต่ำกว่า
		ขึ้นไป		ปริญญาตรี
		3.47	3.61	3.78
ปริญญาโทขึ้นไป	3.47	-	0.14	0.32*
ปริญญาตรี	3.61		-	0.18
ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.78			-

จากตารางที่ 4.85 พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐิธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านกัลัญญุตา ต่างกันเป็นรายคู่พบว่า ต่ำกว่าปริญญาตรี มีการนำหลักสี่ปฐิธรรมไปใช้ในการการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ มากกว่าปริญญาโทขึ้นไป

ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 4.86 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสี่ปฐิฐธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปฐิฐญาจา้แนกตามระดับการศึกษาทางโลก

ระดับการศึกษาทางโลก	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่าปฐิฐญาตรี	96	3.82	0.58	มาก
ปฐิฐญาตรี	79	3.53	0.50	มาก
ปฐิฐญาโทขึ้นไป	39	3.62	0.56	มาก
รวม	214	3.68	0.56	มาก

จากตารางที่ 4.86 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิฐธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์โดยรวม ด้านปฐิฐญาจา้แนกตามระดับการศึกษาทางโลก พบว่า ต่ำกว่าปฐิฐญาตรี ปฐิฐญาโทขึ้นไป และปฐิฐญาตรี อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.87 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐิฐธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปฐิฐญาจา้แนกตามระดับการศึกษาทางโลกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	3.792	2	1.896	6.261	0.002**
ภายในกลุ่ม	63.897	211	0.303		
รวม	67.689	213			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.87 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิฐธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านปฐิฐญาจา้แนกตามระดับการศึกษาทางโลก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4.88 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐิฐธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปฐิฐญุตฯ ที่มีระดับการศึกษาทางโลกต่างกัน

ระดับการศึกษาทางโลก	\bar{x}	ปฐิฐญุตฯ	ปฐิฐญาโท	ต่ำกว่า
			ขึ้นไป	ปฐิฐญุตฯ
		3.53	3.62	3.82
ปฐิฐญุตฯ	3.53	-	0.08	0.29*
ปฐิฐญาโทขึ้นไป	3.62		-	0.20
ต่ำกว่าปฐิฐญุตฯ	3.82			-

จากตารางที่ 4.88 พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐิฐธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปฐิฐญุตฯ ต่างกันเป็นรายคู่พบว่า ต่ำกว่าปฐิฐญุตฯ มีการนำหลักสี่ปฐิฐธรรมไปใช้ในการการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ มากกว่าปฐิฐญุตฯ

ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 4.89 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักสี่ปฐิฐธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านบุคคลปโรปรัญญาตา จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก

ระดับการศึกษาทางโลก	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่าปริญญาตรี	96	3.72	0.73	มาก
ปริญญาตรี	79	3.59	0.54	มาก
ปริญญาโทขึ้นไป	39	3.47	0.50	ปานกลาง
รวม	214	3.62	0.63	มาก

จากตารางที่ 4.89 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิฐธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์โดยรวม ด้านบุคคลปโรปรัญญาตา อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก พบว่า ต่ำกว่าปริญญาตรี และปริญญาตรี อยู่ในระดับมาก ส่วนปริญญาโทขึ้นไป อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.90 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐิฐธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านบุคคลปโรปรัญญาตา ที่มีระดับการศึกษาทางโลกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	1.894	2	0.947	2.391	0.094
ภายในกลุ่ม	83.561	211	0.396		
รวม	85.455	213			

จากตารางที่ 4.90 พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสี่ปฐิฐธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านบุคคลปโรปรัญญาตา โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 5 ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา
การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัด
นครศรีธรรมราช

ตารางที่ 4.91 แสดงค่าความถี่ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตาม
หลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ปัญหา	ความถี่
ด้านธัมมัญญตา	
พระสังฆาธิการขาดการรู้จักเหตุ รู้หลักการ รู้งาน รู้หน้าที่ รู้กติกาที่มีความเกี่ยว ข้องในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ กล่าวคือ พระสังฆาธิการนั้นไม่รู้จักเหตุ รู้หลักการ รู้จัก กติกาเหล่านี้ให้ชัดเจน เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ให้ บรรลุถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ และขาดการแต่งตั้งบุคคลตามความรู้ความสามารถและความ ถนัด อีกทั้งขาดการมอบหมายงาน ให้ครอบคลุมทุกปัญหา ในการบริหารงานกิจการคณะ สงฆ์ ทั้ง 6 ด้าน	48
รวม	48
ด้านอัตถัญญตา	
พระสังฆาธิการควรรู้จักผล รู้ความมุ่งหมายและรู้จักผล กล่าวคือพระสังฆาธิ การที่ดีจะต้อง รู้จักจุดหมาย หรือเป้าหมายของหลักการที่ตนปฏิบัติ เข้าใจวัตถุประสงค์ องค์การว่าจะไปทางไหน เพื่อประโยชน์อะไร เพื่อให้สามารถดำเนินการไปได้อย่างถูกต้อง ตามเป้าหมายนั้น พระสังฆาธิการควรเปิดใจให้กว้างและยอมรับฟังความคิด ความรู้สึก ของผู้ร่วมงาน และปล่อยวางให้ มากกว่านี้ ยึดติดสิ่งที่เคยปฏิบัติมาขาดการวางแผนงาน ที่ดี เป็นต้น	45
รวม	45
ด้านอัตตัญญตา	
ไม่รู้ฐานะหน้าที่ของตนคืออะไร เช่น สิ่งนี้ไม่ใช่หน้าที่ของตนก็ไม่ทำ ไม่ทราบถึง จุดเด่น จุดด้อยของของการบริหารงาน ไม่ทราบถึงขีดความสามารถของพระภิกษุและ สามเณรและประชาชนในชุมชน ไม่ประพฤตินให้เหมาะสม และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ เยาวชนและคนในชุมชน พระสังฆาธิการขาดการควบคุมอารมณ์ของตนเอง ขาดความ อดทน อดกลั้น และยึดกับตนเองมากกว่าองค์กรขาดการนำหลักธรรมมาปฏิบัติที่ดีให้ เกิดประโยชน์	41
รวม	41

ตารางที่ 4.91 (ต่อ)

ปัญหา	ความถี่
ด้านมัตตัญญูตา	
พระสังฆาธิการไม่รู้จักประมาณตน ไม่นำงบประมาณไปใช้อย่างเหมาะสม ที่ให้ความคุ้มค่ากับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ มีปัญหาการใช้งบประมาณเกินความจำเป็น ขาดการรู้จักประมาณตนเองในการปฏิบัติงาน ไม่รู้ว่าอันไหนตนควรทำหรือไม่ควรทำ	32
รวม	32
ด้านกาลัญญูตา	
พระสังฆาธิการไม่รู้จักเวลาและโอกาสในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ขาดการวางแผนในการพัฒนาที่ดีขาดการปฏิบัติงานในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ที่ใช้เวลาให้เกิดความเหมาะสมและเอาเวลาปฏิบัติงานของพระภิกษุไปใช้ในงานส่วนตัว และขาดมีเป้าหมายและแผนงานในการดำเนินงานในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์	44
รวม	44
ด้านปริสัญญูตา	
พระสังฆาธิการขาดความเป็นมิตรแท้กับพระสงฆ์ในวัดและนอกวัด ขาดการที่จะทำให้ได้รับความไว้วางใจจากพระสงฆ์ทั้งในวัดและนอกวัด และขาดการเข้าถึงชุมชนเท่าที่ควรเนื่องจากในชุมชนมีประชาชนที่หลากหลาย อีกทั้งยังขาดการประสานงานกับคนในชุมชนหรือกลุ่มบุคคลที่มีคุณประโยชน์ต่อชุมชนในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์	39
รวม	39
ด้านบุคคลปโรปรัญญูตา	
พระสังฆาธิการเลือกที่จะปฏิบัติต่อพระสงฆ์บางรูป เลือกบุคลากรในการทำงานขาดความเหมาะสมกับความสามารถของบุคคลนั้น ๆ และขาดการให้มีการอบรมการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ เพื่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่าแก่ผู้ปฏิบัติงานทุกรูป ตลอดจนสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับหมู่คณะและองค์กรได้ขาดการยกย่องสรรเสริญเชิดชูผู้บำเพ็ญประโยชน์ด้วยจิตสาธารณะ อีกทั้งพระสังฆาธิการบางรูปยังไม่เข้าถึงบุคคล ที่มีความรู้ ความสามารถและมีคุณธรรมในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์	47
รวม	47

จากตารางที่ 4.91 พบว่า คณะสงฆ์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้เสนอปัญหาการนำหลักสัป
 ปุริสธรรมธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ มากที่สุดคือ ด้านธัมมัญญาตา ได้แก่ พระสังฆาธิ
 การควรรู้จักเหตุ รู้หลักการ รู้งาน รู้หน้าที่ รู้กติกาที่มีความเกี่ยวข้องในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์
 กล่าวคือ พระสังฆาธิการนั้นจะต้องรู้จักเหตุ รู้หลักการ รู้กฎ กติกาเหล่านี้ให้ชัดเจน เพื่อที่จะเป็นแนว
 ทางในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ และควรแต่งตั้งบุคคลตามความรู้
 ความสามารถและความถนัด อีกทั้งควรมอบหมายงาน ให้ครอบคลุมทุกปัญหา ในการบริหารงาน
 กิจการคณะสงฆ์ ทั้ง 6 ด้าน รองลงมาคือ ด้านบุคคลปโรปรัญญาตา ได้แก่พระสังฆาธิการเลือกที่จะ
 ปฏิบัติต่อพระสงฆ์บางรูป เลือกบุคคลากรในการทำงานขาดความเหมาะสมกับความสามารถของบุคคล
 นั้น ๆ และขาดการให้มีการอบรมการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ เพื่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่าแก่ผู้
 ปฏิบัติงานทุกรูป ตลอดจนสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับหมู่คณะและองค์กรได้ ขาดการยก
 ย่องสรรเสริญเชิดชูผู้บำเพ็ญประโยชน์ด้วยจิตสาธารณะ อีกทั้งพระสังฆาธิการบางรูปยังไม่เข้าถึงบุคคล
 ที่มีความรู้ ความสามารถและมีคุณธรรม น้อยที่สุดคือ ด้านมัตตัญญาตา ได้แก่ พระสังฆาธิการไม่รู้จัก
 ประมาณตน ไม่นำงบประมาณไปใช้อย่างเหมาะสม ที่ให้มีความคุ้มค่ากับการบริหารงานกิจการคณะ
 สงฆ์ มีปัญหาการใช้งบประมาณเกินความจำเป็น ขาดการรู้จักประมาณตนเองในการปฏิบัติงาน ไม่รู้ว่า
 อันไหนตนควรทำหรือไม่ควรทำ

ตารางที่ 4.92 แสดงค่าความถี่ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานกิจการ
คณะสงฆ์ตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรี-
ธรรมราช

แนวทางแก้ไขปัญหา	ความถี่
ด้านธัมมัญญตา	
พระสังฆาธิการควรรู้จักเหตุ รู้หลักการ รู้งาน รู้หน้าที่ รู้กติกาที่มีความเกี่ยว ข้อง ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ กล่าวคือ พระสังฆาธิการนั้นจะต้องรู้จักเหตุ รู้ หลักการ รู้กฎ กติกาเหล่านี้ให้ชัดเจน เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการบริหารงานกิจการคณะ สงฆ์ ให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ และควรแต่งตั้งบุคคลตามความรู้ความสามารถและ ความถนัด อีกทั้งควรมอบหมายงาน ให้ครอบคลุมทุกปัญหา ในการบริหารงานกิจการ คณะสงฆ์ ทั้ง 6 ด้าน	49
รวม	49
ด้านอัตถัญญตา	
พระสังฆาธิการควรรู้จักผล รู้ความมุ่งหมายและรู้จักผล กล่าวคือ พระสังฆา ธิการที่ดีจะต้อง รู้จักจุดมุ่งหมาย หรือเป้าหมายของหลักการที่ตนปฏิบัติ เข้าใจวัตถุประสงค์ ประสงค์องค์การว่าจะไปทางไหน เพื่อประโยชน์อะไร เพื่อให้สามารถดำเนินการไปได้ อย่างถูกต้องตามเป้าหมายนั้น พระสังฆาธิการควรเปิดใจให้กว้างและยอมรับฟังความคิด ความรู้สึกร่วมงาน และปล่อยวางให้ มากกว่านี้ พระสังฆาธิการควรหาเหตุผลใน การปฏิบัติงาน คิดว่าสิ่งเล็กน้อยจะไม่เกิดผลเสีย อย่ายึดติดสิ่งที่เคยปฏิบัติมา และควร การวางแผนงานที่ดี เป็นต้น	47
รวม	47
ด้านอัตตัญญตา	
พระสังฆาธิการควรรู้จักฐานะหน้าที่ของตนคืออะไร เช่น สิ่งนี้ไม่ใช่หน้าที่ของ ตนก็ไม่ทำ และควรทราบถึงจุดเด่น จุดด้อยของของการบริหารงาน ทราบถึงขีดความ สามารถของพระภิกษุและสามเณรและประชาชนในชุมชน ควรประพฤติตนให้เหมาะสม และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชนและคนในชุมชน พระสังฆาธิการควรควบคุมอารมณ์ ของตนเอง มีความอดทน อดกลั้น และอย่ายึดกับตนเองมากกว่าองค์กรควรนำหลัก ธรรมมาปฏิบัติที่ก่อให้เกิดประโยชน์	42
รวม	42

ตารางที่ 4.92 (ต่อ)

แนวทางแก้ไขปัญหา	ความถี่
ด้านมัตตัญญูตา	
พระสังฆาธิการควรรู้จักประมาณตน ควรนำงบประมาณไปใช้อย่างเหมาะสม ที่ให้มีความคุ้มค่ากับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ควรใช้งบประมาณตามความจำเป็น ควรรู้จักประมาณตนเองในการปฏิบัติงาน ไม่รู้ว่าอันไหนตนควรทำหรือไม่ควรทำ	33
รวม	33
ด้านกาลัญญูตา	
พระสังฆาธิการควรรู้จักเวลาและโอกาสในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ขาดการวางแผนในการพัฒนาที่ดี ส่งเสริมการปฏิบัติงานในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ที่ใช้เวลาให้เกิดความเหมาะสมและไม่ควรเอาเวลาปฏิบัติงานของพระภิกษุไปใช้ในงานส่วนตัว และควรมีเป้าหมายและแผนงานในการดำเนินงานในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์	35
รวม	35
ด้านปริสัญญูตา	
พระสังฆาธิการควรสร้างความเป็นมิตรแท้กับพระสงฆ์ในวัดและนอกวัด และควรทำตนให้ได้รับความไว้วางใจจากพระสงฆ์ทั้งในวัดและนอกวัด และควรการเข้าถึงชุมชนเท่าที่ควรเนื่องจากในชุมชนมีประชาชนที่หลากหลาย อีกทั้งยังควรประสานงานกับคนในชุมชนหรือกลุ่มบุคคลที่มีคุณประโยชน์ต่อชุมชนในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์	40
รวม	40
ด้านบุคคลปโรปรัญญูตา	
พระสังฆาธิการไม่ควรเลือกที่จะปฏิบัติต่อพระสงฆ์บางรูป ควรเลือกบุคลากรในการทำงานที่มีความเหมาะสมกับความสามารถของบุคคลนั้น ๆ และควรมีการให้มีการอบรมการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ เพื่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่าแก่ผู้ปฏิบัติงานทุกรูป ตลอดจนสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับหมู่คณะและองค์กรได้ ควรยกย่องสรรเสริญเชิดชูผู้บำเพ็ญประโยชน์ด้วยจิตสาธารณะ อีกทั้งพระสังฆาธิการควรเข้าถึงบุคคล ที่มีความรู้ ความสามารถและมีคุณธรรมเพื่อประโยชน์ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์	48
รวม	48

จากตารางที่ 4.92 พบว่า คณะสงฆ์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหา การนำหลักสัปปริสธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ มากที่สุด ด้านธัมมัญญาตาได้แก่ พระสังฆาธิการควรรู้จักเหตุ รู้หลักการ รู้งาน รู้หน้าที่ รู้กติกาที่มีความเกี่ยวข้องในการบริหารงานกิจการ คณะสงฆ์ กล่าวคือ พระสังฆาธิการนั้นจะต้องรู้จักเหตุ รู้หลักการ รู้กฎ กติกาเหล่านี้ให้ชัดเจน เพื่อที่จะ เป็นแนวทางในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ และควรแต่งตั้งบุคคลตาม ความรู้ความสามารถและความถนัด อีกทั้งควรมอบหมายงาน ให้ครอบคลุมทุกปัญหา ในการ บริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ทั้ง 6 ด้าน รองลงมาคือ ด้านบุคคลปโรปริญญาตา ได้แก่พระสังฆาธิการไม่ ควรเลือกที่จะปฏิบัติต่อพระสงฆ์บางรูป ควรเลือกบุคลากรในการทำงานที่มีความเหมาะสมกับความ สามารถของบุคคลนั้น ๆ และควรมีการให้มีการอบรมการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ เพื่อให้เกิด ประโยชน์และคุณค่าแก่ผู้ปฏิบัติงานทุกรูป ตลอดจนจนสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับหมู่คณะและ องค์กรได้ ควรยกย่องสรรเสริญเชิดชูผู้บำเพ็ญประโยชน์ด้วยจิตสาธารณะ อีกทั้งพระสังฆาธิการควร เข้าถึงบุคคล ที่มีความรู้ ความสามารถและมีคุณธรรมเพื่อประโยชน์ในการบริหารงานกิจการ คณะสงฆ์ น้อยที่สุด คือ ด้านมัตตัญญาตา ได้แก่ พระสังฆาธิการควรรู้จักประมาณตน ควรนํางบประมาณไปใช้ อย่างเหมาะสม ที่ให้มีความคุ้มค่ากับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ควรใช้งบประมาณตามความ จำเป็น ควรรู้จักประมาณตนเองในการปฏิบัติงาน ไม่รู้ว่าอันไหนตนควรทำหรือไม่ควรทำ

สรุปเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. ปัญหาที่มีข้อเสนอมากที่สุด คือ ด้านธัมมัญญาตาพระสังฆาธิการขาดการรู้จักเหตุ รู้หลัก การ รู้งาน รู้หน้าที่ รู้กติกาที่มีความเกี่ยวข้องในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ กล่าวคือ พระสังฆา ธิการนั้นไม่รู้จักเหตุ รู้หลักการ รู้กฎ กติกาเหล่านี้ให้ชัดเจน เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการบริหารงาน กิจการคณะสงฆ์ ให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ และขาดการแต่งตั้งบุคคลตามความรู้ความสามารถและ ความถนัด อีกทั้งขาดการมอบหมายงาน ให้ครอบคลุมทุกปัญหา ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ทั้ง 6 ด้าน

2. แนวทางแก้ไขปัญหามีข้อเสนอมากที่สุด คือ ด้านธัมมัญญาตาพระสังฆาธิการควรรู้จักเหตุ รู้หลัก การ รู้งาน รู้หน้าที่ รู้กติกาที่มีความเกี่ยวข้องในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ กล่าวคือ พระ สังฆาธิการนั้นจะต้องรู้จักเหตุ รู้หลักการ รู้กฎ กติกาเหล่านี้ให้ชัดเจน เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการ บริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ และควรแต่งตั้งบุคคลตามความรู้ความ สามารถและความถนัด อีกทั้งควรมอบหมายงาน ให้ครอบคลุมทุกปัญหา ในการบริหารงานกิจการ คณะสงฆ์ ทั้ง 6 ด้าน

วิเคราะห์บทสัมภาษณ์

การวิจัยเรื่อง “การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปติธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปสัมภาษณ์พระภิกษุสังกัดคณะธรรมยุติกนิกายจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีความเกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ 5 รูป คือ

1. พระศรีธรรมประสาธน์ ตำแหน่ง เจ้าคณะจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. พระพิศิษฎ์วินัยการ ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช
3. พระครูสิริธรรมาภิรัต ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอพระพรหม - ลานสกา
4. พระครูบริหารสังฆกิจ ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอปากพนัง
5. พระครูอรุณธรรมโกวิท ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอฉวาง - ช้างกลาง - พิปูน

การวิจัยเรื่อง “การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปติธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช” มีประเด็นที่ศึกษา 7 ประเด็น คือ ด้านธัมมัญญุตตา, ด้านอรรถัญญุตตา, ด้านอรรถัญญุตตา, ด้านมัญญุตัญญุตตา, ด้านกาลัญญุตตา, ด้านปริสสัยญุตตา และด้านบุคคัลปโรปรัญญุตตา

1. ด้านธัมมัญญุตตา (รู้จักธรรม)

จากการสัมภาษณ์ของพระภิกษุผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 5 รูป เกี่ยวกับ การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปติธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านธัมมัญญุตตา พบว่า

1.1 ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้รู้หลักในการปกครองในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ มากน้อย หรือไม่อย่างไร

พระสังฆาธิการมีการศึกษาแตกต่างกันไป ทำให้การบริหารปกครองแต่ละรูปนั้นแตกต่างกันออกไปด้วยตามการศึกษาของแต่ละรูป ซึ่งแต่ละรูปนั้นก็รู้หลักปกครองกันอยู่แล้ว จะรู้มากน้อยอยู่ที่การเอาใจใส่ของแต่ละรูป (พระศรีธรรมประสาธน์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

ในปัจจุบันนี้สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ทางบ้านเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องกับการปกครองของพระสงฆ์ พระสงฆ์ที่มีการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม จะมีความรู้ในการปกครองเป็นอย่างดีทั้งทางด้านพระธรรมวินัยและด้านกฎหมายบ้านเมือง (พระพิศิษฎ์วินัยการ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

ในสภาพการปกครองสงฆ์ปัจจุบัน พระสังฆาธิการแม้โดยภาระหน้าที่จะต้องทำการปกครองคณะสงฆ์ตามลำดับขั้น แต่โดยสภาพเป็นจริงแล้ว เมื่อสถานการณ์ภาพรวมเป็นปกติ ส่วนใหญ่ก็ต่างคนต่างอยู่ ไม่ได้เข้าไปยุ่งเกี่ยวหรือปกครองอะไร ยกเว้นแต่เกิดเรื่องกรณีร้องเรียนของประชาชนหรือพระสงฆ์ จึงจะเข้าไปมีบทบาทเกี่ยวกับการปกครอง เรียกว่าเป็นการปกครองกันตามประเพณีที่ทำสืบ ๆ กันมาตั้งแต่โบราณ ไม่ได้เรียนรู้หลักอะไรใหม่ ๆ ในการปกครองคณะสงฆ์แต่อย่างใด (พระครูสิริธรรมาภิรัต, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น พระสังฆาธิการยังมีความชำนาญในการปกครองน้อยเกินไป ไม่ค่อยสนใจในการปกครอง สำหรับพระ

สังฆาธิการที่มีความรู้ สนใจในการปกครองก็มีอยู่ กล่าวคือ อยู่ที่ตัวบุคคลเป็นสำคัญว่าจะสนใจมากน้อยเพียงไหน (พระครูบริหารสังฆกิจ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

สำหรับพระสังฆาธิการบางรูปเป็นผู้ใส่ใจการปกครองหมั่นศึกษาหาความรู้ มีความใกล้ชิดติดพระสงฆ์ประชาชนและทางราชการบ้านเมือง ทำให้มีความรู้ในการปกครองเป็นอย่างดี บางรูปมีความใกล้ชิดน้อย ทำให้การปกครอง ดูแล ไม่ทั่วถึง (พระครูอรุณธรรมโกวิท, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

สรุปจากการศึกษาข้อมูลสัมภาษณ์ พบว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญของความเจริญมั่นคงของพระพุทธศาสนา การที่พระสังฆาธิการมีการศึกษาที่ดีทั้งทางโลกและธรรม ย่อมจะทำให้พระสังฆาธิการเข้าใจกฎหมายบ้านเมืองเป็นอย่างดี และก่อให้เกิดความเชี่ยวชาญด้านพระธรรมวินัย รู้ว่าสิ่งไหนควรทำและไม่ควรทำ การบริหารปกครองคณะสงฆ์จึงถูกต้องทั้งทางคดียุติธรรมและศีลธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ) (2540) ได้กล่าวว่า การควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม หมายถึง งานในหน้าที่ของพระสังฆาธิการในการปกครองดูแลพระภิกษุ สามเณรในเขตการปกครองของตน ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย และตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ทั้งนี้ คำว่า “การปกครอง” แปลว่า การควบคุมดูแลรักษาควบคุมให้ท่านอยู่ในที่ที่ท่านควรจะอยู่

1.2 ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในด้านศาสนศึกษาจะก่อให้เกิดประโยชน์ ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ หรือไม่อย่างไร

พระสังฆาธิการมีทัศนคติในการแสวงหาความรู้ต่างกัน ทำให้ความรู้ความเชี่ยวชาญด้านศาสนศึกษา แต่ละรูปนั้นแตกต่างกันออกไปด้วยตามทัศนคติของแต่ละรูป ซึ่งแต่ละรูปนั้นก็จะมี ความเชี่ยวชาญด้านศาสนศึกษา จะมีความเชี่ยวชาญมากน้อยก็อยู่ที่การเอาใจใส่ของแต่ละรูป (พระศรีธรรมประสาธน์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

ปัจจุบันนี้สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ทางบ้านเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องกับการศึกษาของพระสงฆ์ พระสงฆ์ที่มีการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม จะมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านศาสนศึกษาเป็นอย่างดี ทั้งทางด้านพระธรรมวินัยและทางด้านกฎหมายบ้านเมือง (พระพิศิษฏ์วินัยการ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

ถ้าพระสังฆาธิการมีความรู้มีความเชี่ยวชาญด้านศาสนศึกษา จะก่อให้เกิดประโยชน์กับคณะสงฆ์มาก เพราะการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญของความเจริญมั่นคงของพระพุทธศาสนาแต่ในสภาพปัจจุบันนี้การศึกษาของคณะสงฆ์อยู่ในสภาพที่ทรุดโทรม เนื่องจากไม่ได้ปรับปรุงพัฒนาให้สอดคล้องกับยุคสมัย และผู้ที่รับผิดชอบการศึกษาส่วนใหญ่ก็ไม่ได้เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง (พระครูสิริธรรมาภิรต, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น พระสังฆาธิการยังมีความเชี่ยวชาญด้านศาสนศึกษาน้อยเกินไป บางรูปไม่ค่อยสนใจในการศึกษา สำหรับพระสังฆาธิการที่มีความสนใจ และมีความเชี่ยวชาญในด้านศาสนศึกษามีอยู่ กล่าวคือ ความเชี่ยวชาญ

ในด้านศาสนศึกษาจะมีมากน้อยเพียงใดอยู่ที่ความใส่ใจของตัวบุคคลเป็นสำคัญ (พระครูบริหารสังฆกิจ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

สำหรับพระสังฆาธิการบางรูปเป็นผู้มีการศึกษาในระดับสูงทั้งทางธรรมและทางโลก ทำให้มีความรู้มีความเชี่ยวชาญในด้านศาสนศึกษาเป็นอย่างดี บางรูปเป็นผู้มีการศึกษาทางธรรมและทางโลกน้อย จึงทำให้มีความเชี่ยวชาญน้อย ตามความรู้ของแต่ละรูป (พระครูอรุณธรรมโกวิท, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2559)

สรุปจากการศึกษาข้อมูลสัมภาษณ์ พบว่า การที่พระสังฆาธิการจะเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านศาสนศึกษา องค์ประกอบสำคัญอยู่ที่พระสังฆาธิการนั้น ต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์มองเห็นการณ์ไกลมีความเสียสละเพื่อส่วนรวม ตลอดถึงความตั้งใจจริงที่จะพัฒนาการศึกษาของสงฆ์ให้มีความก้าวหน้า และการศึกษาที่ดีของพระสังฆาธิการย่อมก่อให้เกิดความเชี่ยวชาญในด้านศาสนศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ วันทนา เมืองจันทร์ (2544) ให้ความหมายของการรู้จักเหตุ คือ สำหรับผู้บริหารที่จะนำไปใช้ คือ ต้องศึกษาว่าในฐานะที่เป็นผู้บริหารจะต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างไร เพื่อการศึกษาและต้องรู้ว่าหน้าที่ของตนจะต้องทำอะไร อย่างไร เพื่อเป็นการเตรียมการวางแผนการดำเนินงานเพื่อให้การทำหน้าที่บรรลุถึงผลสำเร็จ

2. ด้านอัตถิยัตตา (รู้จักประโยชน์)

จากการสัมภาษณ์ของพระภิกษุผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 5 รูป เกี่ยวกับ การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านอัตถิยัตตา พบว่า

2.1 ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นนักพัฒนาที่มีการคิดโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ มาพัฒนากิจการคณะสงฆ์ในด้านการศึกษาสงเคราะห์ หรือไม่อย่างไร

พระสังฆาธิการแต่ละรูปเป็นนักพัฒนาที่มีการคิดโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ มาพัฒนากิจการคณะสงฆ์ในด้านการศึกษาสงเคราะห์อยู่แล้ว ซึ่งแต่ละรูปนั้นก็จะมีความคิดในการจัดทำโครงการ จะมีมากน้อยก็อยู่ที่ความรู้และการเอาใจใส่ของแต่ละรูป (พระศรีธรรมประสาธน์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

พระสงฆ์ที่มีความเสียสละไม่เห็นแก่ตัว ก็จะช่วยเหลืองานสังคมสงเคราะห์อยู่เป็นประจำตามกำลังความสามารถและจัดกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวมอย่างเสมอ แต่บางรูปก็ไม่ได้เป็นนักคิดนักพัฒนาอาจเป็นเพราะมีวิสัยทัศน์น้อยนั่นเอง (พระพิศิษฎ์วินัยการ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

พระสังฆาธิการที่เป็นนักพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่เป็นปัจเจกบุคคลไม่ได้หมายถึงพระสังฆาธิการโดยภาพรวม พระสังฆาธิการบางรูปที่มีวิสัยทัศน์ มีกำลังทรัพย์และกำลังบุคลากรที่จะสนับสนุนการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ก็จะทำให้ค่อนข้างดี มีโครงการ มีกิจกรรม ที่สนับสนุนเกื้อกูลคณะสงฆ์อยู่บ้าง แต่นับว่ายังมีน้อยมาก เมื่อเทียบกับสัดส่วนของพระสังฆาธิการทั้งหมด (พระครูสิริธรรมภาวิรัต, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ในด้านศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในจังหวัด นครศรีธรรมราชนั้น พระสังฆาธิการบางรูปยังมีแนวคิดในด้านการศึกษาสงเคราะห์น้อยเกินไป บางรูป ไม่มีความเสียสละในการศึกษาสงเคราะห์ สำหรับพระสังฆาธิการที่มีความเสียสละ และมีความคิดที่ดี ก็จะได้ใส่ใจในการศึกษาสงเคราะห์แต่การศึกษาสงเคราะห์นั้นจะมีมากน้อยเพียงใดอยู่ที่ความใส่ใจของ ตัวบุคคลเป็นสำคัญ (พระครูบริหารสังฆกิจ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

พระสังฆาธิการผู้ที่ได้เข้าถึงประชาชน ก็จะเห็นความต้องการของชุมชนจึงทำให้เกิดแนวคิดในการจัดโครงการหรือกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนเป็นอย่างดี แต่บางรูปเป็นผู้ที่ไม่ เข้าถึงชุมชนจึงทำให้การจะมีแนวคิดจัดกิจกรรมต่าง ๆ น้อยตามลงไปด้วย (พระครูอรรถธรรมโกวิท, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

สรุปจากการศึกษาข้อมูลสัมภาษณ์ ความสัมพันธ์กับชุมชน ย่อมทำให้มองเห็นปัญหาได้ เมื่อพระสังฆาธิการเข้าถึงประชาชน การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์ในชุมชนก็ทำได้ดี ซึ่งในปัจจุบันคณะสงฆ์โดยส่วนมาก มีความเสียสละและส่งเสริมการศึกษาตลอดมา ไม่ว่าจะเป็นในวัด หรือในชุมชนซึ่งสอดคล้องกับ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) (2548) ให้ความหมายของ การ รู้จักผล คือ เป็นผู้รู้จักผลหรือประโยชน์ ที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำ สามารถรู้ถึงความมุ่งหมายของ ธรรมแต่ละอย่างได้ชัดเจน รู้ว่าเช่นประพฤติตามธรรมข้อนี้จะได้รับผลอย่างนี้ รู้จักที่จะไขว่คว้าหา ประโยชน์ให้แก่ตัวเองเพราะเห็นด้วยปัญญาว่าเกิดผลดีจากการปฏิบัติ

2.2 ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้รู้จักวางแผนในการบริหารงานในด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาหรือไม่อย่างไร

แนวคิดในการวางแผนของพระสังฆาธิการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นไปตามตัว บุคคล ของเจ้าอาวาสในเขตพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งแต่ละรูปนั้นจะมีการวางแผนเผยแผ่ตามแนวคิดของตัวเอง แต่ทุกรูปก็มีการเผยแผ่ทิศทางเดียวกันคือการนำพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไปเผยแผ่นั้นเอง จะมีมากน้อยก็อยู่ที่ความรู้และและความสามารถของแต่ละรูป (พระศรีธรรมประสาธน์, สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

พระสังฆาธิการที่มีการวางแผนในการเผยแผ่นั้นก็มีอยู่ แต่การทำโดยหมู่คณะนั้นยังมีอยู่ น้อยเพราะฉะนั้นพระสังฆาธิการต้องช่วยกันเสียสละเวลามาร่วมกันวางแผนงานในการเผยแผ่พระ พุทธศาสนา ก็จะทำให้การเผยแผ่พุทธศาสนาในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้นจะเป็นไปโดยทิศทางเดียว กัน (พระพิศิษฎ์วินัยการ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

งานด้านการเผยแผ่ของคณะสงฆ์ปัจจุบันยังมีการทำงานแบบมีการวางแผนค่อนข้างน้อย มาก ต่างคนต่างทำยังไม่ได้มีแผนยุทธศาสตร์การทำงานที่ชัดเจน ที่ทำงานแบบมีแผนจริง ๆ ก็มีบ้าง แต่มีน้อยมาก พระสังฆาธิการส่วนใหญ่ไม่ได้มีการวางแผนงานด้านการเผยแผ่แต่ประการใด ทำมาแต่ โบราณอย่างไร ก็ทำในสมัยปัจจุบันอย่างนั้น (พระครูสิริธรรมาภิรต, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

การเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น พระสังฆาธิการบางรูปมีการศึกษาที่ดีจึงทำให้มีเผยแพร่ที่ได้ผลในเขตชุมชนของตนเอง บางรูปขาดการศึกษาที่ดีแนวคิดการวางแผนงาน ในการเผยแพร่จึงได้ผลน้อยไปน้อย (พระครูบริหารสังฆกิจ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

พระสังฆาธิการรูปที่ใกล้ชิดชุมชนและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชนก็จะมีเผยแพร่พระพุทธศาสนาได้ดีกว่ารูปที่ไม่มีความใกล้ชิดชุมชน ดังนั้นการสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนจึงเป็นสิ่งที่พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราชมองข้ามไม่ได้ (พระครูอรรถธรรมโกวิท, สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

สรุปจากการศึกษาข้อมูลสัมภาษณ์ พบว่า การที่พระสังฆาธิการมีการประชุมและกำหนดแผนนโยบายในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ย่อมจะทำให้การเผยแพร่พระพุทธศาสนาเป็นไปโดยทิศทางเดียวกัน การเผยแพร่พระพุทธศาสนา ย่อมจะได้ผลดีขึ้น เพราะเมื่อมีการประชุมกำหนดนโยบายที่ชัดเจน ช่วยกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ย่อมจะทำให้คณะสงฆ์มีความเข้มแข็งและมีความสามัคคีซึ่งสอดคล้องกับ สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุณฺโญ) (2540) ได้กล่าวถึง พุทธศาสนิกชนทุกคนมีหน้าที่ เผยแพร่พระพุทธศาสนาให้กว้างไกลออกไปเพื่อประโยชน์สุขของชาวโลก ความวัฒนาสถาพรของพระพุทธศาสนาและความมั่นคงของชาติไทย ผู้ที่ทำหน้าที่เผยแพร่พระพุทธศาสนาได้ดีต้องเป็นผู้รู้ศาสนา และปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาได้โดยสมบูรณ์เป็นนิจ

3. ด้านอัตตัญญา (รู้จักตน)

จากการสัมภาษณ์ของพระภิกษุผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 5 รูป เกี่ยวกับ การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านอัตตัญญา พบว่า

3.1 ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามกฎหมายและพระธรรมวินัยในด้านสาธารณูปการ หรือไม่อย่างไร

พระสังฆาธิการบางรูปนั้นขาดความเชี่ยวชาญความรู้และความเข้าใจ จึงทำให้การดูแลศาสนสมบัติในวัด ได้รับความเสียหาย สูญหายบ้าง เพราะฉะนั้นการศึกษาข้อกฎหมายและพระธรรมวินัยให้ถูกต้องจึงเป็นสิ่งที่พระสังฆาธิการพึงกระทำ ประโยชน์ในด้านสาธารณูปการก็จะมีทั้งแก่วัดและประชาชนในชุมชน (พระศรีธรรมประสาธน์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

ในปัจจุบันนี้การสาธารณูปการเข้ามาเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการของพระสังฆาธิการ พระสังฆาธิการที่มีการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมอย่างดี ก็จะมีความรู้ในการบริหารจัดการสมบัติของวัดให้เรียบร้อยเป็นอย่างดี ของมีค่าต่าง ๆ ก็จะเก็บไว้เพื่อการศึกษาแก่ประชาชน ปัญหาทางด้านคติโลกและคติธรรมจึงไม่ค่อยมี แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเชี่ยวชาญของแต่ละรูปเป็นสำคัญ (พระพิศิษฎ์วินัยการ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

การบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในภาพรวมก็ค่อนข้างจะใช้ได้ แต่หลายวัดยังมีข้อบกพร่องอยู่อีกมาก เนื่องจากพระสังฆาธิการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศาสนสมบัติ บางวัดสร้างสิ่งก่อสร้างใหม่และทำลายสิ่งก่อสร้างโบราณที่ล้ำค่า หรือการดูแลทรัพย์สินสมบัติของวัดไม่มี

ระบบระเบียบในการบริหารจัดการ ขาดความโปร่งใส บางวัดก็ตกอยู่ภายในอำนาจของคณะกรรมการวัด ซึ่งจำเป็นจะต้องจัดอบรมพระสังฆาธิการในเรื่องนี้ให้เป็นระบบเดียวกัน (พระครูสิริธรรมาภิต, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

การสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น พระสังฆาธิการยังมีความชำนาญในการดูแลศาสนสมบัติของวัดน้อยเกินไป ไม่ค่อยสนใจในการบริหารจัดการเท่าไร ปัญหาความชำรุดทรุดโทรม และเกิดการสูญหายก็มีให้เห็นจึงก่อให้เกิดโทษทั้งทางโลกและทางธรรม สำหรับพระสังฆาธิการที่มีความรู้ ความสนใจในการดูแล ศาสนสมบัติของวัดก็มีอยู่ กล่าวคือ การจะดูแลศาสนสมบัติของวัดให้เกิดความเรียบร้อยนั้น อยู่ที่ตัวของเจ้าอาวาสว่าแต่ละรูปนั้นจะเอาใส่ใจมากน้อยเพียงใด (พระครูบริหารสังฆกิจ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

สำหรับพระสังฆาธิการรูปที่ใส่ใจการสาธารณูปการ จะหมั่นดูแลสมบัติของวัดให้พร้อมใช้ อยู่เสมอเพื่อจะได้ตอบสนองความต้องการของประชาชนให้พร้อมใช้อยู่เสมอ ทำให้ สมบัติ ของวัด ไม่ว่าจะเป็นเสนาสนะ ของมีค่าต่าง ๆ ก็จะมีความสะดวกเรียบร้อยตาเจริญใจแก่ผู้พบเห็น (พระครูอรุณธรรมโกวิท, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

สรุปจากการศึกษาข้อมูลสัมภาษณ์ พบว่า การศึกษาข้อกฎหมายและพระธรรมวินัยให้ถูกต้องจึงเป็นสิ่งที่พระสังฆาธิการพึงกระทำ การจะก่อสร้างหรือรื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง ต้องถูกต้องทั้งกฎหมายบ้านเมืองและพระธรรมวินัย เพราะฉะนั้นสาระสำคัญ คือ พระสังฆาธิการต้องศึกษาเรื่องกฎหมายให้เชี่ยวชาญและพระธรรมวินัยให้ถูกต้อง ประโยชน์ทั้งหลายก็จะเกิดขึ้นแก่วัดนั่นเองซึ่งสอดคล้องกับ กรมการศาสนา (2539) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สาธารณูปการ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาวัดด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้วัดเอื้อประโยชน์ตามภารกิจของเจ้าอาวาสด้านอื่น ๆ การพัฒนาเหล่านี้ได้แก่ การดูแล การทำนุบำรุงรักษาสาธารณสมบัติของวัด การดูแลรักษาและก่อสร้างอาคารสถานที่ เช่น พระอุโบสถ เมรุ อาคารเรียน หอธรรม กุฏิ ศาลาการเปรียญ เป็นต้น งานสาธารณูปการแต่ละวัดจะไม่เท่าเทียมกัน มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับขนาดของเศรษฐกิจ ความต้องการของชุมชนและบารมีของเจ้าอาวาสหรือพระสงฆ์ในวัดเป็นสำคัญ

3.2 ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้มีความเสียสละ จัดการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของชุมชนที่เป็นไปเพื่อสาธารณประโยชน์ ในด้านสาธารณะสงเคราะห์ หรือไม่อย่างไร

พระสังฆาธิการแต่ละรูป ก็จะช่วยเหลือประชาชนในเขตการปกครองของตนอยู่แล้ว ทำให้การสาธารณะสงเคราะห์ ได้ผลดีเพราะแต่ละรูปก็มีความเสียสละเพื่อชุมชนอยู่แล้ว และเป็นไปตามคำสอนของพระพุทธเจ้า ที่ว่า เพื่อประโยชน์สุขของชนเป็นอันมาก (พระศรีธรรมประสาธน์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

ในปัจจุบันพระสงฆ์เป็นที่รู้จักของประชาชนในชุมชนเป็นอย่างดี การช่วยเหลือต่าง ๆ ก็เกิดขึ้นโดยการที่พระสงฆ์ในอาวาสนั้น มองเห็นปัญหาและความต้องการของชุมชนแล้วจึงช่วยเหลือ ตามอัธยาศัยของแต่ละรูป (พระพิศิษฏ์วินัยการ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

พระสังฆาธิการส่วนใหญ่ก็มีความเสียสละช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนที่ตกทุกข์ได้ยากหรือเมื่อยามประสบภัยพิบัติต่าง ๆ และวัดถือเป็นศูนย์รวมของชุมชนหากชุมชนต้องการสิ่งใด หากวัดแต่ละวัดสามารถเอื้อให้ได้ ส่วนใหญ่จะได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างดี (พระครูสิริธรรมาภิรต, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

การสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น พระสังฆาธิการส่วนมากมีความเสียสละ ตอบแทนความต้องการของชาวบ้าน ส่งเสริมการศึกษา ตลอดถึงสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ญาติโยม สงเคราะห์ปัจจัย 4 เป็นต้น (พระครูบริหารสังฆกิจ, สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

สำหรับพระสังฆาธิการส่วนมากเป็นผู้ใส่ใจการสาธารณสุขสงเคราะห์ มีความใกล้ชิดติดประชาชน ทำให้เป็นผู้ที่มีจิตใจคิดที่จะเสียสละเป็นอย่างดี ประโยชน์สุขจึงเกิดขึ้นแก่ประชาชน เพราะพระสังฆาธิการเป็นผู้เสียสละในด้านสาธารณสุขสงเคราะห์นั่นเอง (พระครูอรุณธรรมโกวิท, สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

สรุปจากการศึกษาข้อมูลสัมภาษณ์ พบว่า การเสียสละความสุขส่วนตนเพื่อส่วนรวม เป็นสิ่งที่พระสังฆาธิการพึงกระทำ เพราะการสงเคราะห์อย่างแท้จริงต้องเกิดจากการเสียสละไม่ว่าจะกำลังกายหรือกำลังทรัพย์ ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นแก่ประชาชนทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็น น้ำท่วม หรือไฟไหม้ พระสังฆาธิการก็สามารถเข้าไปเยี่ยมเยียน ช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อนได้อย่างทันท่วงทีซึ่งสอดคล้องกับพระราชรัตนมูณี (ชัยวัฒน์ ปญญาสิริ) (2538) กล่าวถึงความสำคัญของภารกิจด้านนี้ว่า การสาธารณสุขสงเคราะห์เป็นการจัดให้การสงเคราะห์ในด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนผู้อุปถัมภ์บารุงวัด ทายกทายิกาของวัดหรือประชาชนทั่วไป วัดเป็นส่วนหนึ่งของสังคม วัดอยู่ได้ก็ต้องพึ่งบ้านและบ้านอยู่ได้ก็ต้องพึ่งวัด วัดเป็นศูนย์กลางของสังคม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งทางใจของประชาชน เมื่อประชาชนเดือดร้อนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็เป็นหน้าที่ของวัดจะต้องจัดการสงเคราะห์ช่วยเหลือสาธารณสุขสงเคราะห์จึงเป็นหน้าที่ของวัดและเจ้าอาวาสจะต้องดำเนินการบริหารงานทุกด้านเกี่ยวกับการสงเคราะห์ประชาชนในขอบเขตที่วัดจะจัดได้

4. ด้านมัตตัญญูตา (รู้จักประมาณ)

จากการสัมภาษณ์ของพระภิกษุผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 5 รูป เกี่ยวกับ การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านมัตตัญญูตา พบว่า

4.1 ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้กำหนดแผนนโยบายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่มีความเหมาะสมและพอดีในด้านการปกครอง หรือไม่อย่างไร

บางรูปบริหารได้ดี แต่บางรูปมีการบริหารที่ไม่ค่อยจะมีประสิทธิภาพ เช่น พระลูกวัดบางรูปต้องรับผิดชอบหน้าที่หลายประการ แต่บางรูปแทบจะไม่ค่อยช่วยทำอะไรเลย ความเหมาะสมและความพอดีในการปกครองในตัวบุคคลจึงแตกต่างกัน (พระศรีธรรมประสาธน์, สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

พระสังฆาธิการในแต่วัดนั้นจะเลือกใช้งานบุคคลที่มีความเหมาะสมกับหน้าที่ของงาน ซึ่งบางที่ก็จะใช้งานคน ๆ นั้นอยู่เสมอ สำหรับคนที่มีความสามารถน้อยจึงได้รับการมอบหมายงานจากเจ้าอาวาสน้อยลงไปตามความรู้ความสามารถของแต่ละคน (พระพิศิษฐ์วินัยการ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

ยังไม่มีกำหนดแผนนโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในทุกระดับชั้นของประเทศไทย ตั้งแต่ระดับสูงสุดจนถึงระดับวัด ที่เป็นอยู่ในสมัยปัจจุบันนั้นไม่ได้มีแผนนโยบายอะไร ทั้ง ๆ ที่เป็นสิ่งที่จำเป็น ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะระบบการปกครองสงฆ์ที่รวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง ทำให้คณะสงฆ์ส่วนภูมิภาคไม่ได้กำหนดนโยบายอะไร (พระครูสิริธรรมาภิรต, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

การปกครองของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น พระสังฆาธิการบางรูปมีการปกครองที่ดีกำหนดแผนนโยบายที่ดีจึงทำให้วัดมีระเบียบ พระภิกษุในอาวาสก็ประพฤติตัวดีไปด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเจ้าอาวาสเป็นสำคัญในการปกครองดูแลพระลูกวัดของตน (พระครูบริหารสังฆกิจ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

การกำหนดนโยบายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในปัจจุบันนี้ พอมีให้เห็นบ้างแต่ยังน้อยเกินไปเพราะฉะนั้นต้องจัดประชุมบ่อย ๆ เพื่อกำหนดนโยบายในการปกครองให้เป็นไปโดยรูปแบบเดียวกัน (พระครูอรุณธรรมโกวิท, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

สรุปจากการศึกษาข้อมูลสัมภาษณ์ พบว่า การกำหนดนโยบายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราชด้านการปกครองนั้น ยังไม่มีกำหนดแผนที่ชัดเจน การบริหารจัดการในปัจจุบันนี้ ล้วนแต่รับนโยบายการบริหารมาจากคณะสงฆ์ส่วนกลาง จึงทำตามนโยบายที่ส่วนกลางกำหนดไว้ แต่ก็ถือได้ว่า โดยส่วนรวมคณะสงฆ์จังหวัดนครศรีธรรมราช บริหารจัดการนโยบายที่ได้รับมอบหมายอยู่ในระดับที่ดีซึ่งสอดคล้องกับ พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต) (2539, หน้า 76) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การปกครองหมายถึง ภารกิจที่วัดโดยภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาสหรือคณะเจ้าปกครองดำเนินการสอดส่องดูแลรักษาความเรียบร้อยดีงาม เพื่อให้พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ที่อยู่ในวัดหรือในการปกครองปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง ประกาศของมหาเถรสมาคมหรือพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมไปถึงการที่พระภิกษุได้ทำหน้าที่ปกครองทุกระดับ

4.2 ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ส่งเสริมการศึกษาให้เพียงพอต่อความต้องการของพระภิกษุและสามเณร ในด้านศาสนศึกษา หรือไม่อย่างไร

พระสังฆาธิการบางวัดก็มีการจัดการศึกษาที่ดีอยู่แล้ว แต่บางวัดก็ไม่ค่อยใส่ใจเท่าที่ควรนัก จึงทำให้การศึกษา แต่ละวัดได้ผลไม่เหมือนกัน อาจเป็นเพราะเจ้าอาวาสมีภูมิรู้ต่างกัน(พระศรีธรรมประสาธน์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

การศึกษาของตัวเจ้าอาวาสเองเป็นปัจจัยสำคัญ เจ้าอาวาสที่เรียนจบ ทั้งทางโลกและทางธรรมในขั้นที่สูงก็จะมีภูมิความรู้ที่สูง การจัดการศึกษาจึงมีผลมาก และยังส่งเสริมการศึกษาแก่

พระภิกษุในวัดได้เป็นอย่างดี บางรูปความรู้น้อย การจัดการศึกษาจึงได้ผลน้อย เพราะมีแนวความคิดที่คับแคบนั่นเอง (พระพิศิษฏ์วินัยการ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

พระสังฆาธิการส่วนใหญ่จะมีนโยบายในการส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรศึกษาเล่าเรียนทั้งปริยัติธรรมแผนกธรรม แผนกบาลี แผนกสามัญ แต่ส่วนใหญ่ที่ส่งเสริมเรื่องการศึกษายังมีค่อนข้างน้อย มีอยู่เฉพาะบางวัดที่มีศักยภาพเพียงพอที่จะจัดทำเท่านั้น (พระครูสิริธรรมาภิรต, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

บางวัดอยู่ในเขตชนบทการจัดการศึกษาจึงได้ผลน้อย ต่างกับวัดในเมืองที่มีความพร้อมทุกอย่างไม่ว่าสถานที่อยู่อุปกรณ์การศึกษาและพระสงฆ์ที่มีความรู้ การศึกษาของวัดในเมืองจึงได้ผลมากกว่าวัดในเขตชนบท (พระครูบริหารสังฆกิจ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

พระสังฆาธิการส่วนมากก็เป็นผู้ที่มีความรู้ที่ดี เรื่องการส่งเสริมการศึกษาท่านก็ส่งเสริมกันอยู่แล้วจะได้ผลมากน้อยเพียงใด ก็อยู่ที่ศักยภาพของแต่ละรูปในการบริหารจัดการ (พระครูอรุณธรรมโกวิท, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

สรุปจากการศึกษาข้อมูลสัมภาษณ์ พบว่า การที่พระสังฆาธิการจะส่งเสริมการศึกษาด้านศาสนศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้น อยู่ที่ว่าพระสังฆาธิการรูปนั้นมีการศึกษาที่สูงหรือไม่ รูปที่ได้รับการศึกษาสูง มุมมองทัศนคติก็จะกว้างไกลไปด้วย ตลอดถึงอยู่ที่วัดด้วย วัดที่มีศักยภาพมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ จึงส่งเสริมการศึกษาให้เพียงพอต่อความต้องการของพระภิกษุและสามเณร ในด้านศาสนศึกษาได้อย่างเพียงพอซึ่งสอดคล้องกับ พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต) (2539) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การศาสนศึกษา หมายถึง การศึกษาพระปริยัติธรรมและการศึกษาอื่น ๆ อันสมควรแก่สมณะการศึกษาของสงฆ์แต่เดิมนั้นเริ่มต้นมาแต่สมัยพุทธกาลและบุคคลที่เข้ามาสู่ สังฆมณฑลในครั้งพุทธกาลตามประวัติความเป็นมาส่วนมาก มักจะได้รับการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมมาเป็นอย่างดีตามลัทธิศาสนาในสมัยนั้น เป็นต้นว่าเรียนจบไตรเพทมาก่อนการศึกษาของสงฆ์

5. ด้านกาลัญญุต (รู้จักกาล)

จากการสัมภาษณ์ของพระภิกษุผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 5 รูป เกี่ยวกับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐิสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านกาลัญญุต พบว่า

5.1 ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ที่ให้การอนุเคราะห์ที่เหมาะสม ต่อเหตุการณ์และเวลาในด้านศึกษาสงเคราะห์ หรือไม่อย่างไร

เรื่องนี้ขึ้นอยู่กับขนาดและศักยภาพของแต่ละวัดด้วย การบริหารจัดการในเรื่องนี้จึงได้ผลที่แตกต่างกันออกไป ตามศักยภาพของวัดนั้น ๆ (พระศรีธรรมประสาธน์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

พระสังฆาธิการบางรูปทำเรื่องนี้อยู่เป็นประจำของท่านแล้ว บางรูปก็ใส่ใจน้อย อาจเป็นเพราะว่าแนวความคิด ไม่เหมือนกัน (พระพิศิษฏ์วินัยการ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

บางส่วนก็เป็นผู้ให้การอนุเคราะห์ที่เหมาะสม ในกรณีที่ประชาชนเกิดน้ำท่วม หรือภัยแล้ง พระสังฆาธิการก็จะเป็นผู้ระดมทรัพย์ากรออกช่วยเหลือชาวบ้าน โดยไม่เลือก เพศ วัย ฐานะหรือชนชั้นแต่ประการใด (พระครูสิริธรรมภาสิริต, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

การจะสงเคราะห์อะไรเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมอยู่ที่ศักยภาพของวัดเป็นหลัก ยิ่งวัดใหญ่ มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่พร้อม การจัดการสงเคราะห์ก็ได้ผลดีไปตามศักยภาพของวัดนั้น ๆ (พระครูบริหารสังฆกิจ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

ปัจจุบันนี้พระสังฆาธิการส่วนมากก็ล้วนแต่เป็นผู้ที่เสียสละ เพื่อส่วนรวมอยู่แล้ว การสงเคราะห์ท่านก็ทำกันอยู่แล้ว จะมากบ้างน้อยบ้าง แต่โดยภาพรวมถือว่าอยู่ในระดับที่ดี (พระครูอรรถธรรมโกวิท, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

สรุปจากการศึกษาข้อมูลสัมภาษณ์ พบว่า การสงเคราะห์โดยรวมเป็นสิ่งที่คณะสงฆ์ในแต่ละวัดนั้นทำกันอยู่โดยปกติ ตามเหตุการณ์เวลาและพื้นที่ที่จะสงเคราะห์ได้มากน้อยหรือไม่นั้น ก็ขึ้นอยู่กับศักยภาพของวัดและความสามารถของพระสังฆาธิการในอาวาสนั้น ๆ แต่โดยภาพรวมทุก ๆ วัดทุก ๆ รูป ก็จัดการสงเคราะห์อยู่ในระดับที่ดีซึ่งสอดคล้องกับกรมการศาสนา (2539) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึงการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนให้มีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและการจัดการศึกษาในการเตรียมความพร้อมแก่เด็กปฐมวัยได้แก่ ศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด โรงเรียนเอกชนการกุศลของวัด การมอบทุนการศึกษาแก่นักเรียนนักศึกษาเป็นต้น

5.2 ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นตัวอย่างที่ดีในการบริหารจัดการ เวลา ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับองค์กรในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หรือไม่อย่างไร

ขึ้นอยู่กับคุณภาพของแต่ละรูป ด้วยตำแหน่งหน้าที่ต่อความรับผิดชอบ ความเป็นพระสังฆาธิการจะต้องเป็นตัวอย่างในการบริหารจัดการเวลาให้เหมาะสมอยู่แล้ว (พระศรีธรรมประสาธน์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

เรื่องการจัดการเวลาในเผยแผ่พระพุทธศาสนา แต่ละรูปท่านก็เผยแผ่กันอยู่แล้ว จะได้ผลมากน้อยตามกาลเวลาเพียงใด ก็อยู่กับตัวของพระสังฆาธิการเป็นหลักว่า มีความรู้แค่ไหน และจัดการเวลาให้เหมาะสมกับภาวะของตนเพียงใด (พระพิศิษฐ์วินัยการ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

เฉพาะบางรูป ที่สามารถเป็นตัวอย่างที่ดีในการบริหารจัดการเวลาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กรด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปในตัวด้วย (พระครูสิริธรรมภาสิริต, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

รูปที่ใส่ใจจะทำอะไรก็จะตรงต่อเวลา ไม่ปล่อยเวลาให้ล่วงเลยไป ก็สามารถกำหนดกรอบเวลาได้ เรื่องนี้อยู่ที่ตัวบุคคลมากกว่าว่าจะมีความรับผิดชอบแค่ไหน (พระครูบริหารสังฆกิจ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

ปัจจุบันการบริหารเวลาของพระสังฆาธิการ อาจมีปัญหาอยู่บ้าง เพราะบางรูปมีความรับผิดชอบน้อย รูปที่รับผิดชอบดี ท่านก็ทำหน้าที่ของท่านสมบูรณ์ดี (พระครูอรุณธรรมโกวิท , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

สรุปจากการศึกษาข้อมูลสัมภาษณ์ พบว่า การรักษาข้อปฏิบัติส่วนตนให้เรียบร้อย ย่อมจะก่อให้เกิดพระสังฆาธิการมีความตรงต่อเวลา คิดจะทำอะไรก็ได้ตามระยะเวลาที่กำหนด การวางแผนงานในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา รูปที่มีระเบียบวินัยที่ ก็สามารถบริหารจัดการเวลาได้ดี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับศักยภาพของแต่ละรูปเป็นหลักซึ่งสอดคล้องกับ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2540) ให้ความสำคัญของการรู้จักเวลา คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่พึงใช้ในการประกอบกิจ ทำหน้าที่การงาน ปฏิบัติการต่าง ๆ และเกี่ยวข้องกับผู้อื่น เช่น รู้ว่าเวลาไหนควรทำอะไร และทำให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะเวลา ให้ถูกเวลา ตลอดจนรู้จักประมาณเวลาและวางแผนการใช้เวลา

6. ด้านปริสัญญิตา (รู้จักชุมชน)

จากการสัมภาษณ์ของพระภิกษุผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 5 รูป เกี่ยวกับ การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปริสัญญิตา พบว่า

6.1 ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการดูแลเสนาสนะ ให้เรียบร้อยพร้อมใช้งานตามความต้องการของชุมชน ในด้านสาธารณูปการ หรือไม่อย่างไร

วัดและชุมชนแยกไม่ได้อยู่แล้ว เป็นหน้าที่โดยตรงของพระสังฆาธิการ ที่จะต้องดูแลอำนวยความสะดวกให้แก่ชุมชน ซึ่งแต่ละวัดก็จัดการได้ดีอยู่แล้ว (พระศรีธรรมประสาธน์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

เสนาสนะของแต่ละวัดนั้นก็กันไปเพื่อประโยชน์ของญาติอยู่แล้ว วัดที่ใหญ่การจัดการดูแลสิ่งของต่าง ๆ ก็มีความทั่วถึง ทั้งนี้อยู่ที่ศักยภาพของแต่ละวัดเป็นหลัก (พระพิศิษฎ์วินัยการ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

ขึ้นอยู่กับแต่ละสถานที่ไม่แตกต่างกันมากนัก และส่วนใหญ่แล้วก็จะดูแลรักษาให้เรียบร้อยกับการใช้งานแต่ละครั้งเสมอ (พระครูสิริธรรมภาณี, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

บางรูปท่านก็จัดการดูแลอย่างดีเสนาสนะมีความสะอาดพร้อมใช้อยู่เสมอ จึงเป็นที่เจริญตาเจริญใจแก่ผู้พบเห็น บางรูปท่านใส่ใจน้อย เสนาสนะก็มีความทรุดโทรมลงไปบ้าง ซึ่งแต่ละวัดก็ต่างกันไป (พระครูบริหารสังฆกิจ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

วัดท่านมีบุคลากรมากการดูแลจึงได้ผลมาก ประกอบกับเป็นวัดที่เจริญอยู่แล้วเสนาสนะต่าง ๆ จึงมีความพร้อมใช้งานอยู่เสมอ (พระครูอรุณธรรมโกวิท, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

สรุปจากการศึกษาข้อมูลสัมภาษณ์ พบว่า เสนาสนะจะเรียบร้อยพร้อมใช้งานตามความต้องการของชุมชนนั้น อยู่กับสถานที่แต่ละแห่งมากกว่า วัดไหนใหญ่มีบุคลากรมาก วัดนั้นก็ยังสามารถจัดการดูแลเสนาสนะให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ จึงตอบสนองความต้องการของชุมชนได้ วัดอื่น ๆ ก็ทำได้

แต่ศักราช ภาพอาจน้อยกว่าวัดที่พร้อมทั้งเสนาสนะและบุคลากรซึ่งสอดคล้องกับ กรมการศาสนา (2539) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สาธารณูปการ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาวัดด้าน อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้วัดเอื้อประโยชน์ตามภารกิจของเจ้าอาวาสด้านอื่น ๆ การพัฒนา เหล่านี้ได้แก่ การดูแล การทำนุบำรุงรักษาสาธารณสมบัติของวัด การดูแลรักษาและก่อสร้างอาคาร สถานที่ เช่น พระอุโบสถ เมรุ อาคารเรียน หอธรรม กุฏิ ศาลาการเปรียญ เป็นต้น งานสาธารณูปการ แต่ละวัดจะไม่เท่าเทียมกัน มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับขนาดของเศรษฐกิจ ความต้องการของชุมชนและ บารมีของเจ้าอาวาสหรือพระสงฆ์ในวัดเป็นสำคัญ

6.2 ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการสร้างวัดให้เป็นศูนย์กลางในการให้ความช่วยเหลือประชาชน ที่เดือดร้อน ในด้านสาธารณสงเคราะห์ หรือไม่อย่างไร

เรื่องความเป็นศูนย์กลางตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันวัดก็เป็นศูนย์กลางของชุมชนอยู่แล้ว การ สาธารณสงเคราะห์ แต่ละวัดก็ทำอยู่แล้วเป็นปกติ (พระศรีธรรมประสาธน์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

กิจกรรมต่างของชุมชน ตลอดจนงานถึงงานประเพณีต่าง ๆ วัดกับชุมชนก็ร่วมมือทำกันอยู่ แล้วเพราะฉะนั้นวัดแต่ละวัดจึงตอบความต้องการของชุมชนด้านสาธารณะสงเคราะห์ได้เป็นอย่างดี (พระพิศิษฏ์วินัยการ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

วัดเป็นที่พึ่งพิงของประชาชนยามยากไร้มาเป็นเวลา ช้านาน แม้จะไม่อยู่ในรูปแบบอย่าง เป็นทางการ แต่ก็มีพระสังฆาธิการหลาย ๆ วัดได้ดำเนินการเรื่องเหล่านี้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งหากจะให้ดี ทางคณะสงฆ์ควรนัดประชุมร่างแผนนโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์ พร้อมกับกำหนดระเบียบ ปฏิบัติให้ชัดเจน (พระครูสิริธรรมภาวิธ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

วัดทุกวัดก็เป็นศูนย์กลางทางจิตใจของญาติโยมของคนในชุมชนทุกคน ดังนั้นในข้อนี้ถือได้ ว่าพระสังฆาธิการสร้างวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนตลอดมา (พระครูบริหารสังฆกิจ, สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

ประชาชนที่เดือดร้อนทุก ๆ ด้าน ก็จะหันหน้ามาพึ่งพิงวัดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน วัดกับ ชาวบ้านชุมชนจึงแยกจากกันไม่ได้ (พระครูอรุณธรรมโกวิท, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

สรุปจากการศึกษาข้อมูลสัมภาษณ์ พบว่า ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันวัดเป็นศูนย์กลางของ ชุมชน กิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนล้วนมารวมกันอยู่ที่วัดทั้งสิ้น เจ้าอาวาสจึงเป็นที่รวมจิตใจของ ชาวบ้าน การช่วยเหลือระหว่างวัดกับชาวบ้านจึงขาดกันไม่ได้ การสาธารณะสงเคราะห์จึงเป็นไปเพื่อ ประโยชน์แก่ชาวบ้านในชุมชนเป็นอย่างดี เพราะพระสงฆ์จะต้องทำประโยชน์ให้เกิดขึ้นแก่ชุมชนตาม หลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งสอดคล้องกับ บุญศรี พานะจิตต์ และคณะ (2545) กล่าวถึงความสำคัญของภารกิจด้านนี้ว่าการสาธารณะสงเคราะห์เป็นการแสดงบทบาทของ พระสงฆ์ ในด้านสังคมสงเคราะห์ทั้งการสงเคราะห์บุคคลและสาธารณสงเคราะห์ โดยมีพระสงฆ์เป็น ผู้นำชุมชนในการบริจาคช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ เพราะพระสงฆ์เป็นศูนย์กลางเชื่อมประสาน

ระหว่างคนจนกับคนรวยปัจจัยที่ได้รับบริจาคมาพระสงฆ์ก็ใช้ทำประโยชน์เป็นสาธารณกุศลและช่วยเหลือบุคคลผู้ขาดแคลนและด้อยโอกาส

7. ด้านบุคคลโปรปรัญญาตา (รู้จักบุคคล)

จากการสัมภาษณ์ของพระภิกษุผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 5 รูป เกี่ยวกับการบริหาร งานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านบุคคลโปรปรัญญาตาพบว่า

7.1 ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้สามารถบรรจุแต่งตั้งหรือจัดวางบุคคล ได้เหมาะสมกับงาน ในด้านการปกครอง หรือไม่อย่างไร

ขึ้นอยู่กับความสามารถของพระสังฆาธิการแต่ละรูป รูปที่มีประสบการณ์มาก มีความรู้ที่ดีก็จะสามารถวางตัวบุคคลให้เหมาะสมกับงานได้ดี แต่บางรูปก็วางตัวบุคคลไม่เหมาะสมกับงาน เป็นเพราะมีบุคลากรที่จำกัดนั่นเอง (พระศรีธรรมประสาธน์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

การจะแต่งตั้งใครทำงานให้เหมาะสมกับงานถือว่าหาได้ยากจะมีแต่ช่วยประคับ ประคองงานให้ดำเนินไปได้ คือทุกฝ่ายจะต้องช่วยเหลือกันคนละเล็กละน้อยงานก็ดำเนินไปได้ (พระพิศิษฎ์วินัยการ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

ส่วนใหญ่ยังไม่สามารถจัดวางบุคคลให้เหมาะสมกับการงานปกครอง มักจะใช้ระบบอุปถัมภ์ เนื่องจากข้อจำกัดเรื่องการขาดแคลนบุคลากร หรือข้อจำกัดด้านระบบการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบัน (พระครูสิริธรรมภากริต, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

วัดบางวัดท่านก็แต่งตั้งบุคคลให้เหมาะสมกับงานได้ เพราะวัดนั้นเป็นวัดใหญ่เป็นแหล่งรวมของคนที่มีความรู้ความสามารถจึงจัดหาบุคคลให้เหมาะสมกับงานได้ วัดเล็ก ๆ บุคลากรจำกัดจึงแต่งตั้งเพื่อให้งานดำเนินไปได้เท่านั้น (พระครูบริหารสังฆกิจ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

การศึกษาของพระสังฆาธิการเองก็เป็นส่วนหนึ่งในการมองคน ให้เหมาะสมกับภาระงาน รูปที่มีแนวคิดกว้างไกลท่านก็จัดวางบุคคลให้เหมาะสมกับงานได้ รูปที่ไม่ได้มองการณ์ไกลก็สักแต่ว่าแต่งตั้งบุคคลตามตำแหน่งเท่านั้น หากคำนึงถึงประโยชน์การใช้งานไม่ (พระครูอรรคธรรมโกวิท, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

สรุปจากการศึกษาข้อมูลสัมภาษณ์ พบว่า เนื่องจากข้อจำกัดเรื่องการขาดแคลนบุคลากร หรือข้อจำกัดด้านระบบการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบัน ทำให้การแต่งตั้งบุคคลให้เหมาะสมกับงานนั้น ตรงกับตำแหน่งงานน้อย เพราะคนที่มีความรู้มีความสามารถมีน้อย การแต่งตั้งบุคคลให้เหมาะสมกับงานจึงเป็นไปได้โดยยาก แต่วัดใหญ่ ๆ ที่พอมีศักยภาพการแต่งตั้งบุคคลที่เหมาะสมกับงานก็ทำได้อยู่ ซึ่งสอดคล้องกับ วันทนา เมืองจันทร์ (2544) ให้ความหมายของการรู้จักบุคคล คือรู้จักและเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากผู้บริหารนั้นจะต้องทำงานร่วมกับบุคคลหลายฝ่าย โดยส่วนใหญ่จะเป็นการทำงานในรูปคณะกรรมการ ผู้บริหารจะต้องรู้จักและเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลว่า

แต่ละบุคคลมีอัธยาศัย ความสามารถและคุณธรรม จึงจะสามารถปฏิบัติต่อบุคคลอื่นสัมพันธ์เกี่ยวข้อง จะให้เกียรติยกย่องตามสมควรแห่งสถานภาพ

7.2 ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ให้โอกาสและสนับสนุนคนที่มีความรู้ความสามารถให้ ดำรงตำแหน่งที่เหมาะสมในด้านศาสนศึกษา หรือไม่อย่างไร

เรื่องศาสนศึกษานี้ขึ้นอยู่กับขนาดและศักยภาพของแต่ละวัดด้วย การจะแต่งตั้งบุคคลให้ ได้ผลจึงอยู่ที่วัดนั้นมีบุคลากรที่เพียงพอพร้อมหรือไม่ การศาสนศึกษาในเรื่องนี้จึงได้ผลที่แตกต่างกัน ออกไป ตามศักยภาพของวัดนั้น ๆ (พระศรีธรรมประสาธน์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

การศึกษาในปัจจุบันนี้ นับได้ว่า หากพระสังฆาธิการผู้มีตำแหน่งในการปกครองมีความรู้ที่ ดี สามารถจัดการศึกษาให้ทั่วถึงแก่พระภิกษุสามเณรในวัดอย่างมีประสิทธิภาพได้ ก็จะหาบุคคลที่ตรงกับ ตำแหน่งงานได้ แต่ปัจจุบันส่วนมากจะแต่งตั้งคนใกล้ชิดตัวเพื่อการทำงานจะได้สะดวกขึ้น(พระพิศิษฏ์ วินัยการ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

ยังมีบ้าง แต่ก็ยังไม่มากเท่าที่ควร เนื่องจากจำนวนที่ลดลงของพระภิกษุสามเณรที่จะเข้ามา ศึกษาทั้งระบบปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลี แต่หลาย ๆ วัดก็สามารถจัดทำเรื่องแบบนี้ได้เป็น อย่างดี (พระครูสิริธรรมมาภิจิต, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

บางรูปท่านไม่ได้เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยตรง แต่ทุก ๆ วัดล้วนแต่จัดให้มีการศึกษานักธรรมเป็นปกติ การศึกษาอย่างอื่นจะหาคนที่มีความรู้มีความสามารถมาทำงานก็หาได้ยาก (พระครูบริหารสังฆกิจ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

รูปที่ทำงานจริง ๆ มีน้อย การจะแต่งตั้งคนทำงานก็ต้องอาศัยคนใกล้ชิด การประสานงานต่าง ๆ จึงทำได้ดีกว่าคนที่ไม่มีใกล้ชิด (พระครูอรุณธรรมโกวิท, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2559)

สรุปจากการศึกษาข้อมูลสัมภาษณ์ พบว่า ส่วนมากพระสังฆาธิการเป็นผู้ที่ให้โอกาสแก่บุคคลในตำแหน่งงานอยู่แล้ว แต่ก็ยังไม่มากเท่าที่ควร เนื่องจากจำนวนที่ลดลงของพระภิกษุสามเณรที่จะเข้ามาศึกษาทั้งระบบปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลี แต่หลาย ๆ วัดก็สามารถจัดทำเรื่องแบบนี้ได้ เป็นอย่างดีซึ่งสอดคล้องกับ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) (2548) ให้ความหมายของการรู้จักบุคคลคือความเป็นผู้รู้จักเลือกบุคคลที่ควรคบ การรู้จักบุคคลแต่ละคนในแง่มุมต่าง ๆ เช่น อุปนิสัยใจคอ มีคุณธรรม มีความประพฤติส่วนตัวและหน้าที่การงาน และรู้จักที่จะเลือกคบหาบุคคลที่ควรคบ เป็นเหตุให้รู้จักบุคคลแต่ละบุคคลโดยละเอียดถี่ถ้วน ทำให้ได้คบหาแต่คนดี หรือทำให้เลือกใช้คนทำงานได้ถูกต้อง

สรุปได้ว่า งานวิจัยนี้มีอยู่ 3 ประเด็นหลักคือการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (ธ) การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (ธ) จำแนกตามอายุ พรรษา ระดับการศึกษา ทางธรรม ระดับการศึกษาทางโลก และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการ

บริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปติธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (๒)
งานวิจัยนี้ถือเป็นคำตอบที่สามารถตอบคำถามได้ในเวลาหนึ่งและในระดับหนึ่งเท่านั้น ผลการวิจัย
ทั้ง 3 ประเด็นนี้ จึงเป็นงานวิจัยที่มีใช้จะสมบูรณ์แบบหรือไร้คุณภาพเสมอไป แต่งานวิจัยนี้ได้บ่งบอก
เรื่องราวเชิงประจักษ์ระดับหนึ่งของช่วงเวลาหนึ่งในปัจจุบันเท่านั้น

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช” นั้น ผู้วิจัยขอเสนอ วัตถุประสงค์ของการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ตามลำดับ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอายุ พรรษา ระดับการศึกษาทางธรรม และระดับการศึกษาทางโลก ต่างกัน เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ประชากร คือ พระภิกษุ คณะธรรมยุต จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปี พ.ศ. 2558 จำนวน 477 รูป (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2558)

กลุ่มตัวอย่าง คือ พระภิกษุ คณะธรรมยุต จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปี พ.ศ. 2558 ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (สงศรี ชมภูวงศ์, 2554, หน้า 113) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 214 รูป และกลุ่มตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ พระสังฆาธิการผู้มีส่วนร่วมในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยการคัดเลือกพระสังฆาธิการผู้ทรงความรู้ทั้งหมด 5 รูป มาทำการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นที่ทำการศึกษาค้นคว้าวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างโดยทำการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ มาเป็นแนวทางในการจัดทำแบบสอบถาม แบ่งโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะคำถามแบบมีคำตอบให้เลือกตอบ (Check list) ได้แก่ อายุ พรรษา ระดับการศึกษาทางธรรม และระดับการศึกษาทางโลก

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานกิจการ คณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้าง โดยทำการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ มาเป็นแนวทางในการจัดทำแบบสัมภาษณ์ โดยนำข้อคำถามจากแบบสอบถาม มาสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง 5 รูป คือ

1. พระศรีธรรมประสาธน์ ตำแหน่ง เจ้าคณะจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. พระพิศิษฏ์วินัยการ ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช
3. พระครูสิริธรรมาภิรัต ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอพระพรหม-ลานสกา
4. พระครูบริหารสังฆกิจ ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอปากพนัง
5. พระครูอรุณธรรมโกวิท ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอฉวาง-ช้างกลาง-พิปูน

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA) (F-test) และเมื่อพบว่าค่า F มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทดสอบความแตกต่าง ค่าคะแนนเฉลี่ยรายคู่ โดยใช้วิธี LSD (Least Significant Difference)

5.1 สรุปผล

การวิจัยเรื่อง “การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ดังนี้

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

1) จำแนกตามอายุ พบว่า พระภิกษุ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอายุต่ำกว่า 40 ปี จำนวนทั้งสิ้น 135 รูป คิดเป็นร้อยละ 63.08 และมีอายุ 40 ขึ้นไป จำนวนทั้งสิ้น 79 รูป คิดเป็นร้อยละ 36.92 ตามลำดับ

2) จำแนกตามพรรษา พบว่า พระภิกษุ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระดับพรรษาต่ำกว่า 10 พรรษา จำนวนทั้งสิ้น 138 รูป คิดเป็นร้อยละ 64.49 มีระดับพรรษา 11-20 พรรษา จำนวนทั้งสิ้น 61 รูป คิดเป็นร้อยละ 28.50 และมีระดับพรรษา 21 พรรษาขึ้นไป จำนวนทั้งสิ้น 15 รูป คิดเป็นร้อยละ 7.01 ตามลำดับ

3) จำแนกตามระดับการศึกษาทางธรรม พบว่า พระภิกษุ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษานักธรรมเอก จำนวนทั้งสิ้น 148 รูป คิดเป็นร้อยละ 69.16 มีระดับการศึกษานักธรรมตรี จำนวนทั้งสิ้น 54 รูป คิดเป็นร้อยละ 34.55 และมีระดับการศึกษานักธรรมโท จำนวนทั้งสิ้น 12 รูป คิดเป็นร้อยละ 5.61 ตามลำดับ

4) จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก พบว่า พระภิกษุ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาทางโลก ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวนทั้งสิ้น 96 รูป คิดเป็นร้อยละ 44.86 มีระดับการศึกษาทางโลก ปริญญาตรี จำนวนทั้งสิ้น 79 รูป คิดเป็นร้อยละ 36.92 และมีระดับการศึกษาทางโลก ปริญญาโทขึ้นไป จำนวนทั้งสิ้น 39 รูป คิดเป็นร้อยละ 18.22 ตามลำดับ

5.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสัปปุริสธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวมทั้ง 7 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านมัตตัญญูตา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านปริสัณญูตา ส่วนด้านธัมมัญญูตา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

5.1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามอายุ พรรษา ระดับการศึกษาทางธรรม และระดับการศึกษาทางโลก ดังนี้

1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามอายุ พบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสัปปุริสธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวมทั้ง 7 ด้าน อายุต่ำกว่า 40 ปี และอายุ 40 ปี ขึ้นไป อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย อายุต่ำกว่า 40 ปี พบว่า ด้านกาลัญญูตา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านปริสัณญูตา ส่วนด้านธัมมัญญูตา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ อายุ 40 ปี ขึ้นไป พบว่า ด้านอัตตัญญูตา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านมัตตัญญูตา ส่วนด้านกาลัญญูตา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามพรรษา พบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสัปปุริสธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวมทั้ง 7 ด้าน ต่ำกว่า 10 พรรษา 11-20 พรรษา และ 21 พรรษาขึ้นไป อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ต่ำกว่า 10 พรรษา พบว่า ด้านอัตตัญญูตา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านปริสัณญูตา ส่วนด้านธัมมัญญูตา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ 11-20 พรรษา พบว่า ด้านมัตตัญญูตา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านอัตตัญญูตา ส่วนด้านปุคคัลโปปรัญญูตา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ 21 พรรษาขึ้นไป พบว่า ด้านกาลัญญูตา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านปริสัณญูตา ส่วนด้านอัตตัญญูตา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามระดับการศึกษาทางธรรม พบว่า

พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสัปปุริสธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวมทั้ง 7 ด้าน นักธรรมตรี นักธรรมโท และนักธรรมเอก อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ระดับนักธรรมตรี พบว่า ด้านปรีชาญาณ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านบุคลิกภาพปรีชาญาณ ส่วนด้านธัมมัญญา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ ระดับนักธรรมโท พบว่า ด้านอรรถัญญา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านมัตตัญญา ส่วนด้านธัมมัญญา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ ระดับนักธรรมเอก พบว่า ด้านมัตตัญญา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านกาลัญญาส่วนด้านอรรถัญญา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

4) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามการศึกษาทางโลก พบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสัปปุริสธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวมทั้ง 7 ด้าน ต่ำกว่าปริญาตรี ปริญาตรี และปริญาโทขึ้นไป อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ต่ำกว่าปริญาตรี พบว่า ด้านด้านอรรถัญญา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านมัตตัญญา ส่วนบุคลิกภาพปรีชาญาณ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ ปริญาตรี พบว่า ด้านมัตตัญญา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านกาลัญญา ส่วนด้านธัมมัญญา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ ปริญาโทขึ้นไป พบว่า ด้านปรีชาญาณ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านอรรถัญญา ส่วนด้านธัมมัญญา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

5.1.4 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอายุ พรรษา ระดับการศึกษาทางธรรม และระดับการศึกษาทางโลก ต่างกัน ดังนี้

1) ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของ พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอายุต่างกัน พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอายุ ต่างกัน มีการนำหลักสัปปุริสธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวมทั้ง 7 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีพรรษาต่างกัน พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีพรรษาต่างกัน มีการนำหลักสัปปุริสธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวมทั้ง 7 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีระดับการศึกษาทางธรรมต่างกัน พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีระดับการศึกษาทางธรรมต่างกันมีการนำหลักสัปปุริสธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์โดยรวมทั้ง 7 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4) ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของ พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีระดับการศึกษาทางโลกต่างกัน พบว่า พระสังฆาธิการ ใน

จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีระดับการศึกษาทางโลกต่างกัน มีการนำหลักสัปปุริสธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์โดยรวมทั้ง 7 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.1.5 ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้
ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา ดังนี้

1. ด้านธัมมัญญดา พระสังฆาธิการขาดการรู้จักเหตุ รู้หลักการ รู้งาน รู้หน้าที่ รู้กติกา ที่มีความเกี่ยวข้องในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ กล่าวคือ พระสังฆาธิการนั้นไม่รู้จักเหตุ รู้หลักการ รู้กฎ กติกาเหล่านี้ให้ชัดเจน เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ และขาดการแต่งตั้งบุคคลตามความรู้ความสามารถและความถนัด อีกทั้งขาดการมอบหมายงาน ให้ครอบคลุมทุกปัญหา ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ทั้ง 6 ด้าน

2. ด้านอรรถัญญดา พระสังฆาธิการควรรู้จักผล รู้ความมุ่งหมายและรู้จักผล กล่าว คือ พระสังฆาธิการที่ดีจะต้อง รู้จักจุดหมาย หรือเป้าหมายของหลักการที่ตนปฏิบัติ เข้าใจวัตถุประสงค์ขององค์กรว่าจะไปทางไหน เพื่อประโยชน์อะไร เพื่อให้สามารถดำเนินการไปได้อย่างถูกต้องตามเป้าหมายนั้น พระสังฆาธิการควรเปิดใจให้กว้างและยอมรับฟังความคิดเห็น ความรู้สึกของผู้ร่วมงาน และปล่อยวางให้มากกว่านี้ พระสังฆาธิการบางครั้งขาดเหตุผลในการปฏิบัติงาน คิดว่าสิ่งเล็กน้อยจะไม่เกิดผลเสีย ยึดติดสิ่งที่เคยปฏิบัติมา ขาดการวางแผนงานที่ดี เป็นต้น

3. ด้านอรรถัญญดา ไม่รู้ฐานะหน้าที่ของตนคืออะไร เช่น สิ่งนี้ไม่ใช่หน้าที่ของตน ก็ไม่ทำ ไม่ทราบถึงจุดเด่น จุดด้อยของของการบริหารงาน ไม่ทราบถึงขีดความสามารถของพระภิกษุและสามเณรและประชาชนในชุมชน ไม่ประพฤติตนให้เหมาะสม และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชนและคนในชุมชน พระสังฆาธิการขาดการควบคุมอารมณ์ของตนเอง ขาดความอดทน อดกลั้น และยึดกับตนเองมากกว่าองค์กรขาดการนำหลักธรรมมาปฏิบัติที่ก่อให้เกิดประโยชน์

4. ด้านมัตตัญญดา พระสังฆาธิการไม่รู้จักประมาณตน ไม่นำงบประมาณไปใช้อย่างเหมาะสม ที่ให้มีความคุ้มค่ากับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ มีปัญหาการใช้งบประมาณเกินความจำเป็น ขาดการรู้จักประมาณตนเองในการปฏิบัติงาน ไม่รู้ว่าอันไหนตนควรทำหรือไม่ควรทำ

5. ด้านกาลัญญดา พระสังฆาธิการไม่รู้จักเวลาและโอกาสในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ขาดการวางแผนในการพัฒนาที่ดี ขาดการปฏิบัติงานในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ที่ใช้เวลาให้เกิดความเหมาะสมและเอาเวลาปฏิบัติงานของพระภิกษุไปใช้ในงานส่วนตัว และขาดเป้าหมายและแผนงานในการดำเนินงานในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์

6. ด้านปริสัณญดา พระสังฆาธิการขาดความเป็นมิตรแท้กับพระสงฆ์ในวัดและนอกวัด ขาดการที่จะทำให้ได้รับความไว้วางใจจากพระสงฆ์ทั้งในวัดและนอกวัด และขาดการเข้าถึงชุมชนเท่าที่ควรเนื่องจากในชุมชนมีประชาชนที่หลากหลาย อีกทั้งยังขาดการประสานงานกับคนในชุมชน หรือกลุ่มบุคคลที่มีคุณประโยชน์ต่อชุมชนในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์

7. ด้านบุคคลโปรปรัชญาตา พระสังฆาธิการเลือกที่จะปฏิบัติต่อพระสงฆ์บางรูป เลือกบุคลากรในการทำงานขาดความเหมาะสมกับความสามารถของบุคคลนั้น ๆ และขาดการให้มีการอบรมการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ เพื่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่าแก่ผู้ปฏิบัติงานทุกรูป ตลอดจนสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับหมู่คณะและองค์กรได้ ขาดการยกย่องสรรเสริญเชิดชูผู้บำเพ็ญประโยชน์ด้วยจิตสาธารณะ อีกทั้งพระสังฆาธิการบางรูปยังไม่เข้าถึงบุคคล ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีคุณธรรมในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขปัญหาดังนี้

1. ด้านธัมมัญญาตา พระสังฆาธิการควรรู้จักเหตุ รู้หลักการ รู้งาน รู้หน้าที่ รู้กติกาที่มีความเกี่ยวข้องในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ กล่าวคือ พระสังฆาธิการนั้นจะต้องรู้จักเหตุ รู้หลักการ รู้กฎ กติกาเหล่านี้ให้ชัดเจน เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ และควรแต่งตั้งบุคคลตามความรู้ความสามารถและความถนัด อีกทั้งควรมอบหมายงานให้ครอบคลุมทุกปัญหา ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ทั้ง 6 ด้าน

2. ด้านอรรถัญญาตา พระสังฆาธิการควรรู้จักผล รู้ความมุ่งหมายและรู้จักผล กล่าวคือ พระสังฆาธิการที่ดีจะต้อง รู้จักจุดมุ่งหมาย หรือเป้าหมายของหลักการที่ตนปฏิบัติ เข้าใจวัตถุประสงค์ องค์กรว่าจะไปทางไหน เพื่อประโยชน์อะไร เพื่อให้สามารถดำเนินการไปได้อย่างถูกต้องตามเป้าหมายนั้น พระสังฆาธิการควรเปิดใจให้กว้างและยอมรับฟังความคิดเห็น ความรู้สึกของผู้ร่วมงาน และปล่อยวางให้มากกว่านี้ พระสังฆาธิการควรหาเหตุผลในการปฏิบัติงาน คิดว่าสิ่งเล็กน้อยจะไม่เกิดผลเสีย อย่ายึดติดสิ่งที่เคยปฏิบัติมา และควรวางแผนงานที่ดี เป็นต้น

3. ด้านอรรถัญญาตา พระสังฆาธิการควรรู้จักฐานะหน้าที่ของตนคืออะไร เช่น สิ่งนี้ไม่ใช่หน้าที่ของตนก็ไม่ทำ และควรทราบถึงจุดเด่น จุดด้อยของของการบริหารงาน ทราบถึงขีดความสามารถของพระภิกษุและสามเณรและประชาชนในชุมชน ควรประพฤติตนให้เหมาะสม และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชนและคนในชุมชน พระสังฆาธิการควรควบคุมอารมณ์ของตนเอง มีความอดทน อดกลั้น และอย่ายึดกับตนเองมากกว่าองค์กรควรนำหลักธรรมมาปฏิบัติที่ก่อให้เกิดประโยชน์

4. ด้านมัตตัญญาตา พระสังฆาธิการควรรู้จักประมาณตน ควรนั้งบประมาณไปใช้อย่างเหมาะสม ที่ให้มีความคุ้มค่ากับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ควรใช้งบประมาณตามความจำเป็น ควรรู้จักประมาณตนเองในการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะอันไหนตนควรทำหรือไม่ควรทำ

5. ด้านกาลัญญาตา พระสังฆาธิการควรรู้จักเวลาและโอกาสในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ขาดการวางแผนในการพัฒนาที่ดี ส่งเสริมการปฏิบัติงานในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ที่ใช้เวลาให้เกิดความเหมาะสมและไม่ควรเอาเวลาปฏิบัติงานของพระภิกษุไปใช้ในงานส่วนตัว และควรมีเป้าหมายและแผนงานในการดำเนินงานในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์

6. ด้านปริสัญญญาตา พระสังฆาธิการควรสร้างความเป็นมิตรแท้กับพระสงฆ์ในวัดและนอกวัด และควรทำตนให้ได้รับความไว้วางใจจากพระสงฆ์ทั้งในวัดและนอกวัด และควรการเข้าถึง

ชุมชนเท่าที่ควรเนื่องจากในชุมชนมีประชาชนที่หลากหลาย อีกทั้งยังควรประสานงานกับคนในชุมชน หรือกลุ่มบุคคลที่มีคุณประโยชน์ต่อชุมชนในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์

7. ด้านบุคคลปรีปรีญญาตา พระสังฆาธิการไม่ควรเลือกที่จะปฏิบัติต่อพระสงฆ์บางรูป ควรเลือกบุคลากรในการทำงานที่มีความเหมาะสมกับความสามารถของบุคคลนั้น ๆ และควรมีการให้มีการอบรมการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ เพื่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่าแก่ผู้ปฏิบัติงานทุกรูป ตลอดจนสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับหมู่คณะและองค์กรได้ ควรยกย่องสรรเสริญเชิดชูผู้บำเพ็ญประโยชน์ด้วยจิตสาธารณะ อีกทั้งพระสังฆาธิการควรเข้าถึงบุคคล ที่มีความรู้ ความสามารถและมีคุณธรรมเพื่อประโยชน์ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์

5.2 อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยได้นำผลที่พบจากการวิจัย มาอธิบายเชื่อมโยงกับทฤษฎีแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นดังต่อไปนี้

5.2.1 ผลการศึกษาวิเคราะห์การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

ผลการศึกษาการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสัปปุริสธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวมทั้ง 7 ด้าน มีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อภิปรายได้ว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้จัดให้มีการประชุมและให้ความรู้แก่พระภิกษุในการปกครองคณะสงฆ์เน้นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและให้ความสำคัญของการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรและแม้กระทั่งให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยตลอดถึงสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในชุมชน จึงทำให้พระสังฆาธิการมีความรู้ความสามารถปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาทำให้ผลของการนำหลักสัปปุริสธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระยยุทธศิลป์ ยุทธศิลป์ (อุปศรี) (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค้อ อำเภอโพธารมย์ จังหวัดนครพนม” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค้อ อำเภอโพธารมย์จังหวัดนครพนม โดยรวมทั้ง 7 ด้าน อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระจำรัส ฐิตธมฺโม (สวาสโพธิ์กลาง) (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลัก สัปปุริสธรรม 7 ในการบริหารจัดการชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการบริหารจัดการชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระธนนันต์ ชยานนุโท (ประเสริฐศิลป์)

(2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามหลักสัปติสธรรม 7” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามหลักสัปติสธรรม 7 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณข โขพิมพ์ (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักสัปติสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักสัปติสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่นในภาพรวม อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

ด้านธัมมัญญาตา พบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลัก สัปติสธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวม มีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนใหญ่มีความรู้จักเหตุ รู้จักนำหลักธรรมไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์และหมู่เททำงานอย่างจริงจังเพื่อให้เป็นที่พึงและศรัทธา ของประชาชนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระธนนต์ ขยานนุโท (ประเสริฐศิลป์) (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามหลักสัปติสธรรม 7” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามหลักสัปติสธรรม 7 ด้านธัมมัญญาตา อยู่ในระดับมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 1 ที่ว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้รู้หลักในการปกครอง มีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทุกรูปมีเป้าหมายในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ทั้งนี้ พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ล้วนเห็นเห็นว่างานที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัตินั้นมีความสำคัญต่อตนเองและหมู่คณะ ทำให้มีความกระตือรือร้นในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา จึงตั้งใจทำงานให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2538) ได้กล่าวว่า การรู้จักเหตุ คือ การรู้หลักการและกฎเกณฑ์ของสิ่งทั้งหลาย ที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้อง ในการดำเนินชีวิต ในการปฏิบัติหน้าที่ และดำเนินกิจการต่าง ๆ รู้เข้าใจสิ่งที่ตนจะต้องประพฤติปฏิบัติ ตามเหตุผล เช่น มีหน้าที่ และความรับผิดชอบอย่างไร มีอะไรเป็นหลักการ จะต้องทำอะไรอย่างไร จึงจะเป็นเหตุให้บรรลุผลสำเร็จที่เป็นไปตามหน้าที่และความรับผิดชอบนั้น ๆ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อ 5 ที่ว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้รู้จักวางแผนงานด้านสาธารณูปการ มีค่าแปลผล อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้ปัญญาใคร่ครวญในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ รู้จักวางแผนงานที่ตนจะต้องประพฤติปฏิบัติตามเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์ และวิธาน สู้ชีวิตคุตย์ (2538) ได้กล่าวว่า การรู้จักเหตุ คือผู้มีความรู้ขั้นต้นจะต้องรู้หลักการ และกฎเกณฑ์ของสิ่งทั้งหลาย ที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้อง ในการดำเนินชีวิตในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินกิจการต่าง ๆ รู้เข้าใจสิ่งที่ตนจะต้องประพฤติปฏิบัติตามเหตุผล

ด้านอรรถฎัญญา พบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลัก สัปปริสธรรม ไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวม มีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนใหญ่เป็นผู้รู้จักผลและประโยชน์ของการบริหารงาน และเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จึงทำให้ผลออกมาในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระธรรณันต์ ขยานนุโท (ประเสริฐศิลป์) (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามหลักสัปปริสธรรม 7” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามหลักสัปปริสธรรม 7 ด้านอรรถฎัญญา อยู่ในระดับมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 5 ที่ว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ดูแลสถานที่และก่อสร้างถาวรวัตถุภายในวัดและที่ธรณีสงฆ์ให้เกิดประโยชน์ในด้านสาธารณูปการ มีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อภิปรายได้ว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อได้รับมอบหมายให้บริหารกิจการคณะสงฆ์ ก็เป็นผู้ที่เล็งเห็นประโยชน์ดูแลสถานที่และก่อสร้างถาวรวัตถุภายในวัดและที่ธรณีสงฆ์ให้เกิดประโยชน์ และวิเคราะห์ผลที่จะได้รับจากการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วันทนา เมืองจันทร์ (2544) ได้กล่าวว่า อรรถฎัญญา แปลว่า การรู้จักผล คือ ผู้บริหารที่จะนำไปใช้ผู้บริหารต้องบริหารโดยยึดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ สามารถวิเคราะห์ผลที่จะได้รับจากการดำเนินงานต่าง ๆ อย่างถูกต้อง รู้จักและเข้าใจวัตถุประสงค์ของเป้าหมาย

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อ 2 ที่ว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้รู้จักผลและประโยชน์ของการบริหารงานในด้านการปกครอง มีค่าแปลผล อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นผู้รู้จักผลของการบริหารงาน มีการปกครองอันจะก่อให้เกิดความเรียบร้อยดีงามและเป็นประโยชน์ต่อพระภิกษุสามเณรและถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ) (2540) ได้อธิบายว่า การควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม หมายถึง งานในหน้าที่ของพระสังฆาธิการในการปกครองดูแลพระภิกษุ สามเณรในเขตการปกครองของตน ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย และตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ด้านอรรถฎัญญา พบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลัก สัปปริสธรรม ไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวม มีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีความเอาใจใส่ในงานที่ทำ ตั้งใจในสิ่งที่ทำ ใจอยู่กับงานนั้นไม่ปล่อยไม่ห่างเหินไปไหน มีความตั้งมั่นอยู่ในการทำงานของตนไม่ปิดภาระงานให้คนอื่น จึงทำให้ผลออกมาในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระยุทธศิลป์ ยุทธศิลป์ (อุปศรี) (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม 7 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค้อ อำเภอโพธารมย์ จังหวัดนครพนม” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม 7 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค้อ อำเภอโพธารมย์ จังหวัดนครพนม ด้านอรรถฎัญญา อยู่ในระดับมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 2 ที่ว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้มีความเสียสละ จัดการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของชุมชนที่เป็นไปเพื่อสาธารณประโยชน์ในด้านสาธารณะสงเคราะห์ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนใหญ่เป็นผู้มีความเสียสละ ช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของชุมชนอยู่เสมอ จึงก่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ) (2540) ได้กล่าวว่า การประสพอุทกภัยหรือช่วยคนชราหรือคนพิการการสาธารณสงเคราะห์จะต้องจัดเพื่อความเรียบร้อยดีงามและไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและความสงบสุขของบ้านเมือง จึงจะถือว่าเป็นไปด้วยความถูกต้อง และเป็นสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อ 1 ที่ว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ที่เปี่ยม ด้วยความรู้ความสามารถและความเชื่อมั่นในตนเองในด้านศาสนศึกษา มีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีความเอาใจใส่ในด้านการศึกษาทั้งส่วนตัวและส่วนรวม ส่งเสริมการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร และประชาชนทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2538) ได้อธิบายว่า อัตตัญญูตา คือ ให้ความหมายของการจักตนเอง คือ การรู้จักตนเองโดยฐานะ กำลัง ความรู้ ความถนัด ความสามารถ และคุณธรรม ว่ามีเท่าไรอย่างไร แล้วประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสม และดำเนินการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ตลอดจนแก้ไขพัฒนาปรับปรุงตนเองให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นไป

ด้านมัตตัญญูตา พบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลัก สัปปริสธรรม ไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์โดยรวม มีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนใหญ่ใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยคำนึงถึงความเหมาะสม ความพอเพียงและความพอดีเพื่อให้เกิดเกิดประโยชน์แก่คณะสงฆ์และประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรนุช โขพิมพ์ (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ด้านมัตตัญญูตา อยู่ในระดับมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 3 ที่ว่า พระสังฆาธิการเป็นผู้บริหารงบประมาณคุ้มค่า และเกิดประโยชน์ต่อองค์กรการศึกษาในด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อภิปรายได้ว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนใหญ่รู้จักประมาณหมั้นใช้ปัญญาพิจารณาถึงความเหมาะสมในการบริหารงาน เพราะการบริหารงานตำแหน่งพระสังฆาธิการนั้นหากขาดความเหมาะสม ความพอเพียงและพอดีอาจทำให้การบริหารงานผิดพลาดได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) (2548) ได้อธิบายว่า รู้จักประมาณคือ ความเป็นคนรู้จักความพอดีความพอเหมาะ ไม่มากเกินไปทุก ๆ เรื่อง รู้จักความพอดีในการพูด ในการทำงานในการหาทรัพย์ ในการจ่ายทรัพย์ โดยรู้จักประมาณกำลังตนเอง เป็นสาเหตุให้เป็นคนมีความพอดี รู้จักพอ ไม่ทำอะไรเกินกำลังกาย

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อ 4 ที่ว่าพระสังฆาธิการเป็นตัวอย่งที่ดีในการบริหารจัดการโดยยึดหลักมัชฌิมาปฏิปทาในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ได้ผลอยู่มาก ซึ่งแต่ละวัดได้มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตลอดถึงพัฒนาจิตของพุทธศาสนิกชน มีการแสดงพระธรรมเทศนา อบรมคุณธรรมจริยธรรมเป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระมหาสมทรง สิริธโร และคณะ (2548) ได้อธิบายว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ว่า ทั้งวัดและพระสงฆ์ได้ทำงานการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นพิเศษ ดังจะเห็นได้จากมีหน่วยพระธรรมทูต ธรรมจาริก ธรรมพัฒนาและหน่วยพัฒนาทางจิต ทั้งมีหน่วยอบรม อ.ป.ต. (หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล)

ด้านกัลยาณุตตา พบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลัก สัปปุริสธรรม ไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวม มีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนใหญ่ใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยพิจารณาถึงกาลเวลารู่ว่าเวลานี้ควรทำอะไร ไม่ปล่อยให้เวลาให้ล่วงเลยไป ทำหน้าที่ของตนเองและหมู่คณะ ตามเวลาที่วางไว้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระจำรัส จิตธมโม (สวาสโพธิ์กลาง) (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการบริหารจัดการชุมชน : กรณีศึกษา ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการบริหารจัดการชุมชน : กรณีศึกษา ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านกัลยาณุตตา อยู่ในระดับมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 5 ที่ว่าพระสังฆาธิการรู้จักเวลาซ่อมแซมสิ่งก่อสร้างศาสนสมบัติให้พร้อมใช้เสมอในด้านสาธารณูปการ มีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนใหญ่นั้นรู้จักใช้ปัญญาพิจารณาถึงกาลเวลาในการบริหารงานด้านสาธารณูปการ รู้ว่าเสนาสนะทรุดโทรมก็จะเร่งบูรณะไม่ปล่อยให้ชำรุดมากเกินไป เพื่อที่จะได้ใช้เกิดประโยชน์และเพียงพอต่อความต้องการประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2538) ได้อธิบายว่า การรู้จักเวลา คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่พึงใช้ในการประกอบกิจ ทำหน้าที่การงาน ปฏิบัติการต่าง ๆ และเกี่ยวข้องกับผู้อื่น เช่น รู้ว่าเวลาไหนควรทำอะไร และทำให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะเวลา ให้ถูกเวลา ตลอดจนรู้จักประมาณเวลาและวางแผนการใช้เวลา

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อ 6 ที่ว่าพระสังฆาธิการรู้ทันเหตุการณ์บรรเทาช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติในด้านสาธารณสงเคราะห์ มีค่าแปลผล อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น มีการช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ รู้ทันเหตุการณ์และ บรรเทาช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อนภัยต่าง ๆ ตลอดถึงมีการมอบทุน สร้างอาคารเพื่อประโยชน์ในด้านสาธารณสงเคราะห์อยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญฺญ) (2540) ได้อธิบายว่า การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลหรืออุดหนุนจนเจือ

หรือการช่วยเหลือเกื้อกูลหรืออุดหนุนจนเจือการศึกษาอื่นนอกการศาสนศึกษาหรือสถาบันการศึกษาหรือบุคคลผู้กำลังศึกษาเล่าเรียนคณะสงฆ์ได้กำหนดการศึกษาสงเคราะห์เป็นกิจการอันหนึ่งของคณะสงฆ์

ด้านปรีชาญาณ พบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลัก สัปปริสธรรม ไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวม มีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนใหญ่นั้นเข้าถึงประชาชน เป็นที่เคารพนับถือของประชาชน สามารถเป็นที่พึ่งพิงทางจิตใจของประชาชนในชุมชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระพุทธศิลป์ ยุทธสิขโป (อุปศรี) (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม 7 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค้อ อำเภอโพธาราม จังหวัดนครพนม” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม 7 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค้อ อำเภอโพธาราม จังหวัดนครพนม ด้านปรีชาญาณ อยู่ในระดับมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 1 ที่ว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคน และทุกองค์กรในด้านการปกครอง มีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนใหญ่นั้นมีความใกล้ชิดประชาชน เป็นที่รู้จักของประชาชน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อประชาชน สร้างความศรัทธาให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2538) ได้อธิบายว่า การรู้จักถิ่นรู้จักชุมชน รู้จักการอันควรประพฤติปฏิบัติในที่ชุมชน ชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหาควรต้องทำกริยาอย่างนี้ ชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหาควรต้องทำกริยาอย่างนี้ ควรต้องพูดอย่างนี้ ชุมชนมีระเบียบวินัย มีวัฒนธรรม ประเพณี มีความต้องการอย่างนี้ ควรเกี่ยวข้อง ควรต้องสงเคราะห์ ควรบำเพ็ญประโยชน์

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อ 3 ที่ว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวมในด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น เล็งเห็นถึงประโยชน์ส่วนรวมของหมู่คณะและชุมชน ช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนที่เกิดแก่หมู่คณะและชุมชน ตลอดถึงรู้ความต้องการของชุมชนจึงสามารถช่วยเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวันทนา เมืองจันทร์ (2544) ได้อธิบายว่า การรู้จักถิ่น การปฏิบัติในถิ่นที่เป็นชุมชน ผู้บริหารควรจะต้องรู้ว่า ชุมชนที่ตั้งอยู่นั้นมีระเบียบวินัยมีวัฒนธรรมประเพณีอย่างไร ผู้บริหารควรต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับความต้องสงเคราะห์ควรรับใช้ ควรบำเพ็ญประโยชน์อย่างไร

ด้านบุคคลปรีชาญาณ พบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลัก สัปปริสธรรม ไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวม มีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อภิปรายได้ว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนใหญ่รู้จักบุคคลที่จะใช้งานว่า บุคคลนี้เหมาะสมกับงานอะไร จึงทำให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์ ที่ได้มอบหมายไว้ มีการบริหารที่ดีเพราะใช้ถูกบุคคลนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูอุทัยกิจพิพัฒน์ (วิรัต สุกอินทร์) (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานีตามหลักสัปปริสธรรม 7”

ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานีตามหลักสัปติธรรม 7 ด้านมีค่าน้อยมาก อยู่ในระดับมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 3 ที่ว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ส่งเสริมให้ภิกษุสามเณรได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนเพิ่มเติมในด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น มีการส่งเสริมการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณร และประชาชน โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมแต่ละคน เลือกใช้คนทำงานได้ถูกต้อง และนำความรู้ความสามารถแต่ละคนมาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จึงทำให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) (2548) ได้อธิบายว่า การรู้จักบุคคลคือความเป็นผู้รู้จักเลือกบุคคลที่ควรคบ การรู้จักบุคคลแต่ละคนในแง่มุมต่าง ๆ เช่น อุปนิสัยใจคอ มีคุณธรรม มีความประพฤติส่วนตัวและหน้าที่การงาน และรู้จักที่จะเลือกคบหาบุคคลที่ควรคบ เป็นเหตุให้รู้จักบุคคลแต่ละบุคคลโดยละเอียดถี่ถ้วน ทำให้ได้คบหาแต่คนดี หรือทำให้เลือกใช้คนทำงานได้ถูกต้อง

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อ 6 ที่ว่าพระสังฆาธิการคำนึงถึงประโยชน์ของชุมชนให้การสนับสนุนเงินทุนแก่ชุมชนในด้านสาธารณสงเคราะห์ มีค่าแปลผล อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น มีการสนับสนุนทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร และบุคคลในชุมชน โดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อตัวบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วันทนา เมืองจันทร์ (2544) ได้อธิบายว่า การรู้จักบุคคล คือรู้จักและเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากผู้บริหารนั้นจะต้องทำงานร่วมกับบุคคลหลายฝ่าย โดยส่วนใหญ่จะเป็นการทำงานในรูปคณะกรรมการ ผู้บริหารจะต้องรู้จักและเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลว่าแต่ละบุคคลมีอัธยาศัย ความสามารถและคุณธรรม จึงจะสามารถปฏิบัติต่อบุคคลอื่นสัมพันธ์เกี่ยวข้องจะให้เกียรติยกย่องตามสมควรแห่งสถานภาพ

5.2.2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปติธรรมของ พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอายุ พรรษา ระดับการศึกษาทางธรรม และระดับการศึกษาทางโลก ต่างกัน ดังนี้

1) จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า พระภิกษุที่มีอายุต่างกัน มีการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปติธรรม แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีอายุต่างกัน มีการนำหลักสัปติธรรม ไปใช้ในบริหารงานกิจการคณะสงฆ์โดยรวมทั้ง 7 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า อายุมีผลต่อทัศนคติทำให้การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราชแตกต่างกันออกไปตามความคิดของแต่ละรูป แต่ทั้งนี้ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์ของคณะสงฆ์โดยรวม ซึ่งย่อมมีความแตกต่างกันบ้าง เป็นเรื่องปกติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระจำรัส วิจิตรมโฆ (สวาสโพธิ์กลาง) (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสัปติธรรม 7 ในการบริหารจัดการชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนวัดใหม่

พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักสี่ปฐพีธรรม 7 ในการบริหารจัดการชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ที่มีอายุต่างกัน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า พระภิกษุที่มีพรรษาต่างกัน มีการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐพีธรรม แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีพรรษาต่างกัน มีการนำหลักสี่ปฐพีธรรม ไปใช้ในบริหารงานกิจการคณะสงฆ์โดยรวมทั้ง 7 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัย ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ถึงแม้พระสังฆาธิการจะมีพรรษาต่างกัน แต่ก็ไม่เป็นผลต่อการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ เพราะพระภิกษุสามเณรก็ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของพระสังฆาธิการทั้งนั้น จึงทำให้ไม่พบความแตกต่าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูอุทัยกิจพิพัฒน์ (วิรัตน์ สุกอินทร์) (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานีตามหลักสี่ปฐพีธรรม 7” ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานีตามหลักสี่ปฐพีธรรม 7 ที่มีพรรษาต่างกัน พบว่า ไม่พบความแตกต่าง

3) จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า พระภิกษุที่มีการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐพีธรรม แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีการนำหลักสี่ปฐพีธรรม ไปใช้ในบริหารงานกิจการคณะสงฆ์โดยรวมทั้ง 7 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัย ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า การศึกษาทางธรรม คือ นักธรรมตรี นักธรรมโท และนักธรรมเอก ล้วนมีเนื้อหาไปทิศทางเดียวกัน เมื่อพระภิกษุสอบได้ ความรู้ในรายวิชาก็เหมือนกัน การแสดงความคิดเห็นของแต่ละรูปจึงไม่แตกต่างไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูอุทัยกิจพิพัฒน์ (วิรัตน์ สุกอินทร์) (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานีตามหลักสี่ปฐพีธรรม 7” ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานีตามหลักสี่ปฐพีธรรม 7 ที่มีการศึกษาทางธรรมต่างกัน พบว่า ไม่พบความแตกต่าง

4) จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า พระภิกษุที่มีการศึกษาทางโลกต่างกัน มีการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปฐพีธรรม แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีการศึกษาทางโลกต่างกัน มีการนำหลักสี่ปฐพีธรรม ไปใช้ในบริหารงานกิจการคณะสงฆ์โดยรวมทั้ง 7 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ความแตกต่างกันของการศึกษาทางโลก มีผลต่อความคิดของพระภิกษุ ด้วยว่าผู้ที่มีการศึกษาทางโลกสูง ย่อมจะมีมุมมองที่ดีกว่าคนที่ไม่ได้ศึกษาทางโลก ผู้ที่มีการศึกษาทางโลกก็ย่อมจะมีความชำนาญในกฎหมายบ้านเมือง ผ่านเรื่องราวทางโลกมาเยอะ ทำให้ความคิดแตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอธิการขจรรัตน์ ฐิตคุโณ (มีแก้ว) (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหัวหิน จังหวัด

ประจวบคีรีขันธ์” ผลการวิจัย พบว่าพระสังฆาธิการ ที่มีการศึกษาทางโลกต่างกัน มีการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ไม่พบความแตกต่าง

5.2.3 บทสรุปข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์ พระภิกษุในจังหวัดนครศรีธรรมราช ธรรมยุต ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ 5 รูป ดังนี้ คือ

1. ด้านธัมมัญญตา (รู้จักธรรม)

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญของความเจริญมั่นคงของพระพุทธศาสนาการที่พระสังฆาธิการมีการศึกษาที่ดีทั้งทางโลกและธรรม ย่อมจะทำให้พระสังฆาธิการเข้าใจกฎหมายบ้านเมืองเป็นอย่างดี และก่อให้เกิดความเชี่ยวชาญด้านพระธรรมวินัย รู้ว่าสิ่งไหนควรทำและไม่ควรทำ การบริหารปกครองคณะสงฆ์จึงถูกต้องทั้งทางคตโลกและคตธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญฺญ) (2540) ได้กล่าวว่า การควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม หมายถึง งานในหน้าที่ของพระสังฆาธิการในการปกครองดูแลพระภิกษุ สามเณรในเขตการปกครองของตน ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย และตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ทั้งนี้ คำว่า “การปกครอง” แปลว่า การควบคุมดูแลรักษาควบคุมให้ท่านอยู่ในที่ที่ท่านควรจะอยู่

การที่พระสังฆาธิการจะเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านศาสนศึกษา องค์ประกอบสำคัญอยู่ที่พระสังฆาธิการนั้น ต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์มองเห็นการณ์ไกล มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม ตลอดถึงความตั้งใจจริงที่จะพัฒนาการศึกษาของสงฆ์ให้มีความก้าวหน้าและการศึกษาที่ดีของพระสังฆาธิการย่อมก่อให้เกิดความเชี่ยวชาญในด้านศาสนศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ วันทนา เมืองจันทร์ (2544) ได้ให้ความหมายของการรู้จักเหตุ คือ สำหรับผู้บริหารที่จะนำไปใช้ คือ ต้องศึกษารู้อาในฐานะที่เป็นผู้บริหารจะต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างไร เพื่อการศึกษาและต้องรู้ว่าหน้าที่ของตนจะต้องทำอะไรอย่างไร เพื่อเป็นการเตรียมการวางแผนการดำเนินงานเพื่อให้การทำหน้าที่บรรลุถึงผลสำเร็จ

2. ด้านอัตถัญญตา (รู้จักประโยชน์)

ความสัมพันธ์กับชุมชน ย่อมทำให้มองเห็นปัญหาได้ เมื่อพระสังฆาธิการเข้าถึงประชาชน การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์ในชุมชนก็ทำได้ดี ซึ่งในปัจจุบันคณะสงฆ์โดยส่วนมาก มีความเสียสละและส่งเสริมการศึกษาตลอดมา ไม่ว่าจะเป็นในวัด หรือในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) (2548) ให้ความหมายของการรู้จักผล คือ เป็นผู้รู้จักผลหรือประโยชน์ ที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำ สามารถรู้ถึงความมุ่งหมายของธรรมแต่ละอย่างได้ชัดเจน รู้ว่าเช่นประพฤติดตามธรรมข้อนี้จะได้รับผลอย่างไร รู้จักที่จะไขว่คว้าหาประโยชน์ให้แก่ตัวเอง เพราะเห็นด้วยปัญญาว่าเกิดผลดีจากการปฏิบัติ

การที่พระสังฆาธิการมีการประชุมและกำหนดแผนนโยบายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ย่อมจะทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นไปโดยทิศทางเดียวกัน การเผยแผ่พระพุทธศาสนาย่อมจะได้ผลดีขึ้น เพราะเมื่อมีการประชุมกำหนดนโยบายที่ชัดเจน ช่วยกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ย่อมจะทำให้คณะสงฆ์มีความเข้มแข็งและมีความสามัคคี ซึ่งสอดคล้องกับ สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า มหาวชิราวุธราชูปถัมภ์ (ช่วง วรปญฺญ) (2540) ได้กล่าวถึง พระพุทธศาสนิกชนทุกคนมีหน้าที่ เผยแพร่พระพุทธศาสนาให้

กว้างไกลออกไปเพื่อประโยชน์สุขของชาวโลก ความวัฒนาสถาพรของพระพุทธศาสนาและความมั่นคงของชาติไทย ผู้ที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาได้ดีต้องเป็นผู้รู้ศาสนา และปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาได้โดยสมบูรณ์เป็นนิจ

3. ด้านอัตตัญญุตตา (รู้จักตน)

การศึกษาข้อกฎหมายและพระธรรมวินัยให้ถูกต้องจึงเป็นสิ่งที่พระสังฆาธิการพึงกระทำ การจะก่อสร้างหรือรื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง ต้องถูกต้องทั้งกฎหมายบ้านเมืองและพระธรรมวินัย เพราะฉะนั้นสาระสำคัญ คือ พระสังฆาธิการต้องศึกษาเรื่องกฎหมายให้เชี่ยวชาญและพระธรรมวินัยให้ถูกต้อง ประโยชน์ทั้งหลายก็จะเกิดขึ้นแก่วัดนั่นเองซึ่งสอดคล้องกับ กรมการศาสนา (2539) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สาธารณูปการ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาวัดด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้วัดเอื้อประโยชน์ตามภารกิจของเจ้าอาวาสด้านอื่น ๆ การพัฒนาเหล่านี้ได้แก่ การดูแล การทำนุบำรุงรักษาสาธารณสมบัติของวัด การดูแลรักษาและก่อสร้างอาคารสถานที่ เช่น พระอุโบสถ เมรุ อาคารเรียน หอธรรม กุฏิ ศาลาการเปรียญ เป็นต้น งานสาธารณูปการแต่ละวัดจะไม่เท่าเทียมกัน มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับขนาดของเศรษฐกิจ ความต้องการของชุมชนและบารมีของ เจ้าอาวาสหรือพระสงฆ์ในวัดเป็นสำคัญ

การเสียสละความสุขส่วนตนเพื่อส่วนรวม เป็นสิ่งที่พระสังฆาธิการพึงกระทำ เพราะการสงเคราะห์อย่างแท้จริงต้องเกิดจากการเสียสละไม่ว่าจะกำลังกายหรือกำลังทรัพย์ ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นแก่ประชาชนทั้งหลายไม่ว่าจะเป็น น้ำท่วม หรือไฟไหม้พระสังฆาธิการก็สามารถเข้าไปช่วยเหลือช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อนได้อย่างทันทั่วทั้งที่ซึ่งสอดคล้องกับ พระราชรัตนมุนี (ชัยวัฒน์ ปญญาสิริ) (2538) กล่าวถึงความสำคัญของภารกิจด้านนี้ว่า การสาธารณะสงเคราะห์เป็นการจัดการให้การสงเคราะห์ในด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนผู้อุปถัมภ์บำรุงวัด ทายกทายิกาของวัดหรือประชาชนทั่วไป วัดเป็นส่วนหนึ่งของสังคม วัดอยู่ได้ก็ต้องพึ่งบ้านและบ้านอยู่ได้ก็ต้องพึ่งวัด วัดเป็นศูนย์กลางของสังคม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งทางใจของประชาชน เมื่อประชาชนเดือดร้อนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็เป็นหน้าที่ของวัดจะต้องจัดการสงเคราะห์ช่วยเหลือสาธารณสงเคราะห์จึงเป็นหน้าที่ของวัดและเจ้าอาวาสจะต้องดำเนินการบริหารงานทุกด้านเกี่ยวกับการสงเคราะห์ประชาชนในขอบเขตที่วัดจะจัดได้

4. ด้านมัตตัญญุตตา (รู้จักประมาณ)

การกำหนดนโยบายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราชด้านการปกครองนั้น ยังไม่มีการกำหนดแผนที่ชัดเจน การบริหารจัดการในปัจจุบันนี้ ล้วนแต่รับนโยบายการบริหารมาจากคณะสงฆ์ส่วนกลาง จึงทำตามนโยบายที่ส่วนกลางกำหนดไว้ แต่ก็ถือได้ว่า โดยส่วนรวมคณะสงฆ์จังหวัดนครศรีธรรมราช บริหารจัดการนโยบายที่ได้รับมอบหมายอยู่ในระดับที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับ พระเมธีธรรมมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต) (2539) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การปกครองหมายถึง ภารกิจที่วัด โดยภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาส หรือคณะเจ้าปกครองดำเนินการสอดส่องดูแลรักษาความเรียบร้อยดีงาม เพื่อให้พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ ที่อยู่ในวัดหรือในการปกครองปฏิบัติตาม

พระธรรมวินัย กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่งประกาศของมหาเถรสมาคมหรือพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมไปถึงการที่พระภิกษุได้ทำหน้าที่ปกครองทุกระดับ

การที่พระสังฆาธิการจะส่งเสริมการศึกษาด้านศาสนศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้น อยู่ที่ว่าพระสังฆาธิการรูปนั้นมีการศึกษาที่สูงหรือไม่ รูปที่ได้รับการศึกษาสูง มุมมองทัศนคติก็จะกว้างไกลไปด้วย ตลอดถึงอยู่ที่วัดด้วย วัดที่มีศักยภาพมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ จึงส่งเสริมการศึกษาให้เพียงพอต่อความต้องการของพระภิกษุและสามเณรในด้านศาสนศึกษาได้อย่างเพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับ พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2539) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การศาสนศึกษา หมายถึง การศึกษาพระปริยัติธรรมและการศึกษาอื่น ๆ อันสมควรแก่สมณะการศึกษาของสงฆ์ แต่เดิมนั้นเริ่มต้นมาแต่สมัยพุทธกาลและบุคคลที่เข้ามาสู่สังฆมณฑลในครั้งพุทธกาลตามประวัติความเป็นมาส่วนมาก มักจะได้รับการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมมาเป็นอย่างดีตามลัทธิศาสนาในสมัยนั้น เป็นต้นว่า เรียนจบไตรเพทมาก่อนการศึกษาของสงฆ์

5. ด้านกาลัญญตา (รู้จักกาล)

การสงเคราะห์โดยรวมเป็นสิ่งที่คณะสงฆ์ในแต่ละวัดนั้นทำกันอยู่โดยปกติ ตามเหตุการณ์เวลาและพื้นที่ จะสงเคราะห์ได้มากน้อยหรือไม่นั้น ก็ขึ้นอยู่กับศักยภาพของวัดและความสามารถของพระสังฆาธิการในอาวาสนั้น ๆ แต่โดยภาพรวมทุก ๆ วัดทุก ๆ รูป ก็จัดการสงเคราะห์อยู่ในระดับที่ดีซึ่งสอดคล้องกับ กรมการศาสนา (2539) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนให้มีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและการจัดการศึกษาในการเตรียมความพร้อมแก่เด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด โรงเรียนเอกชนการกุศลของวัด และการมอบทุนการศึกษาแก่นักเรียนนักศึกษา เป็นต้น

การรักษาข้อปฏิบัติส่วนตัวให้เรียบร้อย ย่อมจะก่อให้เกิดพระสังฆาธิการมีความตรงต่อเวลา คิดจะทำอะไรก็ทำได้ตามระยะเวลาที่กำหนด การวางแผนงานในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา รูปที่มีระเบียบวินัยที่ ก็สามารถบริหารจัดการเวลาได้ดี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับศักยภาพของแต่ละรูปเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2540) ให้ความหมายของการรู้จักเวลา คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่พึงใช้ในการประกอบกิจ ทำหน้าที่การงาน ปฏิบัติการต่าง ๆ และเกี่ยวข้องกับผู้อื่น เช่น รู้ว่าเวลาไหนควรทำอะไร และทำให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะสมเวลา ให้ถูกเวลา ตลอดจนรู้จักประมาณเวลาและวางแผนการใช้เวลา

6. ด้านปริสัถัญญตา (รู้จักชุมชน)

เสนาสนะจะเรียบร้อยพร้อมใช้งานตามความต้องการของชุมชนนั้น อยู่กับสถานที่แต่ละแห่งมากกว่า วัดไหนใหญ่มีบุคลากรมาก วัดนั้นก็จะสามารถจัดการดูแลเสนาสนะให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ จึงตอบสนองความต้องการของชุมชนได้ วัดอื่น ๆ ก็ทำได้ แต่ศักยภาพอาจน้อยกว่าวัดที่พร้อมทั้งเสนาสนะและบุคลากรซึ่งสอดคล้องกับ กรมการศาสนา (2539) ให้ความหมายไว้ว่า สาธารณูปการ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาวัดด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้วัดเอื้อ

ประโยชน์ตามภารกิจของเจ้าอาวาสด้านอื่น ๆ การพัฒนาเหล่านี้ได้แก่ การดูแล การทำนุบำรุงรักษา สาธารณสมบัติของวัด การดูแลและรักษาและก่อสร้างอาคารสถานที่ เช่น พระอุโบสถ เมรุ อาคารเรียน หอธรรม กุฏิ ศาลาการเปรียญ

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน กิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนล้วนมา รวมกันอยู่ที่วัดทั้งสิ้น เจ้าอาวาสจึงเป็นที่รวมจิตใจของชาวบ้าน การช่วยเหลือระหว่างวัดกับชาวบ้าน จึงขาดกันไม่ได้ การสาธารณสงเคราะห์จึงเป็นไปเพื่อประโยชน์แก่ชาวบ้านในชุมชนเป็นอย่างดี เพราะพระสงฆ์จะต้องทำประโยชน์ให้เกิดขึ้นแก่ชุมชนตามหลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งสอดคล้องกับบุญศรี พานะจิตต์ และคณะ (2545) กล่าวถึงความสำคัญของ ภารกิจด้านนี้ว่าการสาธารณสงเคราะห์เป็นการแสดงบทบาทของพระสงฆ์ ในด้านสังคมสงเคราะห์ ทั้ง การสงเคราะห์บุคคลและสาธารณสงเคราะห์ โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำชุมชนในการบริจาคช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ เพราะพระสงฆ์เป็นศูนย์กลางเชื่อมประสานระหว่างคนจนกับคนรวยปัจจัย ที่ได้รับบริจาคมมาพระสงฆ์ก็ใช้ทำประโยชน์เป็นสาธารณกุศลและช่วยเหลือบุคคลผู้ขาดแคลนและ ด้อยโอกาส

7. ด้านบุคคลโปรปัญญา (รู้จักบุคคล)

เนื่องจากข้อจำกัดเรื่องการขาดแคลนบุคลากร หรือข้อจำกัดด้านระบบการศึกษาของ คณะสงฆ์ไทยในปัจจุบัน ทำให้การแต่งตั้งบุคคลให้เหมาะกับงานนั้น ตรงกับตำแหน่งงานน้อย เพราะ คนที่มีความรู้มีความสามารถมีน้อย การแต่งตั้งบุคคลให้เหมาะสมกับงานจึงเป็นไปโดยยาก แต่วัด ใหญ่ ๆ ที่พอมีศักยภาพการแต่งตั้งบุคคลที่เหมาะสมกับงานก็ทำได้อยู่ ซึ่งสอดคล้องกับ วันทนา เมือง จินทร์ (2544) ให้ความหมายของการรู้จักบุคคล คือรู้จักและเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากผู้บริหารนั้นจะต้องทำงานร่วมกับบุคคลหลายฝ่าย โดยส่วนใหญ่จะเป็นการทำงานในรูปคณะ กรรมการ ผู้บริหารจะต้องรู้จักและเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลว่าแต่ละบุคคลมีอัตยาศัย ความ สามารถและคุณธรรม จึงจะสามารถปฏิบัติต่อบุคคลอื่นสัมพันธ์เกี่ยวข้องจะให้เกียรติยกย่องตาม สมควรแห่งสถานภาพ

ส่วนมากพระสังฆาธิการเป็นผู้ที่ให้โอกาสแก่บุคคลในตำแหน่งงานอยู่แล้ว แต่ก็ยังไม่ มากเท่าที่ควร เนื่องจากจำนวนที่ลดลงของพระภิกษุสามเณรที่จะเข้ามาศึกษาทั้งระบบปริยัติธรรม แผนกธรรมและบาลี แต่หลาย ๆ วัดก็สามารถจัดทำเรื่องแบบนี้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ พระ ธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) (2548) ให้ความหมายของการรู้จักบุคคลคือความเป็นผู้รู้จักเลือก บุคคลที่ควรคบการรู้จักบุคคลแต่ละคนในแง่มุมต่าง ๆ เช่น อุบิสัยใจคอ มีคุณธรรม มีความประพฤติ ส่วนตัวและหน้าที่การงาน และรู้จักที่จะเลือกคบหาบุคคลที่ควรคบ เป็นเหตุให้รู้จักบุคคลแต่ละบุคคล โดยละเอียดถี่ถ้วน ทำให้ได้คบหาแต่คนดี หรือทำให้เลือกใช้คนทำงานได้ถูกต้อง

สรุปได้ว่า งานวิจัยนี้มีอยู่ 3 ประเด็นหลักคือการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริส ธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตาม หลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามอายุ พรรษา

ระดับการศึกษาทางธรรม ระดับการศึกษาทางโลก และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไข เกี่ยวกับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ(ธรรมยุต) ในจังหวัด นครศรีธรรมราช งานวิจัยนี้ถือเป็นคำตอบที่สามารถตอบคำถามได้ในเวลาหนึ่งและในระดับหนึ่ง เท่านั้น ผลการวิจัยทั้ง 3 ประเด็นนี้ จึงเป็นงานวิจัยที่มีใช้จะสมบูรณ์แบบหรือไร้คุณภาพเสมอไป แต่ งานวิจัยนี้ได้บ่งบอกเรื่องราวเชิงประจักษ์ระดับหนึ่งของช่วงเวลาหนึ่งในปัจจุบันเท่านั้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยพบว่า การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 7 ด้าน มีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ในส่วนนี้เห็นว่าพระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีความเข้าใจและซึ่มซบในการนำหลักธรรมทาง พุทธ ศาสนาไปใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ควรรักษามาตรฐานนี้ไว้และพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1. พระสังฆาธิการต้องบริหารงานกิจการคณะสงฆ์โดยการนำหลักสัปปุริสธรรม 7 มา ประยุกต์และบูรณาการกับนโยบายของคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพสูงสุดอันจะมาซึ่งประโยชน์สุขของคณะสงฆ์โดยรวม

2. พระสังฆาธิการควรส่งเสริมให้พระภิกษุในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีส่วนร่วมใน การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยการเสนอปัญหา วิจัยการทำงานขององค์กร และแสดงความคิดเห็น

3. พระสังฆาธิการควรกำหนดนโยบายการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ที่สอดคล้องกับ สภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงของสังคมยุคปัจจุบัน ประชาสัมพันธ์ให้รับรู้ว่าคุณะณะนี้คณะสงฆ์กำลังทำอะไร ต้องการอะไร มีเป้าหมายอย่างไรจะทำให้พระภิกษุมีความเข้าใจและสามารถปฏิบัติดำเนินงานได้ อย่างถูกต้อง

4. พระสังฆาธิการควรสร้างความเสมอภาคความเท่าเทียมในการปกครองบังคับบัญชาและใน การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ รวมถึงการพิจารณาความดีความชอบ การประเมินผลการปฏิบัติงาน ให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเที่ยงธรรมเพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจและแรงจูงใจในการทำงานของ พระสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราชทุกรูป

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ยังมีประเด็นที่น่าสนใจอีกหลายประเด็น และงานวิจัยนี้ไม่อาจ นำมาศึกษาได้หมด ดังนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่กับการวิจัยเชิงปริมาณในการนำหลักสัปปุริสธรรม 7 มาใช้ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์โดยเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี เช่น สัมภาษณ์แบบเชิงลึกการสังเกตการณ์โดยมีส่วนร่วม เพื่อต้องการทราบถึงความคิดเห็นของพระภิกษุได้อย่างครอบคลุมครบถ้วนทุกด้าน
2. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 หรือตามหลักธรรมอื่น ๆ ในพระพุทธศาสนา
3. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7
4. ควรทำวิจัยเชิงคุณภาพในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7

บรรณานุกรม

เอกสารปฐมภูมิ

คณะสงฆ์คณะธรรมยุต มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2546). พระไตรปิฎก และอรรถกถาแปล เล่ม 23. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

เอกสารทุติยภูมิ

1) หนังสือทั่วไป

กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). คู่มือพระสังฆาธิการและพระวินยาธิการ. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.

การศาสนา, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. (2539). คู่มือการจัดการศึกษาสงฆ์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.

_____. (2540). คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการศาสนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.

คณะธรรมยุต. (2547). ประวัติคณะธรรมยุต. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

คณินันต์ และสุบรรณ จันทบุตร. (2545). ความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจของวัด : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดหนองป่าพง จังหวัดอุบลราชธานี. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.

เจ้าคณะภาค 16, สำนักงาน. (2547). คู่มือปฏิบัติภารกิจคณะสงฆ์. สุราษฎร์ธานี : สำนักงานเลขานุการภาค 16 วัดท่าไทร.

ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์และวิธาน สุชีวงศ์. (2538). หลักการดำรงชีวิตในสังคม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). วิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.

บุญศรี พานะจิตต์. (2545). ความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจของวัด : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดสวนแก้ว อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ). (2540). การคณะสงฆ์และการพระศาสนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (ม.ป.ป.). วัดช่วยชาวบ้านอย่างไร, การแสวงหาเส้นทางการพัฒนาชนบทของคณะสงฆ์ไทย

พระพุทธศาสนาจังหวัดอำนาจเจริญ, สำนักงาน. (2547). การปฏิบัติงานพระพุทธศาสนา โครงการประชุมพระสังฆาธิการเจ้าคณะจังหวัดและเจ้าคณะอำเภอ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.

พระเมธีธรรมมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต). (2539). การปกครองคณะสงฆ์ไทย. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2548). ภาษาธรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เสียงเชียง.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (ม.ป.ป.). ภาวะผู้นำความสำคัญต่อการพัฒนาคนพัฒนาประเทศ.

_____. (2538). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาสมทรง สิรินโร และคณะ. (2525). บทบาทของวัดและพระสงฆ์ไทยในอนาคต. กรุงเทพมหานคร : บริษัทเกสตีไทย จำกัด.

พระราชรัตนมณี (ชัยวัฒน์ ปญญาสิริ). (2538). การจัดสาธารณูปการและสาธารณะสงเคราะห์ของวัด. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.

สงศรี ชมภูวงศ์. (2554). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช.

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ช่วง วรบุญโณ) (2540). คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่อง การคณะสงฆ์ และการพระศาสนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.

2) บทความ

วันทนา เมืองจันทร์. (2544). "การปฏิรูปการศึกษา:คุณธรรมของผู้บริหารกับบทบาทในการประกันคุณภาพการศึกษา". วิทยากรย.

3) บทความในอินเทอร์เน็ต

เจ้าคณะจังหวัดนครศรีธรรมราช (ธรรมยุต) (2557). เขตการปกครองคณะสงฆ์. สืบค้น 16 มีนาคม 2559. เข้าถึงได้จาก <http://www.sodn.org/>

ประวัติความเป็นมาจังหวัดนครศรีธรรมราช (ม.ป.ป.). ประวัติเมืองนคร. สืบค้น 28 มิถุนายน 2559. เข้าถึงได้จาก http://www.nakhonsithammarat.go.th/web_52/history.php

ไทยรัฐออนไลน์. (2558). โครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์ไทย. สืบค้น 28 มิถุนายน 2559. เข้าถึงได้จาก <http://www.thairath.co.th/clip/13539>

พระพุทธศาสนาจังหวัดนครศรีธรรมราช, สำนักงาน. (2558). รายงานสรุปจำนวนวัด พระภิกษุ และสามเณรในจังหวัดนครศรีธรรมราช. สืบค้น 28 มิถุนายน 2559. เข้าถึงได้จาก <http://nrt.onab.go.th/>

ประชาไท (2558). การปฏิรูปโครงสร้างคณะสงฆ์ไทย. สืบค้น 16 มีนาคม 2559. เข้าถึงได้จาก <http://prachatai.com/journal/2015/03/58269>

4) วิทยานิพนธ์/ สารนิพนธ์ และงานวิจัย

- พระครูสิริอาภากร อาภา. (2550). “บทบาทเจ้าอาวาสด้านการปกครองและด้านการเผยแผ่ศาสนา
 ธรรม : กรณีศึกษาเจ้าอาวาสในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่”. วิทยานิพนธ์
 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระครูอุทัยกิจพิพัฒน์ (วิรัตน์ สุกอินทร์). (2554). “การศึกษาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจังหวัด
 อุทัยธานีตามหลักสัปปุริสธรรม 7”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย :
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระจำรัส ฐิตธมฺโม (สวาสโพธิ์กลาง). (2554). “ประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการบริหารจัดการ
 ชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์
 พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสมทรง สิรินโร และคณะ,. (2548). “บทบาทของวัดและพระสงฆ์ไทยในอนาคต”.
 วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระมหาทองชัย บุรณพิสุทธิ์. (2545). “บทบาทของวัดในเขตชุมชนเมืองในเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร”.
 วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พระธนนันต์ ชยานนุโธ (ประเสริฐศิลป์) (2554). “การบริหารงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย ตามหลักสัปปุริสธรรม 7”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย :
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระยุทธศิลป์ ยุทธสิปปโก (อุปศิริ). (2555). “การบริหารงานโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7
 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค้อ อำเภอโพนสวรรค์จังหวัดนครพนม”. วิทยานิพนธ์
 พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอธิการชรัตน์ ฐิตคุโณ (มีแก้ว). (2554). “บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ
 ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.
 บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อรนุช โชพิมพ์ (2555). “ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียน
 พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหา
 บัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

5) เอกสารอื่น ๆ ที่ไม่ได้ตีพิมพ์

- คณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2543). รายงานการเสวนา เรื่องบทบาทที่พึงประสงค์ของ
 วัดและพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทย
- เจ้าคณะจังหวัดนครศรีธรรมราช (ธรรมยุต) (2557, 26 พฤษภาคม). การปกครองคณะสงฆ์ 2557.

พุทธศาสนาจังหวัดนครศรีธรรมราช, สำนักงาน. (2558, 1 กรกฎาคม). ข้อมูลพระภิกษุจำพรรษา
ปี พ.ศ. 2558 .

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (อุฎฐายี). (2509). “สัปปริสธรรม” หนังสืออนุสรณ์
เนื่องในโอกาสงานสถาปนากิจศพ นายชัย. กรุงเทพมหานคร.

6) บุคลากร

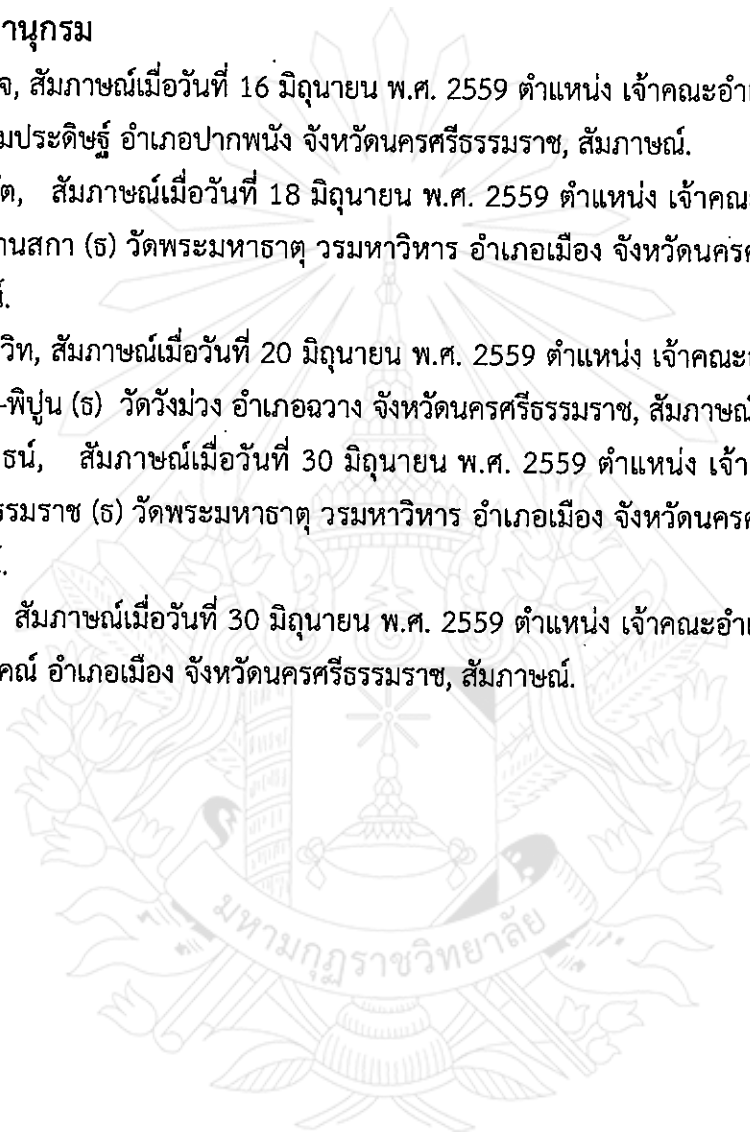
พระครูบริหารสังฆกิจ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2559 ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอปากพนัง
(๕) วัดรามประดิษฐ์ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช, สัมภาษณ์.

พระครูสิริธรรมาภิรัต, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2559 ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอพระ
พรหม-ลานสกา (๕) วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช,
สัมภาษณ์.

พระครูอรุณธรรมโกวิท, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2559 ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอฉวาง-
ข้างกลาง-พิปูน (๕) วัดวังม่วง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช, สัมภาษณ์.

พระศรีธรรมประสาธน์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2559 ตำแหน่ง เจ้าคณะจังหวัด
นครศรีธรรมราช (๕) วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช,
สัมภาษณ์.

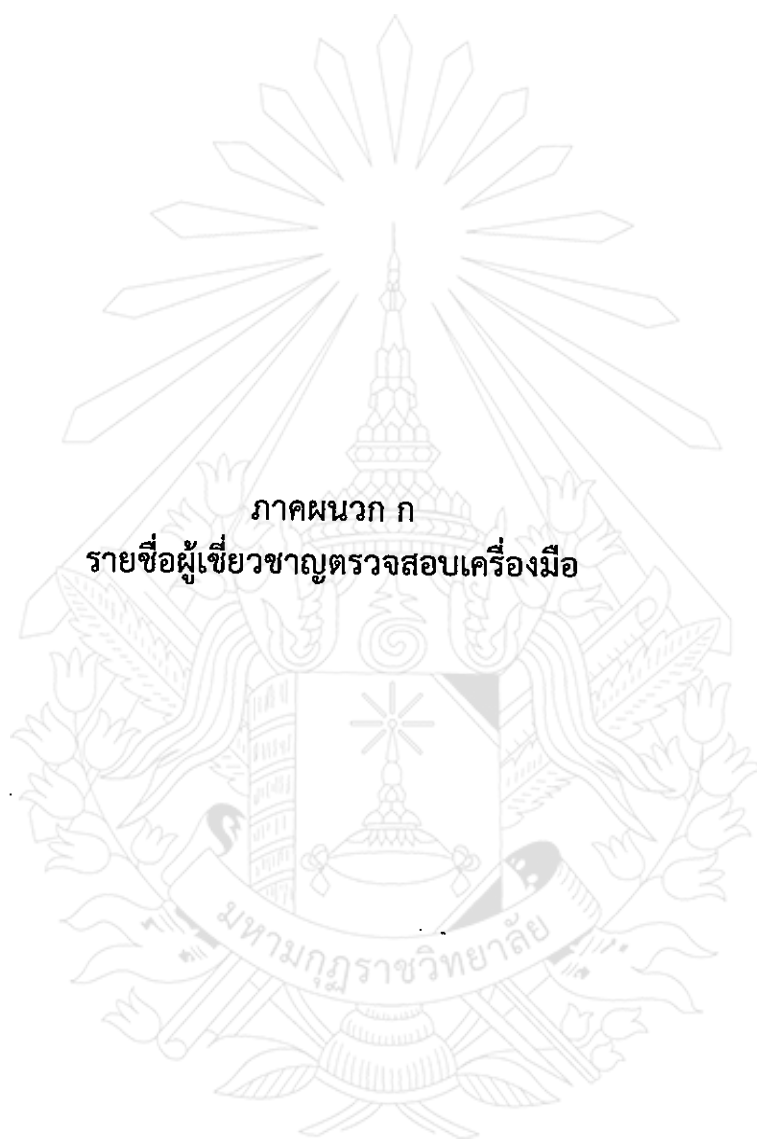
พระพิศิษฏ์วินัยการ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2559 ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอเมือง (๕)
วัดมเหยงคณ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช, สัมภาษณ์.

ภาคผนวก

มหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

1. ดร.สุภาพ เต็มรัตน์

การศึกษา	ปร.ด. ปรัชญาดุฆฎิบัณฑิต (วิจัยการศึกษา)
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้อำนวยการ โรงเรียนโศภนคณาภรณ์ อำเภอปากพ่อง จังหวัดนครศรีธรรมราช อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโสกราช

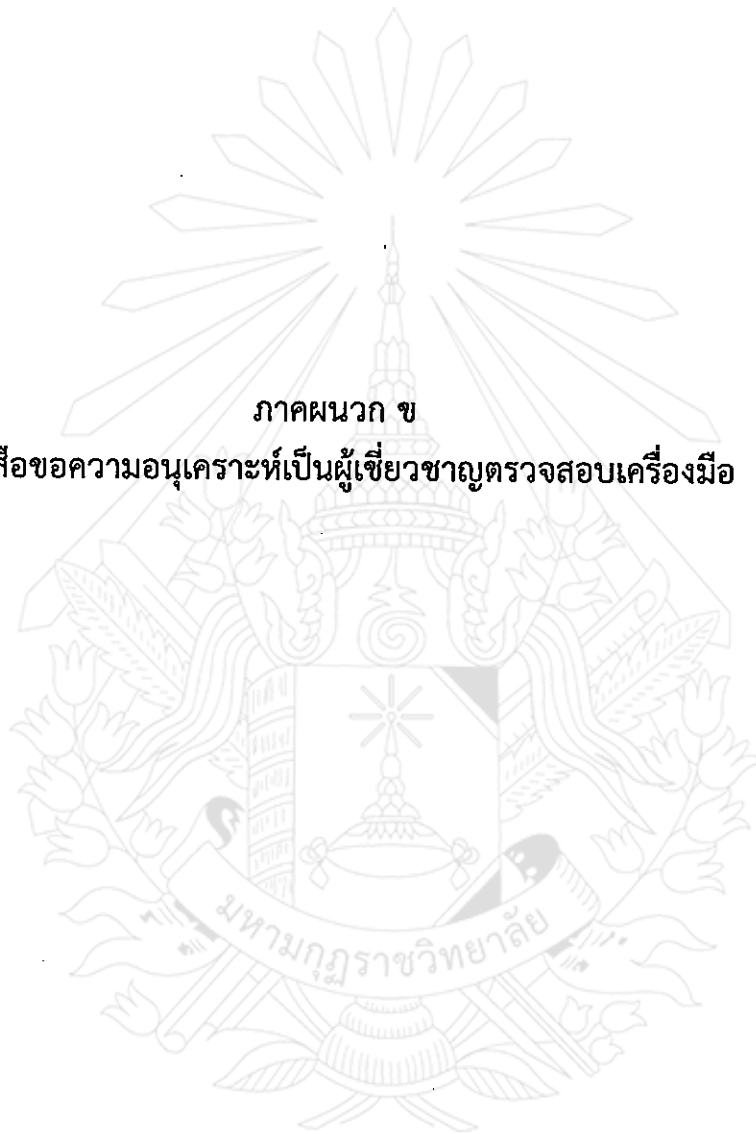
2. พระครูสิริธรรมาภีรัต, ผศ.ดร.

การศึกษา	ศน.ด. (พุทธศาสตร์)
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโสกราช ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมโสกราช มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

3. พระครูพิศิษฐ์คณาทร, ดร.

การศึกษา	ปร.ด. (การศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น)
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโสกราช ผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการวิทยาเขตศรีธรรมโสกราช มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

ที่ ศธ ๖๐๑๔(๒.๕)/๑๖๖

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

หมู่ที่ ๕ ตำบลนาพรุ อำเภอพระพรหม

จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐

โทร. ๐๘-๖๒๘๐-๖๖๔๔, ๐๘-๖๒๗๙-๓๓๙๙

๒๙ มกราคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ดร.สุภาพ เต็มรัตน์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๑ ชุด
๒. โครงร่างวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาอุทธรณ์ อุดมจินโต (จันทา) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ เรื่อง การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช (Sangha Affairs Administration According to Sappurisadhamma of Ecclesiastical Monks (Dhammayutta) in Nakhon Si Thammarat Province) โดย พระครูธรรมจักรเจติยาภิบาล,ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งโครงร่างวิทยานิพนธ์ ได้ผ่านการพิจารณาและอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์จากบัณฑิตวิทยาลัยเรียบร้อยแล้ว

ในการนี้จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยและขออนุโมทนาขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสิริธรรมมาภีร์,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมมาโคกราช

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๘๖๒๘-๐๖๖๔-๔, ๐-๘๖๒๗-๙๓๓๙-๙

ตรวจลงนาม

15 มกราคม ๒๕๕๙

บันทึกข้อความ

สำนักงาน วิทยาลัยศาสนศาสตร์ วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช โทร. ๑๐๑๐.๑๐๑๑.....

ที่ ศธ ๖๐๑๔(๒.๕)/๑๖๙..... วันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๕๙.....

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน พระครูสิริธรรมาภิรต, ผศ.ดร.

ด้วย พระมหาพุทธนันท์ อุดจันท (จันทา) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ เรื่อง การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปบุริสธรรมของ พระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช (Sangha Affairs Administration According to Sappurisadhamma of Ecclesiastical Monks (Dhammayutta) in Nakhon Si Thammarat Province) โดย พระครูธรรมจักรเจติยาภิบาล,ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งโครงร่างวิทยานิพนธ์ ได้ผ่านการพิจารณาและอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์จากบัณฑิตวิทยาลัยเรียบร้อยแล้ว

ในการนี้จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษา ต่อไป

(พระครูสิริธรรมาภิรต, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมมาโคกราช

- ต.ธ.ม
- ตรวจไป 11/๕๐
- ร.๑๒๐๐/๑๖๖ ๒๙/๑๒/๕๙ ๒๙/๑๒/๕๙
๓ ๖.๕. ๕๙

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาลัยศาสนศาสตร์ วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช โทร. ๑๐๑๐.๑๐๑๑

ที่ ศธ ๖๐๑๔(๒.๕)/๑๗๑๐ วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน พระครูพิศิษฐ์คณาทร,ดร.

ด้วย พระมหาพุทธนันท์ อุดจันท (จันทา) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ เรื่อง การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปริสธรรมของ พระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช (Sangha Affairs Administration According to Sappurisadhamma of Ecclesiastical Monks (Dhammayutta) in Nakhon Si Thammarat Province) โดย พระครูธรรมจักรเจติยาภิบาล,ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งโครงร่างวิทยานิพนธ์ ได้ผ่านการพิจารณาและอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์จากบัณฑิตวิทยาลัยเรียบร้อยแล้ว

ในการนี้จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษา ต่อไป

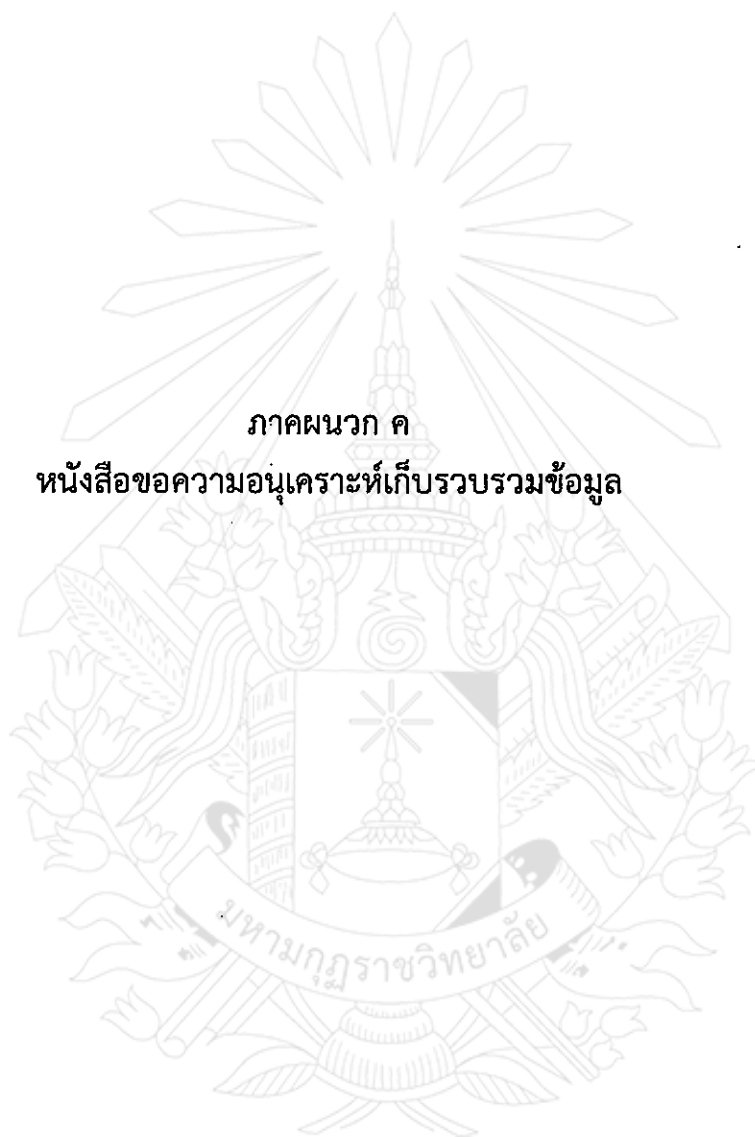
สมเด็จพระสังฆราช
คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย

(พระครูศรีธรรมมาภีรัต, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมมาโคกราช

นางสาวสุวิมล งาม
12 พ.ค. 59

ภาคผนวก ค
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาลัยศาสนศาสตร์ วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช โทร. ๑๐๑๐.๑๐๑๑

ที่ ศธ ๖๐๑๕(๒.๕) / ๖๑๑ วันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน พระศรีธรรมประสาธน์

ด้วย พระมหาอุทธรณ์ อุดจันท (จันทา) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ เรื่อง การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปบุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช (Sangha Affairs Administration According to Sappurisdhamma of Ecclesiastical Monks (Dhammayutta) in Nakhon Si Thammarat Province) โดย พระครูธรรมจักรเจติยาภิบาล,ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

อนึ่ง ทางมหาวิทยาลัยฯ จึงใคร่ขอความร่วมมือมายังท่านได้อนุเคราะห์ให้ พระมหาอุทธรณ์ อุดจันท (จันทา) ได้เก็บข้อมูล และแจกแบบสอบถามในพื้นที่ของท่าน เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการทำวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยและขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

(พระครูสิริธรรมาภีรัต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมมาโคกราช

- ทราบ

- อนุมัติให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลและแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

๓๐ มิ.ย. ๒๕๕๙ เวลา ๑๗.๐๐ น

พระศรีธรรมประสาธน์

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาลัยศาสนศาสตร์ วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช โทร. ๑๐๑๐.๑๐๑๑

ที่ ศธ ๖๐๑๔(๒.๕) / ๖๑๙ วันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย (สัมภาษณ์)

เรียน พระศรีธรรมประสาธน์

ด้วย พระมหาพุทธนันท์ อตถจินโต (จันทา) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ เรื่อง การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสี่ปรัสนธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช (Sangha Affairs Administration According to Sappurisdhamma of Ecclesiastical Monks (Dhammayutta) in Nakhon Si Thammarat Province) โดย พระครูธรรมจักรเจติยาภิบาล,ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งโครงร่างวิทยานิพนธ์ ได้ผ่านการพิจารณาและอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์จากบัณฑิตวิทยาลัยเรียบร้อยแล้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช จึงใคร่ขอกความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้ พระมหาพุทธนันท์ อตถจินโต (จันทา) ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ไ้ไปดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยและขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

(พระครูสิริธรรมาภีรัต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมมาโคกราช

- ชานม

- วิชาให้ชานมพร้อมมือในเทศน์มอญ

๓๐ ม.ย. ๒๕๕๙, ๑๖.๐๐ น.

ที่ ศธ ๖๐๑๔(๒.๕)/๖๒๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช
หมู่ที่ ๕ ตำบลนาพรุ อำเภอยะพราง
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร. ๐๘-๖๒๘๐-๖๖๔๔, ๐๘-๖๒๗๙-๓๓๙๙

๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย (สัมภาษณ์)

เรียน พระครูพิศิษฐ์วินัยการ

ด้วย พระมหายุทธนันท์ อุดจจินโต (จันทา) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ เรื่อง การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปบุริสธรรมของ พระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช (Sangha Affairs Administration According to Sappurisdhamma of Ecclesiastical Monks (Dhammayutta) in Nakhon Si Thammarat Province) โดย พระครูธรรมจักรเจติยาภิบาล,ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งโครงร่างวิทยานิพนธ์ ได้ผ่านการพิจารณาและอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์จากบัณฑิตวิทยาลัยเรียบร้อยแล้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้ พระมหายุทธนันท์ อุดจจินโต (จันทา) ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยและขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูสิริธรรมมาภีรต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมมาโคกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๘๖๒๘-๐๖๖๔-๔, ๐-๘๖๒๗-๙๓๓๙-๙

๖๑ มิถุนายน ๒๕๕๙
พระครูพิศิษฐ์วินัยการ
30 มิถุนายน ๒๕๕๙

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาลัยศาสนศาสตร์ วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช โทร. ๑๐๑๐.๑๐๑๑

ที่ ศธ ๖๐๑๔(๒.๕) / ๖๒๒ วันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย (สัมภาษณ์)

เรียน พระครูสิริธรรมาภีรัต,ผศ.ดร.

ด้วย พระมหาพุทธนันท์ อตถจินโต (จันทา) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ เรื่อง การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช (Sangha Affairs Administration According to Sappurisadhamma of Ecclesiastical Monks (Dhammayutta) in Nakhon Si Thammarat Province) โดย พระครูธรรมจักรเจติยาภิบาล,ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งโครงร่างวิทยานิพนธ์ ได้ผ่านการพิจารณาและอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์จากบัณฑิตวิทยาลัยเรียบร้อยแล้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้ พระมหาพุทธนันท์ อตถจินโต (จันทา) ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำไปดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยและขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

(พระครูสิริธรรมาภีรัต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมมาโคกราช

- ๓๖๓
- อิมสิ โทษิมภตม โทษิม ๑๘๖.๖.๕๙/๖๒๒ ๑๔.๐๐๒.

ที่ ศธ ๖๐๑๔(๒.๕)/๖๑๙

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกกราช
หมู่ที่ ๕ ตำบลนาพรุ อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร. ๐๘-๖๒๘๐-๖๖๘๘, ๐๘-๖๒๗๙-๓๓๙๙

๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย (สัมภาษณ์)

เรียน พระครูอรุณธรรมโกวิท

ด้วย พระมหาอุทธรณ์ อุดมจินโต (จันทา) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกกราช กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ เรื่อง การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปติธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช (Sangha Affairs Administration According to Sappurisadhamma of Ecclesiastical Monks (Dhammayutta) in Nakhon Si Thammarat Province) โดย พระครูธรรมจักรเจติยาภิบาล,ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งโครงร่างวิทยานิพนธ์ ได้ผ่านการพิจารณาและอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์จากบัณฑิตวิทยาลัยเรียบร้อยแล้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้ พระมหาอุทธรณ์ อุดมจินโต (จันทา) ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยและขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ
พระครูสิริธรรมภาณี

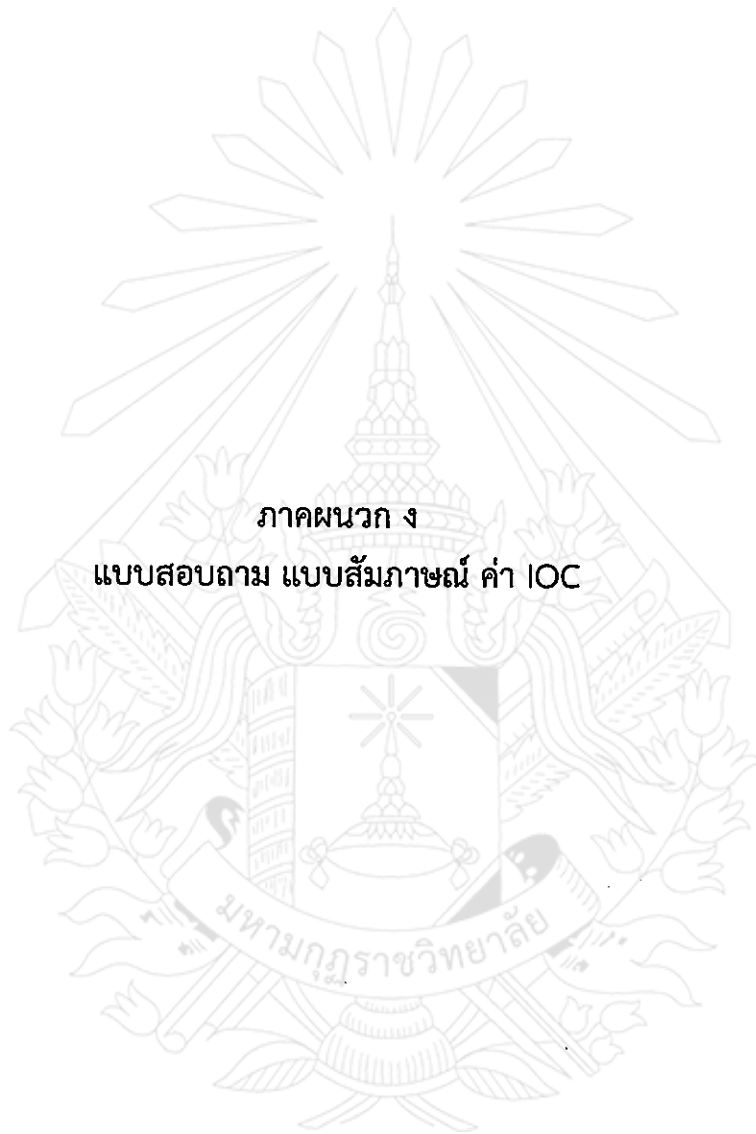
ขอแสดงความนับถือ

(พระครูสิริธรรมภาณี, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมมาโคกกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๘๖๒๘-๐๖๖๔-๔, ๐-๘๖๒๗-๙๓๓๙-๙

ภาคผนวก ง
แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ ค่า IOC

แบบสอบถาม

เรื่อง

การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต)
ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อทราบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของ พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้รับเลือกให้เป็นผู้ตอบแบบสอบถามกรุณาตอบตามความเป็นจริงและตอบให้ครบทุกข้อ คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาบุคลากรและสังคมของสงฆ์ต่อไป

แบบสอบถามชุดนี้ ประกอบด้วยคำถาม 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้หลักเกณฑ์กำหนดมาตราวัดเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือด้วยดี

พระมหายุทธนันต์ อดุลจินโต (จันทา)

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาศกรราช

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่เป็นจริง

สำหรับเจ้าหน้าที่

1. อายุ

V1 =

ต่ำกว่า 40 ปี

40 ขึ้นไป

2. พรรษา

V2 =

ต่ำกว่า 10 พรรษา

11-20 พรรษา

21 พรรษาขึ้นไป

3. ระดับการศึกษาทางธรรม

V3 =

นักรธรรมตรี

นักรธรรมโท

นักรธรรมเอก

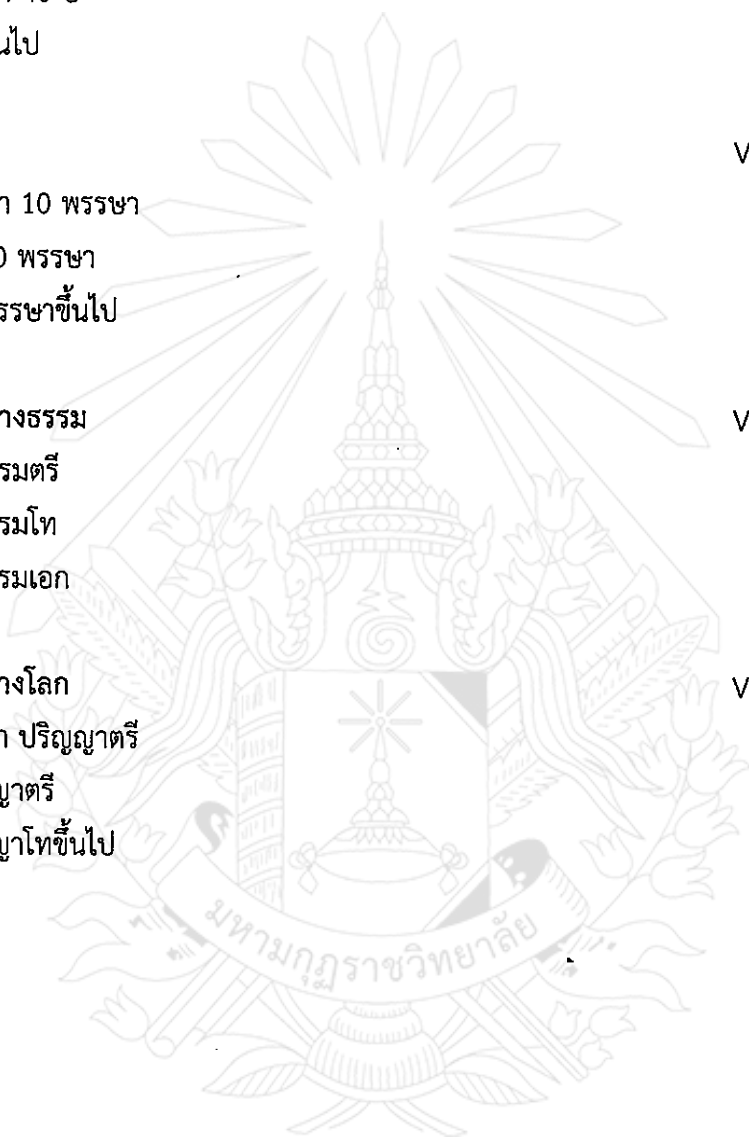
4. ระดับการศึกษาทางโลก

V4 =

ต่ำกว่า ปริญญาตรี

ปริญญาตรี

ปริญญาโทขึ้นไป

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปริสธรรมของ
พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับระดับความพึงพอใจ

ข้อ	ข้อคำถาม	ระดับความพึงพอใจ					เฉพาะ เจ้าหน้าที่
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
ด้านธัมมัญญตา							
1.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้รู้หลักในการปกครอง เพียงใด						V1= ☐
2.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในด้านศาสนศึกษาเพียงใด						V2= ☐
3.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้รู้หลักการที่ทำให้เกิดผลเพื่อนำมาใช้ด้านการศึกษาสงเคราะห์เพียงใด						V3= ☐
4.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้รู้หลักธรรมอย่างแจ่มแจ้งในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพียงใด						V4= ☐
5.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้รู้จักวางแผนงานด้านสาธารณูปการเพียงใด						V5= ☐
6.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้รู้หลักการที่ก่อให้เกิดประโยชน์ด้านสาธารณสงเคราะห์เพียงใด						V6= ☐
ด้านอัตถัญญตา							
7.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้รู้จักผล และประโยชน์ของการบริหารงานในด้านการปกครองเพียงใด						V7= ☐
8.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ที่มีจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในด้านศาสนศึกษาเพียงใด						V8= ☐
9.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นนักพัฒนาที่มีการคิดโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ มาพัฒนากิจการคณะสงฆ์ในด้านการศึกษาสงเคราะห์ เพียงใด						V9= ☐

ข้อ	ข้อความคำถาม	ระดับความพึงพอใจ					เฉพาะ เจ้าหน้าที่
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
10.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้รู้จักวางแผนในการบริหารงานในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพียงใด						V10= ☐
11.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ดูแลสถานที่และก่อสร้างถาวรวัตถุภายในวัดและที่ธรณีสงฆ์ให้เกิดประโยชน์ในด้านสาธารณูปการเพียงใด						V11= ☐
12.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในด้านสาธารณสงเคราะห์เพียงใด						V12= ☐
ด้านอัตตัญญูตา							
13.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้นำที่ความสามารถในด้านการปกครองเพียงใด						V13= ☐
14.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ที่เปี่ยมด้วยความรู้ความสามารถและความเชื่อมั่นในตนเองในด้านศาสนศึกษาเพียงใด						V14= ☐
15.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ประพฤติให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ในด้านศึกษาสงเคราะห์เพียงใด						V15= ☐
16.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ที่มีจิตใจโอบอ้อมอารีและมีความเสียสละในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพียงใด						V16= ☐
17.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามกฎหมายและพระธรรมวินัยในด้านสาธารณูปการเพียงใด						V17= ☐
18.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ที่มีความเสียสละจัดการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของชุมชนที่เป็นไปเพื่อสาธารณประโยชน์ ในด้านสาธารณสงเคราะห์เพียงใด						V18= ☐

ข้อ	ข้อความ	ระดับความพึงพอใจ					เฉพาะ เจ้าหน้าที่
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
ด้านมัตตัญญูตา							
19.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้กำหนดแผนนโยบายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่มีความเหมาะสมและพอดีในด้านการปกครองเพียงใด						V19= ☐
20.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ส่งเสริมการศึกษาให้เพียงพอต่อความต้องการของพระภิกษุและสามเณร ในด้านศาสนศึกษาเพียงใด						V20= ☐
21.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้บริหารงบประมาณคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ต่อองค์กรการศึกษาในด้านการศึกษาสงเคราะห์เพียงใด						V21= ☐
22.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นตัวอย่างที่ดีในการบริหารจัดการ โดยยึดหลักมัชฌิมาปฏิปทาในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาเพียงใด						V22= ☐
23.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการจัดการระบบสาธารณูปโภคภายในวัดให้มีความเพียงพอในด้านสาธารณูปการเพียงใด						V23= ☐
24.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนตามความเหมาะสมในด้านสาธารณสงเคราะห์เพียงใด						V24= ☐
ด้านกาลัญญูตา							
25.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้จัดทำนโยบายหรือโครงการอบรมให้เหมาะสม กับจังหวะและเวลาในด้านการปกครองเพียงใด						V25= ☐
26.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้สามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ก่อนและหลังได้ดีในด้านศาสนศึกษาเพียงใด						V26= ☐
27.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ที่ให้การอนุเคราะห์ที่เหมาะสมต่อเหตุการณ์และเวลาในด้านศึกษาสงเคราะห์เพียงใด						V27= ☐

ข้อ	ข้อความ	ระดับความพึงพอใจ					เฉพาะ เจ้าหน้าที่
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
28.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นตัวอย่างที่ดีในการบริหารจัดการ เวลา ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับองค์กรในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพียงใด						V28= ☐
29.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการรู้จักเวลาซ่อมแซมสิ่งก่อสร้างศาสนสมบัติให้พร้อมใช้เสมอในด้านสาธารณูปการเพียงใด						V29= ☐
30.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการรู้ทันเหตุการณ์บรรเทาช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ ในด้านสาธารณสงเคราะห์เพียงใด						V30= ☐
ด้านปริสัญญดา							
31.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคน และทุกองค์กรในด้านการปกครองเพียงใด						V31= ☐
32.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นนักประสานงานที่ดีกับทุกองค์กร และทุกภาคส่วน อย่างมีประสิทธิภาพในด้านศาสนศึกษาเพียงใด						V32= ☐
33.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวม ในด้านการศึกษาสงเคราะห์เพียงใด						V33= ☐
34.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมของเยาวชนและประชาชนในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพียงใด						V34= ☐
35.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการดูแลเสนาสนะ ให้เรียบร้อยพร้อมใช้งานตามความต้องการของชุมชนในด้านสาธารณูปการเพียงใด						V35= ☐
36.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการสร้างวัดให้เป็นศูนย์กลางในการให้ความช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อนในด้าน สาธารณสงเคราะห์เพียงใด						V36= ☐

ข้อ	ข้อความ	ระดับความพึงพอใจ					เฉพาะ เจ้าหน้าที่
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
ด้านบุคคลบริหารปัญญา							
37.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้สามารถบรรจุแต่งตั้งหรือจัดวางบุคคล ได้เหมาะสมกับงานในด้านการปกครองเพียงใด						V37= ☐
38.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ให้โอกาสและสนับสนุนคนที่มีความรู้ความสามารถให้ดำรงตำแหน่งที่เหมาะสมในด้านศาสนศึกษาเพียงใด						V38= ☐
39.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ส่งเสริมให้ภิกษุสามเณรได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนเพิ่มเติมในด้านการศึกษาสงเคราะห์เพียงใด						V39= ☐
40.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้รู้จักลักษณะบุคคลที่ควรแสดงธรรมและสั่งสอนในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพียงใด						V40= ☐
41.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการแต่งตั้งบุคคลจัดทำบัญชี พัสดุ ครุภัณฑ์ ไว้เป็นหมวดหมู่ เพื่อความเป็นระเบียบง่ายต่อการรื้อค้นและจัดการงานเป็นระบบในด้านสาธารณูปการเพียงใด						V41= ☐
42.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการคำนึงถึงประโยชน์ของบุคคลให้การสนับสนุนเงินทุนแก่บุคคลในด้านสาธารณสงเคราะห์เพียงใด						V42= ☐

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไข การบริหารงานกิจการคณะ
สงฆ์ตามหลักสี่ปฐิฐธรรมของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ปัญหา	แนวทางแก้ไขปัญหา
1. ด้านธัมมัญญา	1. ด้านธัมมัญญา
2. ด้านอรรถัญญา	2. ด้านอรรถัญญา
3. ด้านอัตตัญญา	3. ด้านอัตตัญญา
4. ด้านมัตตัญญา	4. ด้านมัตตัญญา
5. ด้านกาลัญญา	5. ด้านกาลัญญา
6. ด้านปริสสัญญา	6. ด้านปริสสัญญา
7. ด้านบุคคลบโรปรัญญา	7. ด้านบุคคลบโรปรัญญา

แบบสัมภาษณ์

วิทยานิพนธ์เรื่อง “การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ
(ธรรมยุต) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช”

โดย พระมหายุทธนันต์ อุดมจินโต (จันทา)

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ/ฉายา ผู้ให้สัมภาษณ์.....นามสกุล.....
 ที่อยู่ปัจจุบัน วัด.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....
 จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....วันและเวลาที่ให้สัมภาษณ์
 วัน.....ที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....น
 ตำแหน่ง.....

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปปุริสธรรมของพระ
 สังฆาธิการใน จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประเด็นที่ 1 ด้านธัมมัญญตา (รู้จักธรรม)

1. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้รู้หลักในการปกครอง ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์
 มากน้อย หรือไม่อย่างไร

.....

2. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในด้านศาสนศึกษาจะก่อให้เกิดประโยชน์
 ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ หรือไม่อย่างไร

.....

ประเด็นที่ 2 ด้านอัตถัณฺญาตา (รู้จักผล)

1. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นนักพัฒนาที่มีการคิดโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ มาพัฒนา
กิจการคณะสงฆ์ในด้านการศึกษาสงเคราะห์ หรือไม่ว่าไร

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้รู้จักวางแผนในการบริหารงานในด้านการเผยแผ่
พระพุทธศาสนา หรือไม่ว่าไร

.....

.....

.....

.....

.....

ประเด็นที่ 3 ด้านอัตตัญญาตา (รู้จักตน)

1. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดให้
เป็นไปตามกฎหมายและพระธรรมวินัยในด้านสาธารณูปการ หรือไม่ว่าไร

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้มีความเสียสละ จัดการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของชุมชนที่
เป็นไปเพื่อสาธารณประโยชน์ ในด้านสาธารณะสงเคราะห์ หรือไม่ว่าไร

.....

.....

.....

.....

.....

ประเด็นที่ 4 ด้านมัตตัญญูตา (รู้จักประมาณ)

1. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้กำหนดแผนนโยบายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่มีความเหมาะสมและพอดีในด้านการปกครอง หรือไม่อย่างไร

.....

2. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ส่งเสริมการศึกษาให้เพียงพอต่อความต้องการของพระภิกษุและสามเณร ในด้านศาสนศึกษา หรือไม่อย่างไร

.....

ประเด็นที่ 5 ด้านกาลัญญูตา (รู้จักกาล)

1. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ที่ให้การอนุเคราะห์ที่เหมาะสม ต่อเหตุการณ์และเวลาในด้านศึกษาสงเคราะห์ หรือไม่อย่างไร

.....

2. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นตัวอย่างที่ดีในการบริหารจัดการ เวลา ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับองค์กรในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หรือไม่อย่างไร

.....

ประเด็นที่ 6 ด้านปรีชาญาณ (รู้จักชุมชน)

1. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการดูแลเสนาสนะ ให้เรียบร้อยพร้อมใช้งานตามความต้องการของชุมชน ในด้านสาธารณูปการ หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการสร้างวัดให้เป็นศูนย์กลางในการให้ความช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อน ในด้าน สาธารณสงเคราะห์ หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

ประเด็นที่ 7 ด้านบุคคลปรีชาญาณ (รู้จักบุคคล)

1. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้สามารถบรรจุแต่งตั้งหรือจัดวางบุคคล ได้เหมาะสมกับงาน ในด้านการปกครอง หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ให้โอกาสและสนับสนุนคนที่มีความรู้ความสามารถให้ดำรงตำแหน่งที่เหมาะสมในด้านศาสนศึกษา หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

จากการหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัยโดยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง
(Index of item objective congruence : IOC)
จากผู้เชี่ยวชาญผู้ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จำนวน 3 ท่าน

ข้อความ		ผลการตัดสินใจ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	ค่า IOC	การ แปลผล
ด้านอัมมัญญตา						
1.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้มีความสามารถในด้านการปกครองเพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
2.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในด้านศาสนศึกษาเพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
3.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้รู้หลักการที่ทำให้เกิดผลเพื่อนำมาใช้ด้านการศึกษาสงเคราะห์เพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
4.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้รู้หลักธรรมอย่างแจ่มแจ้งในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
5.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้รู้จักวางแผนงานด้านสาธารณูปการเพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
6.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้รู้หลักการที่ก่อให้เกิดประโยชน์ด้านสาธารณสงเคราะห์เพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
ด้านอัทธัญญตา						
7.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้รู้จักผลและประโยชน์ของการบริหารงานในด้านการปกครองเพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
8.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ที่มีจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในด้านศาสนศึกษาเพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
9.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นนักพัฒนาที่มีการคิดโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ มาพัฒนากิจการคณะสงฆ์ในด้านการศึกษาสงเคราะห์เพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
10.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้รู้จักวางแผนในการบริหารงานในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง

ข้อคำถาม		ผลการตัดสินใจ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	ค่า IOC	การ แปลผล
11.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ดูแลสถานที่และก่อสร้างถาวรวัตถุภายในวัดและที่ธรณีสงฆ์ให้เกิดประโยชน์ในด้านสาธารณูปการเพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
12	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในด้านสาธารณสงเคราะห์เพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
ด้านอัตตัญญูตา						
13	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้นำที่มีความสามารถในการปกครองเพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
14.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ที่เปี่ยมด้วยความรู้ความสามารถและความเชื่อมั่นในตนเองในด้านศาสนศึกษาเพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
15.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ประพฤติให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ในด้านศึกษาสงเคราะห์เพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
16.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ที่มีจิตใจโอบอ้อมอารีและมีความเสียสละในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
17.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามกฎหมายและพระธรรมวินัย ในด้านสาธารณูปการเพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
18.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้จัดการช่วยเหลือกิจการของชุมชนที่เป็นไปเพื่อสาธารณประโยชน์ในด้านสาธารณะสงเคราะห์เพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
19.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้กำหนดแผนนโยบายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ความเหมาะสมและพอดีในการปกครองเพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง

ข้อคำถาม		ผลการตัดสินใจ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	ค่า IOC	การ แปลผล
ด้านมัตตัญญูตา						
20.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ส่งเสริมการศึกษาให้เพียงพอสอดคล้องความต้องการของพระภิกษุและสามเณรในด้านศาสนศึกษาเพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
21.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้บริหารงบประมาณคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ต่อองค์กรการศึกษาในด้านการศึกษาสงเคราะห์เพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
22.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นตัวอย่างที่ดีในการบริหารจัดการ โดยยึดหลักมัชฌิมาปฏิปทาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
23.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการจัดการระบบสาธารณูปโภคภายในวัดให้มีความเพียงพอในด้านสาธารณูปการเพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
24.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนตามความเหมาะสมในด้านสาธารณสงเคราะห์เพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
ด้านกาลัญญูตา						
25.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้จัดทำนโยบายหรือโครงการอบรมให้เหมาะสม กับจังหวะและเวลาในด้านการปกครองเพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
26.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้สามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ก่อนและหลังได้ดีในด้านศาสนศึกษาเพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
27.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ที่ให้การอนุเคราะห์ที่เหมาะสม ต่อเหตุการณ์และเวลาในด้านศึกษาสงเคราะห์เพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
28.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นตัวอย่างที่ดีในการบริหารจัดการเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับองค์กรในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง

ข้อความ		ผลการตัดสินใจ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	ค่า IOC	การ แปลผล
29.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการรู้จักเวลาซ่อมแซมสิ่งก่อสร้างศาสนสมบัติให้พร้อมใช้เสมอในด้านสาธารณูปการเพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
30.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการรู้ทันเหตุการณ์บรรเทาช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ ในด้านสาธารณสงเคราะห์เพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
ด้านปรีชาญาณ						
31.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้รู้จักผลและประโยชน์ของการบริหารงานในด้านการปกครองเพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
32.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ที่มีจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมาย ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในด้านศาสนศึกษาเพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
33.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวม ในด้านการศึกษาสงเคราะห์เพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
34.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมของเยาวชนและประชาชนในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
35.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการดูแลเสนาสนะ ให้เรียบร้อยพร้อมใช้งานตามความต้องการของชุมชน ในด้านสาธารณูปการเพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
36.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการสร้างวัดให้เป็นศูนย์กลาง ในการให้ความช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อนในด้านสาธารณสงเคราะห์เพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
ด้านบุคคลปรีชาญาณ						
37.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้สามารถบรรจุแต่งตั้งหรือจัดวางบุคคล ได้เหมาะสมกับงานในด้านการปกครองเพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง

ข้อความ		ผลการตัดสินใจ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	ค่า IOC	การ แปลผล
38.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ให้โอกาสและสนับสนุนคนที่มีความรู้ความสามารถให้ดำรงตำแหน่งที่เหมาะสมในด้านศาสนศึกษาเพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
39.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้ส่งเสริมให้ภิกษุสามเณรได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนเพิ่มเติมในด้านการศึกษาสงเคราะห์เพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
40.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้รู้จักลักษณะบุคคลที่ควรแสดงธรรมและสั่งสอนในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
41.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการแต่งตั้งบุคคลจัดทำบัญชีพัสดุ ครุภัณฑ์ ไว้เป็นหมวดหมู่เพื่อความเป็นระเบียบง่ายต่อการรื้อค้น และจัดการงานเป็นระบบในด้านการสาธารณูปการเพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
42.	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการคำนึงถึงประโยชน์ของบุคคลให้การสนับสนุนเงินทุนแก่บุคคล ในด้านสาธารณสงเคราะห์เพียงใด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง

ภาคผนวก จ
การวิเคราะห์ความเชื่อมั่น

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability Analysis) ของเครื่องมือ
เรื่อง
การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสัปติธรรมของพระสังฆาธิการ
ในจังหวัดนครศรีธรรมราช (ธ)

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

N of Cases
30

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
0.952	42

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
A1	140.60	484.041	.452	.952
A2	140.53	486.671	.555	.951
A3	140.63	481.964	.738	.950
A4	140.43	491.495	.445	.952
A5	140.83	487.799	.463	.952
A6	140.70	478.355	.712	.950
B1	140.70	476.562	.727	.950
B2	140.33	482.230	.676	.950
B3	140.47	486.809	.577	.951
B4	140.43	487.840	.580	.951
B5	140.23	486.599	.570	.951
B6	140.43	477.564	.729	.950
C1	140.47	481.844	.556	.951
C2	140.47	477.568	.730	.950

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
C3	140.60	477.352	.691	.950
C4	140.40	478.800	.647	.950
C5	140.47	486.051	.568	.951
C6	140.27	487.099	.524	.951
D1	140.50	488.328	.463	.952
D2	140.67	482.230	.635	.950
D3	140.47	483.568	.557	.951
D4	140.60	488.662	.483	.951
D5	140.50	478.052	.665	.950
D6	140.57	487.151	.575	.951
E1	140.57	484.875	.531	.951
E2	140.67	485.885	.672	.950
E3	140.47	490.189	.511	.951
E4	140.37	490.171	.437	.952
E5	140.37	487.275	.489	.951
E6	140.87	483.637	.530	.951
F1	140.53	479.913	.602	.951
F2	140.67	485.057	.562	.951
F3	140.57	481.357	.572	.951
F4	140.50	493.776	.467	.951
F5	140.33	489.747	.528	.951
F6	140.40	487.766	.476	.951
G1	140.43	487.082	.410	.952
G2	140.47	487.982	.492	.951
G3	140.13	488.809	.478	.951
G4	140.37	491.482	.355	.952
G5	140.57	481.840	.525	.951
G6	140.70	488.010	.471	.951

ภาคผนวก ฉ
ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครีซซี่และมอร์แกน

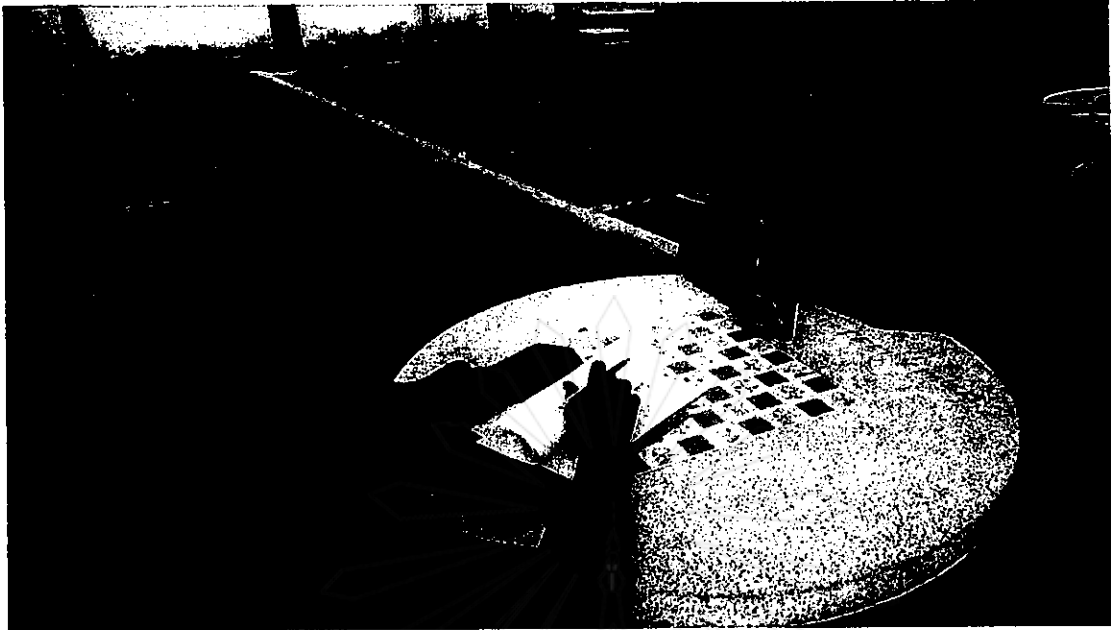

ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครีซซี่และมอร์แกน

จำนวน ประชากร	จำนวน กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน ประชากร	จำนวน กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน ประชากร	จำนวน กลุ่มตัวอย่าง
10	10	220	140	1200	291
15	14	230	144	1300	297
20	19	240	148	1400	302
25	24	250	152	1500	306
30	28	260	155	1600	310
35	32	270	159	1700	313
40	36	280	162	1800	317
45	40	290	165	1900	320
50	44	300	169	2000	322
55	48	320	175	2200	327
60	52	340	181	2400	331
65	56	360	186	2600	335
70	59	380	191	2800	338
75	63	400	196	3000	341
80	66	420	201	3500	346
85	70	440	205	4000	351
90	73	460	210	4500	354
95	76	480	214	5000	357
100	80	500	217	6000	361
110	86	550	226	7000	364
120	92	600	234	8000	367
130	97	650	241	9000	368
140	103	700	248	10000	370
150	108	750	254	15000	375
160	113	800	260	20000	377
170	118	850	265	30000	379
180	123	900	269	40000	380
190	127	950	274	50000	381
200	132	1000	278	75000	382
210	136	1100	285	100000	384

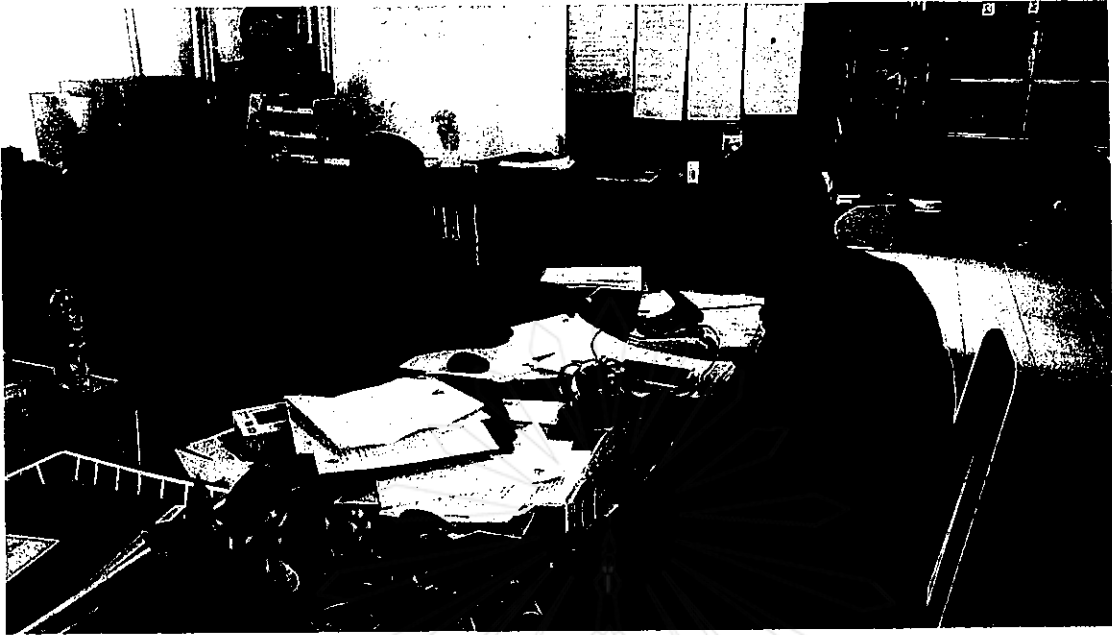
ภาคผนวก ข
รูปภาพผู้ให้สัมภาษณ์

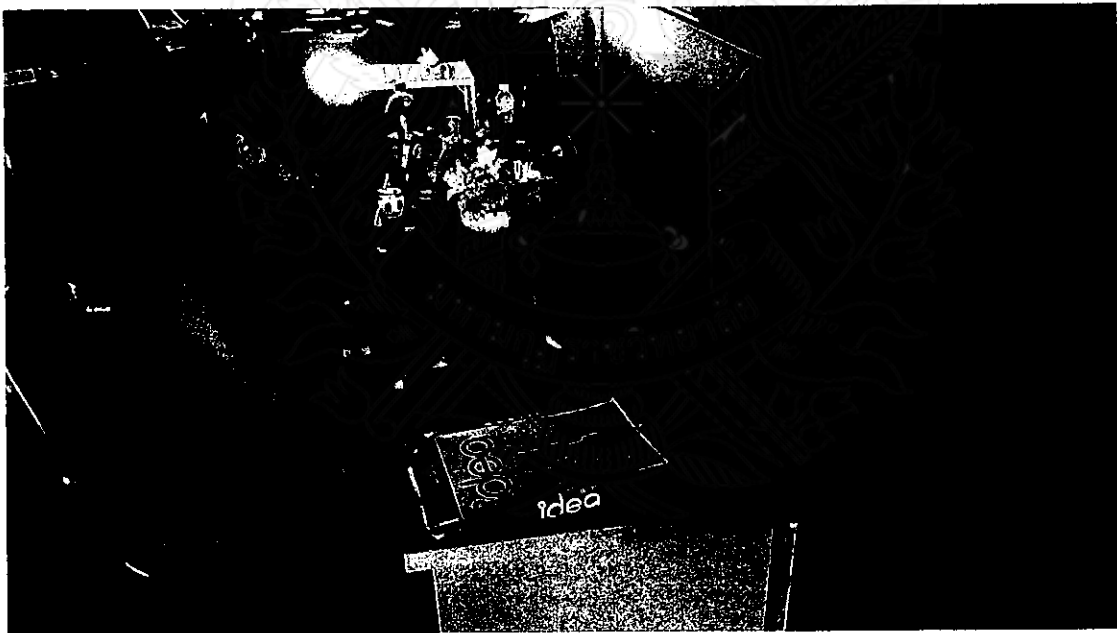
พระศรีธรรมประสาธน์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2559
 ตำแหน่ง เจ้าคณะจังหวัดนครศรีธรรมราช (ธ) วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร อำเภอเมือง
 จังหวัดนครศรีธรรมราช, สัมภาษณ์ที่วัดพระนคร.

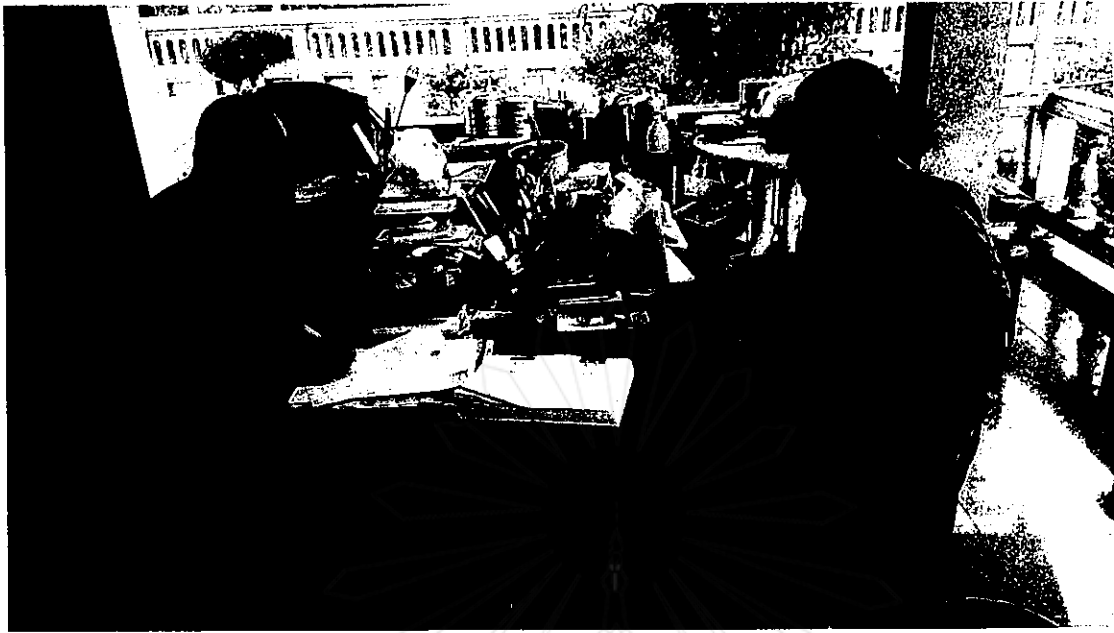
พระพิศิษฏ์วินัยการ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2559
 ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอเมือง (ธ) วัดมเหยงคณ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช,
 สัมภาษณ์ที่วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร.

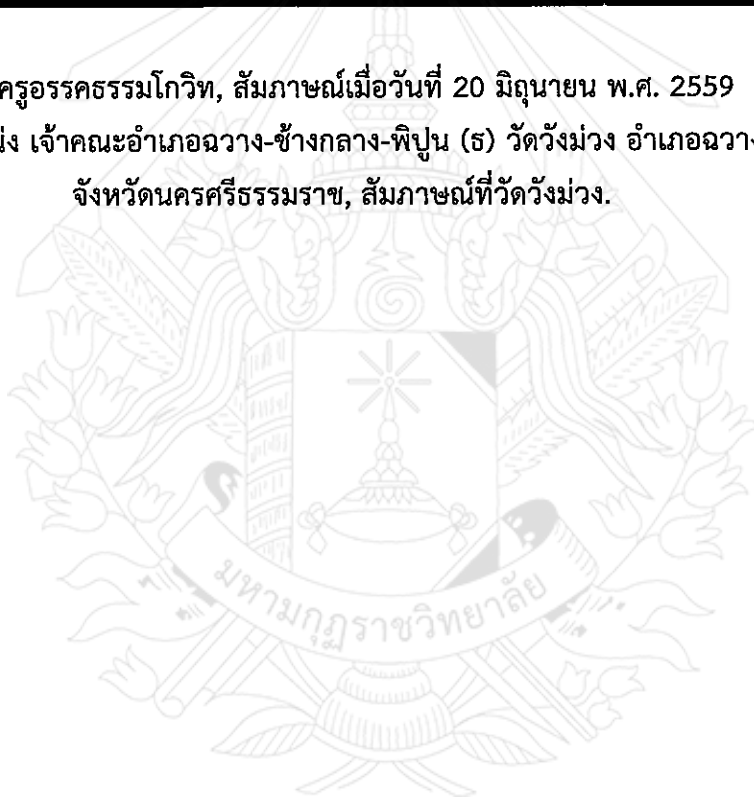
พระครูสิทธิธรรมภิรัต, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2559 ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอ
พระพรหม-ลานสกา (ธ) วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช,
สัมภาษณ์ที่ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช.

พระครูบริหารสังฆกิจ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2559
ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอปากพนัง (ธ) วัดรามประดิษฐ์ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช,
สัมภาษณ์ที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช

พระครูอรุณธรรมโกวิท, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2559
ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอฉวาง-ช้างกลาง-พิปูน (ธ) วัดวังม่วง อำเภอฉวาง
จังหวัดนครศรีธรรมราช, สัมภาษณ์ที่วัดวังม่วง.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล : พระมหายุทธนันต์ อุตถจินฺโต (จันทา)
 วัน เดือน ปีเกิด : 15 ตุลาคม พ.ศ. 2532
 สถานที่เกิด : อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่
 สถานที่อยู่ปัจจุบัน : วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
 จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

การศึกษาทางโลก

พ.ศ. 2555 : ศน.บ. สาขาวิชาพุทธศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

การศึกษาทางธรรมบาลี

พ.ศ. 2550 : นักธรรมเอก
 พ.ศ. 2557 : ป.ธ.6

ประสบการณ์การทำงาน

พ.ศ. 2557 - ปัจจุบัน : เลขานุการรองเจ้าคณะภาค 16-17-18 (ธ)

